

© TERÜLET ÉS NÉPESSÉG ©

A népesség kormegoszlása 1936-ban.

La répartition par âge de la population de la Hongrie en 1936.

Résumé. En Hongrie, l'Office central de statistique, prenant pour point de départ le recensement de 1930, calcule toutes les années la répartition par années d'âge de la population, en se basant sur le nombre des enfants nés vivants et sur celui des décès (dépouillé pour le moment suivant l'année d'âge et non celle de la naissance), et laissant de côté les migrations, actuellement peu considérables. En effectuant ce calcul, on n'élimine pas les fautes habituelles des statistiques d'âges. — Si l'on compare les données de 1930 et de 1936 (tableau 1), on voit que le nombre de la population s'est élevé en Hongrie de 8·69 millions à 9·04 millions. Pendant ces 6 années-là, l'accroissement (représentant 4·00%) n'était uniforme ni suivant le sexe ni suivant les classes d'âge (tableau 2). La population masculine s'étant un peu plus accrue que la population féminine, on a vu diminuer l'excédent féminin sur l'élément masculin: la proportion des femmes, calculée pour 1000 hommes, a fléchi depuis 1930 de 1.045 à 1.040. Parmi les grandes classes d'âge, celle des gens d'âge avancé a gagné du terrain et celle des enfants de moins de 10 ans en a relativement perdu, la proportion de ces derniers étant, à cause de la baisse de la natalité, tombée à 18·1% contre 20·5% en 1930. Les éléments peu nombreux nés pendant la guerre ayant atteint l'âge productif ces derniers temps, la population de cet âge (classée de 6 façons dans le tableau 3) a augmenté dans une mesure considérablement moindre que le groupe des vieilles gens d'âge improductif et même que le groupe des personnes au-dessous de l'âge productif; cependant, en 1930 ce dernier était encore handicapé par les classes nées pendant la guerre.

*

A Szemle hasábjain több alkalommal¹⁾ volt szó a magyar nép életkorösszetételéről, egyben a kormegoszlás kérdésének irányítóan nagy jelentőségéről a népesedés, valamint az állami, társadalmi, gazdasági és kultúrélet szempontjából. E Szemle-cikkek

¹⁾ V. ö. pl. *Mozolovszky Sándor dr.*: „Népességünk születési- és korévek szerint“ (M. Stat. Szemle 1924. évf. 443—453. l., ill. 1933. évf. 395—409. l.) s „Próbafelelvétel az 1935-ben 90 évet meghaladott korúakról“ (M. Stat. Szemle 1936. évf. 833—849. l.), *Móricz Miklós dr.*: „Magyarország munkabíró népe 1910 óta“ (M. Stat. Szemle 1931. évf. 931—938. l.) és „Csonka-Magyarország népének kor szerint való

közül külön is említést érdemelnek *Móricz Miklós dr.* dolgozatai, főleg idevágó első tanulmánya, mert benne a szerző Magyarországon újszerű módon: az 1920-as népszámlálás és az 1926 (helyesebben 1925¹⁾) óta korévek szerint is feldolgozott halandósági adatok alapján ill. az előző (1921—1925.) esztendőkről ily részletezésben hiányzó adatok becslésszerű megállapítása segítségével valamivel a népszámlálás életkorfeldolgozásának elkészülése előtt kiszámította a népesség 1930. évi kortagozódását. Számításának helyességét nagyban egészben a népszámlálás igazolta is. Mint-hogy a halálozások korévenkénti feldolgozása 1930 után mindegyik esztendőről elkészült, azóta számításának minden becslés szükségessége nélküli folytatására nyílt mód s idézett újabb Szemle-cikkében már az 1930—1935. évi koreltolódásokról is képet adhatott. 1930 óta azonban ezt a számítást — mint arra már az utóbb említett beszámolóhoz kapcsolódóan annak idején rámutathattunk²⁾ — a M. kir. Központi Statisztikai Hivatal is elvégzi. A munkabíró és a termelő munkában még vagy már részt nem vevő korosztályok lélekszámmozgalmainak 1930—1935-ös mérlegét a Szemle hasábjain annak idején³⁾ ezen a hivatalos alapon ismertethettük⁴⁾, most pedig az 1936. év végére vonatkozó eredményeket szintén a hivatalosan elvégzett számítás alapján mutathatjuk be.

Az életkorévek szerint tagolt népszámlálási összeállítások és a kormegoszlás szokásos grafikai ábrázolásai tudvalévően a legritkább esetben mutatnak törésmentes, szabályos képet. Az egyes évjáratok ugyan

megoszlása 1935 végén“ (M. Stat. Szemle 1936. évf. 850—857. l.), *Szél Tivadar dr.*: „Az öregek gyarapodása és megoszlása népességünkben, halálokaik és az öregedő szervezet sajátosságai“ (M. Stat. Szemle 1932. évf. 1023—1043. l.) és *Thirring Lajos dr.*: „A munkabírókorúak számának alakulása“ (M. Stat. Szemle 1936. évf. 920—924. l.).

¹⁾ Ez a feldolgozás ugyanis már 1925-ben elkészült; ennek az évnek feldolgozási adatait *Móricz Miklós dr.* nem vette figyelembe.

²⁾ L. M. Stat. Szemle 1936. évf. 890. l.

³⁾ V. ö. M. Stat. Szemle 1936. évf. 920—924. l.

⁴⁾ A kétféle számítás közt az eltérés egyébként egészen lényegtelen.

az idősebb kor felé fokozatosan keskenyednek, ezt a szabályszerűséget azonban igen gyakran egy-egy korév ill. korcsoport ki nyúlása vagy betüremlése zavarja meg. Mint ismeretes, a leggyakoribb adatbevallási pontatlanság következményeként leginkább a 0-val és ezenkívül még — bár többnyire már kisebb mértékben — az 5-tel végződő életévek ugranak ki a környező évek rovására. Ennek a *hibaforrásnak* az eltüntetésére, kiegyenlítésére finomabb statisztikai számítások alkalmával elég sokszor van szükség. Ugyancsak meglehetősen gyakori tünet — kivált nőknél — a ténylegesnél alacsonyabb korév bemondása, előrehaladotabb korúaknál pedig a minél magasabb életkorévvel való tetszelgés. Újabban: a közműveltség terjedésével, a népszámlálási ellenőrzés fokozásával, az életkor helyett a születés évének, sőt pontos időpontjának tudakolásával, a lakosságnak más alkalmakkor (pl. be- és kijelentések során) a pontos életkorvallomáshoz való hozzászoktatásával a korstatisztika e zavaró tényezőinek hatása is egyre gyengébben érvényesül. De egy-egy esztendő vagy évcsoport születéseinek népszámlálási létszáma *lényegbeli* okokból is a normálistól jelentősen eltérő lehet. Elég ebből a szempontból a világháború közvetlen (hősi halottak) és közvetett (elmaradt születések) demografiai hatásaira, a születési mozgalom, a csecsemőhalálozás és általában a halandóság s a vándormozgások ingadozásaira utalni, mert az életkorösszetételt ezek az ingadozások is erősen deformálhatják; a felsorolt tényezők bármelyikének a befolyása egy-egy évjáratot ezenfelül egészen a kihalásig is végigkísérheti. Az utóbb említett zavaró behatásoknak matematikai úton való kiküszöbölésére természetesen nem kerülhet sor, hiszen ezzel a lakosság koralkatának valóságos képét hamisítanók meg. Egyrészt a jelzett hibaforrások, másrészt a kormegoszlást befolyásoló természetes körülmények azután a *halálozások korévek szerint való megoszlását* is módosíthatják, ha talán szerényebb mértékben is és — kivált a népszámlálási adatok hibáival egyetemben — az életkormegoszlás bármely időpontra való *kiszámítását* is zavarólag befolyásolják.¹⁾

¹⁾ E számítások során tudvalévőleg minden egyes korév (születési évjárat) lélekszámát évről-évre a következő korév rovatába kell átvinni, levonva belőle természetesen az ugyanazon korévhez (évjárhoz) tartozó halottak évenkénti számát; a legfiatalabb korévet (0 évesek) a megfelelő naptári évben elveszültek és az ezek közül meghaltak szá-

A felsorolt tényezők befolyását az 1. sz. táblázatnak 1930-ra és 1936-ra vonatkozó számoszlopai egyaránt híven szemléltetik. A *valóságos* korélváltozásokat okozó körülmények hatását természetesen mindkét időpontban az e tényezők által érintett koréveknek: másszóval *azonos születési évjáratoknak* a lélekszámadatai tükrözik. Így pl. az élveszületéseknek a nagy világégés alatti kiesése 1930-ban a 12—15, 1936-ban pedig pontosan hat éves eltolódással a 18—21 évesek alacsony létszámában ütközik ki. A *formai* hibaforrások nyomát viszont a jegyzetben említett számítási művelet természetes folyamánként 1936-ban nem megszokott helyükön, hanem ugyancsak hat évvel magasabb életévek vagy évcsoportok adataiban észleljük. Míg ugyanis pl. 1930-ban a nők oldalán magasabb lélekszámmal mint 0-val végződő korév az 50. és a 60. esztendő emelkedett abnormisan ki a valószínűságnál ugyancsak természetellenesen alacsonyabb létszámú két-két környező életév kárára, addig 1936-ban ez a kiugrás nem a 0-ás és az az előtti s utáni egy-egy korév lélekszámát torzította el, hanem hat esztendővel feljebb csúszva az 56. és a 66., valamint a körülöttük lévő két-két korévet!¹⁾ Tekintettel arra, hogy e hibaforrások valóban nagy súllyal (és egyúttal az említett másik zavaró tényező kíséretében) a magasabb életévekben jelentkeznek — a 70 évnél idősebb népesség korévek szerinti tagolását éppen ezért 1. sz. táblázatunkból kihagytuk —, a legtöbb születési évjárat lélekszámát pedig nem módosítják, a szükséges megfontolásokkal az összeállításnak az *egyes korévekre* vonatkozó adatait is értékesíthetjük. Még helyesebb természetesen, ha a táblában szereplő ill. a részletadatok alapján kiszámítható különféle *korcsoportokra* vonatkozó eredményekből indulunk

mának különbözete adja meg. — Az idevonatkozó magyar számításnak elég lényeges szépséghibája, hogy az év utolsó napján megtartott népszámláláskor kimutatott egy-egy korévnek ugyan egy-egy születési évjárat pontosan megfelel, a halandóság születési évek szerint való feldolgozása azonban csak most indul meg, egyelőre tehát a számítás csupán a halálozások korévenkénti megoszlása alapján készíthető el. Figyelembe kell még venni azután azt is, hogy az ilyen számítás csak akkor lehet kielégítően jó, ha a lélekszámalakulást rendkívüli esemény (pl. tömegesebb kivándorlás) nem befolyásolja. (L. erről M. Stat. Szemle 1937. évf. 545—549. l.)

¹⁾ Ezeket a kormegoszlási abnormitásokat természetesen csak a hibás alapadatoknak; az 1930. évi népszámlálás kiugró koradatainak kiegyenlítése tüntethető el.

2. A népesség gyarapodása (lélekszámkülönbözete) és a két nem aránya korcsoportok szerint 1930—1936-ban.

Accroissement de la population (différence du nombre des habitants) et proportion des deux sexes suivant les classes d'âge, en 1930—36.

Korcsoport <i>Classes d'âge</i>	Accroissement de la population (différence du nombre des habitants)						Ezer férfire jutott nő <i>Proportion des femmes pour 1000 hommes</i>	
	A férfi — pour la population masculine		A női — pour la population féminine		Az egész — pour la population totale		1930	1936
	szám szerint <i>en nombres</i>	%	szám szerint <i>en nombres</i>	%	szám szerint <i>en nombres</i>	%		
	népesség gyarapodása (lélekszámkülönb.) 1930—1936 — 1930—1936							
10 éven aluli — <i>moins de 10 ans</i>	71.617	7.97	72.242	8.20	143.859	8.08	981	978
10—14 éves — <i>ans</i>	133.197	42.84	131.773	43.54	264.970	43.20	974	978
15 éven aluli — <i>moins de 15 ans</i>	61.580	5.09	59.531	5.03	121.111	5.09	979	978
15—19 éves — <i>ans</i>	61.771	14.94	79.741	18.95	141.512	16.96	1.018	970
20—39 éves — <i>ans</i>	85.288	6.11	36.239	2.46	121.527	4.23	1.057	1.021
40—59 " " " " " " " "	63.334	7.70	109.938	11.94	173.272	9.95	1.119	1.163
15—59 " " " " " " " "	86.851	3.30	66.436	2.36	153.287	2.81	1.071	1.061
60—69 " " " " " " " "	12.120	4.68	21.417	7.97	33.537	6.35	1.038	1.070
70 éven felüli — <i>plus de 70 ans</i>	18.594	12.34	20.853	12.37	39.447	12.36	1.119	1.119
60 " " — " " 60 " " " "	30.714	7.50	42.270	9.66	72.984	8.62	1.068	1.090
Ismeretlen — <i>Age inconnu</i>	102	18.44	80	8.47	182	12.16	1.707	1.916
Mindössze — Total général	179.043	4.21	168.157	3.79	347.200	4.00	1.045	1.040

utolsó népszámlálás óta a következőképen alakult:

Korosztály	A népesség százalékos megoszlása	
	1930-ban	1936-ban
15 évnél fiatalabb . . .	27.5	27.8
15—59 éves	62.7	62.0
60 évnél idősebb . . .	9.8	10.2
Összesen	100.0	100.0

Az eltolódások nem valami jelentősek, bár a legidősebb korosztály 1930 óta is hátróztottan tért foglalt. Az alsó improduktív korcsoport százalékának emelkedése sajnos csak látszólagos, mert 1930-ban még három háborús születési évjárat a 15 éven aluliak sorában foglalt helyet. Valamivel részletesebb kormegoszlás a valóságos eltolódásokról már tisztább képet ad:¹⁾

Korcsoport	A népesség százalékos megoszlása	
	1930-ban	1936-ban
10 évnél fiatalabb . . .	20.5	18.1
10—14 éves	7.0	9.7
15—19 " " " " " " " "	9.6	7.7
20—39 " " " " " " " "	33.0	33.1
40—59 " " " " " " " "	20.1	21.2
60—69 " " " " " " " "	6.1	6.2
70 évnél idősebb . . .	3.7	4.0
Összesen	100.0	100.0

¹⁾ Még ennél az összeállításnál is zavaró, hogy a háborús születési évjáratok közül 1930-ban há-

adataink szerint a magyar nemzettest „előregedéséről” még távolról sem lehet szó, hiszen a munkából magas koránál fogva kiváló réteg képviselte még mindig — és egészen természetesen — elég alacsony. Kis összeállításunkból kitetszőleg azonban az öregek, valamint a felső munkabírókorúak (40—59 évesek) viszonylagos képviselte kétségbevonhatatlanul megnőtt: mégpedig tulajdonképpen nem annyira a produktív kor alsó határán álló korcsoport (háborús szülöttek) kis létszáma miatt, hanem jóformán egyedül a legfiatalabb tíz évjárat térvesztése, vagyis az elveszületések agasztó megcsappanása következtében. Ezeket az eltolódásokat a 2. sz. tábla *szaporodási* (lélekszámkülönbözeti) *oszlopsora*¹⁾ még határozottabban kidomborítja. Míg ugyanis 1930 és 1936 közt népünk lélekszáma pontosan 4%-kal emelkedett, a gyarapodás aránya a 70 évnél idősebbeknél háromszor ilyen gyors: 12.4%²⁾; a jövő nemzedéknek, a

rom a 10—14, egy pedig a 15—19 éves korcsoportban foglalt helyet, 1936-ban viszont kettő a 15—19, kettő pedig a 20—39 éves korcsoportot terheli.

¹⁾ „Szaporodás” alatt itt tulajdonképpen tényleges szaporodást, helyesebben *tényleges koreltolódást* kellene érteni; a számítás azonban nincs figyelemmel az (egyébként 1930—1936 folyamán alighanem lényegtelen) külső vándormozgalmak mérlegére, hanem csupán a természetes szaporulat figyelembevételével készült, vagyis a természetes koreltolódást mutatja.

²⁾ A 40—59 éves nők száma csaknem ugyanilyen ütemben nőtt meg.

10 évnél fiatalabb korúaknak a létszáma ellenben hat év lepergése alatt 8·1%-kal megfogyatkozott.¹⁾ Ez korstatisztikánknak

kétségkívül legkedvezőtlenebb, legaggályosabb, helyre nem hozható jelensége.

¹⁾ A 10—14 és 15—19 évesek adatait itt és az egész vonalon helyesebb egybefoglalni. E szerint 1930-ról 1936-ra a 10—19 évesek száma 123.458-cal (8·52%) emelkedett. Minthogy azonban két háborús születési évjárat 1936-ig már a 20—24 évesek korcsoportjába csúszott fel, még tisztább képet akkor kapunk, ha pl. a 10—24 évesek lélekszámeltolódását kutatjuk: ez mindössze 18.570 fő (0·81%) volt.

A két nem számereje közti különbség immár természetesnek mondható, következetes folyamatot: a háborús veszteségek miatt 1920-ban magasra szökött nőtöbblet fokozatos megkisebbedését mutatja (ezer férfire 1930-ban még 1.045, 1936-ban viszont 1.040 nő jutott). Egyes kisebb korcsoportokban azonban a háborús befolyásokat, sőt a régi békés évek alatt tömege-

3. A munkabíró és a serdületlen s előrehaladott korú népesség számának alakulása 1930—1936-ban hatféle korcsoportosítás szerint.

Variation, en 1930—36, du nombre des habitants d'âge productif, des non-adultes et des gens d'âge avancé, suivant 6 classements d'âges.

Korcsoportok Classes d'âges	A férfi — Population masculine				A női — Population féminine				Az egész — Population totale			
	száma nombre		lélekszám- különbözete différence 1930—1936		száma nombre		lélekszám- különbözete différence 1930—1936		száma nombre		lélekszám- különbözete différence 1930—1936	
	1930	1936	szám szerint en nombres	%	1930	1936	szám szerint en nombres	%	1930	1936	szám szerint en nombres	%
	n é p e s s é g											
1. Korcsoportosítás Classement d'âges												
15 éven aluli — moins de 15 ans	1,209.428	1,271.008	61.580	5·09	1,183.842	1,243.373	59.531	5·03	2,393.270	2,514.381	121.111	5·09
15—59 éves — ans	2,630.527	2,717.378	86.851	3·30	2,815.971	2,882.407	66.436	2·36	5,446.498	5,599.785	153.287	2·81
60 éven felüli ¹⁾ — plus de 60 ans ¹⁾	410.155	440.767	30.612	7·46	438.396	480.586	42.190	9·62	848.551	921.353	72.802	8·58
2. Korcsoportosítás Classement d'âges												
15 éven aluli — moins de 15 ans	1,209.428	1,271.008	61.580	5·09	1,183.842	1,243.373	59.531	5·03	2,393.270	2,514.381	121.111	5·09
15—64 éves — ans	2,776.707	2,867.808	91.101	3·28	2,968.487	3,050.352	81.865	2·76	5,745.194	5,918.160	172.966	3·01
65 éven felüli ¹⁾ — plus de 65 ans ¹⁾	263.975	290.337	26.362	9·98	285.880	312.641	26.761	9·36	549.855	602.978	53.123	9·66
3. Korcsoportosítás Classement d'âges												
15 éven aluli — moins de 15 ans	1,209.428	1,271.008	61.580	5·09	1,183.842	1,243.373	59.531	5·03	2,393.270	2,514.381	121.111	5·09
15—69 éves — ans	2,889.513	2,988.484	98.971	3·42	3,084.864	3,172.717	87.853	2·85	5,974.377	6,161.201	186.824	3·13
70 éven felüli ¹⁾ — plus de 70 ans ¹⁾	151.169	169.661	18.492	12·23	169.503	190.276	20.773	12·25	320.672	359.937	39.265	12·24
4. Korcsoportosítás Classement d'âges												
18 éven aluli — moins de 18 ans	1,448.924	1,533.803	84.879	5·86	1,427.665	1,497.882	70.217	4·92	2,876.589	3,031.685	155.096	5·39
18—59 éves — ans	2,391.031	2,454.583	63.552	2·66	2,572.148	2,627.898	55.750	2·17	4,963.179	5,082.481	119.302	2·40
60 éven felüli ¹⁾ — plus de 60 ans ¹⁾	410.155	440.767	30.612	7·46	438.396	480.586	42.190	9·62	848.551	921.353	72.802	8·58
5. Korcsoportosítás Classement d'âges												
18 éven aluli — moins de 18 ans	1,448.924	1,533.803	84.879	5·86	1,427.665	1,497.882	70.217	4·92	2,876.589	3,031.685	155.096	5·39
18—64 éves — ans	2,537.211	2,605.013	67.802	2·67	2,724.664	2,795.843	71.179	2·61	5,261.875	5,400.856	138.981	2·64
65 éven felüli ¹⁾ — plus de 65 ans ¹⁾	263.975	290.337	26.362	9·98	285.880	312.641	26.761	9·36	549.855	602.978	53.123	9·66
6. Korcsoportosítás Classement d'âges												
18 éven aluli — moins de 18 ans	1,448.924	1,533.803	84.879	5·86	1,427.665	1,497.882	70.217	4·92	2,876.589	3,031.685	155.096	5·39
18—69 éves — ans	2,650.017	2,725.689	75.672	2·86	2,841.041	2,918.208	77.167	2·72	5,491.058	5,643.897	152.839	2·78
70 éven felüli ¹⁾ — plus de 70 ans ¹⁾	151.169	169.661	18.492	12·23	169.503	190.276	20.773	12·25	320.672	359.937	39.265	12·24
Mindössze — Tot. gén.	4,250.110	4,429.153	179.043	4·21	4,438.209	4,606.366	168.157	3·79	8,688.319	9,035.519	347.200	4·00

¹⁾ Az ismeretlenekkel együtt. — Y compris les vieillards d'âge inconnu.

sebb férfi-kivándorlásnak visszahatását is megfigyelhetjük.

A trianoni békeszerződés gazdasági következményei, a háborút követő válsághullámok, a produktív és improduktív kor arányának változásai, kivált a munkabírókorúaknak 1930-ig tapasztalt s még részben békebeli körülményekre visszavezethető lélekszámemelkedése¹⁾ stb. miatt a korstatisztikai vizsgálatok alkalmával a munkaképes réteg pályafutását eddig is fokozott figyelem kísérte nyomon. A Szemle hasábjain már egy évvel ezelőtt kifejtettük²⁾ a munkabírókor meghatározásának akadályait; ugyanakkor többféle variációban kíséreltük meg a munkapiac kínálati oldalán szereplő munkaképeskorúak létszámhullámzásának számbavételét. Egyúttal természetesen egészen röviden azokat a tényezőket is érintettük, amelyek a munkáskínálat számszerű alakulásának egyenlőtlenségeit (részben legalább) kiegyenlíthetik.³⁾ Most korábbi fejtegetéseinkre való egyszerű utalással a 3. sz. táblában a *munkabíró és a munkanembíró lakosság számának 1930—1936. évi eltolódását hatféle változatban mutatjuk be.*

Táblázatunk mindegyik változata szerint az 1930 óta eltelt hat év alatt a *produktívkorúak száma lényegesen enyhébb mértékben növekedett, mint a nem munkabírókorúaké.* Leginkább az idősebb korcsoportbeli férfiak és nők gyarapodása haladta meg a munkaképesekét, bár az utóbbiak szaporodásánál a serdületlen korba tartozók (igaz, hogy tulajdonképpen csak látszólagos) lélekszámemelkedése is jóval gyorsabb ütemű volt. Fentebb említettük, hogy az ország egész népessége 1930 és 1936 közt 4%-kal gyarapodott; ugyanakkor, ha a munkabírókor két leghelyesebbnek látszó csoportosításából indulunk ki, a 18—59 évesek lélekszámkülönbözete 2·40, a 18—64 éveseké pedig szintén csak 2·64%-ot ért el. Kétségtelen, hogy a munkapiaci helyzet javulásában a jobb konjunktúrától és a foglalkoztatottság nagyobb mértékét előidéző egyéb körülményektől eltekintve egyedül a produktívkorúak lélekszámának lassúbb emelkedése is részes. Ennek demografiai oka ismeretes: az elmúlt években friss munkaerőként a háborús szülötteknek a normális

évjáratokhoz képest csak kb. fél oly népes rétegei jelentkeztek a munkapiacra és kerültek be a munkaképeskorba. (Ugyanakkor a munkafolyamatból előrehaladott életkoruk miatt kilépő lakosság száma változatlanul magas volt, sőt valamivel még emelkedett is.) Nem szabad azonban megfeledkezni arról sem, hogy 1936-ban a 16 évesek és az ennél fiatalabbak sorát már a háború utáni szülöttek normálisan (sőt talán még kissé azon felül is) tett tömegei töltötték meg. A munkapiac átmeneti megkönnyebbülése e szerint elmulóban van, bár az 1915—1918. évek szülötteinek létszámi hiánya miatt a munkaképesek számának szaporodása tulajdonképpen még egy ideig elég enyhe ütemű marad; főleg fiatal (20—25 ill. 30 éves) munkáskezekben nem lesz éveken át oly nagy bőség, mint lenne teljesen normális körülmények közt. Amennyiben tehát a konjunkturális és egyéb körülmények nem változnak meg, a munkába a közeljövőben beérő évjáratok tagjainak még mindig valamivel több reményük lehet az elhelyezkedésre, mint volt annak idején a ma 25—35 éveseknek.

Táblázatainknak a férfi és a női népességre vonatkozó adataival itt bővebben nem foglalkozhatunk. Kiegészítésként megemlíthetjük azonban, hogy a nemzetfenntartás szempontjából legfontosabb réteg, a 15—49 éves nők száma 1930 óta stagnált: mindössze 6·515 fővel, 0·27%-kal emelkedett.¹⁾ Ez és az a tény, hogy a fegyverviselés éve alatt született leányok mostanában jutottak ill. jutnak a férjhezmenési korba, nemcsak a házassági mozgalom terén máris észlelhető eltolódások²⁾ megmaradására, sőt részben fokozódására enged következtetni, hanem ceteris paribus arra is, hogy a születési számnak még a távolról sem kielégítő mai színvonalon való fenntartása is veszélyeztetve van. Életerős népesedési és családvédelmi politikára már csak ezért is nagy a szükség. Ugyanez tűnik ki a csecsemő- és gyermekkor *egy-évjáratának* megfigyeléséből is. Népünk korösszetételében ugyanis a korpipiramis talapzatának jól fejlődő állomokban elmaradhatatlan kiszélesedését már hiába keressük: az 1936-ban 0 és 1 évesek száma nemcsak a háborút közvetlenül követő évek szülötteinél sokkal szerényebb (holott utóbbiak lélekszámát a halál más-

¹⁾ L. erről M. Stat. Szemle 1931. évf. 1.073. l.

²⁾ V. ö. M. Stat. Szemle 1936. évf. 920—924. l.

³⁾ Erre vonatkozólag figyelemre méltó adatokat és megállapításokat tartalmaz *Hendel Ottó dr.: Kormegoszlás és munkapiac* c. cikke is (Munkügyi Szemle 1937. évf. 331—339. l.).

¹⁾ Ez a % a közeljövőben valamelyest javulni fog.

²⁾ L. erről *Kovács Alajos dr.: A születések háborús kiesésének eddig észlelhető hatásai.* M. Stat. Szemle 1936. évf. 577—587. l.

fél évtized alatt elég lényegesen kisebbre faragta), hanem még a közvetlenül előttük álló évjáratokét sem éri el. Ez is arra mutat, hogy Magyarország népességének kor-

alkatán a születési mozgalom lassú, de fokozatos ellanyhulása napjainkban már egyre határozottabban kiütkezik.

Thirring Lajos dr.

A világ nagyvárosai.

Les grandes villes du monde.

A nagyvárosi népességnek az állam életében nagy szerepet játszó, döntő súlya indokolttá teszi, hogy a világ főbb államait a nagyvárosi népesség által az állam össznépeességében elfoglalt részesedési arányszámok tükrében bemutassuk.

A mai helyzet vázolója előtt érdemes a százezer lakoson felüli nagyvárosok népességi fejlődését is bemutatni. Adataink — ha hézagosan is, — némi tájékoztatást nyújtanak a nagyvárosi népesség időbeli alakulásának mikéntjére. Az 1. számú táblát gr. Teleki Pál „A város”¹⁾ című munkája alapján közöljük, melyhez hozzáfűzzük a legújabb adatokat.

Az 1. számú táblázat a nagyvárosok lélekszámfejlődését tárja elénk 1800-tól a mai időkig. Első pillanatra szembeötlik a nagyvárosi népességnek állandóan növekedő aránya. E növekedés nem egyenletes, hanem üteme időközönként változik. Ha a világ nagyvárosi népességének az össznépeességben elfoglalt arányszámát nagyobb időszakok szerint vizsgáljuk az 1800—1935-ig terjedő 135 év alatt, azt látjuk, hogy a XIX. század első 50 évében ez az arányszám lecsökkent, bár a nagyvárosi népesség abszolútszáma 20 millióról 26 millióra emelkedett. Annál nagyobb a nagyvárosi fejlődés a múlt század második felében, mikor is a nagyvárosi népesség össznépeességi arányszáma megkétszereződött; a fejlődés súlypontja a század utolsó két évtizedére esett. Még erősebb a fejlődés az 1900—1935-ig terjedő időszakban, melyben a nagyvárosi népesség részesedési arányszámának megkétszereződése 35 év alatt következett be. A vizsgált 135 év alatt a világ összes népességének abszolútszáma valamivel több mint háromszorosára, a nagyvárosi népesség abszolútszáma viszont több mint tízszeresére emelkedett: a nagyvárosi népesség növekedésének üteme tehát több mint háromszorosa az összes népesség növekedési arányának. A táblázatban szereplő három világrészt a fenti nagyobb

időszakok szerint vizsgálva megállapíthatjuk, hogy míg Európában a nagyvárosok fejlődése a legnagyobb az utolsó 35 év alatt volt, addig Amerikában a fejlődés súlypontja a múlt század második 50 évére esett. Ázsia 1800. és 1850. évi adatai hiányoznak; az 1900—1935-ig terjedő 35 év alatt nagyvárosi lakossága össznépeességi arányszámának növekedése a három világrész közt a legnagyobb; nagyvárosi népességének abszolút száma is közel háromszorosára emelkedett ezen idő alatt, miáltal megközelíti az Amerikában észelt nagyvárosi fejlődési arányszámot; az európai nagyvárosok népessége ezen idő alatt viszont csak valamivel több mint kétszeresére emelkedett. — A vizsgált 135 év alatt különösen nagy a fejlődés Amerikában, ahol a nagyvárosi népesség abszolút száma ezen idő alatt 140-szeresére, míg Európában csupán 11 és félszeresére, össznépeességéhez viszonyított arányszáma pedig Amerikában közel nyolcszorosára és Európában négyszeresére emelkedett. Ha a legutolsó 35 évet 1920 előtti és utáni időszakokra bontva vizsgáljuk, látjuk, hogy a nagyvárosiasodás folyamata a század első két évtizedében úgy világvizonylatban, mint a táblázatban szereplő világrészeket tekintve sokkal lassúbb menetű volt, mint a következő 15 év alatt. Különösen nagy a különbség a két időszak között Európában, mivel ezt a világrészt érintette legközvetlenebbül az 1914—18-as világháború, mely a nagyvárosi fejlődésnek nem kedvezett. Annál hatalmasabb lendületet vett a nagyvárosiasodás folyamata világszerte 1920 után, mikor különösen a világháború utáni újjáépítés konjunktúrájának, majd a mezőgazdasági világválságnak hatására óriási tömegben zúdult a vidék népessége a városokba. De hozzájárult a nagyvárosi népesség arányának növeléséhez a kisebb városoknak a nagyvárosok kategóriájába való felnövekedése, valamint a városterületek megnagyobbítása is. S ha ezért — éppen az utóbb említett körülmények miatt — a nagyvárosok legújabb adatai nem is hasonlíthatók össze kritika nélkül a történeti adatokkal,

¹⁾ Közgazdasági Enciklopédia IV. köt. 1351—1378. hasáb.

fél évtized alatt elég lényegesen kisebbre faragta), hanem még a közvetlenül előttük álló évjáratokét sem éri el. Ez is arra mutat, hogy Magyarország népességének kor-

alkatán a születési mozgalom lassú, de fokozatos ellanyhulása napjainkban már egyre határozottabban kiütözik.

Thirring Lajos dr.

A világ nagyvárosai.

Les grandes villes du monde.

A nagyvárosi népességnek az állam életében nagy szerepet játszó, döntő súlya indokolttá teszi, hogy a világ főbb államait a nagyvárosi népesség által az állam össznépességében elfoglalt részesedési arányszámok tükrében bemutassuk.

A mai helyzet vázolója előtt érdemes a százezer lakoson felüli nagyvárosok népességi fejlődését is bemutatni. Adataink — ha hézagosan is, — némi tájékoztatást nyújtanak a nagyvárosi népesség időbeli alakulásának mikéntjére. Az 1. számú táblát gr. *Teleki Pál* „A város“¹⁾ című munkája alapján közöljük, melyhez hozzáfűzzük a legújabb adatokat.

Az 1. számú táblázat a nagyvárosok lélekszámfejlődését tárja elénk 1800-tól a mai időkig. Első pillanatra szembeötlik a nagyvárosi népességnek állandóan növekedő aránya. E növekedés nem egyenletes, hanem üteme időközönként változik. Ha a világ nagyvárosi népességének az össznépességben elfoglalt arányszámát nagyobb időszakok szerint vizsgáljuk az 1800—1935-ig terjedő 135 év alatt, azt látjuk, hogy a XIX. század első 50 évében ez az arányszám lecsökkent, bár a nagyvárosi népesség abszolútszáma 20 millióról 26 millióra emelkedett. Annál nagyobb a nagyvárosi fejlődés a múlt század második felében, mikor is a nagyvárosi népesség össznépességi arányszáma megkétszereződött; a fejlődés súlypontja a század utolsó két évtizedére esett. Még erősebb a fejlődés az 1900—1935-ig terjedő időszakban, melyben a nagyvárosi népesség részesedési arányszámának megkétszereződése 35 év alatt következett be. A vizsgált 135 év alatt a világ összes népességének abszolútszáma valamivel több mint háromszorosára, a nagyvárosi népesség abszolútszáma viszont több mint tízszeresére emelkedett: a nagyvárosi népesség növekedésének üteme tehát több mint háromszorosa az összes népesség növekedési arányának. A táblázatban szereplő három világrészt a fenti nagyobb

időszakok szerint vizsgálva megállapíthatjuk, hogy míg Európában a nagyvárosok fejlődése a legnagyobb az utolsó 35 év alatt volt, addig Amerikában a fejlődés súlypontja a múlt század második 50 évére esett. Ázsia 1800. és 1850. évi adatai hiányoznak; az 1900—1935-ig terjedő 35 év alatt nagyvárosi lakossága össznépességi arányszámának növekedése a három világrész közt a legnagyobb; nagyvárosi népességének abszolút száma is közel háromszorosára emelkedett ezen idő alatt, miáltal megközelíti az Amerikában észelt nagyvárosi fejlődési arányszámot; az európai nagyvárosok népessége ezen idő alatt viszont csak valamivel több mint kétszeresére emelkedett. — A vizsgált 135 év alatt különösen nagy a fejlődés Amerikában, ahol a nagyvárosi népesség abszolút száma ezen idő alatt 140-szeresére, míg Európában csupán 11 és félszeresére, össznépességéhez viszonyított arányszáma pedig Amerikában közel nyolcszorosára és Európában négyszeresére emelkedett. Ha a legutolsó 35 évet 1920 előtti és utáni időszakokra bontva vizsgáljuk, látjuk, hogy a nagyvárosiasodás folyamata a század első két évtizedében úgy világvilágon, mint a táblázatban szereplő világrészeket tekintve sokkal lassúbb menetű volt, mint a következő 15 év alatt. Különösen nagy a különbség a két időszak között Európában, mivel ezt a világrészt érintette legközvetlenebbül az 1914—18-as világháború, mely a nagyvárosi fejlődésnek nem kedvezett. Annál hatalmasabb lendületet vett a nagyvárosiasodás folyamata világszerte 1920 után, mikor különösen a világháború utáni újjáépítés konjunktúrájának, majd a mezőgazdasági világválságnak hatására óriási tömegben zúdult a vidék népessége a városokba. De hozzájárult a nagyvárosi népesség arányának növeléséhez a kisebb városoknak a nagyvárosok kategóriájába való felnövekedése, valamint a városterületek megnagyobbítása is. S ha ezért — éppen az utóbb említett körülmények miatt — a nagyvárosok legújabb adatai nem is hasonlíthatók össze kritika nélkül a történeti adatokkal,

¹⁾ Közgazdasági Enciklopédia IV. köt. 1351—1378. hasáb.

1. A nagyvárosok népességének fejlődése 1800-tól 1935-ig néhány viszonylatban.¹⁾
*Développement, sous quelques rapports, de la population des grandes villes, de 1800 à 1935.*¹⁾

Megnevezés — Spécification	1800	1850	1880	1900	1910	1920	1935 körül ²⁾ vers 1935 ²⁾
	Lakosság száma milliókban - <i>Nombre des habitants, en millions</i>						
Világ — <i>Monde entier</i>	640	1.050	1.440	1.570	1.665	1.800	2.089
Nagyvárosok — <i>Grandes villes</i>	20	26	52	82	100	112	208
Százalék — %	3.1	2.5	3.6	5.2	6.0	6.2	10.0
Európa — <i>Europe</i>	180	260	334	406	443	449	526
Nagyvárosok — <i>Grandes villes</i>	8	14.5	27.5	42.5	52.5	53.5	92.2
Százalék — %	4.4	5.6	8.2	10.5	11.9	11.9	17.6
Amerika — <i>Amérique</i>	15	55	100	156	176	215	267
Nagyvárosok — <i>Grandes villes</i>	0.4	2.2	8.5	18.0	24.5	31.5	55.3
Százalék — %	2.7	4.0	8.5	11.5	13.9	14.7	20.7
Ázsia — <i>Asie</i>	630	800	829	909	1.000	1.141
Nagyvárosok — <i>Grandes villes</i>	14	18.5	19.5	22.5	52.5
Százalék — %	1.8	2.2	2.1	2.3	4.6

¹⁾ E táblázatnak az 1800. évtől bezárólag az 1920. évig terjedő része gr. Teleki Pál: „A város” című munkája alapján közöltetik. (Közp. Enc. IV. köt. 1351—1378: hasáb.) — *De 1800 à 1920 inclusivement, chiffres empruntés à un travail du comte Paul Teleki, intitulé „La Ville”.* (Közp. Enc. [Enc. Econom. Polit.], tome IV, colonnes 1351—1378). — ²⁾ Az 1930—35. évekből származó adatok. — *Chiffres de 1930—35.*

a nagyváros újabb nagy térfoglalása feltétlenül megállapítható. Ha a százezernél több lakossal bíró nagyvárosok arányszáma helyett a táblázatban nem szereplő részlet-adatokból csak a kétszázezren felülieket ragadjuk ki, még akkor is az tűnik ki, hogy a nagyvárosok lakosságának arányszáma 1920 óta erősen emelkedett: ezeknek a városoknak a hányadosa ugyanis a legutolsó kb. másfél évtized alatt a világon 6.2%-ról 7.9%-ra, Európában 11.9%-ról 13.8%-ra, Amerikában pedig 14.7%-ról 16.2%-ra nőtt.

A 2. számú táblázat felső része a legalább 10 nagyvárost számláló államokat mutatja be a nagyvárosok számának nagyságrendjében. Az élen az Amerikai Egyesült Államok halad, mely a nagyvárosoknak száma, valamint népességük abszolút száma szerint is messze fölülmúlja a sorrendben utána következő három európai államot. Fő jellemzője, hogy a milliós világvárosoknak 14.3%-a, a világvárosi népességének pedig 20.7%-a az Egyesült Államokban található. Óriási és gyors fejlődésnek eredménye ez, hiszen 1800-ban, mikor Európában már 21 százezren felüli város volt Londonnal (959 ezer), Konstantinápolyval (kb. 600 ezer) és Párizssal (547 ezer) az élen, az Unióban egyetlen százezren felüli város sem található, New-Yorknak csak 79 ezer, Philadelphianak pedig 41 ezer lakosa volt még ekkor. Az újabb amerikai városfejlődés mérvének jellemzésére ide-

iktatjuk néhány városnak 1910-től 1930-ig terjedő két évtizedre vonatkozó növekedési arányszámát: Detroit 237, Cleveland 60.4, Chicago 54.5, Milwaukee 54.5, Baltimore 46.2, New-York 45.4 százalékkal növekedett ezen idő alatt. Budapest növekedési arányszáma e két évtized alatt 14.3 százalék volt. — A következő három állam úgy a városoknak, mint lakosságuknak számában nagyjából egyenlő erejű, de az összlakossághoz viszonyított arányszámaik között már nagy eltérések vannak. Az agrárjellegű Szovjet-Únió nagyvárosi lakosságának 11.2%-os arányszámával messze elmarad a hatalmas iparú Nagy-Britannia 38.4%-os és Németország 30.2%-os részesedése mögött, mely államok különben a nagyvárosi népesség arányszáma tekintetében az Egyesült Államokat is megelőzik. Megjegyzendő még, hogy Németországban az 500.000—1.000.000 lakosú városok, Nagy-Britanniában viszont a 100.000—200.000, a 200.000—500.000 lakosú, valamint a millión felüli városok össznépességi arányszámai emelkednek ki a többi államok hasonló arányszámai közül.¹⁾ Az ázsiai államok közül Brit-Indiának és Kínának, mint őstermelő államoknak nagy-

¹⁾ Érdekes itt megjegyezni, hogy Oroszországban a népességnek $\frac{4}{5}$ -e, Németországban $\frac{1}{2}$ -e, míg Angliában csupán $\frac{1}{4}$ -e él 10 ezernél kevesebb lakost számláló városokban és községekben.

2. A világ nagyvárosai 1935 körül.
Les grandes villes du monde vers 1935.

Ország, világrész <i>Pays et parties du monde</i>	V i l l e s d e						Villes ayant		Ensemble des villes de						
	100—200 100 mille à 200 mille		200—500 200 mille à 500 mille		500—1.000 500 mille à 1.000 mille		1 milliónál — plus d'un million d'		Az összes 100 ezernél plus de 100 mille						
	ezer — habitants						több — habitants								
	l a k o s s a l b í r ó v á r o s o k														
	száma — leur nombre	népesség popu- lation	népesség az összes népesség %-ában — <i>populat. par rapport à la populat. du pays entier, %</i>	száma — leur nombre	népesség popu- lation	népesség az összes népesség %-ában — <i>populat. par rapport à la populat. du pays entier, %</i>	száma — leur nombre	népesség popu- lation	népesség az összes népesség %-ában — <i>populat. par rapport à la populat. du pays entier, %</i>	száma — leur nombre	népesség popu- lation	népesség az összes népesség %-ában — <i>populat. par rapport à la populat. du pays entier, %</i>			
1. Legalább tíz nagyvárost számláló államok szerint. <i>Suivant les pays ayant au moins 10 grandes villes.</i>															
Am. Egy. Áll — <i>Etats-Unis</i>	52	6,685.180	5·3	28	8,812.084	6·9	8	5,766.987	4·5	5	15,064.555	11·8	98	36,328.806	28·5
Szovjet-Unió ¹⁾ — <i>U. R. S. S.</i>	34	4,793.481	2·8	17	5,431.400	3·2	4	2,423.100	1·4	2	6,439.700	3·8	57	19,087.681	11·2
Nagy-Britannia és Észak-Ír- ország — <i>Grande-Bretagne et Irlande du Nord</i>	33	4,672.029	10·0	16	4,850.861	10·3	3	2,132.400	4·5	3	6,360.100	13·6	55	18,015.390	38·4
Németország — <i>Allemagne</i>	26	3,559.297	5·4	17	5,776.234	8·8	8	5,223.997	7·9	2	5,371.808	8·1	53	19,931.336	30·2
Brit-India — <i>Inde Britann.</i>	20	2,755.079	0·7	14	4,312.007	1·2	1	647.230	0·2	2	2,646.965	0·7	37	10,361.281	2·8
Japán — <i>Japon</i>	20	2,991.924	4·3	8	1,880.703	2·7	2	1,616.430	2·3	4	11,028.660	16·0	34	17,517.717	25·3
Kína — <i>Chine</i>	8	1,165.966	0·3	7	1,967.268	0·4	7	4,652.647	1·0	3	5,944.294	1·3	25	13,730.175	3·0
Brazília — <i>Brésil</i>	16	1,953.120	4·3	4	1,287.564	2·8	1	852.081	1·9	2	2,851.781	6·3	23	6,944.546	15·3
Olaszország — <i>Italie</i>	11	1,436.930	3·3	6	1,689.851	3·9	3	2,140.015	5·0	2	2,186.781	5·1	22	7,453.577	17·3
Franciaország — <i>France</i>	11	1,629.487	3·9	3	634.107	1·6	2	1,380.644	3·3	1	2,891.020	6·9	17	6,585.258	15·7
Lengyelország — <i>Pologne</i>	5	624.207	1·9	4	1,022.187	3·0	1	638.857	1·9	1	1,222.451	3·6	11	3,507.702	10·4
Spanyolország — <i>Espagne</i>	5	773.901	3·1	3	795.373	3·2	—	—	—	2	2,196.201	8·8	10	3,765.475	15·1
2. Világrészek szerint. <i>Suivant les parties du monde.</i>															
Európa — <i>Europe</i>	143	19,795.457	3·8	79	23,981.960	4·6	28	18,790.176	3·6	15	29,585.650	5·6	265	92,153.243	17·6
Ázsia — <i>Asie</i>	76	10,820.339	0·9	48	14,411.455	1·3	11	7,625.807	0·7	9	19,619.919	1·7	144	52,477.520	4·6
Afrika — <i>Afrique</i>	9	1,535.508	0·8	5	1,457.278	1·0	1	602.825	0·4	1	1,103.196	0·8	16	4,416.807	3·0
Amerika — <i>Amérique</i>	94	12,093.515	4·5	39	12,064.106	4·5	14	9,984.123	3·7	9	21,192.114	8·0	156	55,333.858	20·7
Ausztrália — <i>Australie</i>	4	529.058	5·1	4	1,044.374	10·0	1	992.048	9·6	1	1,240.520	11·9	10	3,806.000	36·6
Mindössze — Total général	326	44,491.877	2·1	175	52,959.173	2·6	55	37,994.979	1·8	35	72,741.399	3·5	591	208,187.428	10·0

¹⁾ Európai és ázsiai rész együtt. (Viágrészek szerinti tagolásnál az európai rész Európához, az ázsiai Ázsiához számított.)
— *Parties européenne et asiatique ensemble (Pour la répartition par parties du monde, elles figurent séparément, la partie européenne avec l'Europe, la partie asiatique avec l'Asie.)*

városi népességaránya minimális. Japán azonban, annak ellenére, hogy kereső népességének több mint a fele östermelő, nagyvárosi lakosságának 25·3%-os arányszámával a rangsorban a negyedik, sőt négy milliós városának magas népességi százalékkal ebben a kategóriában kiemelkedően az első helyet foglalja el: itt minden hatodik ember milliós városban lakik.

A nagyvárosokat, különösen pedig a milliós metropolisokat a kisebb-nagyobb elővárosok egész gyűrűje veszi körül. Ezek az elővárosok többnyire a legszorosabban beletartoznak az agglomeráció magjaként jelentkező világváros érdekszférájába, sőt sok esetben össze is épültek vele, azonban

a fejlődés bizonyos pontjáig a központi nagyvárostól rendszerint független közigazgatási területek. A fejlődésnek előrehaladottabb stádiumában azután megtörténhetik az egységesítés, bár ez — főleg a mammutvárosoknál — sokszor nagyobb nehézségekbe ütközik. Így — részleges egybeolvasztások ellenére — nincs az elővárosokkal egységes terület sem New-Yorknál, sem Londonnál. Némely világváros keresztülvitte az egységesítést, a legtöbb azonban nem, s emiatt a világ legnagyobb városainak helyes nagyságrendje nehezen állapítható meg. Az első hely elvitathatatlanul New-Yorké, melynek lakossága 6·9 millió, az elővárosokkal együtt azonban eléri a 11 milliót. Sorrendben következik Tokio 5·9

millió lakossal, mely a néhány év előtti egységesítés keresztülvitelével a világ második legnagyobb városi közigazgatási egységévé lett. Az elővárosokkal egységes közigazgatási területe van Berlinnek is, mely 4·2 millió lakosával a harmadik helyet foglalja el. Az utána következő Londonnak szintén 4·2 millió lakosa van, a közigazgatási területén kívül eső elővárosokkal azonban 8·4 millióra növekedik. Így lényegében London a világ második legnagyobb városa, hiszen az elővárosok különálló közigazgatása nem akadályozza annak, hogy ezekre London ne gyakorolja a legközvetlenebb hatást, úgy gazdasági, mint politikai, társadalmi és kulturális téren egyaránt. Egyébként a milliós városok megoszlása a világon a következő:

- 4 millió fölött 4 (New-York 6·9, Tokió 5·9, Berlin 4·2, London 4·2).
 3—4 milliós 3 (Moszkva 3·7, Chicago 3·4, Sanghaj 3·3).
 2—3 milliós 4 (Osaka 3·0, Páris 2·9, Szt. Pétervár 2·8, Buenos-Aires 2·2).
 1—2 milliós 24 (Ezek között a legnagyobbak: Philadelphia 2·0, Bécs 1·9, Rio de Janeiro 1·7, Detroit 1·6, Calcutta 1·5).

Budapest a millió fölötti városok között — csupán Birminghamet és Mexicót előzve meg — a 33-ik helyet foglalja el.¹⁾

A városok közül London lépte át elsőnek a milliós határt a múlt század első évtizedében, Párizs a negyvenes, New-York az ötvenes, Berlin a hetvenes, Szt. Pétervár, Philadelphia, Chicago a nyolcvanas, Bécs, Moszkva pedig a kilencvenes években lett milliós világváros. Budapest 1920 és 1930 közt emelkedett a milliós metropolisok sorába.

A fővárosok népességének az államok népességében való részesedése államonként eltéréseket mutat. Párizs lakossága Franciaország lakosságának 6·9%-át jelenti. Londonnál az arány már 9·0%, sőt, ha Nagy-Londont vesszük, ez az arány majdnem kétszeresére emelkedik. Igaz, hogy London nemcsak a szigetországnak, hanem az egész Brit-birodalomnak is a fővárosa. A politikailag és gazdaságilag különösen a világháborúig erősen decentralizált Németország összlakosságának 6·4%-a él Berlin-

¹⁾ Nagy-Budapest, melynek lakossága már 1930-ban 1,421.397 lélek volt, természetesen jóval előbbre kerülne a milliós városok rangsorában.

3. A nagyvárosok népességének százalékos megoszlása a nagyságkategóriák és azokon belül a világrészek között. 1935.

Répartition, en 1935, de la population des grandes villes, suivant les parties du monde (%).

Világrész Parties de monde	Population des villes				Az összes 100-ezernél Populat. totale des villes de plus de 100 mille	Világrész népessége a világ összes népességének %-ában — Population des parties du monde par rapport à la population du monde entier, %
	100—200 de 100 mille à 200 mille	200—500 de 200 mille à 500 mille	500—1.000 de 500 mille à 1.000 mille	1 milliónál de plus d'un million d'		
	ezer — habitants		több habitants			
	lakossal bíró városok népessége a világ összes nagyvárosi népességének %-ában — par rapport à la population des grandes villes du monde entier, %					
Európa — <i>Europe</i> . . .	9·5	11·5	9·1	14·2	44·3	25·1
Ázsia — <i>Asie</i> . . .	5·2	6·9	3·7	9·4	25·2	54·6
Afrika — <i>Afrique</i> . . .	0·6	0·7	0·3	0·5	2·1	7·0
Amerika — <i>Amérique</i> . . .	5·8	5·8	4·8	10·2	26·6	12·8
Ausztrália — <i>Australie</i> . . .	0·3	0·5	0·4	0·6	1·8	0·5
Mindössze — Total . . .	21·4	25·4	18·3	34·9	100·0	100·0

ben. Különösen alacsony a főváros népességi arányszáma — az ország egyéb nagyvárosaihoz mérten — azokban az államokban, amelyekben a politikai központot a gazdaságiaktól a törvényhozás és kormányzat zavartalansága érdekében szándékosan elválasztották. Így Hága 5·7, Washington 0·4, Bern 3·6%-kal, ellenben Amszterdam 9·3, Rotterdam 7·1, New-York 5·4, Chicago 2·6, Zürich 8·1, Basel 4·8%-kal részesedik az ország lakosságában. Olaszországban a gazdasági súlypont az Európa törzséhez közelebb eső gazdag Pó-medence, s az itt kifejlődő gazdasági centrumok mellett Róma, a politikai centrum, ha népességben nem is, de gazdasági tekintetben máig elmarad. Róma arányszáma különben 2·6%. Az országcsönkítés következtében Magyarországon, különösen pedig Ausztriában az az egészségtelen népességmegoszlás állott elő, hogy a négyszerte nagyobb államterület által kifejlesztett főváros a megmaradt eszaka terület lakosságának túl nagy részét, Magyarországon 11·7,¹⁾ Ausztriában 27·7%-át foglalja magában.

¹⁾ Sőt Nagy-Budapest 16·4%-át képviseli az ország lakosságának (1930).

A 2. sz. táblázat második része a nagyvárosoknak világrészenként való megoszlását tartalmazza. A nagyvárosok népességi aránya szerint az Óvilágnak Európán kívüli része messze elmarad a többi világrésztől, viszont az Újvilág, különösen pedig Ausztrália nagyvárosi lakossága magasan kiemelkedő részesedési százalékot mutat. Amerika részesedési arányszámát az Egyesült Államok helyzete emeli; Amerikában a 100 ezren felüli nagyvárosok lakosságának 65·8%-a (a millión felüli világvárosi népesség 71·1%-a) az Egyesült Államok nagy- (ill. világ-) városaiban lakik, míg egész népessége csak 47·8%-a a világrész népességének. Európa nagyvárosi népességének 17·6%-os arányszáma nagyjából a világrészek százalékainak számtani közép-arányosa. Amerikában minden ötödik, Ausztráliában minden harmadik ember nagyváros-lakó, viszont tekintettel arra, hogy Amerikának 6·6, Ausztráliának pedig csak 1·2 a népsűrűsége, ezek egyúttal a legegyenlőtlenebbül lakott világrészek.

3. számú táblázatunk betekintést nyújt arra nézve, hogy a világrészek mily arányban részesednek a nagyvárosok összes lakosságában. A két utolsó rovat egybevetéséből láthatjuk, hogy Amerika össznépességi arányszámának több mint kétszeresével, Ausztrália pedig három és félszeresével veszi ki részét a nagyvárosi lakosságból, míg Ázsia nagyvárosi részesedése alig fele, Afrikáé alig egyharmada az össznépességben elfoglalt arányszámnak. Európa össznépességi arányszámának 1·8-szeresével részesedik a nagyvárosi lakosságban. Közelebbi betekintést nyerhetünk a világrészeknek az egyes nagyságkategóriákban való részesedésére vonatkozólag, ha az egyes nagyvároskategóriák lakosságának végössze-

gét 100-zal vesszük egyenlőnek, s kategóriánként is kiszámítjuk az egyes világrészek részesedését.

Világrész	100—200	200—500	500—1.000	1 millió- nál	Az ösz- ses 100 ezernél
Európa . . .	44·4	45·3	49·7	40·7	44·3
Ázsia . . .	24·3	27·2	20·2	27·0	25·2
Afrika . . .	2·8	2·7	1·7	1·4	2·1
Amerika . . .	27·1	22·8	26·2	29·2	26·6
Ausztrália . . .	1·4	2·0	2·2	1·7	1·8
Mindössze	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Európa arányszáma végig kiemelkedő; fölénye legnagyobb az 500.000—1.000.000 lakosú városoknál; az ebbe a kategóriába tartozó nagyvárosok összlakóinak fele az 500.000—1.000.000 lakosú európai nagyvárosokban él. Ázsiának részesedése a 200.000—500.000 lakosú, valamint a millión felüli városoknál a legnagyobb. Afrikának annál kisebb a részesedése, minél magasabb kategóriához jutunk. Amerikának a részesedése a millión felüli, Ausztráliának pedig a 200.000—500.000 és az 500.000—1.000.000 lakosú városoknál emelkedik aránylag a legmagasabbra.

A városiasodás folyamata az egész világon általános s a népességnek mind nagyobb százaléka él a nagyvárosok falai közt. Ez a folyamat az újabb és újabb problémák egész sorát veti fel, melyek megoldása a nagyvárosok beható és részletes statisztikai vizsgálata nélkül alig lehetséges. Ezért kívánatos lenne a Nemzetközi Statisztikai Intézet által már megindított kiadványsorozat minél szélesebb alapon való kiépítése, mely nagy lépéssel vinné előbbre a nagyvárosok rohamos növekedésével felmerülő problémák megoldásának ügyét.

Páll András dr.

A gyáripár helyzete 1936-ban.

L'industrie manufacturière hongroise en 1936.

Résumé. En 1936, la situation économique mondiale a été caractérisée surtout par une reprise notable de la production industrielle, et il en a été de même en Hongrie, où d'ailleurs les circonstances économiques étaient en général favorables.

Dans l'industrie manufacturière hongroise, le nombre des établissements a fort augmenté en 1936. Bien qu'on n'ait fondé que 37 nouvelles fabriques ou usines (contre 52 en 1935), le nombre des entreprises qui, ayant agrandi leur exploitation, sont devenues des établissements manufacturiers, a monté, de 185 en 1935, à 274. Les établissements ont eu à faire face, pour soutenir la concurrence, à de grands problèmes. A cause de celle-ci, un nombre relativement grand (179, contre 141 en 1935) en ont cessé d'exister ou, ayant réduit l'exploitation, ont été rayés du registre des usines et fabriques. Somme toute, le nombre des établissements en activité a monté à 3.546, s'accroissant de 185. Sur les 83 établissements qui n'étaient pas en activité, on a également des données de statistique.

L'augmentation de l'activité de l'industrie manufacturière ressort de ce fait que l'effectif ouvrier s'y est élevé à 243.3 mille, s'accroissant de plus de 27 mille. Le temps d'exploitation a augmenté de près de 10% par rapport à 1935; le rendement des ouvriers a monté de 9 millions de journées de travail, comprenant 75.7 millions d'heures de travail. Malgré cela, et bien que les patrons aient payé 34.4 millions de pengős de plus de salaires qu'en 1935, la condition des ouvriers ne s'est pas améliorée; elle a même empiré, car le coût de la vie a augmenté. La moyenne des salaires horaires nominaux (calculée d'après les salaires payés et les heures de travail effectuées) était, comme l'année précédente, de 44 fillérs, mais celle des salaires horaires réels a baissé de 48 fillérs à 46, par suite de quoi les ouvriers ont subi une perte représentant en moyenne 46 pengős par rapport à 1935 et 93 par rapport à ce qu'ils gagnaient en 1934.

La valeur totale de la production, représentant 2.555.0 millions de pengős, accuse un accroissement de 16.1% sur celle de l'année précédente. Les usines et fabriques, ayant plus de travail, ont utilisé davantage leur capacité de produire. Plusieurs ont même augmenté essentiellement cette capacité, en complétant leur outillage pour faire de nouvelles sortes d'articles. D'après les établissements manufacturiers, on s'y est mis à produire, en perfectionnant la fabrication, 359 articles de

cette sorte, pour la plupart desquels le pays était auparavant tributaire de l'étranger. La valeur moyenne de la production s'est élevée par fabrique ou usine à 720.5 mille pengős, montant de 10.0% par rapport à 1935; elle a augmenté de 28.9% pendant les 3 dernières années.

Les dépenses d'exploitation et de production ont grandi du fait de la hausse des matières premières; à cause de cela, les nouveaux établissements s'efforçaient de faire des économies quant aux dépenses de personnel et de combustible. Alors que la valeur totale de la production a monté de 16.5% par rapport à l'année précédente, les frais de matières premières ont augmenté de 19.3%; mais les dépenses de personnel ont monté de 11.5% seulement, et les frais de combustible et d'éclairage, de 7.5%. L'augmentation des principales dépenses d'exploitation et de production a été une charge sensible; cela ressort aussi du rapport de ces dépenses à la valeur de la production, lequel s'est élevé, de 71.5% l'année précédente, à 71.8%.

*

A világgazdasági helyzet további javulása s a termelés erőteljesebb fokozása állapítható meg 1936-ban, azonban nemcsak azokban az országokban, ahol már egy-két év óta mutatkoztak a gazdasági fellendülés tünetei, hanem ott is, ahol az évekig tartó pangás után 1936-ban még gyors javulásra számítani nem lehetett. Különösen az ipari termelés fokozódott s a régebb idő óta tartó javulást most már gyorsabb ütemű felélénkülés követte, sőt egyes iparágakban a termelés megerősödési folyamatát határozott prosperitás váltotta fel.

Pedig a külpolitikai helyzet a termeléshez szükséges nyugodt légkör kialakulására nem volt biztató. Olaszország afrikai háborúja a szankciók életbeléptetésével fokozottabb veszélyt jelentett, a spanyol polgárháború fellángolása pedig újabb váratlan események felidézésével és a nemzetközi kereskedelem megzavarásával még nyugtalanabbá tette a világgazdasági helyzetet. Az ipari termelés felélénkülésére azonban az így keletkezett bizonytalanság nem hatott bénítólag s a vállalkozási kedvnek, illetőleg a termelés fokozására irányuló törekvéseknek nemcsak, hogy nem

szegte útját, sőt inkább tápot adott azoknak, mert a fegyverkezések szükségességére és sürgősségére irányította a figyelmet s ezzel kapcsolatban a gazdasági fejlődés követelményein messze túlmenően olyan beruházásokra vezetett, amelyeket az állambiztonság legfőbb célkitűzése szabott meg.

A világgazdasági helyzetet tehát 1936-ban legfőképpen az ipar konjunkturális fellendülése jellemzi. A termelés fokozódása elsősorban a beruházási iparok erősebb foglalkoztatottsága révén jelentkezik, amely már olyan méreteket kezdett ölteni, hogy egyes államokban az 1929. évi tapasztalatok alapján el akarván kerülni az esetleges túlméretezéssel járó káros következményeket, a pénz- és tőkepiac korlátozásával már az ipari termelés továbbfejlődését fékező intézkedések történtek, hogy a túlfeszültség idejében levezethető legyen. Magyarország gazdasági helyzetében, mely 1936-ban általában kedvezően alakult, szintén az ipari fellendülés tünetei adják a legjellegzetesebb képet. De erőteljesebb javulás állapítható meg a gazdasági élet csaknem minden ágában.

A mezőgazdasági termelés lényegesen jobb eredményekkel zárult 1936-ban, mint az előző évben. A búzatermelés közel egy millió métermázsával meghaladta az 1935. évi terméseredményt, s a rozsot kivéve, — amelynél csekély visszaesés volt — a gabonaneműek mind bővebb termést hoztak; különösen jó volt a burgonya- és tengeri-termés is. Végeredményben a szántóföldi termelés értéke 1936-ban 53·2 millió pengővel multa felül az 1935. évi értéket s így a mezőgazdasági termelés kedvezőbb alakulása lényegesen hozzájárult a fogyasztás megerősödéséhez.

Emelkedett a széntermelés is, mely 1936-ban 79·3 millió métermázsát ért el, ami 5·2%-os növekedést jelent, míg a szénfogyasztás 6·2%-kal multa felül az előző évit. A villamos-energia termelés mennyisége az 1935-ben termelt 894·0 millió kilowattórával szemben 975·3 millió kilowattórára növekedett, tehát 9·1%-os többletet mutatott, főképpen a motorhajtásra felhasznált villamosáramfogyasztás jelentékeny megnövekedése révén. A gazdasági helyzet javulására vall a külkereskedelmi forgalom és a belforgalom emelkedése is. A behozatali forgalom volumene ugyanis 1936-ban 8·8%-os, a kiviteli forgalomé 16·5%-os növekedést ért el, míg a behozott

árúk értéke 7·6%-kal, a kivitt áruké pedig 12·2%-kal volt nagyobb az előző évinél. A belforgalom megnövekedését jellemzi, hogy az utaskilométerek száma 5·2%-kal, a megtett tonnakilométereké pedig 7·8%-kal emelkedett.

A pénz- és hitelpiacon a takaré- és folyószámlabetétek fokozatos növekedése, a tőzsde állandó szilárdsága, az állami bevételek emelkedése, s a hitelbiztonság javulása jelzik a gazdasági helyzet további megerősödését. Az ipar foglalkoztatottsága jelentékenyen megnövekedett, az iparvállalatok a kedvező termelési lehetőségek folytán üzemkibővitéssel és új, addig főleg külföldről behozott iparcikkek előállítására való berendezkedéssel egyre növelték ipartelepeik termelőképességét, de állandóan emelkedett a kapacitás kihasználási százaléka is. A munkapiacra pedig számottevő enyhülés következett be, melyet a nyilvántartott munkanélküliek számánál megállapítható 14·8%-os csökkenés szemléltet.

Az iparvállalatok üzemkibővítéséről és új vállalatok alapításáról szóló kimutatás épúgy, mint a válságba jutott, üzemét redukálni, vagy teljesen beszüntetni kényszerült és megszűnt ipartelepek számának alakulása az 1936. évben mozgalmas képet mutat. Ez a kép azonban inkább kedvező, mert az ipari vállalkozások terén bekövetkezett változások az ipar foglalkoztatottságának megerősödését, a vállalkozási kedv megélénkülését jelentik, s csupán a versenyképességet fenntartani nem tudó ipartelepek estek ki a gyári jellegű üzemek soraiból.

Ha az új gyáralapításokra, gyárrá történt kibővítésekre vonatkozó 1935. és 1936. évi adatokat összevetjük az ugyanabban az időben megszűnt vagy gyári jellegüket elvesztett iparvállalatokról rendelkezésre álló adatokkal, megállapíthatjuk, hogy 1936-ban a kedvezőbb termelési viszonyok inkább a középipari vállalatok üzemkibővítésére, fejlődésére nyújtottak lehetőséget, új gyáralapítás aránylag kisebb számban történt. Viszont a munka elnyeréséért 1936-ban erősebb verseny folyt, melynek következtében a gyengébb ipartelepek jelentékeny számban veszítették el helyüket a gyári jellegű üzemek sorában, honnan 1936-ban csaknem háromszor annyi telepet kellett törölni, mint az előző évben.

A gyáralakulások és megszünések terén észlelhető mozgalomnak általában nincs nagy jelentősége a gyáripar helyzeté-

1. Gyáralakulások és megszünések 1936-ban.

Fabriques et usines créées ou supprimées en 1936.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories d'industries</i>		Nombre des			Többslet vagy nyereség (+), hiány vagy veszteség (—) <i>Augmentation, c'est-à-dire gain (+), ou diminution, c'est-à-dire perte (—)</i>						
		Új alapítású nouveaux éta- blissements in- dustriels	Gyárrá bővült établiss. industr. devenus fabriques ou usines	A gyárak közül törölt - établissem. industr. rayés de la liste d. usin. et fabr.	az ipartelepek számanál - pour le nombre des établiss. indust.		a munkás lét- számban pour l'effectif ouvrier		a teljesített pour le nombre		a term. érték- nél ezer P-ben pour la valeur de la product., en mill. de p.
					üzemnapok des journées d'exploitat. számában	munkaórák des heures de travail effectuées	üzemnapok des journées d'exploitat. számában	munkaórák des heures de travail effectuées	üzemnapok des journées d'exploitat. számában	munkaórák des heures de travail effectuées	
I.	Vas- és fémipar — <i>sidérur- gique et métallurgique</i> . . .	5	41	30	+ 16	+ 668	+ 5.940	+ 1,649.668	+ 3.560		
IIa.	Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	2	8	7	+ 3	+ 224	+ 1.259	+ 545.084	+ 1.109		
IIb.	Közhasználatú vill. áramfej- lesztő telepek — <i>Usines électr. d'utilité publique</i> .	—	2	3	— 1	+ 4	— 431	+ 19.448	— 65		
III.	Kő-, föld-, agyag-, azbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie.</i>	2	34	28	+ 8	+ 500	+ 5.944	+ 1,008.144	+ 1.280		
IV.	Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	4	26	20	+ 10	+ 550	+ 3.307	+ 1,187.115	+ 1.937		
V.	Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i> .	3	9	2	+ 10	+ 143	+ 3.042	+ 363.193	+ 1.546		
VI.	Fonó-, és szövőipar — <i>textile</i>	7	17	9	+ 15	+ 481	+ 4.978	+ 1,362.716	+ 3.883		
VII.	Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	5	20	15	+ 10	+ 452	+ 3.412	+ 1.105.175	+ 6.665		
VIII.	Papírosipar — <i>du papier</i> .	1	10	4	+ 7	+ 239	+ 2.184	+ 661.948	+ 300		
IX.	Élelm. és élvezeti cikkek gyárt. — <i>de l'alimenta- tion et des boissons</i>	—	84	44	+ 40	+ 537	+ 16.284	+ 1,788.899	+ 19.119		
X.	Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	8	17	8	+ 17	+ 177	+ 5.741	+ 417.083	+ 4.251		
XII.	Sokszorosító és műipar — <i>polygraphique</i>	—	6	3	+ 3	— 15	+ 1.080	+ 1.823	— 837		
Összesen .	{ 1936-ban — pour 1936 .	37	274	173	+ 138	+ 3.960	+ 52.740	+ 10,110.296	+ 42.748		
Total . .	{ 1935-ben — pour 1935 .	52	185	141	+ 104	+ 3.718	+ 36.070	+ 9,559.437	+ 36.872		

nek megítélésében. A változások túlnyomó része olyan ipartelepek számának az eltolódásából származik, amelyek termelő-képességük révén a gyári jelleg határán állanak, s ezért munkáslétszámuk, termelésük távolról sem éri el az átlagos gyári munkáslétszámot és termelési értéket. Az új alapítású ipartelepek között ugyan többnyire vannak olyan számottevő üzemek is, amelyek bekapcsolódása a gyári ipari termelésbe a gyáralakulások és megszünések egyenlegében rendszerint erősebben feljavítja azt a többletet, vagy nyereséget, mely a főbb üzemi és termelési adatok összevetéséből mutatható ki. A gyáralakulások a gyári ipari termelés összes értékének emelkedésénél 1935-ben 36·9 millió pengő, 1936-ban pedig 42·7 millió pengő többletet jelentettek.

Adatokkal világítva meg az elmondottakat megállapíthatjuk, hogy 1935-ben, amikor a gyárak átlagos munkáslétszáma

64 főből állott, s egy-egy ipartelepre átlag 655 ezer pengő termelési érték esett, a gyárak közül törölt ipartelepek ezt a színvonalat meg sem közelítve átlag csak 14 munkást, s mindössze csupán 74 ezer pengő átlagos termelési értéket mutattak ki. Az év folyamán alakult, illetőleg gyári üzemé kibővült ipartelepek jelentősége sem volt sokkal nagyobb a törölt telepeknél, holott közöttük friss tőkével indult új gyárak is szerepelnek. Ezek átlagos munkáslétszáma mégis csak 23 főből állott, átlagos termelési értékük pedig csupán 194·1 ezer pengőt ért el. Az 1936. évi adatok szerint, — minthogy 1936-ban az előző évi 52-vel szemben csak 37 új gyár kezdte meg működését — a gyáralakulási és megszünési mozgalom jelentősége még jobban csökkent. A gyári üzemek közé sorozott ipartelepek ugyanis átlag csak 18 munkást foglalkoztattak s mindössze 186·1 ezer pengő átlagos termelési értéket jelen-

2. A gyárak száma, munkáslétszáma s az üzemi és munkaidő alakulása 1936-ban.

Nombre des usines et fabriques ; effectif ouvrier et variation des journées et heures d'exploitation et de travail en 1936.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories d'industries</i>		Az ipartelepek száma <i>Nombre des établissements industriels</i>	Ebből szünetelt <i>Dont ayant cessé de travailler</i>	Az üzem- napok <i>Journées d'exploit-</i>		Az üzemórák <i>Heures d'exploit-</i>		Átlagos évi munkáslétszám — <i>Effectif ouvrier annuel moyen</i>	A munkáslétszám emelkedése indexszámban 1935=100 — <i>Indice marquant l'augmentation de l'effectif ouvrier</i>	A munka- napok <i>Journées de travail</i>		A munka- órák <i>Heures de travail</i>	
				száma — <i>leur nombre</i>		száma — <i>leur nombre</i>				száma — <i>leur nombre</i>			
I.	Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i> . . .	271	2	78.872	701.634	38.632	123·7	11,557.712	97,107.669				
IIa.	Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	164	—	48.699	408.856	28.969	120·3	8,435.147	72,088.968				
IIb.	Közhasználatú villamos áramfejlesztő telepek — <i>Usines électr. d'utilité publique</i> . .	279	—	101.566	2,048.374	6.808	104·1	2,173.356	18,893.205				
III.	Kő-, föld-, agyag- aszbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie</i>	536	35	121.635	1,905.622	24.909	114·2	6,777.419	61,963.252				
IV.	Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	323	4	85.349	772.685	11.359	113·1	3,265.596	28,057.453				
V.	Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i> . .	99	1	28.957	253.073	9.283	109·2	2,773.624	23,737.571				
VI.	Fonó- és szövőipar — <i>textile</i> .	341	6	96.577	1,176.498	59.566	109·4	17,368.465	160,886.544				
VII.	Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	168	3	46.405	395.875	7.606	121·5	2,184.843	18,302.340				
VIII.	Papírosipar — <i>du papier</i> .	83	—	24.780	241.671	4.655	117·1	1,384.809	12,592.273				
IX.	Élelm. és élv. cikkek gyárt. — <i>de l'aliment. et des boissons</i>	984	23	267.114	2,922.055	31.343	103·6	9,158.535	80,902.334				
X.	Vegyészeti ipar — <i>chimique</i> .	267	9	73.130	904.715	13.121	109·2	3,869.356	35,360.877				
XII.	Sokszorosító- és műipar — <i>polygraphique</i>	114	—	34.242	274.938	7.008	102·2	2,105.829	13,828.790				
Összesen . . . (1936-ban — <i>pour 1936</i> . . .)		3.629	83	1,007.326	12,005.996	243.259	112·6	71,054.691	623,721.276				
Total . . . (1935-ben — <i>pour 1935</i> . . .)		3.491	130	930.954	10,949.854	216.023	100·0	62,067.867	547,943.623				
Növekedés (+), csökkenés (–) %-ban <i>Augmentation (+) ou diminution (–) en %</i>		+4·0	–46·2	+8·2	+9·6	+12·6	+12·6	+14·5	+13·8				

tettek be, tehát még kisebb üzemek voltak, mint az előző évben felvett ipartelepek. A megszűntek pedig átlag alig 9 munkással dolgoztak s csupán 87·4 ezer pengő értékű átlagos termelésről számoltak be, tehát szintén kisebb jelentőségűek voltak, mint az 1935. évben törölt ipartelepek, holott 1936-ban a gyáripar átlagos munkáslétszáma 69-re, a gyárak átlagos termelési értéke pedig 720·5 ezer pengőre emelkedett, ami a munkáslétszámnál 7·8%-os, a termelési értéknél 10·0%-os javulást jelent.

A gyári jellegű ipartelepek száma 1936-ban — főképp az üzemkibővítések következtében gyárrá minősült ipartelepeknek a gyárak közé történt besorozása folytán — 3.629-re emelkedett, tehát a gyárak számának az előző évben megállapított 3·1%-os növekedését további 4·0%-os szaporodás követte. A gyárak közül 83-ban

szünetelt az üzem, míg 1935-ben 130 ipartelep jelentett be teljes üzemszünetelést, s így az üzemben volt gyárak száma 1936-ban 185-tel gyarapodott, ami 5·5%-os emelkedésnek felel meg. Legnagyobb volt a szaporulat az élelmezési és élvezeti iparban, valamint a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban, amennyiben az előbbiben 47, az utóbbiban 42 iparteleppel több dolgozott 1936-ban, mint az előző évben. Ezenkívül a vegyészeti iparban 19, a vas- és fémiparban 18, a fonó- és szövőiparban 15, s a bőr-, sörte- és tolliparban 11 iparteleppel találunk többet a dolgozó üzemek között. A szünetelő üzemek közül azonban a legtöbb szintén a kő-, föld-, agyag- és üvegiparba és az élelmezési és élvezeti iparba tartozott. Az előbbi főcsoportban levő ipartelepek között 35, az utóbbiba tartozók között pedig 23 telepen volt teljes üzem-

szünetelés, s így a két főcsoportra esett a szünetelő ipartelepek 69·9%-a.

Az ipar foglalkoztatottságának jelentős mértékben történt emelkedése maga után vonta a gyárak munkáslétszámának növelését, mellyel a gyáripar átlagos évi munkáslétszáma az 1935. évben elért 216 ezer főről 243·3 ezer főre emelkedett, vagyis 27·3 ezer munkánélküli gyári munkásnak nyílt lehetőség 1936-ban állandó munkavállalásra. Mert a gyári üzemek erősen fokozták a munkamenetet, több napon át, s naponta több órán keresztül voltak üzemben mint az előző évben s a munkások az üzemi időt meghaladó munkaidőt teljesítményt értek el. A gyárak számának, munkáslétszámának, s az üzemi és munkaidőnek alakulásáról a 2. számú táblázat nyújt részletes tájékoztatást.

Az üzemben volt gyárak számánál megállapítható 5·5%-os növekedést jóval meghaladó arányban, 8·2%-kal emelkedett az üzemnapok száma, ami a gyáripar összes teljesítményénél 76 ezer nap többletet jelent. Ha figyelembe vesszük, hogy 1935-ben is növelték a gyárak az üzemmenet intenzitását, az üzemnapok számának emelkedése azonban csak 4·9%-ot ért el, tehát az üzemben töltött napok száma mindössze 44 ezer nappal szaporodott, az üzemnapok számának 1936. évi megnövekedéséből a gyáripar foglalkoztatottságának lendületes megerősödését kell megállapítanunk. Az 1934. év folyamán egy ipartelep átlag 267 napon át dolgozott, 1935-ben az üzemben töltött napok száma már 277-re emelkedett, 1936-ban pedig a munka további fokozódásával 284-et ért el. De nemcsak az üzemben töltött napok számánál látható növekedés, hanem a napi üzemi időt is emelték a gyárak, amellyel 1·1 millió üzemóra-nyereséget szereztek. Ehhez az átlagos napi üzemidőnek csupán 9 perces felemelésére volt szükség; vagyis 1936-ban egy-egy gyár átlag 11 óra 55 percet töltött munkában, míg 1935-ben a napi átlagos üzemi idő 11 óra 46 percet ért el.

A gyári átlagos munkáslétszám 12·6%-kal emelkedett, míg a munkások által teljesített munkanapok száma 62·1 millióról 71·1 millióra növekedett, tehát 9 millióval haladta meg az előző évi teljesítményt, ami 14·5%-os többletet vagyis a munkaerők kihasználásának további fokozását jelenti. Valóban az utóbbi években a konjunkturális felélénkülés óta ismét erősen emelkedik

a munkások átlagos munkaórateljesítménye. A gyári munkásság ugyanis 1933-ban átlagosan még csak 2·397 órát dolgozott, 1934-ben az átlagos munkaórateljesítménye 2·492-re, 1935-ben 2·537-re, s 1936-ban 2·564-re emelkedett. A munkások fokozatosan erősödő foglalkoztatása azonban 1936-ban már nem jelentette a pihezésre szükséges idő további csökkenését, mint azt az előző években láthattuk, mert megállapítható, hogy a munkások napi átlagos munkaórateljesítménye, mely az 1932. évi 8 óra 32 percről állandó növekedéssel 1935-ben már 8 óra 50 percre emelkedett, 1936-ban — bár a munkások évi munkaórateljesítménye emelkedett — 8 óra 47 percre csökkent. Messze van ez még a napi 8 órás munkaidő általános bevezetésétől, még messzebb a 45 órás munkahétre irányuló törekvések megvalósulásától, de a szándék úgylátszik már érezteti hatását a napi munkaidő kialakulásában. Egyes iparágakban különösen magas még a munkások napi munkaórateljesítménye, így pl. a textiliparban még mindig 9¼ óra az átlagos napi munkaidő, de a kő-, föld-, agyag- és üvegiparban, a papirosiparban és a vegyészeti iparban is meghaladja a 9 órát. Legalacsonyabb viszont a sokszorosító iparban, hol a munkások addig 6¾ órát kitevő napi átlagos munkaórateljesítménye 1936-ban 6½ órára szállt le.

A munkáslétszám növekedését — az ipartelepek számánál mutatkozó emelkedésén felül — a gyáripar erősebb üzemmenete, s az üzemkibővítésekből folyó munkásfelvétel indokolják. Az üzemben volt ipartelepek számánál megállapított 5·5%-os növekedéssel szemben, a gyáripar átlagos évi munkáslétszáma 12·6%-kal emelkedett, s így 1936-ban egy-egy gyárra átlag 69 munkás jut az előző évi 64 főből álló gyárankinti átlagos munkáslétszám helyett, ami 7·8%-os növekedésnek felel meg. Az ipar foglalkoztatottságának emelkedésével rendszerint a teljesített munkaórák számában mutatkozik legelőször és legnagyobb mértékben a növekedés, ezt követi kisebb arányban a munkanapteljesítmény emelkedése, s csak azután észlelhető szintén csökkenő arányban a munkáslétszám fokozatos gyarapodása. A munkaórák száma 1935-ben 12·2%-kal növekedett, a munkanapoknál az emelkedés ugyanakkor 11·6%-ot ért el, míg a munkáslétszám növekedése csak 10·2%-ot tett. Az üzemmenet további fokozásával 1936-ban

a munkáslétszámot a gyárak már 12·6%-kal emelték, a munkások munkaidőteljesítménye ugyancsak meghaladta a munkáslétszám szaporításának arányát, de a munkaórák növekedése már alatta maradt a teljesített munkanapok számánál történt emelkedésnek, ami amellet szól, hogy a munkások napi munkaidőteljesítményének további fokozása helyett inkább új munkások felvételével elégitették ki az iparvállalatok az erősebb üzemmenet következtében mutatkozó munkaerő szükségletet. Fokozottabb kereslet volt tehát nálunk is szakmunkásokban, miként több külföldi államban, új probléma gyanánt vetve fel az előrelátható szakmunkáshiány megoldásának kérdését. Ennek oka természetesen nemcsak az ipar konjunkturális fellendülésében keresendő, hanem főképpen a világháború alatti születések elmaradásában, mert a munkapiacon most kezd erősebben mutatkozni a háborús korosztályok szerfölött lecsökkent születési arányával magyarázható munkáshiány.

A munkáslétszám emelkedése minden iparcsoportban megállapítható, de a legnagyobb arányú a vas- és gépiparban, a ruházati iparban és a papírosiparban volt. A vas- és fémipari telepek 23·7%-kal, a gépgyárak 20·3%-kal, a ruházati ipari vállalatok 21·5%-kal, s a papírgyárak 17·1%-kal növelték a munkáslétszámot. A gyárankinti átlagos munkáslétszámban a 69 főből álló országos átlaggal szemben még mindig a textilipar vezet átlag 178 munkást foglalkoztató gyárankinti létszámmal, bár a gépipar csaknem elérte azt, ugyanis erős lendülettel fejlődve 1936-ban már 177 főből álló gyárankinti átlagos munkáslétszámot mutatott ki. A munkáslétszám szaporításában kétségkívül a vas- és gépipari vállalatokat illeti az elsőség, mert az 1936. évi 27·2 ezer főnyi emelkedésből 12·3 ezer a vas- és gépipari telepek munkáslétszámát növelte, ami annál jelentősebb, mert a nehézipar már 1935-ben is 17·5%-kal szaporította a gyárak munkáslétszámát, s így 8·2 ezerrel több munkásnak juttatott munkát.

A munkanélküliségnek a gyárak munkáslétszám emelése folytán bekövetkezett csökkenése a gyári munkásság helyzetében számottevő javulást jelent, amennyiben a gyárpar 1936-ban munkabér gyanánt 34·4 millió pengővel többet fizetett ki, mint az előző évben. A munkások kereseti viszonyai azonban, amelyekről már 1935-ben is

meg kellett állapítanunk, hogy rosszabbodtak, 1936-ban csak alig valamelyest javultak, sőt ha figyelembe vesszük a megélhetési költségek időközben történt emelkedését, a munkásság életszínvonalának további leromlásáról kell beszámolnunk.

A munkások átlagos évi keresményének kiszámításánál a gyáripari statisztika 1936. évi előzetes eredményei nyújtanak először módot arra, hogy a művezetők és otthondolgozó munkások részére kifizetett munkabérek levonásával, tisztán csak a gyári munkások (előmunkások, szakmunkások, betanított és tanulatlan napszámosok, ifjú munkások, tanoncok) munkabére — hozzászámítva a természetbeni járandóságok egyenértékét is — szolgáljon a számítás alapjául. Az évi átlagos munkáskeresmények 1932-ben a dekonjunkturális mélypont után 10·5%-kal csökkentek, ami kétségkívül sajnálatos, de természetesen a következménye volt az ipari termelési viszonyok leromlásának. A következő évben 1933-ban a gazdasági életben már itt-ott javulási tünetek mutatkoztak, s az iparvállalatok munkabér-redukciós politikája enyhült, az átlagos munkáskeresmények tovább romlottak ugyan, a csökkenés azonban már csak 3·5%-ot tett, sőt 1934-ben, amikor a gazdasági élet határozott megélénkülésére valló tünetek mutatkoztak, az átlagos munkáskeresmények további csökkentése már csak 0·8%-ot ért el. Számítani lehetett arra, hogy a konjunkturális fellendülés bekövetkezésével, amikor a gyáripari termelés értéke már nagyobb arányú emelkedést mutat, a munkáskeresmények alakulása ismét javuló irányt vesz. Ehelyett — sajnos — újabb visszaesés következett be s a munkások 1.133 pengőt kitevő átlagos évi keresménye 1935-ben 1·3%-kal csökkent, ami a gyári munkásokra nézve átlag évi 15 pengő veszteséget jelentett. Az 1936. évi átlagos munkáskeresmények 17 pengővel javultak ugyan, s így csak átmeneti veszteségnek volna tekinthető az 1935. évi csökkenés, ha időközben a megélhetési költségek nem emelkedtek volna. A megélhetési index azonban 1936-ban az előző évi 91·2-ről 96·2-re ugrott, miáltal az átlagos évi munkáskeresmények összege a névleg mutatkozó 1·5%-os növekedés helyett a valóságban 3·8%-kal visszaesett. A gyári munkásságot tehát 1936-ban újabb 46 pengőt kitevő veszteség érte, ami a megélhetési viszonyoknak már súlyosabb le-

3. Az átlagos évi munkáskeresmények alakulása 1936-ban.

Variation des salaires annuels moyens en 1936.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories d'industries</i>		A kifizetett munkabérek összege 1000 pengő <i>Montant des salaires payés aux ouvriers, en milliers de pengős</i>	Indexszám 1935=100 <i>Indices</i>	Átlagos évi keresmény pengőben (nominálbér) <i>Salaires annuels moyens en pengős (salaires nominaux)</i>	Indexszám 1935=100 <i>Indices</i>	Átlagos évi keresmény, békebeli vásárló erejű P-ben (reálbér) <i>Salaires annuels moyens en p. d'un pouvoir d'achat d'avant-guerre (salaires réels)</i>	Indexszám 1935=100 <i>Indices</i>
I.	Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i>	51.815	124·7	1.341	100·8	1.394	95·6
IIa.	Gépgyártás stb. — <i>des machines, etc.</i>	40.590	122·3	1.401	101·7	1.456	96·4
IIb.	Közhasználatú vill. áramfejlesztő telepek — <i>Usines électr. d'utilité publique</i>	11.936	102·8	1.753	98·8	1.822	93·6
III.	Kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie</i>	19.725	114·1	792	99·7	823	94·6
IV.	Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	9.721	119·7	856	105·8	890	100·3
V.	Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i>	10.552	107·6	1.137	98·6	1.182	93·5
VI.	Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	56.244	110·6	944	101·1	981	95·8
VII.	Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	7.175	128·2	943	105·8	980	100·0
VIII.	Papírosipar — <i>du papier</i>	5.192	117·8	1.115	100·5	1.159	95·3
IX.	Élelm. és élvezeti cikkek gyárt. — <i>de l'alimentat. et des boissons</i>	30.808	107·5	983	103·8	1.022	98·5
X.	Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	16.601	110·4	1.265	101·1	1.315	95·8
XII.	Sokszorosító- és műipar — <i>polygraphique</i>	15.652	101·2	2.233	99·0	2.321	93·9
Összesen							
Total							
1936-ban — pour 1936		276.011	114·2	1.135	101·5	1.180	96·2
1935-ben — pour 1935		241.618	100·0	1.118	100·0	1.226	100·0

romlásával járt, hiszen az 1935—1936. években az átlagos évi keresmények reál-munkabérben kifejezve 93 pengővel csökkentek. A munkások átlagos évi keresményének iparcsoportok szerinti megoszlását a nominál- és reálmunkabérek alakulása szerint egyébként a 3. számú táblázat ismer-teti.

Az átlagos évi munkáslétszám 12·6% -os növekedésével szemben a munkások részére kifizetett munkabérek összege 14·2%-kal emelkedett, tehát a munkabérekre fordított költség 1936-ban 34·4 millió pengővel több kiadást jelentett, mint az előző évben. Mégis a termelési érték 16·1%-os emelkedése folytán a munkabéreköltség 1936-ban kisebb terhet rótt az iparvállalatokra, mert a termelési értéknek csak 10·8%-át emésztette fel, míg 1935-ben a kifizetett munkabérek összege a termelési értéknek 11·0%-át tette. Az iparvállalatok tehát a munkabéreköltség terén 1936-ban további megtakarítást értek el, míg a munkások évről-évre csökkenő kereseti viszonyainak további romlása csak látszó-

lag szűnt meg, a valóságban azonban számottevően rosszabbodott, ami életszínvonaluk további süllyedésével járt, pedig ennek megakadályozására 1936-ban még többet dolgoztak, mint az előző évben, holott már akkor is megállapítható volt a teljesítmények fokozása.

A keresmények csökkenése ugyanis nem magyarázható azzal, hogy az átlagos napi munkaidő némi rövidülése folytán a munkások munkaidőteltjesítménye is visszaesett volna. A munkaórák száma 1933 óta fokozatosan emelkedett s 1936-ban átlag egy munkás már 167 munkaórával dolgozott többet, a folyton csökkenő keresmények ellenében. Ha a munkások évi keresményét az év folyamán teljesített munkaórák alapján órabérekre számítjuk át, kitűnik, hogy az átlagos órabérek 1932 óta a legutolsó öt év alatt fokozatosan csökkentve 50 fillérről 48 fillérre, majd 45 fillérre s azután 44 fillérre szálltak le. A megélhetési index időközben történt változásai folytán a a reálórabérek alakulása csak annyiban módosult, hogy az 1932. évi 51

4. Átlagos órabérek a gyárparban 1932—1936. években.

Salaires horaires moyens dans l'industrie manufacturière en 1932—36.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories d'industries</i>	Nominálórabérek <i>Salaires horaires nominaux</i>					Reálórabérek <i>Salaires horaires réels</i>				
	fillérekben — en fillérs									
	1932	1933	1934	1935	1936	1932	1933	1934	1935	1936
I. Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurg.</i>	58	56	53	53	53	59	62	60	58	55
IIa. Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	61	59	58	57	56	62	65	65	63	58
IIb. Közhatalatú vill. áramfejlesztő telepek <i>Usines électr. d'utilité publique</i>	70	67	66	65	63	72	74	74	71	65
III. Kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar <i>de la pierre, pot., ind. de l'asbeste, verrerie</i>	40	36	33	32	32	41	40	37	35	33
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	43	37	35	34	35	44	41	39	37	36
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i>	51	48	46	45	44	52	53	52	49	46
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	39	38	37	35	35	40	42	42	38	36
VII. Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	46	42	40	35	39	47	46	45	38	41
VIII. Papirosipar — <i>du papier</i>	50	46	43	41	41	51	51	48	45	43
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása — <i>de l'alimentation et des boissons</i>	45	42	40	38	38	46	46	45	42	40
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	55	52	49	47	47	56	57	55	52	49
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>polygraphique</i>	119	115	113	112	113	121	126	126	123	117
Összesen — <i>Total</i>	50	48	45	44	44	51	53	51	48	46
Indexszám — <i>Indices 1932=100</i>	100·0	96·0	90·0	88·0	88·0	100·0	103·9	100·0	94·1	90·2

filléres átlagos órabért 1933-ban 53 filléres órabér, tehát javulás követte; azóta azonban a drágulás terjedése következtében az átlagos reálórabérek is visszaestek s 1935-ben már csak 48 fillérben, 1936-ban pedig mindössze 46 fillérben állapíthatók meg. Az átlagos órabérek 1932—1936. évi alakulását egyébként ipari főcsoportok szerint részletezve a 4. számú táblázatban ismer-tjük.

Míg tehát az átlagos évi névleges keresetek összege nyolc iparcsoportban emelkedett, — köztük a fa- és csontiparban 47 pengővel, s a ruházati iparban 49 pengővel — a tényleges évi keresetek átlaga csaknem az összes iparokban csökkent; csak a fa- és csontiparban volt 3 pengőt kitevő többlet, a ruházati iparban pedig változatlanok maradtak a keresetek. Az évi átlagos tényleges keresetek csökkenése a legnagyobb volt a sokszorosító iparban, valamint a villamosenergia termelő telepeken, mely az előbbinél 152 pengő, az utóbbinál 124 pengő veszteséget okozott. Ezzel szemben az átlagos órabérek alakulásánál, a nominál órabérek csak három iparcsoportban javultak: a faiparban, a ruházati iparban és a sokszorosító iparban. Ugyancsak három iparcsoportban állapítható meg az órabérek csökkenése és pedig a gépiparban, a villamosenergia termelő iparban és a bőriparban, míg a többi hat iparcsoportban a munkabérek változatla-

nul maradtak. A reálórabérek már az összes iparcsoportokban csökkentek, kivéve a ruházati ipart, amely azonban különleges bérrendszere folytán az általános gyáripari munkabérek kialakulására nincs befolyással s a visszatekintő adatok szerint különben is szintén csökkenő órabérekkel dolgozik. A gyárpar összességében tehát az átlagos nominál órabérek 1936-ban változatlanul 44 fillérben állapíthatók meg s minthogy ugyanakkor a megélhetési index öt ponttal emelkedett, a reálórabéreknél 4·2%-os visszaesés mutatkozott.

A tisztviselői fizetések és munkabérek a gyáripari termelési költségek között a nyersanyag beszerzésre fordított kiadások után a legjelentősebbek, s a termelési költségek alakulásánál a legfontosabb szerepet töltik be. A nyersanyagárak emelkedésével szemben az iparvállalatok legnagyobb részét passzivitásra vannak utalva, s így a termelési feltételek biztosítására csak három megoldás kínálkozik. Vagy át tudják hárítani a többletköltséget a fogyasztóra, vagy a személyi kiadásoknál elérhető megtakarítással igyekeznek ellensúlyozni azt, vagy megelégszenek kisebb nyereséggel. Az iparcikkek árának emelésével csak a fogyasztóképesség kedvező alakulása esetén s csak az iparcikkek egyes csoportjainál lehet a nyersanyag-drágulás folytán mutatkozó termelési többletköltség némi csökkentését elérni. Sok esetben az is kétes eredmé-

nyekre vezet, mert esetleg a fogyasztás nagyobb arányú visszaesésével jár, ami a termelés folyamatosságára hat zavarólag s így újabb veszteségeket jelent. Tehát a nyersanyagárak emelkedésével járó termelési nehézségeknek olyan elhárítása, mely a többletköltségnek a fogyasztóra való áthárítására törekszik, csak részben járhat eredménnyel s emellett kockázatos megoldás. Minthogy pedig a vállalatok nyereségpolitikája rendszerint olyan, amelyet megváltoztatni csak a legutolsó esetben lehet, a termelési költségek emelkedésének ellensúlyozására a legkézenfekvőbb s a leginkább eredményes megoldásként a megtakarításokra való törekvés marad és pedig főleg a fizetések és munkabérek csökkentésével, amelynél a leginkább lehet számottevő eredményt elérni.

Az iparvállalatok személyi kiadásai 1936-ban 388·3 millió pengőt tettek, tehát 40·1 millió pengő emelkedést értek el, ami 11·5%-os növekedésnek felel meg. A személyi kiadásokból — beleszámítva az otthon dolgozó munkások részére kifizetett 3·3 millió pengő munkabért is — 279·3 millió pengő esett a munkabérekre, 14·7 millió pengő jutott a havidíjas művezetőknek, tehát a vállalatok 94·3 millió pengőt fordítottak a tisztviselők javadalmazására. A tisztviselői fizetéseknél 4 millió pengő többletköltség jelentkezik s minthogy egy ipartelepre átlag 31·6 ezer pengő tisztviselői költség számítható, a tisztviselői fizetéseknél látható emelkedés csaknem teljes mértékben az új gyári vállalatok tisztviselőinek javadalmazására fordított összegnek tekinthető, tehát a gyári tisztviselők fizetése 1936-ban változást nem mutat. Meg kell itt jegyezni, hogy az iparvállalatoknak tisztviselői javadalmazásokra fordított kiadásaiban nemcsak az ipartelepeken alkalmazott, hanem a vállalatok központi irodáiban dolgozó tisztviselők illetményei is bentfoglaltatnak.

A tisztviselői létszámnak 1936. évi alakulásáról még nincsenek adataink; a tisztviselői javadalmazásra fordított kiadásoknak a gyáripari termelés értékéhez viszonyított aránya azonban arra mutat, hogy a gyári tisztviselők helyzete 1936-ban nem javult. A termelés emelkedésével ugyanis kétségkívül megnövekedett a tisztviselői munka is. Ha ennek elvégzésére felemelték a gyárak a tisztviselői létszámot, akkor csökkenniök kellett az átlagos kereseteknek, míg a létszámemelést elmaradása ese-

tén fokozottabb munkát kellett a személyzetnek kifejtenie anélkül, hogy azzal jobb javadalmazást érhetett volna el. A termelési értékhez viszonyítva ugyanis a tisztviselői javadalmazásokra fordított kiadások aránya az 1935. évi 4·1%-ról 1936-ban 3·7%-ra esett vissza, tehát a gyáripar foglalkoztatottsága sokkal nagyobb arányban emelkedett mint a tisztviselői fizetésekre fordított kiadások összege.

A főbb üzemi és termelési költségek között a személyi kiadásoknál látható 11·5%-os növekedést jelentékenyen meghaladta a nyersanyagokra, félgyártmányokra és üzemi segédanyagokra fordított költség emelkedése, mely 1936-ban 19·3%-os növekedéssel már meghaladta az 1·3 ezer millió pengőt. A nyersanyagdrágulás különösen a vas- és fémiparban, a gépgyártásnál, a ruházati iparban és a faiparban emelte a termelési költségeket, de az átlagon felüli arányban nőttek a papirosipari és bőripari nyersanyagköltségek is, sőt a fonó- és szövőiparban is valamivel meghaladták az átlagot. A termelési értékhez viszonyítva a felhasznált nyersanyagokra és üzemi segédanyagokra fordított költség aránya 49·5%-ról 50·9%-ra növekedett, melynek ellensúlyozására a tüzelő- és világítóanyagfogyasztásnál és a személyi kiadásoknál történtek megszorítások, úgy hogy a tüzelő- és világítóanyagok költségei és tisztviselői fizetésekre és munkabérekre fordított kiadások a termelési érték arányában egyaránt csökkentek. Az előbbi ugyanis az 1936. év folyamán 6·2%-ról 5·7%-ra, az utóbbi 15·8%-ról 15·2%-ra szállt le a takarékosagra való törekvés következményeképpen. A termelési költségeknek a nyersanyagok és üzemi segédanyagok drágulása folytán bekövetkezett emelkedését azonban az iparvállalatok ez után már megfelelően ellensúlyozni nem tudták, s így a főbb üzemi és termelési költségeknek a termelési értékhez viszonyított aránya az előző évi 71·5%-ról 1936-ban 71·8%-ra emelkedett. A főbb üzemi és termelési költségek alakulását iparcsoportok szerint részletezve az 5. számú táblázatból ismerhetjük meg, mely rámutat arra hogy a vas- és fémiparban a felhasznált nyersanyagok értékénél látható 47·1%-os emelkedés következtében a főbb üzemi és termelési költségeknél közel 70 millió pengőt kitevő többlet, a gépiparban pedig a nyersanyagköltség 38·1%-os növekedésével közel 30 millió pengős többlet állott elő, tehát a főbb üzemi és

termelési költségek 260·3 millió pengőt kitevő emelkedésének jóval több, mint egyharmad része a nehéziparra esett. Viszont a nehézipari vállalatoknak az üzemek racionalizálásával sikerült a személyi kiadásoknál és a tüzelőanyagfogyasztásnál olyan megtakarítást elérniük, hogy a főbb üzemi és termelési költségek aránya a termelési értékhez viszonyítva főleg a gépiparban számottevően csökkent.

A gyárpar erősebb foglalkoztatottsága következtében a gyárak nyersanyag- és tüzelőanyagfogyasztása természetesen megnövekedett. A felhasznált nyersanyagok gyárankinti átlagos értékének 324·4 ezer pengőről 366·7 ezer pengőre történt emelkedése, mely 13·0%-os növekedésnek felel meg, tehát a nyersanyagárak drágulását jóval meghaladó arányú volt, a gyárak üzem-

menetének lényeges megerősödésére mutat. A tüzelő- és világítóanyagfogyasztás gyárankinti átlagos költsége is emelkedett, azonban az üzemek tervszerű megtakarítási törekvéseinek eredményeképpen ez az emelkedés 1936-ban csak 1·7%-ot ért el s így az átlagos tüzelőanyag költség az 1935. évi 40·2 ezer pengőről 1936-ban 40·9 ezer pengőre növekedett. A tüzelő- és világítóanyagra fordított kiadásoknál elért megtakarítások főképpen a villamosenergia tárolásának tudhatók be, mert ezáltal a fokozottabb üzemmenethez szükséges gépi erőt a költségesebb erőgépek csökkentése mellett, villamosmotorok nagyobb arányú beiktatásával sikerült biztosítani.

A primér motorikus erő 10·9%-kal csökkent a vas- és fémiparban és 13·5%-kal a gépiparban, az így elveszett lóerőt teljesít-

5. Főbb üzemi és termelési költség 1936-ban.

Principales dépenses d'exploitation et de production en 1936.

Ipari főcsoport száma és megnevezése <i>Numéros et désignation des grandes catégories d'industries</i>	Személyi kiadások <i>Dépenses de personnel</i>		Tüzelő- és világítóanyagok <i>Combustibles et éclairage</i>		Nyersanyagok és egyéb üzemi anyagok — <i>Matières premières et autres matières d'exploitation</i>		Összes főbb üzemi és termelési költségek — <i>Total des principales dépenses d'exploitation et de production</i>	
	költsége — <i>dépenses faites à cet effet</i>							
	ezer pengőben <i>en milliers de pengős</i>	a termelés %-ában <i>par rapport à la valeur de la production, %</i>	ezer pengőben <i>en milliers de pengős</i>	a termelés %-ában <i>par rapport à la valeur de la production, %</i>	ezer pengőben <i>en milliers de pengős</i>	a termelés %-ában <i>par rapport à la valeur de la production, %</i>	ezer pengőben <i>en milliers de pengős</i>	a termelés %-ában <i>par rapport à la valeur de la production, %</i>
I. Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i>	64.020	19·6	23.970	7·4	171.011	52·4	259.001	79·4
IIa. Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	55.520	26·1	8.444	4·0	68.744	32·3	132.708	62·4
IIb. Közhasználatú villamos áramfejlesztő telepek — <i>Usines électr. d'utilité publique</i>	20.763	16·7	40.464	32·7	514	0·4	61.741	49·8
III. Kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie</i>	24.025	27·8	15.368	17·8	15.445	17·8	54.838	63·4
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	11.856	18·3	1.783	2·8	39.088	60·5	52.727	81·6
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i>	15.689	14·8	2.921	2·7	66.599	62·6	85.209	80·1
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	73.215	15·3	15.691	3·3	261.109	54·7	350.015	73·3
VII. Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	12.380	22·0	690	1·2	33.537	59·6	46.607	82·8
VIII. Papirosipar — <i>du papier</i>	7.163	15·3	2.609	5·5	22.049	47·1	31.821	67·9
IX. Élelmezési és élvezeti cikkek gyártása — <i>de l'alimentation et des boissons</i>	51.039	6·6	21.780	2·8	489.873	63·2	562.692	72·6
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	33.043	14·2	10.011	4·3	118.934	51·0	161.988	69·5
XII. Sokszorosító és műipar — <i>polygraphique</i>	19.590	42·5	1.331	2·9	13.432	29·2	34.353	74·6
Összesen	388.303	15·2	145.062	5·7	1.300.335	50·9	1.833.700	71·8
Total	348.189	15·8	135.002	6·2	1.090.232	49·5	1.573.423	71·5

ményt azonban teljes mértékben pótolta a villamosmotorok kapacitásának növekedése. Hasonlóképpen kiegyenlítődt az erőgépek teljesítőképességénél mutatkozó visszaesés a kő-, fa- és bőriparban is; csak a sokszorosító iparban csökkent az alkalmazott gépi erő, jelezve a nyomdaipart érintő termelési nehézségeket. Az erőgépek összes teljesítőképességét kifejező lóerőszámnak 0·4%-os emelkedése, — ami alig 4 ezer lóerő növekedésnek felel meg, — a felsorolt iparcsoportokban megállapított csökkenéssel szemben főleg a fonó- és szövőipar erőgépállományának növeléséből származik, melynek teljesítőképessége 12·9%-os emelkedéssel közel 5 ezer lóerővel gyarapodott. A villamosmotorok kapacitásának 8·8%-os növekedése a gépi erőnek 27 ezer lóerőt kitevő fokozását jelenti, melynek több mint kétharmad része idegen árammal hajtott villamosmotorok teljesítőképességének emelkedéséből származik. A villamosenergia forrást leginkább használó vas- és gépipar 196·5 ezer lóerőteljesítményű idegen telepről beszerezett árammal hajtott villamosmotorral dolgozott, tehát 10·5 ezer lóerővel emelte 1936-ban az idegen árammal hajtott villamosmotorok kapacitását.

Az üzemi idő emelkedése folytán a primér motorikus erő viszonylagos visszaesése mellett is növekednie kellett a gyárak szénfogyasztásának, mely 1936-ban már 41·8 millió métermázsát tett, s így 12·7%-kal volt nagyobb az előző évinél. A gyáripár által felhasznált szénmennyiség 1932 óta, amikor a gazdasági válság mélypontján 29·9 millió métermázsára esett vissza, évről-évre jelentősen növekedett s az elmúlt öt év alatt az ipari szénfogyasztás már 11·9 millió métermázsát kitevő többletet ért el, ami a gyárankinti átlagos szénfogyasztást 2·236 métermázsával növelve, 1936-ban már 11·790 métermázsára emelte. A villamosenergia termelő telepek átlag 46·7 ezer métermázsa szénfogyasztás után a legnagyobb mennyiségű szenet a vasipari telepek tüzelték el, gyárankint 38·1 ezer métermázsát; utánuk a kőipari és textilipari telepek következtek gyárankint átlag 11·4 ezer, illetőleg 10·6 ezer métermázsa szénfogyasztással.

A gyáripár nagyobb foglalkoztatottsága folytán nemcsak a termelési kapacitás kihasználása fokozódott, hanem különösen a vas- és gépiparban — számos új cikk gyártására történt berendezkedés következtében — lényegesen emelkedett a gyárak termelési

kapacitása is. Több iparvállalat oly iparcikkek gyártását vezette be, amelyeket más hazai gyárak már előállítottak ugyan, de a kereslet megnövekedése e cikkek gyártására való berendezkedést indokoltta tette. Mások a technika fejlődésével lényegesen tökéletesebbé, illetőleg hatékonyabbá vált termelési eljárások bevezetésével bővítették ki termelési kapacitásukat és javították gyártmányaik használhatósági értékét. De mindazok között, amelyek új iparcikkek előállítására rendezkedtek be, a legjelentősebbek azok, amelyek oly cikkek gyártását kezdték meg, amiket addig hazai gyár nem állított elő, hanem külföldről kellett beszerezni. A gyárak bejelentései alapján 359 új iparcikk gyártásáról, illetőleg tökéletesebb előállításáról vannak adatok. Ezek között 59 olyan iparcikket találunk, amelynél a hazai szükséglet kielégítése kizárólag külföldi behozatalra volt utalva, és 205 olyan iparcikk fordul elő, amelynek előállítását a hazai ipar annyira tökéletesíteni tudta, hogy azok a külföldi gyártmányokkal kiállhatják a versenyt. Az új iparcikkek gyártására történt berendezkedésnél a gépipar 171, a vas- és fémipar pedig 80 iparcikkal szerepel. Jelentősebben kivette még a részét a termelési kapacitásának ily módon való kibővítésében a vegyészeti ipar is, amely 31 új iparcikk gyártását, illetőleg határozottabb alakban való előállítását jelentette be.

A gyáripári termelés 1936. évi alakulása, melyre a beruházási tevékenység megerősödése, az építkezések szokatlan megélénkülése és a fogyasztóképesség lényeges javulása igen kedvezően hatottak, sokkal jobb eredményekről számol be, amint azt az előző évi termelési adatok mutatták. A termelési érték növekedése 353·5 millió pengőt ért el, mellyel a gyáripári termelés értéke 2·6 milliárd pengőre emelkedett. A termelési érték 1936. évi emelkedése 16·1%-nak felel meg, tehát a javulás aránya az előző évben elért 12·6%-os növekedést jóval felülmúlja. Különösen a vas- és gépipári termelés javult s a nehézipar maga 135·1 millió pengő termelési érték-többletet mutatott ki, vagyis a gyáripár termelési érték-növekedésének 38·1%-át. Jelentékeny része van a gyáripári termelés értékének emelkedésében a fonó- és szövőiparnak is, amely 1936-ban 64·5 millió pengővel növelte a termelését, valamint az élelmezési és élvezeti iparnak, melynek termelési értéke 56·3 millió pengővel növekedett. Viszont aránylag nagy javulásról ad számot a ru-

6. A gyáripari termelés értéke pengőben és békebeli vásárlóerejű pengőben 1936-ban.

Valeur de la production manufacturière en 1936, exprimée en pengős et en pengős d'un pouvoir d'achat d'avant-guerre.

Ipari főcsoport száma és megnevezése Numéros et désignation des grandes catégories d'industries	Összes termelési érték Valeur totale de la production				Gyárankinti átlagos termelési érték Valeur moyenne de la production, par fabrique ou usine			
	ezer pengőben en milliers de pengős	alakulása indexsz.-ban - indice de cette valeur (1935 = 100)	békebeli ezer pengőben — en milliers de p. d'un pouvoir d'achat d'avant-guerre	alakulása indexsz.-ban - indice de cette valeur (1935 = 100)	ezer pengőben en milliers de pengős	alakulása indexsz.-ban - indice de cette valeur (1935 = 100)	békebeli ezer pengőben — en milliers de pengős d'un pouv. d'achat d'avant-guerre	alakulása indexsz.-ban - indice de cette valeur (1935 = 100)
I. Vas- és fémipar — <i>sidérurgique et métallurgique</i>	326.116	136·5	278.019	128·4	1.212·3	127·4	1.041·1	120·6
IIa. Gépgyártás, stb. — <i>des machines, etc.</i>	212.647	129·9	181.285	121·4	1.296·6	125·2	1.105·4	117·7
IIb. Közhasználatú vill. áramfejlesztő telepek — <i>Usines électr. d'utilité publique</i>	123.809	105·3	105.549	99·0	443·8	105·3	378·3	99·0
III. Kő-, föld-, agyag-, aszbeszt- és üvegipar — <i>de la pierre, poterie, ind. de l'asbeste, verrerie</i>	86.484	116·0	73.729	109·1	172·6	106·2	147·2	99·9
IV. Fa- és csontipar — <i>du bois et de l'os</i>	64.618	126·1	55.088	118·6	202·6	122·6	172·7	115·3
V. Bőr-, sörte-, szőr-, toll- stb. ipar — <i>du cuir, du crin, du poil, de la plume, etc.</i>	106.460	117·4	90.759	110·4	1.086·3	104·2	926·1	98·0
VI. Fonó- és szövőipar — <i>textile</i>	477.451	115·6	407.034	108·7	1.425·2	110·4	1.215·0	103·9
VII. Ruházati ipar — <i>du vêtement</i>	56.300	133·4	47.997	125·5	341·2	126·1	290·9	118·6
VIII. Papirosipar — <i>du papier</i>	46.839	117·4	39.931	110·4	564·3	107·5	481·1	101·1
IX. Élelm. és élvezeti cikkek gyártása — <i>de l'alimentation et des boissons</i>	775.307	107·8	700.393	105·3	806·8	102·6	729·6	100·3
X. Vegyészeti ipar — <i>chimique</i>	232.950	114·7	198.593	107·8	902·9	106·2	769·7	99·9
XII. Sokszorosító- és műipar — <i>polygraphique</i>	46.049	98·8	39.257	92·9	403·9	96·2	344·4	90·4
Összesen	2.555.030	116·1	2.217.634	110·4	720·5	110·0	625·4	104·6
Total	2.201.477	100·0	2.008.898	100·0	655·0	100·0	597·7	100·0

házati ipari termelés, amelynél 33·4%-os értékemelkedés látható, bár a termelési értékben csak 14·1 millió pengő többletet jelent. Egyedül a sokszorosító- és műipar termelése csökkent; a visszaesés ugyancsak 1·2%-os volt, alig több egy félmillió pengőnél, az 1936. évi kedvező gazdasági viszonyok között azonban az is figyelemre méltó.

Ha a magyar gyárpar háború utáni fejlődését feltüntető adatokon végig tekintünk, két fellendülési periódus kiemelkedését látjuk. Az első — fokozatos emelkedés után — az 1928—1929. években kulminált. A világgazdasági válság következtében azonban a fejlődést gyors visszaesés követte, amely mély pontját 1933-ban érte el. Az újabb emelkedés 1934 óta tart s még gyorsabb ütemű, mint a válság okozta visszaesés volt, mert az azóta eltelt három év alatt a gyárpari termelés magasabb színvonalra jutott, mint volt 1930-ban, a

hanyatlás első évében. Ha a gyárpar fejlődésének alakulását a termelési érték változásait feltüntető indexszámsor alapján figyeljük és kiindulásul a mai országhatárok között, de az utolsó békeévben 1913-ban elért gyárpari termelési értéket vesszük, a gazdasági újjáépítés első évétől 1921-től kezdődőleg, — amikor a gyárpari termelési index csak 51·4 volt, tehát a gyári termelés alig valamivel több, mint a fele az 1913. évnek — a termelési érték indexe évről-évre csaknem egyenletes emelkedéssel jutott el 1928-ban a maximumig, amikor 151·1-et ért el. A világgazdasági válság első szele már 1929-ben érte, de a hanyatlás akkor még alig észrevehetően mutatkozott s a termelési index csak 150·6-re esett vissza. A következő évben, 1930-ban, azonban már jóval erősebb mértékű süllyedés következett, amennyiben a termelési index 130·9-re zuhant, majd 1933-ig tovább romolva 92·6-re szállt alá. Az újabb

fejlődési hullám 1934-ben kezdődött s a termelési index egy év alatt 10 ponttal javult, majd 1935-ben újabb 3 ponttal emelkedve 115·6-et ért el. Az 1936. évi felendülés még gyorsabb ütemű lett, mert ezalatt az egy év alatt nagyobb fejlődés mutatkozott, mint az előző két évben. A gyáripari termelési index ugyanis ismét 134·2-re emelkedett, tehát olyan arányú javulás képét adta, ami ha a következő évben folytatódik a gyáripar termelése elérheti azt a színvonalat, amelyen 1928-ban a konjunktúra csúcsponjtján állott.

A termelőképeség kiterjesztésének és jobb kihasználásának mértékét az egy ipartelepre eső átlagos termelési érték alakulása mutatja. A gyárankinti átlagos termelési érték 1936-ban már 720·5 ezer pengőt tett, vagyis három év alatt mióta az újabb prosperitás kezdődött 28·5%-kal emelkedett. Az első évben — tehát 1934-ben — az átlagos termelési érték 56·5 ezer pengővel, 1935-ben újabb 50 ezer pengővel, 1936-ban pedig 65·5 ezer pengővel javult s négy iparcsoportban haladta meg az egy millió pengőt. A fonó- és szövőiparban ugyanis 1.425·2 ezer pengőt, a gépgyártásnál 1.296·6 ezer pengőt, a vas- és fémiparban 1.212·3 ezer pengőt, végül a bőr-, sörte-, toll- és ruggyantaiparban 1.086·3 ezer pengőt ért el. Legalacsonyabb a kő-, föld-, agyag stb. iparban volt, ahol egy-egy ipartelepre mindössze 172·6 ezer pengő átlagos termelési érték jutott. Az átlagos gyárankinti termelési érték is minden iparcsoportban emelkedett, kivéve a sokszorosító- és műipart, melynél 3·8%-kal csökkenve 403·9 ezer pengőre esett vissza.

A gyáripari termelés intenzitásának emelkedését az üzemi és munkaidő növekedéséből, az ipartelepek munkáslétszámának szaporításából s az anyagfelhasználás mennyiségi adataiból megállapítva, a javulás aránya 12—14% közt mozog. Az összes termelési érték növekedése ezzel szemben 16·1%-ot mutat, míg a gyárankinti átlagos termelési értéknél 10·0%-os emelkedés látható. A termelés intenzitásának megmérésére csak a termelési volumen alakulását feltüntető adatok szolgálhatnak, mert a termelési érték emelkedése vagy csökkenése az iparcikknél időközben bekövetkezett ár- és értékváltozások miatt nem adhatja tiszta képét a termelés fokozásának vagy hanyatlásának. A gyáripari termelés volumenjének iparcsoportok szerinti megállapítására nem állnak rendelkezésre adatok s így csak az

ipari nyersanyagok és termékek általános árindexe alapján lehet némileg kiküszöbölni azokat az eltulodásokat, amelyeket a gyáripari termelési érték alakulásánál az iparcikkek időközben történt árhullámozása okozott. Az így végzett számítások, ha nem is tarthatnak igényt arra, hogy ez alapon a termelési volumenről tájékoztatást nyerhessünk, a visszatekintő adatok összehasonlítása révén mindenesetre mód nyílik a gyáripari termelés intenzitásában beállott változás mértékének a megállapítására.

A gyáripari termelés értéke — az iparcikkek árindexének változása alapján békebeli vásárlóerejű pengőre átszámítva — 2·2 milliárd pengőnek felel meg s így az 1935. évi termeléssel szemben 10·4%-os emelkedést jelent, a fentebb megállapított 16·1%-os növekedés helyett. A gyárankinti átlagos termelési érték — békebeli vásárlóerejű pengőben kifejezve — már jóval kisebb javulásról szól, sőt egyes iparágakban pangás vagy hanyatlás képét mutatja. Rosszabbodott a helyzet a bőrparban, a fa- és csontiparban, a sokszorosítóiparban, valamint a villamosenergia termelő iparban; míg a vas- és gépiparban s a fonó- és szövőiparban így is számottevő javulás állapítható meg. A gyáripari termelési érték alakulását s a gyárankinti átlagos termelési érték változásait, valamint a termelési értékek módosulását békebeli vásárlóerejű pengőre átszámítva iparcsoportok szerinti részletezésben a 6. számú táblázatból tekinthetjük át.

A vas- és fémipari termelés rendkívül kedvező alakulása, már 1935-ben kezdődött. Oka túlnyomóan a belföldi fogyasztás emelkedésében kereshető, mely a nagy erővel megindult beruházások nyomán alakult ki. A vasérc-termelés 1933-ban csak félmillió métermázsa volt s 1934-ben is még csak 688·7 ezer métermázst tett, 1935-ben azonban már 1·9 millió métermázsa szökött fel, míg 1936-ban 45·3%-os növekedéssel elérte a 2·8 millió métermázst. Ugyancsak rohamos emelkedést mutatott a mangánérc és alumíniumérc termelése is. Bauxit-termelésünk 1936-ban csaknem 60%-kal növekedett. A vasnagyolvasztók 1929 óta nem voltak olyan erősen foglalkoztatva, mint 1936-ban, amikor kapacitásuk kihasználási foka meghaladta a 80%-ot. A nyersvas-termelés, mely 1933-ban egy millió métermázsa alatt volt, 1935-ben csaknem elérte a 2 millió métermázst, 1936-ban pedig már meghaladta a 3 millió métermáz-

zsát is. Nagy arányokban megnövekedett az acéltermelés is, amennyiben az 1932. évi mélyponton alig 1·8 millió métermázsát kitevő termelésük 1935-ben 4·5 millió métermázsára, 1936-ban pedig több mint 5·5 millió métermázsára szökött s ezzel a gyárak elérték a termelőképességük felső határát.

A nehézipari vállalatok rendkívül jó konjunktúráját, a vállalatok üzleteredményeinek kedvező alakulása, a tőzsdei árfolyamok emelkedése és a kifizetett osztalék megnövekedése is mutatja, habár az exportlehetőségek 1936-ban némileg összehúzódtak s ezenkívül a kiviteltől kifolyólag egyes országok devalvációs pénzpólitikája következtében több iparvállalatot veszteség is ért. A vasfeldolgozó ipar foglalkoztatottságának nagymértékű megerősödésében éppúgy, mint a gépipari termelés emelkedésében a belföldi termelés fokozódása volt a legfőbb tényező. A mezőgazdaság helyzetének javulása a fogyasztóképesség emelkedésével a vasipari fogyasztást lényegesen növelte és lendületet adott a mezőgazdasági gépipar fejlődésének. A legnagyobb szerepe a vas- és gépipari termelés emelkedésében — a beruházások fokozódásán kívül — a gépiparnak addig külföldről importált gépek és készülékek, valamint azok alkatrészeinek gyártására történt berendezkedéséből származott, de ezenkívül lényegesen hozzájárult ahhoz egyes cikkekben a kivitelt számottevő emelkedése is.

A vas- és gépipari termelés értéke, mely 1935-ben az egész gyáripari termelésnek 18·4% -át tette, 1936-ban 135·1 millió pengővel növekedve a gyáripar összes termelési értékének már 21·1% -át érte el. Ebből az értéknövekedésből a vas- és fémiparban a legnagyobb rész — 40·1 millió pengő — a vas- és acélgyárakra, 12·7 millió pengő a kovácsolt áruk, szerszámok stb. gyártására s 12·5 millió pengő a fémfélgyártmányok előállítására esett; míg a gépiparban a kazán-, gép-, hajó-, vagon stb. gyártásnál 27·4 millió pengő, az elektrotechnikai ipar termelésénél 19·5 millió pengő értékű termelési többlet mutatkozott. A vas- és fémiparban a termelési érték 3·3%-ot kitevő csökkenésével egyedül a csillár- és lámpaárugyártás hanyatlott.

Az építkezési tevékenység megélénkülésének, mely a vasiparra is oly kedvező hatást gyakorolt, a kő-, agyag- és üvegipari, valamint a faipari termelés fellendülésében volt a legnagyobb szerepe. Az épít-

kezési tevékenység szokatlan élénksége részben azokkal a zavaró körülményekkel magyarázható, amelyek az előző évben megkezdett vagy tervbe vett építkezéseknek az 1936. évre való áttolódását eredményezték. Az 1935. év nyarán kitört építőipari sztrájk, az adómentesség kérdésének kétségtelmes elintézése, a téglakartel felbomlásával járó árhullámzások voltak legfőbb okai az 1936. évi építőipari fellendülésnek. A kő-, agyag- és üvegiparban közel 12 millió pengővel gyarapodott az 1936. évi termelési érték, amelyből a téglagyártásra 3·2 millió pengő, a cementgyártásra 2·0 millió pengő, az üvegyártásra pedig 3·5 millió pengő többletérték jutott. A téglagyártás tehát 1936-ban 21·8 millió pengő, a cementgyártás 14·5 millió pengő, az üvegyártás pedig 16·2 millió pengő értékű termelést mutatott ki.

A fa- és csontipar 64·6 millió pengőt kitevő termelési értékében a fűrésztelepek termelése, melyet elsősorban érintett az építkezések fellendülése, 19·9 millió pengővel szerepel, utána 16·9 millió pengő értékű termeléssel az asztalosipar következik, majd ezt a fatelítő telepek 9·2 millió pengő értékű termelése követi. A fűrésztelepek úgyszintén az asztalosipar 3·2 millió pengővel, a fatelítő telepek pedig 3·9 millió pengővel értek el nagyobb termelést 1936-ban, mint az előző évben. Az asztalosipar fejlődésével kapcsolatosan a furnirgyárak termelése is megnövekedett. Az 1935. évben kimutatott 4·1 millió pengőt kitevő termeléssel szemben ugyanis a furnirgyárak 1936. évi termelési értéke az 5·3 millió pengőt is meghaladja. Számottevő javulást mutat még a karosszéria gyártás, mely 300 ezer pengővel növekedve, 1·1 millió pengőre emelte termelését.

A bőripar konjunktúrája 1936-ban a nemzetközi fejlődésnek megfelelően rendkívül kedvezően alakult, melyben jelentős szerep jutott a kivitelt fellendülésének. A bőrgyártás 63·5 millió pengő termelési értéke 17·4%-kal múlta felül az 1935. évi termelést. Hasonlóképpen javult a szőrmekikészítő ipar helyzete is, melynek 11·5 millió pengőt kitevő termelési értéke 15·5 %-os emelkedésről ad számot. A bőrdíszmű-, bőrdísz- és szíjgyártóipar 30·2%-os növekedéssel 5·3 millió pengőre, a sörte-, szőr- és tollipar pedig 9·9%-os javulással 4·5 millió pengőre emelte termelését. A ruggyantaipar fejlődése 1936-ban is nagy arányokban folytatódott, a gumigyárak ter-

melési értéke csaknem elérte a 20 millió pengőt s így a ruggyanta ipari termelés értéke több, mint 3 millió pengővel növekedett.

A fonó- és szövőipar 1936-ban is szép fejlődésről tett tanúságot. A textilgyárak száma 15-tel szaporodott s a gyárakban 1936 október hó elsején már 65·5 ezer munkás dolgozott, 11·4%-kal több, mint az előző évben. Az ipartelepeken átlag 100 órával emelkedett az üzemben töltött idő, míg a munkások fejenkinti munkaórateljesítménye meghaladta a 2·7 ezer munkaórát, ami egyenkint évi 42 óra többleteljesítményt jelent. A gyárak gépi berendezése is lényegesen kibővült. A textilipar fontosabb ágaiba tartozó gyárakban használt fonóorsók száma 405·7 ezerről 429·0 ezerre, a cérnázó orsóké 157·4 ezerről 163·6 ezerre, az egyéb orsóké pedig 75·1 ezerről 83·3 ezerre emelkedett 1936-ban. Számottevően gyarapodott a textilgyárakban használt mechanikai szövőgépek száma is, mely az előző évi 18·6 ezerről 1936-ban 19·3 ezerre növekedett. A fonó- és szövőiparban alkalmazott orsók és szövőgépek száma egyébként iparágak szerint a következőképen oszlott meg:

A textilgyárakban használt orsók és szövőgépek száma 1936-ban.

Ipari alcsoport száma és megnevezése	Fonó	Cérnázó	Egyéb	Mechanikai szövőgépek
	o r s ó k			
	d a r a b s z á m a			
VI. 70. Pamutipar	289.055	75.520	49.354	13.312
71. Lenipar . .	10.776	4.670	2.886	1.040
72. Kenderipar	14.324	5.104	2.450	442
73. Jutaipar .	12.288	526	2.398	847
74. Gyapjúipar	95.276	27.455	6.594	2.209
75. Selyemipar	7.286	50.366	19.624	1.406
Összesen : . . .	429.005	163.641	83.306	19.256
Növek. 1936-ban:	5·7%	4·0%	10·1%	3·4%

Ezenkívül még a szalaggyártás, kötő- és kötszövőipar, továbbá a paszomántáru-gyártás körébe tartozó gyári jellegű ipartelepek 1.530 fonóorsót, 5.941 cérnázó orsót és 99.346 egyéb orsót mutattak ki 1936-ban, a használatukban levő mechanikai szövőgépek száma pedig 814-et ért el. A textilipar fejlődését mutató indexszámok az utolsó öt évben a gyárak teljesítményének emelkedéséről s a fonó- és szövőipari termelés állandó és gyors ütemű megerősödéséről tanuskodnak. A textilipar 1932. évi helyzetéhez viszonyítva ugyanis ez az indexszám 1933-ban 118·2-re, 1934-

ben 135·8-ra, 1935-ben 142·2-re és 1936-ban 154·6-ra emelkedett, tehát öt év alatt több, mint 50%-os javulásról ad számot.

A fonó- és szövőipari termelés ezek szerint 1936-ban ismét erősebb lendületet vett. A textilgyárak 1935-ben 7·8%-kal növelték a termelésüket, tehát kereken 30 millió pengő értékű termelési többletet értek el, míg 1936-ban a termelés kiterjesztését megkétszerezve 477·5 millió pengő értékű termeléssel 64·5 millió pengő többletet mutattak ki, ami 15·6%-os emelkedésnek felel meg. A fonó- és szövőipar újabb fejlődése elsősorban a mezőgazdaság helyzetének javulásával függ össze, mert az a lakosság széles rétegeinél a fogyasztóképesség számottevő megnövekedésével jár. A termelési érték emelkedésénél azonban figyelembe kell venni a fonó- és szövőiparba tartozó cikkek áremelkedését is, mely a felhasznált nyersanyagok drágulását némely iparágban jóval meghaladta. A pamutipar foglalkoztatottságának javulására mutat, hogy a nyerspamut-behozatal 1936-ban 16%-kal emelkedett. S bár a belföldi kereslet fokozódásával emelkedett a pamutáru-behozatal is, azt jóval felülmúlta a pamutszövet és pamutáru kivitelében megállapítható növekedés. A pamutipar 193·8 millió pengőt kitevő 1936. évi termelési értéke több, mint 30 millióval volt nagyobb az előző évinél, tehát a textiliparban kimutatható értéktöbbletnek csaknem a fele a pamutipari termelés megnövekedéséből származott. Kiemelkedő javulás látható még a gyapjúiparban, melynek termelési értéke 15·6%-os gyarapodással meghaladta a 80 millió pengőt, valamint a kötszövő és kikészítő iparokban is. Az előbbi csaknem 45 millióra, az utóbbi pedig közel 60 millióra emelte a termelését, mellyel az előző évi termeléshez viszonyítva 6 millió, illetőleg 7 millió pengőt kitevő termelési értéktöbbletet ért el. Ki kell még emelnünk a len-, kender- és jutaipar 1936. évi teljesítményét, mely csaknem az 1929. évi konjunktúra magaslatáig emelkedett, valamint a műselyemáruk gyártását is, főleg a kivitel fokozása miatt, melynél az exportkassza létesítése nagyon eredményesnek mutatkozott.

A ruházati iparban, mely a fonó- és szövőiparral rendszerint párhuzamosan fejlődik, mint láttuk, 1936-ban nagyobb arányú fellendülés keletkezett. Főképpen a szabóipar és a bőrcipőgyártás volt erősebben foglalkoztatva, ami szintén a fogyasztóképesség javulásával következett be. A

szabóipar 19·2 millió pengő értékű termelése ugyanis 6·8 millióval, a bőrcipőgyártás 18·0 millió pengőt kitevő termelési értéke pedig 5·0 millió pengővel volt nagyobb az előző évinél. De jelentékeny javulást látnak a szűcsiparban is, melynek termelési értéke az 1935. évi 1·5 millió pengővel szemben 1936-ban a 2 millió pengőt is meghaladta.

A papírosipar fejlődése 1936-ban nagy lendületet vett. A gyárak számos új papírfajta előállítására rendezkedtek be s új rendszerű gépek felszerelésével s más investíciókkal bővítették és javították kapacitásukat. Termelésük értéke 1936-ban már 46·8 millió pengőt ért el; tehát míg 1935-ben a papíripari termelés emelkedése csak 10·5%-ot tett, 1936-ban már 17·4%-ot ért el. A termelés növekedése túlnyomólag a papírgyártásra esett, melynek értéke már meghaladta a 27 millió pengőt, míg a papírosárugyártás és könyvkötőipari termelés értéke 19·8 millió pengőre javult. A papírosgyártás emelkedése nem annyira a fogyasztás növekedése, mint inkább a kereslet fokozódása folytán következett be. A papírfázisadó bevezetésével várható áremelkedés ugyanis arra ösztönözte a nagy papírfogyasztó vállalatokat, hogy előre gondoskodjanak a szükségleteik fedezéséről. A sokszorosító- és műipar körébe tartozó ipartelepek termelésének 1936. évi alakulása, mely 1·2%-os csökkenést mutat, valóban arra utal, hogy a papírosfogyasztás nem emelkedett.

A magyar gyáripár legnagyobb termelést felmutató iparcsoportja, mely a gyári jellegű ipartelepek 27·1%-át foglalja magában, az élelmezési és élvezeti ipar termelése 1936-ban szintén javult, az iparcsoport jelentősége azonban a többiek előretörése mellett lassan kezd csökkenni, ami a gyáripár általános megerősödésének a következménye. Az élelmiszergyárak termelése 1936-ban 56·3 millió pengő többletről számolva be 775·3 millió pengőre emelkedett, tehát az 1936. évi termelés 7·8%-kal nagyobb volt az előző évinél. Az 1935. évben azonban az élelmezési és élvezeti ipar termelése 14·9%-kal fejlődött s az egész gyáripári termelésnek 32·7%-át tette, míg 1936-ban az összes termelési értékhez viszonyított aránya már 30·3%-ra szállt le. Jellemző a gyáripár átalakulására és az élelmezési iparnak a gyáripárban kialakult jelentőségére, hogy az utolsó békeévben, 1913-ban, az élelmezési és élvezeti iparba

tartozó gyárak termelése az egész gyáripári termelésnek 42·4%-át tette.

Az élelmezési és élvezeti iparok foglalkoztatottsága nem alakult egységesen, bár általában véve 1936-ban emelkedett a termelés, az élelmiszergyártás egyes ágaiban azonban alighogy elérte az előző évi színvonalat. A malomipar helyzete általában javult, a malomipari termelés ugyanis 1936-ban 342·2 millió pengő értéket képviselt, 12 millióval többet, mint 1935-ben. Kedvezően befolyásolta a malomipar helyzetét a lisztexportnak az év második felében történt jelentős emelkedése, a javulás tehát nemcsak a belső fogyasztás megnövekedéséből ered. Az élelmiszeripar más ágaiban szintén kedvezően alakult a kivitel, ami a termelés fokozódására érezhetőleg kihatott. Az élelmiszergyártás emelkedésében a legfőbb tényező mégis a belső fogyasztás megnövekedése volt. A cukorgyárak 9·1 millió pengővel emelték termelésüket, amely ezáltal 1936-ban már csaknem elérte a 60 millió pengőt. A cukorka- és csokoládégyártásnál 2·3 millió pengőt kitevő termelési többlet állapítható meg, mellyel a termelési érték meghaladta a 25 millió pengőt. Nagyobb arányú javulás látható a szalámi- és húskonzervgyártásnál, továbbá a tejtermékek előállításánál. A szalámi- és húskonzervipari termelés értéke ugyanis 17·7%-os gyarapodással 61·4 millió pengőre, a tejtermékgyártás pedig 17·5%-os növekedéssel 52·0 millió pengőre emelkedett. Az élelmiszeripari gyárak egy része a fogyasztás hullámozása és a kiviteli nehézségek folytán érezhető termelési zavarokat melléküzemek létesítésével és melléktermékek előállításával igyekszik ellensúlyozni, ami elég eredményesnek mutatkozik. A sörgyáraknak ilyen irányú berendezkedése után, újabban a malomiparnál láthatók melléktermékek előállítására irányuló törekvések.

A vegyészeti ipari termelés 233 millió pengőre történt emelkedéséhez, mely az előző évi termeléshez képest 30 millió pengőt kitevő többletet jelent, nagyban hozzájárult az építőipari tevékenység szokatlanul erős fellendülése s a mezőgazdaság helyzetének lényeges javulása. Ezenkívül a legtöbb iparágban tovább folytatódott az a beruházási folyamat, mely új cikkek gyártására való berendezkedésben s a termelőképeségnek a kereslet fokozódásával szükségessé vált kiterjesztésében nyilvánult meg. Különösen a vegyészeti ipar törekedett arra, hogy addig importált cikkek előállí-

tását bevezesse s azoknak hazai árukkal való helyettesítését minőség tekintetében is elérhesse.

Az ásványolajfinomító ipar termelési értéke 1936-ban 44·1 millió pengőre emelkedett, ami 26·8%-os javulást jelent. Különösen a fűtőolajfogyasztás növekedése, mely az olajtüzelés elterjedésének a következménye, hatott kedvezően az ásványolajfinomító ipar foglalkoztatottságának megerősödésére. Az ásványolajfinomítógyárak erősebb üzemmenetére mutat egyébként a nyersolajbehozatal jelentős emelkedése is, mely 46%-os növekedésről számol be. A mezőgazdaság fogyasztóképeségének javulásával lényegesen emelkedett a műtrágyagyártás és a vegyészeti szerek gyár-

tása is, ez utóbbi főképp a növényvédőszeresek iránti kereslet nagyarányú megnövekedése következtében. A csontszén és műtrágya előállításával foglalkozó gyárak termelése ugyanis 10·5 millió pengőről 16·6 millióra szokott fel, míg a vegyészeti szerek gyártásánál 4·7 millió pengőt kitevő értékű termelési többlettel a termelés értéke csaknem elérte a 34 millió pengőt. A vegyészeti ipar egyes ágazatainál, mint például a gyertya-, szappan-, illatszer-, kocsikenőcs-, bőrkenőcs-, keményítő-, enyv-, festékgyártás, még szintén elég jelentős emelkedés állapítható meg, viszont a világítógázgyártás és brikettgyártás, nyilván a villamosáramfogyasztás térhódítása következtében, valamelyest visszaesett.

Farkasfalvi Sándor dr.

● KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ●

Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikk kivitele.

L'exportation de Hongrie pour les produits agricoles saisonniers d'été.

(Első közlemény. — *Première communication.*)

Résumé. Comme l'année dernière,¹⁾ c'est ici que l'Office central royal hongrois de statistique publie les chiffres de l'exportation des produits agricoles saisonniers d'été, en les détaillant même par gares expéditrices. Les données ci-dessous font connaître les exportations d'abricots, de cerises, de griottes, de fraises, de groseilles, y compris la groseille à maquereau, de concombres frais, de haricots et pois verts et de salades. Dans le prochain numéro, on parlera de l'exportation des autres produits saisonniers d'été.

Les exportations indiquées dans le présent numéro ont représenté cette année 3.532.743 pengős pour les fruits et 720.972 pengős pour les légumes, contre respectivement 5.389.963 et 850.317 pengős l'année dernière.

En ce qui concerne l'abricot, les exportations n'ont été que de 56.454 q, accusant une diminution considérable sur celles de l'année dernière, où sous ce rapport la récolte a été exceptionnellement bonne. Au point de vue de leur valeur (2·3 millions de pengős), ces exportations montrent une régression relativement moindre par rapport à 1936 (4·2 millions), les prix ayant augmenté. La plupart des quantités exportées sont allées en Autriche et en Allemagne. La Grande-Bretagne, la Belgique, la Suède, ont également acheté des abricots hongrois.

¹⁾ Revue Hongroise de Statistique de 1936, numéros 10, 11 et 12.

La plus grande partie de ces exportations était de Kecskemét et de Szeged (tableaux 1, 2, 3).

Les exportations de cerises, montant, en raison surtout d'achats d'Allemagne, à 9.604 q, ont représenté 450 mille pengős. Plus de la moitié en a été expédiée en Autriche. La plupart de ces exportations provenaient de Gyöngyös et de Kecskemét (tableaux 4, 5, 6).

La Hongrie a exporté cette année 9.223 q de griottes (environ les trois quarts de celles exportées en 1936). Par rapport aux années d'avant 1936, ces exportations ont représenté une bonne moyenne, et la valeur en a été 560 mille pengős. La régression y constatée cette année a été due à ce qu'il n'y eut pas d'exportation en France; ce fait a été compensé en quelque sorte par l'augmentation des achats de l'Autriche et surtout de l'Allemagne. Plus des trois quarts de ces exportations provenaient de Kecskemét (tableaux 7, 8, 9).

Nos exportations de fraises (434 q, 29.756 pengős) ont été à peu près pareilles à celles des années précédentes. La plus grande partie en est allée en Autriche, après laquelle il faut mentionner, sous ce rapport, la Grande-Bretagne. — Nous avons exporté 1.660 q de groseilles, représentant 62.570 pengős et achetées uniquement par l'Autriche. — Nos exportations de groseille à maquereau, accusant une augmentation extraordinaire, ont monté à 3.186 q (81.120 pengős).

En ce qui concerne les légumes frais, l'exportation a été assez faible pour le concombre

tását bevezesse s azoknak hazai árukkal való helyettesítését minőség tekintetében is elérhesse.

Az ásványolajfinomító ipar termelési értéke 1936-ban 44·1 millió pengőre emelkedett, ami 26·8%-os javulást jelent. Különösen a fűtőolajfogyasztás növekedése, mely az olajtüzelés elterjedésének a következménye, hatott kedvezően az ásványolajfinomító ipar foglalkoztatottságának megerősödésére. Az ásványolajfinomítógyárak erősebb üzemmenetére mutat egyébként a nyersolajbehozatal jelentős emelkedése is, mely 46%-os növekedésről számol be. A mezőgazdaság fogyasztóképességének javulásával lényegesen emelkedett a műtrágyagyártás és a vegyészeti szerek gyár-

tása is, ez utóbbi főképp a növényvédőszer iránti kereslet nagyarányú megnövekedése következtében. A csontszén és műtrágya előállításával foglalkozó gyárak termelése ugyanis 10·5 millió pengőről 16·6 millióra szokott fel, míg a vegyészeti szerek gyártásánál 4·7 millió pengőt kitevő értékű termelési többlettel a termelés értéke csaknem elérte a 34 millió pengőt. A vegyészeti ipar egyes ágazatainál, mint például a gyertya-, szappan-, illatszer-, kocsikenőcs-, bőrkenőcs-, keményítő-, enyv-, festékgyártás, még szintén elég jelentős emelkedés állapítható meg, viszont a világítógázgyártás és brikettgyártás, nyilván a villamosáramfogyasztás térhódítása következtében, valamelyest visszaesett.

Farkasfalvi Sándor dr.

● KERESKEDELEM ÉS KÖZLEKEDÉS ●

Magyarország mezőgazdasági nyári idénycikk kivitele.

L'exportation de Hongrie pour les produits agricoles saisonniers d'été.

(Első közlemény. — *Première communication.*)

Résumé. Comme l'année dernière,¹⁾ c'est ici que l'Office central royal hongrois de statistique publie les chiffres de l'exportation des produits agricoles saisonniers d'été, en les détaillant même par gares expéditrices. Les données ci-dessous font connaître les exportations d'abricots, de cerises, de griottes, de fraises, de groseilles, y compris la groseille à maquereau, de concombres frais, de haricots et pois verts et de salades. Dans le prochain numéro, on parlera de l'exportation des autres produits saisonniers d'été.

Les exportations indiquées dans le présent numéro ont représenté cette année 3.532.743 pengős pour les fruits et 720.972 pengős pour les légumes, contre respectivement 5.389.963 et 850.317 pengős l'année dernière.

En ce qui concerne l'abricot, les exportations n'ont été que de 56.454 q, accusant une diminution considérable sur celles de l'année dernière, où sous ce rapport la récolte a été exceptionnellement bonne. Au point de vue de leur valeur (2·3 millions de pengős), ces exportations montrent une régression relativement moindre par rapport à 1936 (4·2 millions), les prix ayant augmenté. La plupart des quantités exportées sont allées en Autriche et en Allemagne. La Grande-Bretagne, la Belgique, la Suède, ont également acheté des abricots hongrois.

¹⁾ Revue Hongroise de Statistique de 1936, numéros 10, 11 et 12.

La plus grande partie de ces exportations était de Kecskemét et de Szeged (tableaux 1, 2, 3).

Les exportations de cerises, montant, en raison surtout d'achats d'Allemagne, à 9.604 q, ont représenté 450 mille pengős. Plus de la moitié en a été expédiée en Autriche. La plupart de ces exportations provenaient de Gyöngyös et de Kecskemét (tableaux 4, 5, 6).

La Hongrie a exporté cette année 9.223 q de griottes (environ les trois quarts de celles exportées en 1936). Par rapport aux années d'avant 1936, ces exportations ont représenté une bonne moyenne, et la valeur en a été 560 mille pengős. La régression y constatée cette année a été due à ce qu'il n'y eut pas d'exportation en France; ce fait a été compensé en quelque sorte par l'augmentation des achats de l'Autriche et surtout de l'Allemagne. Plus des trois quarts de ces exportations provenaient de Kecskemét (tableaux 7, 8, 9).

Nos exportations de fraises (434 q, 29.756 pengős) ont été à peu près pareilles à celles des années précédentes. La plus grande partie en est allée en Autriche, après laquelle il faut mentionner, sous ce rapport, la Grande-Bretagne. — Nous avons exporté 1.660 q de groseilles, représentant 62.570 pengős et achetées uniquement par l'Autriche. — Nos exportations de groseille à maquereau, accusant une augmentation extraordinaire, ont monté à 3.186 q (81.120 pengős).

En ce qui concerne les légumes frais, l'exportation a été assez faible pour le concombre

(30.127 q, 461 mille pengős). Les ventes y ont essentiellement augmenté à l'égard de l'Autriche; elles ont diminué pour l'Allemagne. Parmi les endroits exportateurs, Kecskemét occupait la première place (tableaux 10, 11, 12).

Les exportations de haricots verts, représentant 5.290 q et 138 mille pengős, ont fort dépassé celles de l'année dernière. De nos haricots, on a exporté, surtout de Kecskemét, de Sopron et de Nagykőrös, principalement en Autriche et en Allemagne, après lesquelles venaient sous ce rapport la Grande-Bretagne et la Belgique. Les exportations de pois frais (1.684 q, 41 mille pengős) ont été bien inférieures à celles, extraordinairement grandes, de 1936; toutefois, par rapport aux dix dernières années, elles offraient un tableau favorable. Nous avons exporté 2.600 q de salades fraîches, d'une valeur de 80.908 pengős; à cet égard, c'est cette année que l'Allemagne nous a acheté pour la première fois des quantités notables.

*

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal tavaly első ízben közölte a Magyar Statisztikai Szemle útján a mezőgazdasági nyári idénycikkek külön — feladóállomások szerint is — feldolgozott adatait. Idén ismét ezúton kerülnek nyilvánosságra az idevonatkozó adatok, de immár a múlt évinél egy hónappal hamarabb. A múlt évi ismertetés az összehasonlító adatokat több évre visszamenően közölte, ezért táblázatainkon a folyó évi adatok mellett csak az 1936. évi szerepelnek. Egyébként utalunk az elmúlt évben hasonló cím alatt megjelent közlésekre.¹⁾

A gyümölcsfélék közül egyelőre a kajszibarack, cseresznye, meggy, kertzi szamóca, ribizke, egres kiviteli adatait dolgozta fel a Hivatal, a főzelékfélék közül pedig a friss uborka, friss zöldbab és zöldborsó, valamint a friss saláta adatait. Ezek közül az itt felsorolt gyümölcsfélék kiviteli értéke 1937-ben mindössze 3,532.743 pengő volt, a múlt évben elért 5,389.963 P-vel szemben. Az említett főzelékfélék kiviteli értéke szintén csökkent, amennyiben csak 720.972 P-t ért el az elmúlt évi 850.317 P-vel szemben. Idénycikk-kivitelünk mérlegét azonban csak a többi gyümölcs- és főzelékfélék (őszi-barack, szilva, dinnye, szőlő, paradicsom stb.) adatainak birtokában állíthatjuk fel, ez alkalommal csak a fentebb felsorolt gyümölcs- és főzelékfélék kiviteli adatait részletezzük külön-külön.

¹⁾ L.: a Szemle 1936. évi 10., 11. és 12. számát.

Kajszibarack.

A kajszibarack kivitele 1937-ben meg sem közelítette a múlt évi szokatlanul nagy mennyiséget, hanem körülbelül az 1933. évi export színvonalán mozogva 56.454 m.-mázsát tett, szemben az 1936. évi 132.395 m.-mázsával. (L. 1. sz. táblát.) A múlt évihez viszonyítva gyengébb kivitel nem rosszabb exportlehetőségeken, hanem a gyengébb termésen mulott, amint hogy a múlt évi rekord-kivitel is a ritka jó termés tette lehetővé. Előrelátható volt viszont, hogy két esztendőben egymás után ilyen szokatlanul nagy termés nem várható. A kajszibarack idei kivitele tehát csak a múlt évihez viszonyítva csökkent nagy mértékben, de megfelel a kedvező évek átlagos mennyiségének. A mennyiség csökkenése mellett örvendetes jelenség, hogy a kivitel értéke csak kisebb arányban — a múlt évi 4,176.842 P-ről csak 2,349.215 P-re, — tehát a múlt évi értéknek mintegy 56%-ára csökkent, holott az idén elért mennyiség a múlt évinek csupán 43%-a volt. Még kedvezőbb képet nyerünk, ha ebből a szempontból az idei kivitel az 1933. évvel (56.887 m.-mázsa) hasonlítjuk össze, amelynek értéke akkor mindössze 1,706.610 P volt. Ezek szerint az adatok szerint az értékesítés javulása a jobb árak tekintetében, ha egyelőre lassan is, de folyamatban van.

A kivitel ez évben is ugyanazokba az országokba került, mint a múlt évben, új piacként csak Belgium jelentkezett, bár csak kisebb (81 m.-mázsás és 0,2%-os) részesedéssel. Természetesen az összes rendel-

1. Magyarország kajszibarack-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937. években.

Répartition des exportations d'abricots de Hongrie en 1936—1937, suivant le volume et les pays de destination.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Ausztria — Autriche	43.529	32,9	22.121	39,2
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . .	12.347	9,3	9.092	16,1
Németország — Alle- magne	26.900	20,3	17.727	31,4
Svájc — Suisse . .	44.789	33,8	5.194	9,2
Belgium — Belgique	—	—	81	0,2
Nagy-Britannia — Grande Bretagne . .	464	0,4	404	0,7
Svédország — Suède	25	0,0	6	0,0
Lengyelország — Pologne	4.341	3,3	1.829	3,2
Összesen — Total :	132.395	100,0	56.454	100,0

tetési országok kisebb mennyiséget vettek fel, de legerősebb volt a svájci export csökkenése, amely a múlt évi kerek 45.000 m.-mázsáról egy kilencedére, pontosan 5.194 m.-mázsára zsugorodott. Az osztrák kivitel mintegy felére, a Cseh-Szlovákiába irányuló kb. háromnegyedére esett s a lengyel export a múlt évinek felét sem érte el. Aránylag a Németországba irányuló kivitel csökkenése volt a legkisebb, minthogy ebben a viszonylatban az idei export a tavalyinak még mindig mintegy kétharmadát jelentette. Mint a múltban, úgy az idén is Ausztria és Németország voltak a legerősebb vásárlók, előbbi majdnem 40%-os, utóbbi pedig több mint 31%-os arányban. A távolabbi piacok közül Nagy-Britannia volt jelentékeny a régebbi évekéhez hasonló adattal.

A legfontosabb feladóállomások forgalma természetesen szintén csökkent, de a kivitelben elfoglalt arányuk többé-kevésbé megmaradt. (L. 2. sz. táblát.) Az első helyen idén is Kecskemét áll, bár az onnan feladott barack mennyisége a tavalyi kevés híján 83.000 m.-mázsáról 37.256 m.-mázsára csökkent, vagyis aránylag kisebb mértékben, mint a többi állomásoké s ennek megfelelően az egész kajszibarack kivitelben elfoglalt részesedése a múlt évi 62,5%-ról 66%-ra emelkedett. A mennyiség nagysága szerint Kecskemét után Szeged (3.668 m.-mázsa), Nagykőrös (3.192 m.-mázsa), Gyön-

2. Magyarország kajszibarack kivitelének mennyiségi megoszlása feladó állomások szerint az 1936—1937. években.

Répartition des exportations d'abricots de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladó állomás <i>Gares expéditrices</i>	1936		1937	
	m.- mázsa <i>q</i>	%	m.- mázsa <i>q</i>	%
Győr	2 882	2·2	326	0·6
Jánoshalma	6.093	4·6	322	0·6
Szeged	4.759	3·6	3.668	6·5
Budapest	630	0·5	1.295	2·3
Budafok	173	0·1	487	0·9
Kecskemét	82.694	62·5	37.256	66·0
Kiskunfélegyháza	737	0·5	—	—
Kiskunhalas	11.982	9·0	2.372	4·2
Nagykőrös	12.318	9·3	3.192	5·6
Tápiószele	—	—	770	1·4
Eger	250	0·2	1.602	2·8
Gyöngyös	2.625	2·0	2.803	5·0
Összesen — <i>Total</i>	125.143	94·5	54.093	95·9
Egyéb — <i>Autres</i>	7.252	5·5	2.361	4·1
Főösszeg — <i>Total général</i>	132.395	100·0	56.454	100·0

gyös (2.803 m.-mázsa) és Kiskunhalas (2.372 m.-mázsa) következnek. Ezek közül Nagykőrös és Kiskunhalas forgalma esett legerősebben, míg Szeged részesedése a kivitelben az export aránylag kisebb csökkenése következtében 3·6%-ról 6·5%-ra emelkedett, Gyöngyös pedig ugyanakkor nemcsak aránylag, de tényleg is növelni tudta kivitelét. Az e tekintetben kisebb jelentőségű állomások közül Győr és Jánoshalma szerepe erősen csökkent, Kiskunfélegyháza állomásán pedig a múlt évi 737 m.-mázsás mennyiség után idén a kivitel teljesen elmaradt. Az elmúlt évi közlésben nem szerepelt Budafok és Budapest, ahonnan idén a múlt évinél sokkal jelentékenyebb kivitel került külföldre. Ugyanígy okból szerepel idei táblázatunkon Eger, amelynek kivitele idén a múlt évinek több mint hatszorosa volt és Tápiószele, amelynek állomásáról tavaly nem került külföldre kivitel, idén viszont 770 m.-mázsával sok más állomást is túlszárnyalt.

A fenti adatokkal kapcsolatban érdekes összefüggéseket lehet megállapítani az ország gyümölcsfaállománya és a kivitel mennyisége között. Az 1935. évi mezőgazdasági üzemi statisztikai felvétel adatai szerint¹⁾ Magyarország mai területén 2,804.335 kajszibarackfa található. Ha ezt az adatot összevetjük a kivitel mennyiségével, úgy az idén minden barackfára országos átlagban mintegy 2 kg. kivitel jutott, tavaly viszont átlagosan 4·7 kg. Természetesen tekintetbe kell venni azt is, hogy a fa-állományba a még nem érő s a már nem érő fák is beszámítottak. Ezeknek figyelmen kívül hagyásával az egy fára eső kivitel aránya lényegesen magasabb. Sajnos ugyanezt a számítást az egyes feladóállomásokra vonatkozóan nem lehet elvégezni, mert hiszen a feladóállomás nem okvetlenül azonos a termelő hellyel, hanem legtöbbször valamely tágabb gyümölcsstermelő vidék szállítási központját jelenti s így nehezen dönthető el, hogy mely községek gyümölcsfaállományát kellene ebből a szempontból idesorozni. Mindazonáltal nem érdektelen e helyen megemlíteni, hogy legjellegzetesebb feladóállomásaink a gyümölcsfaállományban elfoglalt részesedésük szerint is vezetnek. Így első sorban Kecskemét, ahol az idézett statisztikai felvétel kevés híján 249.000 kajszibarackfát talált, az

¹⁾ L.: Magyarország állatállománya, gazdasági gépfelszerelése és gyümölcsfaállománya az 1935. évben. Magyar Stat. Közlemények U. s. 100. kötet.

ország kajszibarackfa-állományának majdnem 9%-át. Az exportban szereplő állomások közül sem kiviteli adataival, sem faállományával nem közelíti meg egyik sem Kecskemét szerepét. Az idei kiviteli rangsorban Kecskemét után következő Szeged 75 ezer, Nagykőrös 16 ezer, Gyöngyös 11 ezer és Kiskunhalas 50 ezer kajszibarackfával szerepelnek a gyümölcsfaállomány statisztikájában. Ha ezeket a számokat a kiviteli adatokkal hasonlítjuk össze, akkor egyrészt látható, hogy az aránylag kisebb faállományu feladóállomások inkább gyűjtőhely jellegűek, viszont kitűnik az is, hogy más állomásokra nagy faállományuknál és ezidőszerint aránylag kisebb kivitelüknel fogva a jövőben még milyen szerep várhat. A kisebb jelentőségű állomások közül rendkívül nagy (kerekén 28 ezer db.) Győr és elég tekintélyes (14.000 db.), Jánoshalma kajszibarackfa állománya. A kiviteli adatával idén különösen kiemelkedett Egerben a statisztikai felvétel 16 és fél ezer kajszibarackfát talált, de érdekes, hogy Budafokon 17 és fél, Budapesten pedig 41 és fél ezer kajszibarackfa van. Hogy ennek ellenére a két utóbbi helyről aránylag kisebb mennyiség került külföldre, az érthető a természetesebb fogyasztópiac közvetlen közelségénél fogva. Ha a táblázaton kiemelt feladóállomások adatait a távolabbi vidék gyümölcsfaállományával kísérelnök meg összefüggésbe hozni, akkor egészen magától értetődő lesz, hogy a legtöbb kajszibarackfát országos viszonylatban is Pest megyében és Kecskeméten találjuk. Sorban utánuk azonban Fejér és Somogy vármegye következnek, amelyeknek az exportban kicsiny, vagy semmi szerepük sincs. Ugyanakkor Heves vármegyének területén, amelynek különösen Eger és Gyöngyös révén tekintélyes kivitele van, mindössze kerekén 80 ezer kajszibarackfa találtatott.

Említésre méltó, hogy újabban és különösen ez évben elsősorban azoknak a vidékeknek a kivitele fejlődött, amelyeken a földművelésügyi kormányzat tömegfásítási akciói révén az 1928. és az azt követő évektől kezdődően kiosztott gyümölcsfák ezekben az években kezdtek termőképessé válni. Minthogy pedig a kiosztott fák kiválasztásánál annakidején éppen az volt irányadó, hogy a kivitelre alkalmas gyümölcsöt termő fák szaporíttassanak, az akció a jelek szerint éppen ezeken a helyeken kitűnően váltotta be a hozzájuk fűzött reményeket. Ez természetesen nem kizárólag a kajszibarackra, hanem más gyümölcsfélékre is vonatkozik.

A 3. sz. tábla az idei kivitt feladóállomások és rendeltetési országok szerint részletezi. A legtöbb állomásról vegyesen Ausztriába, Cseh-Szlovákiába, Németországba és Svájcba irányult a kivitel. A többi országokba (Belgiumba, Nagy-Britanniába és Lengyelországba) elsősorban Kecskemét exportált, ahonnan a kivitt mennyiség a legkülönbözőbb országokba került, így főleg

A 3. sz. tábla az idei kivitt feladóállomások és rendeltetési országok szerint részletezi. A legtöbb állomásról vegyesen Ausztriába, Cseh-Szlovákiába, Németországba és Svájcba irányult a kivitel. A többi országokba (Belgiumba, Nagy-Britanniába és Lengyelországba) elsősorban Kecskemét exportált, ahonnan a kivitt mennyiség a legkülönbözőbb országokba került, így főleg

3. Magyarország kajszibarack kivitelének mennyiségi megoszlása feladó állomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Répartition des exportations d'abricots de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladó állomás Gares expéditrices	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németo. <i>Allemagne</i>	Svájc <i>Suisse</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Nagy-Britannia <i>Grande-Bretagne</i>	Svéd. <i>Suède</i>	Lengyel. <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	m é t e r m á z s a — q u i n t a u x								
Győr	326	—	—	—	—	—	—	—	326
Jánoshalma	254	23	—	—	—	—	—	45	322
Szeged	2.240	55	1.073	300	—	—	—	—	3.668
Budapest	245	618	150	282	—	—	—	—	1.295
Budafok	45	—	—	442	—	—	—	—	487
Kecskemét	11.945	6.550	14.695	2.284	81	99	—	1.602	37.256
Kiskunhalas	254	1.354	100	658	—	—	6	—	2.372
Nagykőrös	2.276	50	249	617	—	—	—	—	3.192
Tápiószele	—	185	585	—	—	—	—	—	770
Eger	1.194	—	100	308	—	—	—	—	1.602
Gyöngyös	2.318	154	50	99	—	—	—	182	2.803
Összesen — <i>Total</i>	21.097	8.989	17.002	4.990	81	99	6	1.829	54.093
Egyéb — <i>Autres</i>	1.024	103	725	204	—	305	—	—	2.361
Főösszeg — <i>Total général</i>	22.121	9.092	17.727	5.194	81	404	6	1.829	56.454

Németországba, Ausztriába és Cseh-Szlovákiába, azonkívül nagyobb mennyiségben Svájcba és Lengyelországba. A többi tekintetben legjelentékenyebb állomás közül Szeged főleg Ausztriába és Németországba, Nagykőrös Ausztriába, Gyöngyös ugyancsak Ausztriába és részben Lengyelországba, Kiskunhalas pedig főleg Cseh-Szlovákiába exportált, de érdekes megemlíteni, hogy ugyaninnen 6 m.-mázsa egészen távoli piacra: Svédországba is elkerült. Az idén a múlt évinél nagyobb jelentőségre szert tett állomások közül Egerből főleg Ausztriába, Budapestről Cseh-Szlovákiába, Tápiószeléről Németországba és Budafokról főleg Svájcba kerültek a legnagyobb szállítmányok.

Más szempontból tekintve a forgalmat, a magyar kajszibarack legerősebb vásárlója: Ausztria szükségletének túlnyomóan nagy részét, több mint felét Kecskemétről, azonkívül majdnem egyenlő arányban Gyöngyösről, Nagykőrösről és Szegedről szerezte be. Németország magyarországi vásárlásainak kereken 83%-át Kecskemétről fedezte, s aránylag csak kisebb mennyiségeket vásárolt Szegeden, Tápiószelén, stb. Az egész kajszibarack-kivitel 16%-át vásárló Cseh-Szlovákia az általa felvett mennyiségnek több, mint kétharmadát szerezte be Kecskeméten, az országok között sorban utánuk következő Svájc vásárlásainak pedig majdnem fele származott innen. A lengyelországi exportnak is mintegy 90%-a eredt Kecskemétről, a távolabbi országok: Belgium és Nagy-Britannia kizárólag itt vásároltak, csupán — mint említettük — Svédország vásárolt néhány m.-mázst Kiskunhalasról. A felsorolt országok közül Ausztriában természetesen Bécs volt a magyar kajszibarack legjobb piaca, más városokba aránylag csak kisebb szállítmányok kerültek. Németországban viszont Berlinen kívül München, Lipse és Boroszló mellett számos más város is szerepel a rendeltetési állomások között. Cseh-Szlovákiában a legnagyobb tételek Prágába és Brünnebe kerültek, de kisebb tételekkel az elszakított felvidék is részesedett a Magyarországról, különösen Budapestről, Gyöngyösről és Kecskemétről származó importban. A svájci exportot az idén is többnyire csak a határállomásig lehet követni, míg Lengyelországban megállapíthatóan Varsó volt a legjelentékenyebb piac.

Cseresznye.

Cseresznyekivitelünk az idén — Németország nagy vásárlása következtében —

nemcsak az elmúlt, de az azt megelőző évekhez viszonyítva is jelentékenyen megnövekedett. Míg az elmúlt tíz év során a legkisebb kivitt mennyiség 2.401 m.-mázsa (1927), a legnagyobb 8.213 m.-mázsa (1936) volt, és ugyanannak a tíz esztendőnek a folyamán az átlagos kivitel 4.900 m.-mázsa körül mozgott, az idén 9.604 m.-mázst ért el 450.442 pengő (1936-ban 371.047 pengő) értékben. Utóbbi adatot csak az 1930. évi multa felül, amikor a cseresznyeexport egészen normális árak mellett zajlott le.

Az előző éveknek megfelelően idén is Ausztria vette át a legnagyobb mennyiséget: 5.816 m.-mázst, az egész cseresznyekivitelnek kereken 61%-át. (L.: 4. sz. táblát.) Cseh-Szlovákia bevitele ezúttal nagyon visszaesett, helyette Németország, amely a múltban csak egészen jelentéktelen mennyiségeket vásárolt, idén másfélezer mázsa bevitelével és majdnem 16%-os részesedéssel a második helyet foglalta el. E két országon kívül az elmúlt évekhez hasonlóan Lengyelország vett át idén is tekintélyes mennyiséget.

A cseresznyekivitelben idén is Gyöngyöse az elsőség, amely a múlt évi kisebb export és Kecskemétnak a múlt évben bekövetkezett szokatlan kiugrása után idén a cseresznyekivitelnek ismét 40%-át fedezte 3.860 m.-mázsaival. (L. 5. sz. táblát.) Utána Kecskemét következik a múlt évinél kisebb, de az azt megelőző évekhez képest még mindig javuló mennyiséggel. A múlt évi közlésben fel nem tüntetett állomások kö-

4. Magyarország cseresznye-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937. években.

Répartition, suivant les pays de destination, des quantités de cerises exportées par la Hongrie en 1936—1937.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsa q	o/o	m.-mázsa q	o/o
Ausztria — Autriche	5.356	65.2	5.816	60.6
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . . .	1.257	15.3	445	4.6
Németország — Alle- magne	—	—	1.504	15.6
Svájc — Suisse . . .	14	0.2	—	—
Belgium — Belgique .	—	—	84	0.9
Nagy-Britannia — Grande-Bretagne . . .	329	4.0	256	2.7
Svédország — Suède	—	—	100	1.0
Lengyelorsz. - Pologne	1.257	15.3	1.399	14.6
Összesen — Total	8.213	100.0	9.604	100.0

5. Magyarország cseresznye-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint, az 1936—1937. években.

Exportations de cerises de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	1936		1937	
	m.-mázsa <i>q</i>	%	m.-mázsa <i>q</i>	%
Kelebia	21	0.3	403	4.2
Jánoshalma	639	7.8	112	1.2
Szeged	437	5.3	953	9.9
Kecskemét	3.366	41.0	2.649	27.6
Kiskunhalas	591	7.2	581	6.0
Nagykörös	624	7.6	249	2.6
Eger	—	—	448	4.7
Gyöngyös	1.595	19.4	3.860	40.2
Összesen — <i>Total</i> :	7.273	88.6	9.255	96.4
Egyéb — <i>Autres</i> :	940	11.4	349	3.6
Főösszeg — <i>Total général</i>	8.213	100.0	9.604	100.0

zül Szeged és Kelebia jelentősége növekedett meg, Eger pedig 448 m.-mázst exportált, holott tavaly erről a feladóállomásról nem is került kivitelre cseresznye.

Mint a kajszibaracknál, úgy itt is lehet némi párhuzamot vonni a kivitel és a faállomány között. A hivatalos adatok szerint Magyarország cseresznyefaállománya 1935-ben 2.056.407 db. volt, vagyis az idén országos átlagban ezek szerint minden cseresznyefára kevés híján fél kg.-os kivitel jutott. Azok az okok, amelyek a kajszibaracknál az egyes állomások exportjának a megfelelő vidék gyümölcsfaállományával való össze-

hasonlítását nehezítették, itt még szembezőkőbbek. Mert míg pl. az export legnagyobb része Gyöngyösről származott, addig ugyanott a cseresznyefaállomány mindössze 8.853 db. volt, a kivitelben utána következő Kecskeméten viszont 43.440 db., sőt a még kisebb kivittel szereplő Szegeden 60.804 db. cseresznyefát írtak össze. Természetesen más képet kapunk, ha pl. figyelembe vesszük, hogy a Gyöngyöshöz legközelebb eső vidéken: a gyöngyösi járás területén 44 és fél ezer, egész Heves vármegye területén pedig több mint 128.000 db. az állomány. Egyébként a legtöbb cseresznyefa — több mint 400.000 db. — Pest vármegye területén van, s ha ehhez hozzászámítjuk a kecskeméti, akkor érthető, hogy Kecskemétnek, Nagykörösnek és Kiskunhalasnak e tekintetben is fontos szerepe van.

A 6. sz. tábla a cseresznyekivitel adatait is bemutatja feladóállomások szerint való részletezésben, összevetve a rendeltetési országokkal. A kivitt mennyiség nagysága szerint első helyen szereplő Gyöngyösről a szállítmányok hagyományos piacaira: Ausztriába és Lengyelországba kerültek, viszont Kecskemét kivitele e tekintetben is változatos volt, ami talán részben arra vezethető vissza, hogy Kecskemét szerepe a magyar kivitelben nem szorítkozik egy-két árura, s a megszerzett piacok más-más gyümölcs- és főzelékfélék stb. elhelyezésére is felhasználhatók. Innen a cseresznyekivitel túlnyomó része Németországba és Ausztriába került. A rendeltetési országok szempontjából vizs-

6. Magyarország cseresznye kivitelének mennyiségi megoszlása feladó állomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Exportations de cerises de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladó állomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Nagy-Británia <i>Grande-Bretagne</i>	Svédország <i>Suède</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	m é t e r m á z s a — q u i n t a u x							
Kelebia	403	—	—	—	—	—	—	403
Jánoshalma	33	67	—	—	—	—	12	112
Szeged	671	—	282	—	—	—	—	953
Kecskemét	1.001	179	1.079	84	256	50	—	2.649
Kiskunhalas	204	199	128	—	—	50	—	581
Nagykörös	249	—	—	—	—	—	—	249
Eger	448	—	—	—	—	—	—	448
Gyöngyös	2.473	—	—	—	—	—	1.387	3.860
Összesen — <i>Total</i> .	5.482	445	1.489	84	256	100	1.399	9.255
Egyéb — <i>Autres</i> .	334	—	15	—	—	—	—	349
Főösszeg - <i>Total général</i>	5.816	445	1.504	84	256	100	1.399	9.604

gálva az adatokat, az e tekintetben legfontosabb ország — Ausztria — elsősorban Gyöngyösön és Kecskeméten vásárolt, de nem csekély mennyiségeket importált Szegedről, Egerből, Kelébiáról stb. Németország nagyobb arányú bekapcsolódása s így a cseresznyekivitel fellendítése elsősorban a kecskeméti kivitelre vezethető vissza s csak kisebb részben szegedi és kiskunhalasi vásárlásokra. Lengyelország majdnem kizárólag gyöngyösről szerezte be a magyar cseresznyét, a távoli piacok, úgy mint Belgium és Nagy-Britannia úgyszólván egyedül Kecskemétről importálták azt.

Meggy.

A meggy kivitele idén 9.223 m.-mázsa volt, tehát mintegy háromnegyede a tavalyi (12.442 m.-mázsa) mennyiségnek, s ilymódon az elmúlt tíz esztendő kiviteli adataihoz képest jó közepes átlagnak mondható. A mennyiségi adatok csökkenésének megfelelően a kivitel értéke is mindössze 559.640 pengő volt, a tavalyi 705.321 pengővel szemben.

A kivitel csökkenése főleg a francia vásárlások elmaradásának tulajdonítható, aminthogy az elmúlt évben az ideirányuló kivitel tette a meggykivitelnek több mint 30% -át. (L.: 7. sz. táblát.) Alig valamit emelkedett az osztrák kivitel, viszont aránylag eléggé javult a Németországba irányuló export, amely idén kereken 71% arányáig részesedett. A többi országok vásárlásai jelentéktelenek voltak.

7. Magyarország meggy-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—1937 években.

Répartition des exportations de griottes de Hongrie en 1936—1937, suivant le volume et les pays de destination.

Ország — Pays	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Ausztria — Autriche	2.282	18·3	2.315	25·1
Cseh-Szlovákia — Tchéco-Slovaquie . . .	258	2·1	262	2·8
Németország — Alle- magne	5.735	46·1	6.523	70·7
Svájc — Suisse . . .	127	1·0	—	—
Franciaország — France	3.908	31·4	—	—
Belgium — Belgique	—	—	50	0·6
Lengyelország — Pologne	132	1·1	73	0·8
Összesen — Total .	12.442	100·0	9.223	100·0

8. Magyarország meggy-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936—37. években.

Répartition des exportations de griottes de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladó állomás Gares expéditrices	1936		1937	
	m.-mázsa q	%	m.-mázsa q	%
Jánoshalma	283	2·3	50	0·6
Szeged	13	0·1	523	5·7
Kecskemét	8.512	68·4	7.021	76·1
Kiskunhalas	1.828	14·7	908	9·8
Nagykőrös	544	4·4	313	3·4
Nyíregyháza	440	3·5	—	—
Gyöngyös	82	0·6	114	1·2
Összesen: — Total:	11.702	94·0	8.929	96·8
Egyéb: — Autres:	740	6·0	294	3·2
Fősszeg — Tot. gén.	12.442	100·0	9.223	100·0

Az export visszaesésében az összes fontosabb feladóállomások részesedtek. (L.: 8. sz. táblát.) Számszerint tekintélyes, de aránylag kisebb volt a kecskeméti kivitel csökkenése. Innen idén is több mint 7 ezer m.-mázsa került külföldre, vagyis egész meggykivitelünknek több mint háromnegyed-része. Rajta kívül Kiskunhalas, Szeged és Nagykőrös szerepeltek nagyobb tételekkel. Egyébként Szegednek és Gyöngyösnek a kivitele a múlt évihez képest örövendetesen javult.

A teljesség kedvéért megemlítenő, hogy Magyarország meggyfaállománya pontosan 2.474.142 darab, tehát megközelíti a két és félmilliót. Ebből a kivitel élén álló Kecskemétre 65.281 db. jut, Kiskunhalasra több mint 17.000, Nagykőrösre pedig kevés híján 15 és fél ezer.

A kecskeméti kivitel legnagyobb része Németországba került, még hozzá lényegesen nagyobb mennyiségben, mint a múlt évben, amikor az ideirányuló kivitel csak 2.847 m.-mázst tett az idei 5.175 m.-mázsaival szemben. (L.: 9. sz. táblát.) Ugyanakkor viszont megszűnt a francia kivitel, amely kizárólag Kecskemétről származott s amelyet az idén a német kivitel majdnem ugyanakkora növekedése pótol. Ezen kívül több mint másfél ezer m.-mázsa meggy került innen Ausztriába. A kiskunhalasi és szegedi kivitel is főleg Németországba kerül.

A magyar meggy számára Németországban Berlin és München voltak a legnagyobb piacok, mellettük Lipcsébe, Borszlóba, sőt még Brémába is jutottak na-

9. Magyarország meggy-kivitelének mennyiségi megoszlása feladó állomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Répartition des exportations de griottes de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladó állomás <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Belgium <i>Belgique</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	M é t e r m á z s a — Q u i n t a u x					
Jánoshalma	—	—	50	—	—	50
Szeged	107	—	416	—	—	523
Kecskemét	1.566	157	5.175	50	73	7.021
Kiskunhalas	146	95	667	—	—	908
Nagykőrös	303	10	—	—	—	313
Gyöngyös	114	—	—	—	—	114
Összesen — <i>Total</i> .	2.236	262	6.308	50	73	8.929
Egyéb — <i>Autres</i> .	79	—	215	—	—	294
Főösszeg — <i>Total général</i>	2.315	262	6.523	50	73	9.223

gyobb szállítmányok, az osztrák kivitel pedig kizárólag Bécsbe került.

Földieper, ribizke, egres.

Az előbbieknél lényegesen kisebb jelentőségű volt a kerti szamóca (földi eper) kivitele, amely 434 m.-mázsás mennyiséggel kb. a múlt évi szinten mozgott. A kivitt mennyiség értéke 29.756 P volt, valamivel nagyobb a múlt évinél (26.455 P). Az egész mennyiségből csak kevés került Cseh-Szlovákiába (11 m.-mázsa) és Nagy-Britanniába (14 m.-mázsa), túlnyomó része pedig (409 m.-mázsa), mint a múltban is, Ausztriába. A feladóállomások között legnagyobb tétellel Dunabogdány (152 m.-mázsa) Győr (110 m.-mázsa) és Kecskemét (58 m.-mázsa) szerepelnek.

A ribizke kivitele 1.660 m.-mázsát ért el, tehát kevesebb volt, mint a múlt évi (2.320 m.-mázsa), de megfelelt az elmúlt évtized átlagának. Értéke 62.570 P volt, mintegy 10.000 P-vel kevesebb a múlt évinél (72.605 pengő). A kivitel kizárólag Ausztriába irányult, még pedig elsősorban Gyöngyös-ről (886 m.-mázsa) és Nagymarosról (544 m.-mázsa).

Szokatlanul nagy volt az egres kivitele, amely idén 3.186 m.-mázsát ért el (1936-ban 1.451 m.-mázsa), tehát a legkedvezőbb éveknek is mintegy kétszeresét. Az elért kiviteli érték 81.120 P volt, több mint kétszerese a tavalyinak (37.693 P), és nagyobb, mint az elmúlt tíz év során bármelyik esztendőben. A kivitel elsősorban Németországba irányult (2.200 m.-mázsa), azonkívül Ausztriába (584 m.-mázsa) és Nagy-Britanniába

(402 m.-mázsa). Az exportot a Budapest-vidéki (Szentendre, Pomáz stb.) termények szolgáltatták, de Nagymarosról is tekintélyesebb mennyiség került külföldre.

Friss uborka.

1937-ben uborkából szemben a múlt évi 42.704 m.-mázsával, 30.127 m.-mázsa volt a kivitt mennyiség, ami az elmúlt évekhez viszonyítva az 1935. évit kivéve a leggyengébb eredmény. A kivitel értéke 460.922 pengő volt, tehát lényegesen kevesebb, mint a múlt évi (577.476 pengő).

Ez évben is Ausztria és Németország voltak a legfontosabb piacok, még hozzá — ezúttal első ízben — majdnem egyenlő arányban. (L.: 10. sz. táblát). Mellettük Cseh-Szlovákia és Lengyelország jelentősége lényegesen kisebb volt, Svájc pedig az idén semmit sem vásárolt. Ausztria felé a kivi-

10. Magyarország friss uborka-kivitelének mennyiségi megoszlása rendeltetési országok szerint az 1936—37. években.

Répartition, suivant les pays de destination, des quantités de concombres frais exportées par la Hongrie en 1936—1937.

Ország — <i>Pays</i>	1936		1937	
	m.-mázsa <i>q</i>	%	m.-mázsa <i>q</i>	%
Ausztria — <i>Autriche</i> .	9.633	22·6	14.253	47·3
Cseh-Szlovákia — <i>Tchéco-Slovaquie</i> . .	1.028	2·4	771	2·6
Németo. — <i>Allemagne</i>	31.322	73·3	14.953	49·6
Svájc — <i>Suisse</i> . .	65	0·2	—	—
Lengyelo. — <i>Pologne</i>	656	1·5	150	0·5
Összesen — <i>Total</i> .	42.704	100·0	30.127	100·0

11. Magyarország friss uborka-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások szerint az 1936—1937. években.

Exportations de concombres frais de Hongrie en 1936—37, suivant le volume et les gares expéditrices.

Feladóállomás <i>Gares expéditrices</i>	1936		1937	
	m.-mázsa <i>q</i>	%	m.-mázsa <i>q</i>	%
Sopron	491	1.2	1.136	3.8
Fót	761	1.8	696	2.3
Kecskemét	34.139	80.3	21.431	71.1
Nagykörös	5.412	12.7	5.034	16.7
Összesen — <i>Total</i>	40.803	96.0	28.297	93.9
Egyéb — <i>Autres</i>	1.693	4.0	1.830	6.1
Főösszeg — <i>Total général</i>	42.496	100.0	30.127	100.0

tel majdnem 50%-kal növekedett, Németország felé viszont — s erre vezethető vissza az egész kivitel csökkenése — mintegy felére esett.

Az uborka kivitelében szintén Kecskemét vezet, ahonnan az exportnak mintegy háromnegyedrésze (21.431 m.-mázsa) származott. Nagykörös részesedése alig kisebb a múlt évinél, viszont a múlt évi mennyiségnek több mint kétszeresét szállította külföldre Sopron. (L.: 11. sz. táblát.)

A kecskeméti kivitel legnagyobb része — több mint 13 ezer m.-mázsa — Németországba került, azonkívül Ausztriába és csak elenyésző részben Cseh-Szlovákiába. (L.: 12. sz. táblát.) Nagykörös viszont első-

12. Magyarország friss uborka-kivitelének mennyiségi megoszlása feladóállomások és rendeltetési országok szerint az 1937. évben.

Exportations de concombres frais de Hongrie en 1937, suivant le volume, les gares expéditrices et les pays de destination.

Feladóállomások <i>Gares expéditrices</i>	Ausztria <i>Autriche</i>	Cseh-Szlovákia <i>Tchéco-Slovaquie</i>	Németország <i>Allemagne</i>	Lengyelország <i>Pologne</i>	Összesen <i>Ensemble</i>
	métermázsa — <i>quintaux</i>				
Sopron	1.136	—	—	—	1.136
Fót	696	—	—	—	696
Kecskemét	8.147	46	13.238	—	21.431
Nagykörös	2.494	725	1.665	150	5.034
Összesen — <i>Total</i>	12.473	771	14.903	150	28.297
Egyéb — <i>Autres</i>	1.780	—	50	—	1.830
Főösszeg - <i>Tot. gén.</i>	14.253	771	14.953	150	30.127

sorban Ausztriába adott el s csak másodsorban Németországba. Sopronból a szállítmányok természetesen kizárólag Ausztriába kerültek.

Friss zöldbab, zöldborsó és saláta.

A zöldbab kivitele — 5.290 m.-mázsa — idén jóval tekintélyesebb volt a múlt évinél (4.795 m.-mázsa). Az elért kiviteli érték 137.705 pengő volt, a múlt évi 115.584 pengővel szemben. A rendeltetési országok között első helyen Ausztria áll (3.686 m.-mázsa), utána Németország következik (1.038 m.-mázsa). Kisebb mennyiségekkel szerepel Nagy-Britannia (388 m.-mázsa) és Belgium (178 m.-mázsa). A feladóállomások között első helyen Kecskemét áll 1.948 m.-mázsa kivittel, míg Sopronból 1.731 m.-mázsa és Nagykörösről 1.210 m.-mázsa került külföldre. Ausztria elsősorban Sopronban és Nagykörösön, Németország Kecskeméten és Nagykörösön, Belgium és Nagy-Britannia kizárólag Kecskeméten vásároltak.

A friss zöldborsó kivitele a múlt évi ritka nagy kivitel (4.768 m.-mázsa) után mindössze 1.684 m.-mázsa volt, ami azonban az utolsó tíz évben elért eredményekhez viszonyítva igen tekintélyes s azt csak az 1928. év exportja múlta felül. A kivitt zöldborsó értéke 41.437 pengő (1936-ban 109.027 P) volt. A kivitelnek több mint fele került Ausztriába (967 m.-mázsa) és tekintélyes része (565 m.-mázsa) Németországba. Cseh-Szlovákia (13 m.-mázsa), Belgium (116 m.-mázsa) és Nagy-Britannia (23 m.-mázsa) szerepeltek még a rendeltetési országok között. A feladóállomások között 870 m.-mázsaival, tehát a kivitelnek több mint felével első helyen Kecskemét áll, rajta kívül Budapestről, Nagykörösről és Gyöngyösről kerültek külföldre nagyobb szállítmányok, javarészt Ausztriába, míg a többi országba a gyöngyösi német export kivételével csak Kecskemétről kerültek ki nagyobb tételek.

A friss saláta kivitele a múlt évi 1935 m.-mázsa-ról 2.600 m.-mázsa-ra emelkedett, ami értékben 80.908 pengőnek felelt meg a tavalyi 48.230 P-vel szemben. Ezidén először vásárolt salátát Magyarországon (Nagykörösről) Németország, míg a kivitel többi része Ausztriába irányult.

Donáth György dr.

Magyarország 1936. évi légiforgalma.

Le trafic aérien en Hongrie (1936).

Résumé. Le nombre des services aériens réguliers ayant augmenté, le trafic de l'aérodrome de Budapest a progressé en 1936. Par rapport à l'année précédente, le nombre des avions y ayant passé a grandi de 18·4%; le trafic-voyageurs, de 46·6%; le rendement kilométrique des avions, de 10·8%; le poids des envois postaux et des marchandises, ainsi que celui des bagages à main, de 13·9%.

Comme auparavant, c'est sur la ligne de Budapest à Vienne et sur celle de Budapest à Belgrade que le trafic a été le plus intense. Dans le total du trafic-voyageurs, la première a figuré pour 70·5%; la seconde, pour 26·4%.

Dans les tableaux ci-dessous, on trouvera des renseignements détaillés.

*

Végigtekintve a magyar légiforgalom 1936. esztendejét jellemző fontosabb adatokon, megállapíthatjuk, hogy a tárgyalt év is beilleszkedik az utóbbi esztendőkné abba a láncolatába, mely a forgalomnak állandóan javuló irányát jelzi. Nagyobb változásokról vagy a közlekedés e nemének forgalmában beállott feltűnő emelkedésről ugyan nem lehet szó, de minden reményünk meg lehet reá, hogy ez a nyugodt fejlődés légiforgalmunk már oly régóta kívánatos megerősödésének az előjele.

Ismertetésünkben ez alkalommal is az eddigi rendszert követve, elsősorban a menetrendszerűen közlekedő járatok viszonyaival fogunk foglalkozni. E mellett röviden meg fogunk emlékezni a menetrendszerű átrepülésekről, alkalmi repülésekről, végül a magánrepülésekről is.

1. Menetrendszerű járatok.

Hazánk területén rendszeres belföldi légiforgalom az 1936. év folyamán sem volt, hanem a légi járatok menetrendszerű időben csak nemzetközi viszonylatban közlekedtek. Az ország területét érintő gépek részére pedig önként érthetőleg leszálló hely gyanánt Budapest repülőtere volt kijelölve, ezért Magyarországon csak a főváros állott a külföldi államok területén fekvő városokkal légi úton közvetlen kapcsolatban.

A légiforgalmi vállalatok tekintetében a tárgyalt év folyamán annyiban állott be

változás, hogy az Österreichische Luftverkehrs A.-G. újból megindította járatait. Ezek szerint tehát az eddigi hat helyett hét vállalat vett részt a Magyarországon át vezető légiközlekedés lebonyolításában. Az egyetlen magyar vállalat a Malert (Magyar Légiforgalmi Rt.) a tárgyalt év folyamán Budapest és Bécs közötti közvetlen járatai mellett Budapest—Zürich között is rendszeres forgalmat bonyolított le, ahol a gépek útközben Bécs, Salzburg és München légikikötőjét is érintették. Az előbb említett osztrák Ölag Berlin és Szófia között járatta gépeit, melynek közbeeső állomásai Bécs, Budapest és Belgrád voltak. Az olasz kezében lévő Ala Littoria S. A. — az előző évhez hasonlóan — Budapest és Velence között létesített összeköttetést, lehetőséget nyújtva arra is, hogy az utasok Bécsben fel- vagy leszálljanak. A francia tulajdonban álló Air France Magyarországot érintő vonala szintén változatlanul Londont köti össze légi úton Konstantinápolyval; közbeeső állomásai pedig Párizs, Strassburg, Nürnberg, Varsó, Prága, Bécs, Budapest, Belgrád, Szófia és Bukarest. A Deutsche Lufthansa A.-G. nevű német vállalkozás gépei az elmúlt évvel megegyezően Berlin—Szaloniki közötti útvonalon közlekedtek s gépeik Budapesten kívül Bécsben, Belgrádban és Szófiában is leszállottak. Az angol érdekeltég tulajdonában levő Imperial Airways Ltd. változatlanul London—Budapest között tartott fenn forgalmat s ezen az útvonalon gépei Köln, Lipcse, Prága és Bécs repülőtereit is érintették. A leghosszabb útvonala volt a Koninklijke Luchtvaart Maatschappij nevezetű holland társaságnak, mely az anyaország és a gyarmatok között létesített összeköttetést. A kiinduló pont itt Amsterdam volt, a végső állomás pedig Bandoeng. Ezen az úton a gépek a következő ismertebb városokban állottak meg rövidebb, hosszabb időre: Halle — Lipcse, Budapest, Athén, Alexandria, Kairó, Bagdad, Kalkutta, Bangkok, Singapore és Batavia. A vállalat másik, új útvonala az Amszterdam—Budapest közötti vonalrész volt, ahol a közbeeső állomások gyanánt Prágát és Bécset találjuk meg.

Az elmondottakat összegezve megállapíthatjuk, hogy Magyarország a légi járatok révén újból szorosabban kapcsolódott

A légit forgalom az 1935—1936. években.

Trafic aérien en 1935 et 1936.

Megnevezés Spécification	Év — Années	Az érkezett Avions arrivés			Az összes — Total			A megtett út km-ben Parcours effectués, en km	A menetidő órákban Parcours, en heures	utasok száma nombre			súlya kg-ban — poids, en kilos							
		Az indult Avions partis		Az összes — Total	A megtett út km-ben Parcours effectués, en km	A menetidő órákban Parcours, en heures	utasok száma nombre			Levél — Lettres	Újság — Journaux	Csomag — Colis	Összes postaszállítás Trafic postal aérien au total	Az összes áruk Total des marchandises	Az áruk közül az átmenő- árak — Marchandises en transit	Személypoggyász Bagages à main	Az elfordult kényszerleszállások száma — Nombre des atterrissages forcés			
a) Menetrends. jár. <i>Services réguliers</i>																				
Budapest—Bécs	1935	933	934	1.867	457.030	2.201	3.815	4.514	8.329	25.941	21.560	6.333	53.834	128.650	85.479	129.356	6			
Budapest—Vienne	1936	1.228	1.230	2.458	569.200	2.572	6.107	7.021	13.128	33.844	25.417	8.155	67.416	105.817	61.529	207.110	2			
Budapest—Belgrád	1935	441	442	883	289.624	1.449	1.961	1.551	3.512	22.245	1.137	4.455	27.837	86.084	83.935	65.420				
Budapest—Belgrade	1936	501	499	1.000	328.000	1.519	2.613	2.312	4.925	25.458	116	5.021	30.595	66.109	63.177	85.441				
Bpest—Halle/Lipscse	1935	24	26	50	12.500	53	103	129	232	11.688	54	502	12.244	4.201	3.791	5.576				
Bpest—Halle/Leipzig	1936	24	26	50	11.525	53	124	174	298	14.223	47	526	14.796	4.889	4.888	6.668			1	
Budapest—Athén	1935	26	23	49	16.072	88	130	102	232	11.751	55	518	12.324	4.044	3.880	5.293				
Budapest—Athènes	1936	26	24	50	16.400	90	160	124	284	15.561	46	542	16.149	5.274	5.038	6.836				
Budapest—Klagenfurt	1935	78	78	156	59.690	371	185	220	405	71	262	5	338	190	12	6.447			5	
Budapest—Klagenfurt	1936	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			—	
Összesen — Total	1935	1.502	1.503	3.005	834.916	4.162	6.194	6.516	12.710	71.696	23.068	11.813	106.577	223.169	177.097	212.092	11			
1936	1.779	1.779	3.558	925.125	4.234	9.004	9.631	18.635	89.086	25.626	14.244	128.956	182.089	134.632	306.055	3				
b) Menetrendszerü átrepülések <i>Services réguliers sans descente en Hongrie</i>																				
Budapest—Bécs	1935	—	1	1	250															
Budapest—Vienne	1936	7	5	12	2.725															
Budapest—Belgrád	1935	1	—	1	328															
Budapest—Belgrade	1936	5	7	12	3.936															
Összesen — Total	1935	1	1	2	578	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1936	12	12	24	6.661	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) Alkalmi repülések . <i>Vols occasionnels</i>	1935	296	287	583	—	—	309	323	632	1.280	107	98	1.485	2.437	1.661	3.180	1			
1936	350	340	690	—	—	—	398	367	765	225	3	7	235	2.362	2.161	2.219				
d) Magánrepülések . . . <i>Avions particuliers</i>	1935	348	315	663	—	—	227	248	475	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
1936	445	448	893	—	—	—	270	272	542	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Összesen — Total	1935	2.147	2.106	4.253	835.494	4.162	6.790	7.087	13.817	72.976	23.175	11.911	108.062	225.606	178.758	215.272	12			
1936	2.586	2.579	5.165	931.786	4.234	9.672	10.270	19.942	89.811	25.629	14.251	129.191	184.451	136.793	308.274	3				

Adatok nincsenek — Pas de données

bele a világforgalomba. Az előző évi állapottal szemben ugyanis Budapest repülőtérének forgalmát a következő új járatok gépei élénkítették: a Malert és Deutsche Lufthansa Budapest—Zürich, az Ölag Berlin—Szófia között közlekedő, valamint a holland társaságnak ugyancsak a tárgyalt év folyamán Amsterdam és Budapest között rendszeresített járatai. Az elősorolt új vonalak megnyitásával szemben a Malert által a Budapest—klagenfurti vonalrészén beszüntetett járatok jelentik a csökkenést.

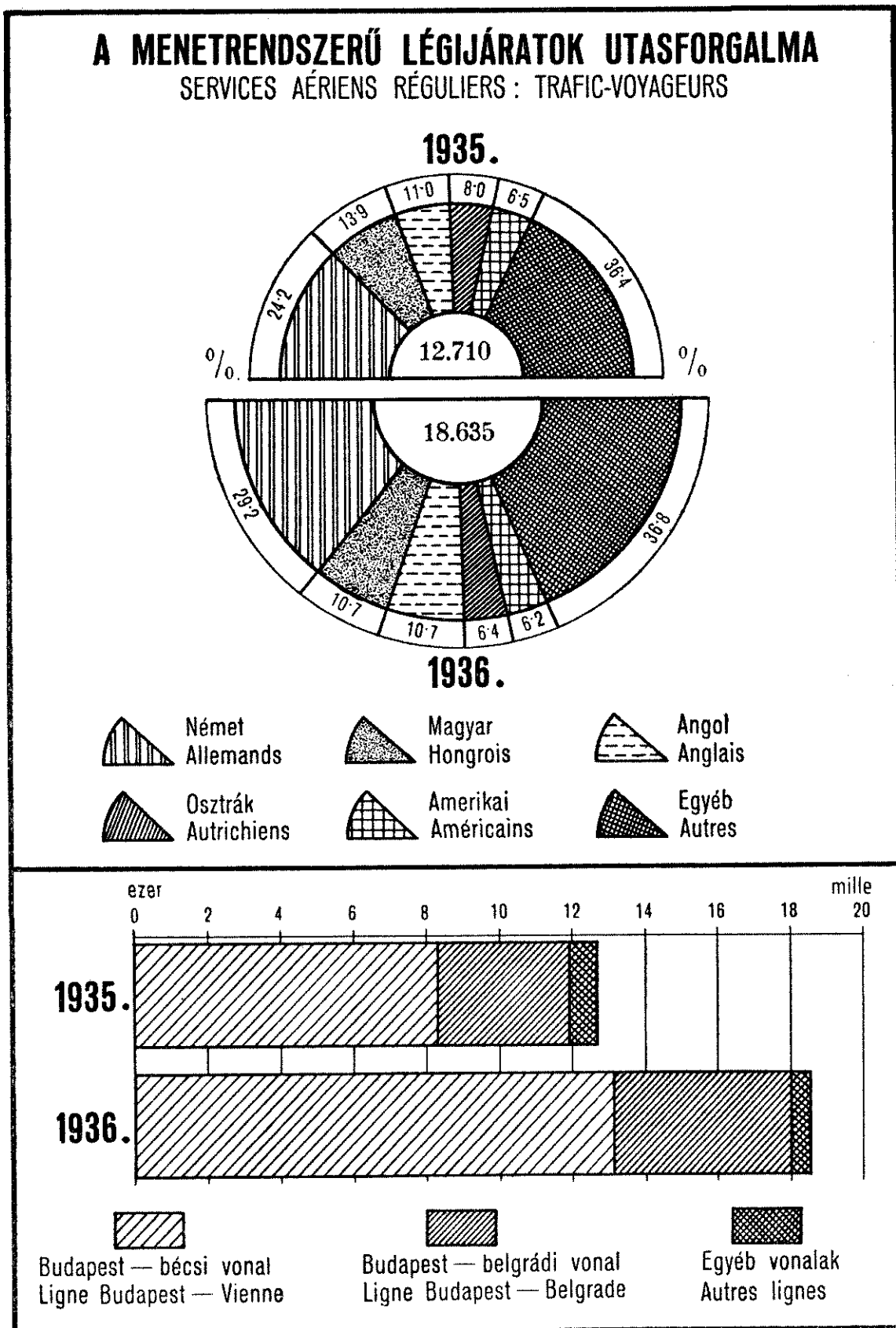
A fentírt külföldi vállalatok hazánk területét érintő járatai révén igen jó összeköttetés állott légi úton az utazóközönség rendelkezésére. Ezt annál is inkább mondhatjuk, mert a *forgalmi időszak* tartama az előző évvel teljesen megegyező volt s így a Budapesthez legközelebb eső két légikötővel a bécsi, illetőleg a belgrádi repülő-

térrel rendszeres légit forgalom útján egész éven át állandó kapcsolat állott fenn.

Hazánk légiközlekedésében résztvevő vállalatok menetrendjében eszközölt változtatások arról tanuskodnak, hogy a légit forgalom a közlekedett járatok sűrítése révén az eddiginél is nagyobb mértékben igyekezett a közönség igényeit kielégíteni. Különösen a legfontosabb útvonalunknál, a Budapest—Bécs közötti vonalon tapasztalható ez a törekvés, ahol az év elején az eddigi heti 4 járat helyett 11, a fődőszakban pedig 27 járatot szemben 36 járatot indítottak. A Belgráddal való kapcsolatunk is némileg élénkebbé vált azáltal, hogy az évnek minden szakában ott is sűrűbb volt a közlekedés és pl. a fődényben az eddigi 12 járat helyett 15 járat állott a közönség rendelkezésére. Ezek mellett a Budapestén fel- és leszálló utasoknak még azokat a

légijárműveket is módjukban volt igénybevenni, melyek Bécs és Belgrád repülőtere fölött megállás nélkül áthaladva, csak egy távolabbi városban szállottak le. Az ilyen járatok hetenkint 2 alkalommal közlekedtek.

A repülőgépek a többi közlekedési eszközzel szemben fennálló előnye — mint tudjuk — a gyorsaságában rejlik. A gépek *menetidejének* évről-évre tapasztalható csökkentése pedig arra mutat, hogy a vállalatok a távolságok gyors áthidalásában fennálló elsőségüket állandóan igyekeznek fokozni. A Budapest—Bécs közötti átlagosan 225 km-re tehető távolságot ugyanis az előző évi 70 perces menetidővel szemben átlag 1936-ban 61 perc alatt sikerült berepülni. A 328 km-re fekvő Belgrád repülőtere pedig az eddigi átlagosan 101 perc helyett 91 perc alatt volt Budapestről elérhető. Az elősorolt adatokból kitűnik, hogy az óránkénti átlagos sebesség a Budapest—bécsi vonalon 206 km-ről 221 km-re, a Budapest—belgrádi szakaszon pedig 195 km-ről 216 km-re emelkedett. A szárazföldi közlekedés eszközével, a vasúttal való egybevetés a repülőgépre nézve természetesen igen kedvező, annak ellenére, hogy az Árpád-rendszerű gyorsmotorosok forgalomba állításával az eddigi menetidőt várakozáson felüli mértékben sikerült lecsökkenteni. A gyorsvonatoknak a Budapest—Bécs közötti távolság megtételére szükséges 4 óra 10 percet tevő idő helyett a sínautóbusz 2 óra 57 perces menetideje igen szép eredménynek mondható, de még mindig több mint háromszorosa annak, amennyi idő alatt a repülőgép képes ezt a távolságot megtenni. Jóval kedvezőbb színben mutatja be a légiközlekedés előnyeit a Budapest—belgrádi szakaszon való összehason-

lítás, ahol közbeeső állomásokon való tartózkodási idővel, valamint a vámvizsgálatokkal és mozdonycserével meghosszabbított menetidő 6 óra 43 percre rúg a repülőgép mindössze 91 percet tevő menetidejével szemben.

Az Ólag-nak légiforgalmunkba való újbóli bekapcsolódása, azonkívül az előző évben is szereplő vállalatok által történt új vonalak üzembehelyezése folytán a közlekedett *menetek* száma ismét megsokasodott. A tárgyalt év folyamán ugyanis a főváros repülőteréről indult, illetőleg érkezett gépeknél 18.4%-os emelkedés észlelhető. Ennek következtében az évi *kilométerteljesítmény* is növekedett s 10.8%-kal haladta meg az előző évit. A megtett kilométerszám kiala-

kulásánál a menetek sűrűsödése nem érezte tette teljes egészében hatását, mert egyik vállalatnak eddigi útirányának megváltoztatásával némi útmegrövidítést sikerült elérnie, ami az évi eredményeket csökkentőleg befolyásolta. A nagyobb kilométerteljesítmény természetesen a repülésben töltött idő növekedésével járt, mely az elmúlt évi-vel szemben 1·7%-ot tett. Az emelkedés mértékét itt némileg ellensúlyozta az a körülmény, hogy a gépek gyorsaságának újabb fokozásával a menetidőt sikerült megrövidíteni. A tárgyalt évben tehát a közlekedett menetek ugyanaz alatt az idő alatt nagyobb távolságot tettek meg.

A vállalatoknak évről-évre több hívet sikerült a légi úton való közlekedés számára megnyerniök. A legújabb adatok is azt mutatják, hogy a személyforgalom az előző év szokatlanul nagy utassaporulata után a tárgyalt év folyamán még nagyobb nyereséget könyvelhet el. Az így jelentkező gyarapodás 6.000 személy körül járt, ami viszonyzámban kifejezve 46·6%-os emelkedésnek felel meg. A gépeken szállított személyek között 8.310 átmenő utast találunk, vagyis 2.356-tal többet, mint az elmúlt évben. A személyforgalommal kapcsolatban megemlítendőnek tartjuk még, hogy a megtett utaskilométerek száma 3.485.207-ről 4.798.747-re nőtt.

A repülőgépek közönségének állampolgárság szerinti megoszlásáról az alábbi összeállítás tájékoztat:

Állampolgárság	1 9 3 5		1 9 3 6	
	szám	%	szám	%
Német	3.077	24·2	5.438	29·2
Magyar	1.762	13·9	1.996	10·7
Angol	1.391	11·0	1.986	10·7
Osztrák	1.021	8·0	1.201	6·4
Amerikai	830	6·5	1.164	6·2
Francia	1.022	8·1	1.085	5·8
Holland	283	2·2	703	3·8
Jugoszláv	348	2·7	650	3·5
Olasz	362	2·8	577	3·1
Bolgár	319	2·5	576	3·1
Cseh-Szlovák	372	2·9	516	2·8
Svájci	413	3·3	485	2·6
Görög	281	2·2	445	2·4
Román	279	2·2	414	2·2
Egyéb	950	7·5	1.399	7·5
Összesen	12.710	100·0	18.635	100·0

Az év folyamán kiadásra került menetjegyek fajtáiból arra a következtetésre juthatunk, hogy a közönség köréből évről-évre többen kapnak kedvet ahhoz, hogy

útjokat repülőgépen tegyék meg. A teljes menetdíjat fizető utasok aránya ugyanis az eddigi 87·4%-ról 89·5%-ra emelkedett. Ezzel szemben a kedvezményes jeggyel utazó személyek száma az egész forgalomnak 1·9%-a helyett 1·6%-át, a szabadjegyeseké pedig 10·7% helyett 8·9%-át képviselte.

A vállalatok által lebonyolított áruforgalom a posta- és poggyászküldemények szempontjából emelkedést, a tulajdonképeni áruszállításnál pedig csökkenést mutat. E két irányzat közrejátszása folytán a repülőgépeken továbbított küldemények súlya általában 13·9%-kal volt több az 1935. évinél. Az egyes küldeményfajtákat sorra véve a legnagyobb emelkedés a személypoggyászként feladásra került mennyiség-nél jelentkezik, mely az utasforgalom gyarapodásának velejárójaként 44·3%-kal emelkedett. Utána a levelek következnek, melyek a súlyt tekintve 24·3%-kal haladták meg az előző évit. A postai csomagküldeményeknél 20·6%-os, míg az újságoknál 11·1%-os növekedést figyelhetünk meg. A postai forgalomnak ezzel az általános emelkedésével a postaküldemények tonnakilométer teljesítménye 29.667-ről 34.156-ra nőtt. A tulajdonképeni áruszállítás volt az, ahol — mint elől említettük — visszaesés jelentkezik, melynek aránya 18·4% volt. Ezzel a csökkenéssel karöltve az áru- és poggyásztúlsúlyok által megtett tonnakilométerek 74.544-ről 67.086-ra csökkentek. A díjköteles küldemények forgalmának irányára nézve az alábbi összeállításban számolunk be:

	É v	Postaküldemények kg.	Áruk és poggyász kg.
Külföldi forgalom	1935	28.402	64.185
	1936	38.900	82.316
Átmenő forgalom	1935	78.175	206.198
	1936	90.056	169.314

A tárgyalt év folyamán üzembe helyezett újabb járatok mindegyike hozzájárult ahhoz, hogy a Budapest és Bécs közötti légiúton való összeköttetés még sűrűbb legyen. Természetes tehát, hogy a főváros-hoz legközelebb eső repülőterek közül a bécsi vonalon át lebonyolódó forgalom légi közlekedésünkben még jelentősebb szerephez jutott. Az erre nézve rendelkezésre álló adatok a következő képet mutatják:

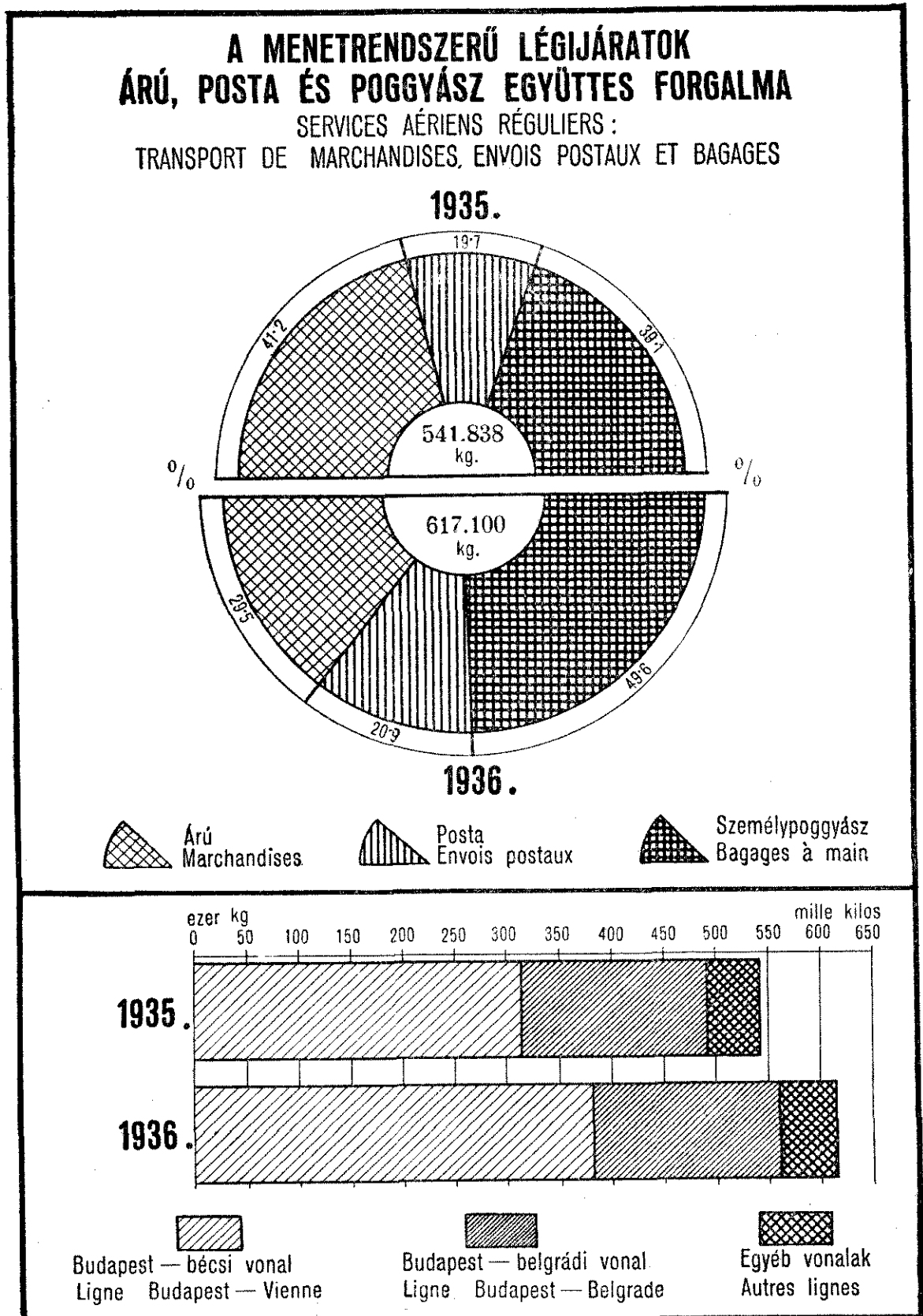
Vonal	Év	Mene- tek	Utasok	Összes küldé- mények
Budapest—Bécs . .	1935	62.2	65.5	57.6
	1936	69.1	70.5	61.6
Budapest—Belgrád .	1935	29.3	27.7	33.1
	1936	28.1	26.4	29.5
Egyéb vonalak . .	1935	8.5	6.8	9.3
	1936	2.8	3.1	8.9

A közlekedett járatok pontossága szempontjából kedvezőbb lett a helyzet, amennyiben a menetrendben előírt időt az előző évi 80.9%-kal szemben a gépeknek az esetek 83.4%-ában sikerült betartaniok. Ennek következtében azoknak az alkalmaknak aránya, amikor a járatok 10—30 perces késéssel indultak, illetőleg érkeztek 13.2%-ról 12.7%-ra, a 30 percen felüli késések esetei pedig 5.9%-ról 3.9%-ra csökkentek. A késések okát vizsgálva, szintén kedvezőbb viszonyokkal találkozunk. A forgalomban volt gépek tökéletesebb működésére mutat ugyanis az a körülmény, hogy a motorhiba az eddigi 2.6%-kal szemben a tárgyalt évben 1.9%-kal szerepelt. Az időjárás befolyása sem volt olyan nagy mértékű, mint az előző évben, mert az arány 9.2%-ról 7.8%-ra csökkent. Amint az előző években, éppen úgy az 1936. év folyamán is a csatlakozások bevárása idézte elő a legtöbb késést, mely 85.4%-kal volt képviselve (1935-ben 83.1%). Végül az utasok késésével találkozunk az esetek 1.0%-ában (0.9%) s azok az alkalmak pedig, ahol a késés oka nem volt felderíthető az összes késéseknek 3.9%-át tették (4.2%).

A forgalom folytonosságát, vagyis az elmaradt utaknak az összes menetekhez

viszonyított arányát tekintve, árnyalati javulás észlelhető, amennyiben az említett viszonyszám az 1935. évi 4.6%-kal szemben a tárgyalt évben 4.5% volt. Itt újból igen erősen — 35.5%-ról 51.3%-ra — emelkedett azoknak az eseteknek a száma, amikor az ok gyanánt géphiány szerepelt. Emellett természetesen továbbra is a mostoha időjárás az, mely a legtöbb esetben (42.5%; 1935-ben 50.0%) volt oka a tervezett út elmaradásának. Az esetek többi, 2.5%-ot (3.6%) kitevő részében, az előírt út megtételét motorhiba hiusította meg, a külön meg nem nevezett okok pedig 3.7%-kal (10.9%) voltak képviselve.

A közlekedés biztonsága szempontjából az 1936. év igen kedvezőnek mondható,

amennyiben az év folyamán egyetlen olyan baleset sem fordult elő, mely áldozatot követelt volna. Jóval kedvezőbb a helyzet a kényszerleszállások szempontjából is, melyet az előző évi 11 helyett mindössze 3 alkalommal kényszerültek a gépek végrehajtani. Evvel a kényszerleszállásoknak az összes menetekhez viszonyított aránya az eddig is igen alacsonynak mondható 0.4%-ról 0.1%-ra csökkent. A kényszerleszállások oka gyanánt 2 (5) alkalommal a rossz időjárás, 1 (1) esetben pedig egyéb ok szerepelt; míg a motorok hibás működése miatt, mely az előző évben 5 ízben fordult elő, a gépek egyetlen alkalommal sem kényszerültek leszállásra.

2. Menetrendszerű átrepülések.

Ez a csoport azokból az utakból tevődik össze, melyet menetrendszerűen közlekedő vállalatok gépei Magyarországon át Budapest repülőterének érintése nélkül tettek meg. Az összesítő kimutatásban szereplő adatokból megállapítható növekedés

a vállalatok menetrendi változásában leli magyarázatát.

3. Alkalmi járatok.

Az elnevezés azokra az esetekre vonatkozik, amikor hazai vagy külföldi vállalatok menetrenden kívüli időben, illetőleg menetrendben nem szereplő útvonalakon tették meg útjokat Budapest repülőteréről, illetőleg repülőterére. Az effajta repülésekre vonatkozó adatok szintén az összesítő kimutatásban találhatók.

4. Magánrepülések.

A címből kivehetőleg ebbe a csoportba azok az esetek vannak egybefoglalva, amikor hazai, illetőleg külföldi magánszemélyek, vagy légiforgalmi vállalati kötelékbe nem tartozó egyéb jogi személyek gépei látogatnak el hozzánk, illetőleg kelnek útra nálunk. Ezeknek a repüléseknek adatait szintén az előbb említett kimutatásban foglaltuk össze. *Várszeghy János dr.*

Magyarország benzin és motalkó kutainak 1936. évi forgalma.

Les distributeurs d'essence et de „motalko“ en Hongrie dans l'année 1936.

Résumé. En 1936, il y avait en Hongrie 1188 distributeurs (contre 1117 en 1935), qui ont débité 1.2 million de litres d'essence et 25.7 millions de litres de „motalko“ (mélange d'essence et d'alcool). On emploie de plus en plus le motalko, lequel coûte environ 20% de moins que l'essence pure et convient aussi bien aux automobilistes, car il n'est pas plus dangereux que l'essence. Voilà pourquoi la consommation de l'essence pure a baissé en 1936 (—19.8%), tandis que celle du motalko augmentait (+11.5%).

On trouvera plus bas des relevés détaillés, indiquant les quantités débitées par les distributeurs d'essence. Un tableau spécial y montre, par mois, la consommation de l'essence et du motalko.

*

A gépjárművek üzemanyagellátására vonatkozó adatok ismertetése előtt röviden meg kell emlékeznünk arról a változtatásról, melyet az eddigi rendszerben eszközöltünk.

Az adatgyűjtés megindítása, vagyis az 1929. év óta az adatszolgáltatást az ásványolaj gyártással, illetőleg forgalombahozatalával foglalkozó vállalatok teljesítették. Abban az időben ugyanis az volt a helyzet, hogy a benzinkutak zömét az em-

lített vállalatok tartották üzemben. Az idevonatkozó adatok beszolgáltatása révén tehát teljesen megfelelő képet kaptunk az ország benzintöltő állomásainak forgalmáról. A hét év óta eltelt időszak alatt azonban mindig több és több magáncég kapcsolódott bele az autók és motorok zavartalan közlekedését biztosító benzinkúthálózat láncolatába. Országos viszonylatban ezek az új kutak eleinte nem bírtak olyan jelentőséggel, mely az adatgyűjtésbe való felvételüket szükségessé tette volna. Az utóbbi évek során azután a gépjárművek állandóan növekvő forgalma mellett, több olyan benzintöltőállomás is akadt, melyeket magán egyének, illetőleg cégek állítottak fel s tartottak üzemben, s amelyeknél a motoros járművek jelentős mennyiséget tevő üzemanyagot vettek fel. Az adatgyűjtés lehető teljessége érdekében tehát indokoltnak látszott ezeknek a vállalatoknak a teljesítményeit is figyelembe venni s velük az eddig rendelkezésre álló adatokat kibővíteni. Viszont munkamegtakarítás céljából az 1936. évtől kezdve az eddig nagyvállalatoktól beszerzett, raktárról eladott benzin- és motalkóforga-

amennyiben az év folyamán egyetlen olyan baleset sem fordult elő, mely áldozatot követelt volna. Jóval kedvezőbb a helyzet a kényszerleszállások szempontjából is, melyet az előző évi 11 helyett mindössze 3 alkalommal kényszerültek a gépek végrehajtani. Evvel a kényszerleszállásoknak az összes menetekhez viszonyított aránya az eddig is igen alacsonynak mondható 0.4%-ról 0.1%-ra csökkent. A kényszerleszállások oka gyanánt 2 (5) alkalommal a rossz időjárás, 1 (1) esetben pedig egyéb ok szerepelt; míg a motorok hibás működése miatt, mely az előző évben 5 ízben fordult elő, a gépek egyetlen alkalommal sem kényszerültek leszállásra.

2. Menetrendszerű átrepülések.

Ez a csoport azokból az utakból tevődik össze, melyet menetrendszerűen közlekedő vállalatok gépei Magyarországon át Budapest repülőterének érintése nélkül tettek meg. Az összesítő kimutatásban szereplő adatokból megállapítható növekedés

a vállalatok menetrendi változásában leli magyarázatát.

3. Alkalmi járatok.

Az elnevezés azokra az esetekre vonatkozik, amikor hazai vagy külföldi vállalatok menetrenden kívüli időben, illetőleg menetrendben nem szereplő útvonalakon tették meg útjokat Budapest repülőteréről, illetőleg repülőterére. Az effajta repülésekre vonatkozó adatok szintén az összesítő kimutatásban találhatók.

4. Magánrepülések.

A címből kivehetőleg ebbe a csoportba azok az esetek vannak egybefoglalva, amikor hazai, illetőleg külföldi magánszemélyek, vagy légiforgalmi vállalati kötelékbe nem tartozó egyéb jogi személyek gépei látogatnak el hozzánk, illetőleg kelnek útra nálunk. Ezeknek a repüléseknek adatait szintén az előbb említett kimutatásban foglaltuk össze. *Várszeghy János dr.*

Magyarország benzin és motalkó kutainak 1936. évi forgalma.

Les distributeurs d'essence et de „motalko“ en Hongrie dans l'année 1936.

Résumé. En 1936, il y avait en Hongrie 1188 distributeurs (contre 1117 en 1935), qui ont débité 1.2 million de litres d'essence et 25.7 millions de litres de „motalko“ (mélange d'essence et d'alcool). On emploie de plus en plus le motalko, lequel coûte environ 20% de moins que l'essence pure et convient aussi bien aux automobilistes, car il n'est pas plus dangereux que l'essence. Voilà pourquoi la consommation de l'essence pure a baissé en 1936 (—19.8%), tandis que celle du motalko augmentait (+11.5%).

On trouvera plus bas des relevés détaillés, indiquant les quantités débitées par les distributeurs d'essence. Un tableau spécial y montre, par mois, la consommation de l'essence et du motalko.

*

A gépjárművek üzemanyagellátására vonatkozó adatok ismertetése előtt röviden meg kell emlékeznünk arról a változtatásról, melyet az eddigi rendszerben eszközöltünk.

Az adatgyűjtés megindítása, vagyis az 1929. év óta az adatszolgáltatást az ásványolaj gyártással, illetőleg forgalombahozatalával foglalkozó vállalatok teljesítették. Abban az időben ugyanis az volt a helyzet, hogy a benzinkutak zömét az em-

lített vállalatok tartották üzemben. Az idevonatkozó adatok beszolgáltatása révén tehát teljesen megfelelő képet kaptunk az ország benzintöltő állomásainak forgalmáról. A hét év óta eltelt időszak alatt azonban mindig több és több magáncég kapcsolódott bele az autók és motorok zavartalan közlekedését biztosító benzinkúthálózat láncolatába. Országos viszonylatban ezek az új kutak eleinte nem bírtak olyan jelentőséggel, mely az adatgyűjtésbe való felvételüket szükségessé tette volna. Az utóbbi évek során azután a gépjárművek állandóan növekvő forgalma mellett, több olyan benzintöltőállomás is akadt, melyeket magán egyének, illetőleg cégek állítottak fel s tartottak üzemben, s amelyeknél a motoros járművek jelentős mennyiséget tevő üzemanyagot vettek fel. Az adatgyűjtés lehető teljessége érdekében tehát indokoltnak látszott ezeknek a vállalatoknak a teljesítményeit is figyelembe venni s velük az eddig rendelkezésre álló adatokat kibővíteni. Viszont munkamegtakarítás céljából az 1936. évtől kezdve az eddig nagyvállalatoktól beszerzett, raktárról eladott benzin- és motalkóforga-

1. Összehasonlító kimutatás a benzin és motalkó kutak 1935 és 1936 évi forgalmáról.

Tableau comparatif des distributeurs d'essence et de „motalko“, 1935 et 1936.

A terület megnevezése <i>Localité</i>	A kutak száma <i>Nombre des distributeurs d'après les chiffres recueillis suivant le système</i>			A kutakon át kiszolgáltattott: <i>Les distributeurs ont débité :</i>					
	a régi <i>ancien,</i>	a kibő- vített <i>nou- veau, plus ample,</i>	a kibő- vített <i>nou- veau, plus ample,</i>	benzin <i>essence (benzine)</i>	motalkó <i>„motalko“ (mélange d'essence et d'alcool)</i>	benzin <i>essence (benzine)</i>	motalkó <i>„motalko“ (mélange d'essence et d'alcool)</i>		
				mennyisége literekben — <i>en litres, chiffres recueillis suivant le système</i>					
	adatgyűjtés szerint — <i>et relatifs à</i>			a régi — <i>ancien,</i>		a kibővített <i>nouveau, plus ample,</i>			
	1935	1936		1935	1936	1935	1936	1 9 3 6	
Budapest - <i>A Budapest</i>	223	203	231	1,153.070	868.271	8,510.803	9,337.823	943.959	13,407.132
Egyéb tj. városok — <i>Dans les autres vil- les autonomes . . .</i>	109	120	121	66.905	71.437	2,816.157	2,921.079	71.437	3,019.729
Megyei városok — <i>Dans les villes dites départementales . .</i>	231	241	245	87.753	70.696	3,389.343	3,740.956	74.006	4,231.451
Községek — <i>Dans les communes</i>	554	587	591	102.428	121.197	3,797.079	4,635.142	121.197	5,021.742
Magyarország össz. <i>Dans la Hongrie entière</i>	1.117	1.151	1.188	1,410 156	1,131.601	18,513.382	20,635.000	1,210.599	25,680.054

lom eredményei helyett a Pénzügyminisz-
térium havonta kiadott benzin- és motalkó-
fogyasztásra vonatkozó közléseit használ-
tuk fel.

Az utóbb említett változás közelebbről
megjelölve abban áll, hogy a raktárról el-
adott benzinnek eddig három minőségét
különböztettük meg ú. m. 735°-on aluli,

2. A kutak forgalma az 1935—1936.
években havonként.Données mensuelles sur les distributeurs,
1935—1936.

Hónap <i>Mois</i>	Kimért benzin mennyi- sége liter — <i>Essence (benzine) débitée, litres</i>		Kimért benzinszeszke- verék (motalkó) mennyi- sége liter — <i>Mélange d'essence et d'alcool (motalko) débité, litres</i>	
	1935	1936	1935	1936
	é v b e n			
I.	97.585	71.467	1,121.346	1,441.474
II.	80.366	64.675	995.899	1,390.091
III.	112.124	78.289	1,446.274	1,717.418
IV.	133.070	100.653	1,881.663	1,915.696
V.	142.801	119.553	1,624.093	2,285.748
VI.	141.711	124.088	1,612.814	2,471.845
VII.	145.840	137.198	1,903.606	2,701.631
VIII.	165.621	158.226	1,963.052	2,887.441
IX.	142.371	135.138	2,073.984	2,643.592
X.	101.841	92.018	1,361.217	2,413.920
XI.	79.828	69.444	1,322.475	1,992.983
XII.	66.998	59.850	1,206.959	1.818.215
Összesen <i>Total .</i>	1,410.156	1,210.599	18,513.382	25,680.054

736—750°-os és 750°-on felüli benzint. A
motalkónál pedig külön került kimutatásra
a 736—750°-os és külön a 750°-on felüli
motalkó mennyisége. Ezzel szemben a tár-
gyalt évtől kezdve a benzint az eddigi há-
rom csoport helyett két kategóriában és
pedig 735°-on aluli és 735°-on felüli minő-
ségű benzin szerint mutatjuk ki. A motal-
kónál pedig — elhagyva a minőség szerinti
osztályozást — az előállításához felhasz-
nált benzin és szesz mennyiségének ada-
tait közöljük.

Az adatgyűjtés kereteinek ez a szűki-
tése a dolog lényegét nem érinti, mert az
utóbbi időben a tehergépkocsik zöme sem
használja már a nehéz — 750°-on felüli —
benzint, illetőleg motalkót, hanem a könny-
nyebb minőségű 736—750°-os alkalmazá-
sára tért át. Az adatok eddigi tagozódásá-
nak tehát már nem volt olyan gyakorlati
jelentősége, mely a követett módszer to-
vábbi fenntartását indokoltá tette volna.
Ezzel szemben tökéletesebb lesz az adat-
gyűjtés abban a tekintetben, hogy újabb
vállalatok felvételével a benzintöltő állo-
mások forgalmára nézve teljesebb adatok
fognak rendelkezésre állani. Az ország
benzin- és motalkófogyasztásáról pedig tel-
jesen hű képet nyerünk azokból az ada-
tokból, melyeket a Pénzügyminisztérium
havi jelentései alapján állítunk egybe.

3. A kutak forgalma városonkint és vármegyénkint.

Données sur les distributeurs, par ville et comitat.

Megnevezés Désignation des localités	A kutak Distrib.		A kutakon át kiszolgáltatót		Megnevezés Désignation	A kutak Distrib.		A kutakon át kiszolgáltatót	
	összes — total	közül a mozgó- kutak — dont mobiles	benzin Essence (benzine)	benzin- szesz- keverék Mélange d'essence (benzine) et d'alcool		összes — total	közül a mozgó- kutak — dont mobiles	benzin Essence (benzine)	benzin- szesz- keverék Mélange d'essence (benzine) et d'alcool
Tj. városok <i>Villes autonomes</i>									
Baja	6	—	—	73.801	Szentes	6	—	—	43.713
Budapest	231	6	943.959	13,407.132	Szolnok	11	—	9.271	78.978
Debrecen	14	—	—	225.522	Szombathely	11	—	9.423	307.838
Győr	20	—	15.505	604.318	Túrkeve	3	—	—	10.029
Hódmezővásárhely	6	—	—	50.579	Újpest	12	1	9.834	194.293
Kecskemét	6	—	70	56.005	Vác	3	—	—	17.969
Miskolc	14	1	13.913	437.769	Veszprém	7	—	2.784	88.021
Pécs	14	2	8.635	800.103	Zalaegerszeg	6	—	—	142.946
Sopron	10	1	23.245	292.314	Együtt — Ensemble	244	10	74.006	4,226.990
Szeged	20	1	9.891	267.622	Községek <i>Communes</i>				
Székesfehérvár	11	2	178	211.696	Abaúj-Torna vm. — comit.	11	2	—	63.620
Együtt — Ensemble	352	13	1,015.396	16,426.861	Bács-Bodrog	7	—	—	50.705
Megyei városok <i>Villes départementales</i>					Baranya	22	2	—	142.801
Balassagyarmat	5	1	794	83.981	Békés	34	3	577	194.802
Békéscsaba	11	—	470	136.872	Bihar	11	1	—	73.049
Budafoke	6	—	2.130	148.981	Borsod, Gömör és Kishont	31	3	4.535	193.076
Cegléd	2	—	—	13.432	Csanád, Arad, Torontál	11	—	—	58.640
Csongrád	2	—	—	16.345	Csongrád	7	1	—	23.068
Eger	7	—	—	72.272	Fejér	27	2	7.582	146.373
Esztergom	7	1	1.859	60.264	Győr, Moson, Pozsony	24	3	39.046	299.623
Gyöngyös	7	2	9.940	275.476	Hajdu	12	—	—	47.457
Gyula	5	—	—	15.553	Heves	25	3	538	215.135
Hajduböszörmény	1	—	—	11.916	Jász-Nagykun- Szolnok	21	1	109	192.423
Hajdunánás	2	—	—	14.968	Komárom, Esztergom	25	2	9.243	174.185
Hajduszentpéter	2	—	—	31.071	Nógrád és Hont	13	—	929	64.250
Jászberény	7	—	—	77.292	Pest-P.-S.-Kiskun	89	9	8.389	1,091.162
Kalocsa	7	1	—	57.389	Somogy	43	4	12.915	396.052
Kaposvár	10	—	972	225.564	Sopron	13	2	1.192	85.249
Karcag	5	—	—	36.828	Szabolcs, Ung	16	—	20	105.133
Kiskunfélegyháza	6	—	—	21.147	Szatmár, Ugocea és Bereg	19	1	—	138.308
Kiskunhalas	5	—	—	54.694	Tolna	25	3	1.291	211.617
Kispest	6	—	14.302	487.115	Vas	19	2	5.655	199.874
Kisújszállás	1	—	—	20.247	Veszprém	31	5	16.195	295.249
Komárom újváros	6	1	—	81.770	Zala	49	2	12.911	503.275
Kőszeg	4	—	—	44.148	Zemplén	7	1	70	61.077
Magyaróvár	3	—	—	51.413	Együtt — Ensemble	592	52	121.197	5,026.203
Makó	5	—	—	45.651	Összesítés — Total				
Mezőtúr	4	—	—	8.909	Tj. városok — Vil- les autonomes	352	13	1,015.396	16,426.861
Mohács	6	—	—	38.375	Megyei városok Villes départem.	244	10	74.006	4,226.990
Nagykanizsa	10	—	1.496	149.752	Községek Communes	592	52	121.197	5,026.203
Nagykőrös	2	—	—	12.300	Összesen	1188	75	1,210.599	25,680.054
Nyíregyháza	7	—	—	295.138	<i>Total général</i>				
Pápa	5	1	277	94.853					
Pestszenterzsébet	10	1	3.310	416.030					
Rákospalota	4	—	—	78.263					
Salgótarján	5	—	—	67.159					
Sátoraljaújhely	4	1	7.144	33.517					
Szekszárd	5	—	—	58.582					
Szentendre	1	—	—	5.936					

Az országban levő benzin, illetőleg motalkó vételező állomások forgalmi viszonyainak megállapítására az adatgyűjtés rendszerében beállott változások folytán az így rendelkezésre álló anyag az elmúlt év adataival való egybevetés céljaira nem alkalmas. Ezért a forgalom alakulásának megfigyelésére, ezeknek a zavaró körülményeknek a kiküszöbölésével, külön kimutatást készítettünk. Az így végzett összehasonlításból megállapíthatjuk, hogy az ország területén a kutakon át kiszolgáltott benzin fogyasztása ismét csökkent s a visszaesés mértéke 19·8%-ot tett. A motalkó ezzel szemben az előző évinél újból nagyobb mennyiségben került kimérésre s itt az emelkedés 11·5% volt. A két üzemanyagfajtának ez a csökkenő, illetőleg emelkedő irányzata már évek óta tart s mint tudjuk a motalkónak a benzinnel szemben fennálló alacsonyabb árában leli magyarázatát.

Az ország egyes területrészeit nézve az előbb megállapított országos átlagtól meglehetősen nagy eltéréseket találhatunk. A benzinfogyasztás például a főváros területén mutat legnagyobb visszaesést, ahol az előző évi mennyiséggel szemben 24·7%-kal kevesebb került a kutakon át kimérésre. A benzinnél maradvá, a megyei városok-

ban 19·4%-kal fogyott belőle kevesebb, míg az egyéb törvényhatósági jogú városokban, valamint a községekben — az általános viszonyokkal ellentétben — 6·8%-os, illetőleg 18·3%-os növekedés jelentkezik. A forgalomnak ez az ellentétes irányú alakulása a legtöbb esetben onnan származik, hogy az ország területén át vezetett különféle versenyek, túrautak alkalmával hazánkat felkereső külföldi gépkocsi tulajdosok javarésze még mindig a benzint használja. A motalkófogyasztásnak az előző évvel szembeállított eredményei az ország minden részén emelkedésről számolnak be. A forgalom a legjobban a községekben nőtt meg és pedig 22·1%-kal, míg a megyei városokban a növekedés 10·4%-ra rúgott. A Budapest területén elhelyezett állomásokon át kiszolgáltott motalkó mennyiség pedig 9·7%-kal haladta meg az előző évit, végül a többi törvényhatósági jogú városban a növekedés aránya 3·7% volt.

A forgalom mellett az állomások számánál is meglehetősen változásokat találhatunk. Az előző évvel szemben fennálló ezek a kisebb vagy nagyobb eltérések onnan erednek, hogy a benzinkutak központi nyilvántartásával megbízott Ásványolaj Nyilvántartó Iroda a kutakat felülvizsgálta s azok számát helyszíni felvétel alapján helyesbí-

4. Magyarország benzin és szeszkeverék fogyasztása 1936-ban.

Consommation d'essence et d'huile pour automobile en Hongrie en 1936.

Hónap Mois	Quantité d'essence (benzine)							A benzinszeszkeverék (motalkó) Pour faire du mélange d'essence (benzine) et d'alcool, dit motalko, on a employé combien		
	A 735 ^o -on aluli de moins de 735 ^o		A 735 ^o -on felüli de plus de 735 ^o			A z ö s s z e s a u t o t a l		készítéshez felhasznál		összes d'essence et d'alcool
	benzin mennyisége 100 kg-ban — en centaines de kilos							benzin d'essence	szesz d'alcool	
	megadózott assujettie à l'impôt	megadózott assujettie à l'impôt	adómentes exempte d'impôt	együtt ensemble	megadózott assujettie à l'impôt	adómentes exempte d'impôt	együtt ensemble			mennyisége 100 kg-ban quantité en centaines de kilos
I.	2.444	4.000	832	4.832	6.444	832	7.276	24.419	7.954	32.373
II.	2.028	4.355	820	5.175	6.383	820	7.203	21.161	4.445	25.606
III.	2.216	4.920	1.117	6.037	7.136	1.117	8.253	23.148	9.365	32.513
IV.	2.805	5.268	1.330	6.598	8.073	1.330	9.403	26.606	7.411	34.017
V.	4.979	4.720	1.410	6.130	9.699	1.410	11.109	31.139	9.861	41.000
VI.	4.535	5.985	4.736	10.721	10.520	4.736	15.256	31.610	11.168	42.778
VII.	4.807	4.391	20.065	24.456	9.198	20.065	29.263	37.700	12.390	50.090
VIII.	4.528	4.245	11.828	16.073	8.773	11.828	20.601	37.870	12.356	50.226
IX.	3.778	4.164	3.316	7.480	7.942	3.316	11.258	37.576	12.068	49.644
X.	2.664	3.884	2.120	6.004	6.548	2.120	8.668	34.834	10.894	45.728
XI.	2.012	3.205	2.261	5.466	5.217	2.261	7.478	30.353	9.107	39.460
XII.	1.799	2.730	1.711	4.441	4.529	1.711	6.240	28.561	8.250	36.811
Összesen } 1936	38.595	51.867	51.546	103.413	90.462	51.546	142.008	364.977	115.269	480.246
Totaux } 1935	42.859	42.613	46.413	89.026	85.472	46.413	131.885	344.460	109.133	453.593

tette. Nyilvántartásba kerültek így azok a kutak is, melyeken át forgalom az illető évben nem volt. Ez utóbbi eset ugyan meglehetősen kevés alkalommal fordul elő, úgy, hogy ez a körülmény a kutak létszámának alakulásában nem nagy változást idézett elő.

A benzintöltőállomások forgalma mellett a szokásosan közölt raktárról történő benzin, illetőleg motalkó eladásokra vonatkozó adatok helyett — mint elől említettük — e két fontos üzemi anyagnak országos fogyasztásáról számolunk be. A Pénzügyminisztérium közléseiből összeállított kimutatás szerint az előző évvel szemben az ország tiszta benzin fogyasztása 7·7%-kal emelkedett, a motalkó előállításához szükséges benzin pedig 6·0%-kal, a szesz mennyisége 5·6%-kal növekedett.

Végül megemlítendőnek tartjuk, hogy az autók és motorkerékpárok részére szükséges autóolaj eladás mennyiségéről eddig begyűjtött adatok beszolgáltatásától az 1936. évtől

kezdve el kellett tekintenünk. Az idevonatkozó adatokat ugyanis már az utóbbi években is csak a legnagyobb nehézségek árán sikerült összeállítani, mert az adatszolgáltatóknak csak hozzávetőlegesen állott módjában az eladott autóolaj mennyiségét megállapítani. Legutóbb pedig részint a vállalatok jelentései, részint maguk a bevállások arra kényszerítették a Hivatalt, hogy ezeknek a fiktív adatoknak begyűjtésétől eltekintsen. Az adatokat e mellett az a körülmény tette használhatatlanná, hogy a legutóbbi időben az adatgyűjtés körébe vont nagy vállalatokon kívül számos kisebb gyártelep foglalkozik autóolaj gyártásával, melyeknek adatai nem kerültek beszolgáltatásra. Az adatgyűjtés kereteinek kibővítésével sem sikerült volna azonban a kívánt célt elérni, mert — mint említettük — az eladott mennyiség rendeltetését a vállalatok nem voltak képesek elfogadható módon megállapítani.

Várszeghy János dr.

● IRODALMI SZEMLE ●

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

Szél Tivadar dr.: A gyermekági lázas halandóság alakulása Budapesten.

Dr Théodore Szél: Variation de la mortalité causée par la fièvre puerpérale à Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti Illyefalvi I. Lajos dr.) 79. kötet. 1. sz. Kiadja Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi). 79e volume. Numéro 1. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1937. 199 l.—p.

A szülészet tudományával foglalkozókat, valamint a szociál-hygiénés anyavédelem szakmunkáit közlő érdeklő statisztikai munka elsősorban is a Budapesten 1874-től 1930-ig gyermekági lázban elhaltakra vonatkozó és az anyakönyvvezetők nyilvántartásán alapuló hivatalos adatok feldolgozását nyújtja. Ezenfelül a terhesség, szülés és gyermekági összes betegségei miatt elhaltakra vonatkozó hivatalos budapesti adatok, erre, valamint a gyermekági lázban elhaltakra vonatkozó országos adatok, továbbá társadalom-biztosítási intézményeink, hivatalos kórház-statisztikánk, új Szülészeti Rendtartásunk és az idevágó külföldi statisztikák stb. igen nagy adattömege szolgálja a címben meghatározott tárgykör tudományos statisztikai megvilágítását.

A munka valóban nagyarányú. A szerzőnek a feldolgozott adattömeg minden részletébe behatoló teljesítményéről tanuskodik. Az ebben rejlő értéket fokozza a történelmi és a klinikai vonatkozásoknak széleskörű ismertetése.

A bevezetés a munka gondos aláfestése történelmi és klinikai vonatkozásokkal. Az egymást követő tíz fejezet: a gyermekági lázra vonatkozó budapesti statisztikák forrásait és a feldolgozás módszereit, a budapesti febris puerperalis halálozásnak, mint tömegjelenségnek történetét Semmelweis-től napjainkig, a puerperalis sepsis mortalitás arányainak nemzetközi összehasonlítását, a gyermekági lázas halandóság alakulását a Székesfőváros egyes kerületeiben, az alakulást havonként, a gyermekági lázban elhalt anyák arányát a különböző életkorban szülő anyák körében, a születési sorrend szerint mutató szabályszerűségeket, a családi állapot szerinti részletezést, a házasságon belüli és házasságon kívüli születésekkel járó sepsis puerperalis mortalitás különbségeit, az egyes hitfelekezetekhez tartozó anyák gyermekági lázas halandósága közötti különbségeket, a foglalkozás szerint mutató különbségeket, az anyagi és társadalmi helyzet hatását és a szociális ginekológia vonatkozó tételeit tárgyalja. A befejező rész a nyert

tette. Nyilvántartásba kerültek így azok a kutak is, melyeken át forgalom az illető évben nem volt. Ez utóbbi eset ugyan meglehetősen kevés alkalommal fordul elő, úgy, hogy ez a körülmény a kutak létszámának alakulásában nem nagy változást idézett elő.

A benzintöltőállomások forgalma mellett a szokásosan közölt raktárról történő benzin, illetőleg motalkó eladásokra vonatkozó adatok helyett — mint elől említettük — e két fontos üzemi anyagnak országos fogyasztásáról számolunk be. A Pénzügyminisztérium közléseiből összeállított kimutatás szerint az előző évvel szemben az ország tiszta benzin fogyasztása 7·7%-kal emelkedett, a motalkó előállításához szükséges benzin pedig 6·0%-kal, a szesz mennyisége 5·6%-kal növekedett.

Végül megemlítendőnek tartjuk, hogy az autók és motorkerékpárok részére szükséges autóolaj eladás mennyiségéről eddig begyűjtött adatok beszolgáltatásától az 1936. évtől

kezdve el kellett tekintenünk. Az idevonatkozó adatokat ugyanis már az utóbbi években is csak a legnagyobb nehézségek árán sikerült összeállítani, mert az adatszolgáltatóknak csak hozávetőlegesen állott módjában az eladott autóolaj mennyiségét megállapítani. Legutóbb pedig részint a vállalatok jelentései, részint maguk a bevállások arra kényszerítették a Hivatalt, hogy ezeknek a fiktív adatoknak begyűjtésétől eltekintsen. Az adatokat e mellett az a körülmény tette használhatatlannak, hogy a legutóbbi időben az adatgyűjtés körébe vont nagy vállalatokon kívül számos kisebb gyártelep foglalkozik autóolaj gyártásával, melyeknek adatai nem kerültek beszolgáltatásra. Az adatgyűjtés kereteinek kibővítésével sem sikerült volna azonban a kívánt célt elérni, mert — mint említettük — az eladott mennyiség rendeltetését a vállalatok nem voltak képesek elfogadható módon megállapítani.

Várszeghy János dr.

● IRODALMI SZEMLE ●

Könyvismertetések. — *Chronique de livres.*

Szél Tivadar dr.: A gyermekági lázas halandóság alakulása Budapesten.

Dr Théodore Szél: Variation de la mortalité causée par la fièvre puerpérale à Budapest.

Statisztikai Közlemények. (Szerkeszti Illyefalvi I. Lajos dr.) 79. kötet. 1. sz. Kiadja Budapest Székesfőváros Statisztikai Hivatala.

Publications Statistiques. (Rédigées par le Dr L. I. Illyefalvi). 79e volume. Numéro 1. Publication du Bureau de Statistique de la Ville de Budapest.

Budapest, 1937. 199 l.—p.

A szülészeti tudományával foglalkozókat, valamint a szociál-hygiénés anyavédelem szakmunkáit közlő érdeklő statisztikai munka elsősorban is a Budapesten 1874-től 1930-ig gyermekági lázban elhaltakra vonatkozó és az anyakönyvvezetők nyilvántartásán alapuló hivatalos adatok feldolgozását nyújtja. Ezenfelül a terhesség, szülés és gyermekági összes betegségei miatt elhaltakra vonatkozó hivatalos budapesti adatok, erre, valamint a gyermekági lázban elhaltakra vonatkozó országos adatok, továbbá társadalom-biztosítási intézményeink, hivatalos kórház-statisztikánk, új Szülészeti Rendtartásunk és az idevágó külföldi statisztikák stb. igen nagy adattömege szolgálja a címben meghatározott tárgykör tudományos statisztikai megvilágítását.

A munka valóban nagyarányú. A szerzőnek a feldolgozott adattömeg minden részletébe behatoló teljesítményéről tanuskodik. Az ebben rejlő értéket fokozza a történelmi és a klinikai vonatkozásoknak széleskörű ismertetése.

A bevezetés a munka gondos aláfestése történelmi és klinikai vonatkozásokkal. Az egymást követő tíz fejezet: a gyermekági lázra vonatkozó budapesti statisztikák forrásait és a feldolgozás módszereit, a budapesti febris puerperalis halálozásnak, mint tömegjelenségnek történetét Semmelweis-től napjainkig, a puerperalis sepsis mortalitás arányainak nemzetközi összehasonlítását, a gyermekági lázas halandóság alakulását a Székesfőváros egyes kerületeiben, az alakulást havonként, a gyermekági lázban elhalt anyák arányát a különböző életkorban szülő anyák körében, a születési sorrend szerint mutató szabályszerűségeket, a családi állapot szerinti részletezést, a házasságon belüli és házasságon kívüli születésekkel járó sepsis puerperalis mortalitás különbségeit, az egyes hitfelekezetekhez tartozó anyák gyermekági lázas halandósága közötti különbségeket, a foglalkozás szerint mutató különbségeket, az anyagi és társadalmi helyzet hatását és a szociális ginekológia vonatkozó tételeit tárgyalja. A befejező rész a nyert

statisztikai eredmények összefoglalása. A munkát a felhasznált hatalmas irodalmi jegyzék teszi teljessé.

Itt csak azokat a fontosabb eredményeket foglaljuk össze, melyek különösen a szociál-hygiénés anyavédelemben irányjelző értékre tarthatnak számot. A részleteket illetőleg utalunk az eredeti munkára.

Közel hat évtizedes történeti idősor vizsgálata alapján kiderült, hogy a gyermekági lázas halandóság — elsősorban Semmelweis áldásos felfedezése következtében, — nagyot enyhült és hogy napjainkban is Európa-szerte lényegesen alacsonyabb az aránya, mint volt az a XIX. században.

A XX. századbeli gyermekági lázas halandóság egyes évi eredményeit vizsgálva azonban, — szinte meglepődve — lehet látni, hogy azokban a századforduló óta sem Budapesten, sem az országban és hasonlóképen a vonatkozó külföldi statisztikák legnagyobb részében sem látszik már további enyhülés, sőt, hogy azok — bár kisfokú — de számos országban, még inkább a nagyvárosokban kifejezett rosszabbodást regisztrálnak. Ez első pillanatra különösnek látszó jelenség oka elsősorban a budapesti kórházintézmény fejlődése s a többnyire nehéz szülészeti eseteket képviselő nem budapesti, vagyis „idegen“ anyáknak főleg a XX. század eleje óta mutatkozó rohamos gyarapodása.

Az idegen halottak leszámításával megállapított budapesti puerperalis sepsis mortalitás a XX. század elejétől napjainkig már nem mutat oly mérvű visszafejlődést, mint az idegenekkel együtt számított arányszám és a visszafejlődés az idegenek leszámítása után nem is mutatkozik már minden esztendőben, azonban egyrésze nagyobb, több éves átlagok egybefoglalása után megmarad. Ennek további oka három körülményben van: A gyermekági lázas halandóságnak a születési arány XX. század elején — annak első három évtizedében — mutatkozó rohamos csökkenésével való negatív korrelációjában, mert a szaporodást gátló akarat intenzív működését a legkülönbözőbb néprétegekben rendszerint a puerperalis sepsis mortalitás emelkedése kíséri. A vetélések arányának ugyanakkor való emelkedésében. A szülészeti műtétek s általában a belső beavatkozások útján, vagyis a nem spontán történő szülések arányának ugyancsak egyidejűleg mutatkozott emelkedésében.

A székesfőváros egyes kerületei közül a vizsgálatok szerint a gyermekági lázas halandóság a IV. kerületben a maximum s az általában a művelt, vagyonos, de a foglalkozási főcsoportok közül legkedvezőtlenebb puerperalis sepsis mortalitást mutató „házi cselédeknek“ is magas arányával bír, többi pesti kerületekben is kedvezőtlen. A legkedvezőbb viszont a szegény, de magas születési arányt mutató X. kerület gyermekági lázas halandósága.

A kerületek gyermekági lázas halandóságának területi számsora negatív korrelációban van a születési aránnyal, a házassági termékenység átlagával, a férjes nőknek népszámlálásbeli arányával és termékenységével, míg viszont persze pozitív a korrelációja a teljesen terméketlenül maradt házasságok és a törvénytelen szülések arányával, valamint a házi cselédek gyakoriságával is.

Évszakok és hónapok szerinti részletezésben nemcsak a gyermekági láz, hanem a terhesség, a szülés és a gyermekági egyéb, nem szeptikus betegségei miatt való halálozás görbéje is téli — illetve télvégi — maximumot mutat, míg nyáron — különösen, ha a nyár nem túlmeleg — s ősz elején az ilyen betegségekben való mortalitás aránya kedvező.

A gyermekági lázas halandóság kor szerinti részletezésében mutatkozó szabályszerűség olyan parabolával fejezhető ki, melynek minimuma a huszas életévekben szülő anyák szüléseinek és vetéléseinek számához képest mutatkozik s innen szárai úgy a fiatalabbak, mint — és még inkább — az öregebbek felé emelkednek. Törvénypecsételő fontosságú, hogy ezt a parabolikus alakulást nemcsak a mai budapesti, hanem bármely régebbi évjáratból származó, hasonlóképen az országos s a külföldi statisztikákból is igazolni lehet, ami kétségtelenné teszi annak nagy elvi jelentőségét.

A születési sorrend szerinti részletezésben a legkülönbözőbb helyekről származó statisztikákban az a szabályszerűség mutatkozik, hogy a primiparák magas gyermekági lázas adója után a második szülésnél már kedvező alacsony arányszám mutatkozik. Innen azonban már ismét szülésről szülésre emelkedik a gyermekági láz halálozási aránya. A multiparák születési sorrend szerint emelkedő mortalitása szoros összefüggésben áll a gyermekági lázas halandóságnak az anyák életkora szerint való részletezésében mutatkozó szabályszerűségével.

A családi állapot szerinti részletezésben a nem férjes, különösen a hajadon nők szülései körében magas gyermekági mortalitás tűnik szemben.

Az anyák vallása szerinti feldolgozásból az izraelitáknak a többi keresztény felekezeteknél alacsonyabb febris puerperalis mortalitása mutatkozik. Febris puerperalis mortalitásuk alig fele a Budapesten a reformátusok körében mutatkozó maximumnak.

A foglalkozások szerinti részletezésben a szociális ginekológia legfontosabb tétele, melyet nemcsak a hazai, hanem a külföldi statisztikák hosszú sora is igazol, a házi cselédeknek az összes többi foglalkozási főcsoportot felülmúló szélsőségesen magas sepsis puerperalis mortalitásában mutatkozik.

Szénássy József dr.

Á. T. I. Kisatlasz.*Petit Atlas de l'Á. T. I.*

A M. kir. Állami Térképészeti Intézet kiadása és nyomása.
*Imprimé et publié par l'Institut de Cartographie de
 l'Etat Hongrois (Á. T. I.).*

VIII + 176 l. — pages + 32 térkép — cartes + névmutató — un index. Budapest, 1937.

Rég érzett hiányt kíván pótolni az Állami Térképészeti Intézet Kisatlaszának megjelentetésével, mert az utolsó, hasonló célt szolgáló atlasz — a Cholnoky-féle — már évek óta nincs könyvtári forgalomban. Pedig az ilyen mű atlasz iránti érdeklődés a művelt magyar közönség körében nőttön nő. Mind többen és többen lesznek olyanok, kik részint a napi politikai események hatására, részint az utazgatási kedv növekedése folytán a föld országainak és népeinek viszonyairól gyors tájékozódást akarnak szerezni. Ezeknek a kívánságoknak szemeltartásával állították össze a jelen Kisatlaszt.

Két részből áll: a szöveges leíró részből és a térképgyűjteményből, mely utóbbihoz terjedelmes névmutató csatlakozik.

A leíró részben a világegyetemről csillagászati ismereteink felfrissítésére adott rövid tájékoztató után a Földtekének általános ismertetését kapjuk a Földön élő emberiség összeségére vonatkozó legfontosabb tudnivalókkal, majd Magyarország, utána pedig az egyes földrészek és országaik abc rendbe szedett újszerű leírása következik. E szöveges leírásokban a legszükségesebb politikai ismeretek és történeti áttekintések mellett az egyes földrészeknek és országoknak az olvasók szélesebb köreit szem előtt tartó fontosabb friss statisztikai adatai is fel vannak sorakoztatva számos apróbb, szövegek közötti ötletes kartogramm és gazdasági térkép kíséretében, ami a munka értékét statisztikai szempontból is jelentékenyen emeli.

A szöveges ismertetés után 32 térkép következik területi sorrendben, a hozzácsatlakozó, mintegy 30.000 helynevet tartalmazó névmutatóval. A hasonló természetű külföldi atlaszok térképeinek méreteiben tartott térképgyűjtemény nagyjában meg is felel az iránta támasztott követelményeknek; azt hisszük azonban, hogy főleg a belföldön utazgatók, nyaralók és télisportolók előtt nagyban emelte volna az atlasz használhatóságát, ha az Csonka-Magyarországot nem csupán egy, elég kis méretű térképben, hanem nagyobb részletességgel több szelvényben — akár az összes községeinket feltüntető teljességgel — mutatná be. A térképek mutatósok, áttekinthetők; színezésük a domborzati viszonyok érzékeltetését s nem a közigazgatási tagozódás kifejezését szolgálják. Valamennyi az Állami Térképészeti Intézet nagyszerű szellemi és technikai felkészültségét dicséri. Használhatóságukat megkönnyíti a térképeken szereplő valamennyi földrajzi név terjedelmes, betűrendes névmutatója, melynek újszerű rendszere a magyar kiejtéshez és nyelvhasználathoz igazodik s melynek összeállítá-

sánál szem előtt tartott elvek a névmutató bevezetésében megtalálhatók.

A szép kiállítású s kifogástalan tipográfiájú munka komoly nyeresége földrajz-statisztikai irodalmunknak s ezt annál szívesebben hangsúlyozzuk, mert e Kisatlasz az első magyar nyelvű földrajz-statisztikai atlasz, melynek nemcsak szövegek és önálló térképgyűjteménye magyar szellemi termék, hanem az értékes szöveges leíró része és kiejtést magyarázó névmutatója is magyar szakemberek munkája.

G. G. dr.

Szécsi Ferenc: Statisztikai-földrajzi világatlasz.*François Szécsi: Atlas mondial statistique et géographique.*

80 l. — pages + 63 fő- és melléktérkép — cartes principales ou accessoires + 641. — pages. Budapest.

A fentebb ismertetett Á. T. I. Kisatlasz megjelenése előtt csupán pár hónappal előbb került a könyvpiacra Szécsi Ferenc atlasza. Összeállítóját szintén az a célkitűzés vezérelte, hogy a világ földrajzi, népességi és gazdasági adottságaiban gyors tájékozást kereső művelt magyar közönséget olyan világatlasszal lássa el, mely könnyen áttekinthető térképei mellett a Földről, részeiről és egyes országairól rövidre fogott politikai- és gazdasági-földrajzi leírást ad a legfontosabb, újabb statisztikai adatok kíséretében. Mindezek felül még az a cél is vezette a szerzőt, hogy a fenti szempontokat szem előtt tartó atlasz olyan olcsó áron kerüljön forgalomba, hogy a kisebb jövedelmű rétegek számára is elérhető legyen. Ez utóbbi célját úgy érte el, hogy németországi térképeket használt atlaszához, melyek inkább közigazgatási színezésűek s melyeket részleges felülnyomással tettek a magyar közönség számára hozzáférhetőbbé. Természetes, hogy ez az utóbbi cél a munka értékének rovására ment, de így is eredményesen használhatja a nagyközönség földrajzi és statisztikai ismereteinek felfrissítésére és bővítésére Szécsi atlaszát, melynek szöveges leíró részében nem annyira a földrajzi leírások, mint inkább a körültekintéssel összegyűjtött statisztikai adatok a figyelemreméltóak.

G. G. dr.

Rostás László dr.: Konjunktúraelmélet és konjunktúrapolitika.*Dr Ladislav Rostás: Théories de conjonctures et politique de conjoncture.*

Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás. Irta Andreich Jenő dr. és Rostás László dr. I. kötet. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Théories de conjonctures et recherche de ces dernières. Par les Dr Eugène Andreich et Ladislav Rostás. Tome I. Publié par l'Académie Hongroise des Sciences.

Budapest, 1937. 339 l. — p.

A statisztikai tudomány terebélyes fájának egyik újabb, de fiatal kora ellenére is már rendkívül erőteljes, hatalmas ágga lombosodott hajtása a konjunktúrastatisztika, amelynek eredményes

Á. T. I. Kisatlasz.*Petit Atlas de l'Á. T. I.*

A M. kir. Állami Térképészeti Intézet kiadása és nyomása.
*Imprimé et publié par l'Institut de Cartographie de
 l'Etat Hongrois (Á. T. I.).*

VIII + 176 l. — pages + 32 térkép — cartes + névmutató — un index. Budapest, 1937.

Rég érzett hiányt kíván pótolni az Állami Térképészeti Intézet Kisatlaszának megjelentetésével, mert az utolsó, hasonló célt szolgáló atlasz — a Cholnoky-féle — már évek óta nincs könyvtári forgalomban. Pedig az ilyen mű atlasz iránti érdeklődés a művelt magyar közönség körében nőttön nő. Mind többen és többen lesznek olyanok, kik részint a napi politikai események hatására, részint az utazgatási kedv növekedése folytán a föld országainak és népeinek viszonyairól gyors tájékozódást akarnak szerezni. Ezeknek a kívánságoknak szemeltartásával állították össze a jelen Kisatlaszt.

Két részből áll: a szöveges leíró részből és a térképgyűjteményből, mely utóbbihoz terjedelmes névmutató csatlakozik.

A leíró részben a világegyetemről csillagászati ismereteink felfrissítésére adott rövid tájékoztató után a Földtekének általános ismertetését kapjuk a Földön élő emberiség összeségére vonatkozó legfontosabb tudnivalókkal, majd Magyarország, utána pedig az egyes földrészek és országaik abc rendbe szedett újszerű leírása következik. E szöveges leírásokban a legszükségesebb politikai ismeretek és történeti áttekintések mellett az egyes földrészeknek és országoknak az olvasók szélesebb köreit szem előtt tartó fontosabb friss statisztikai adatai is fel vannak sorakoztatva számos apróbb, szövegek közötti ötletes kartogramm és gazdasági térkép kíséretében, ami a munka értékét statisztikai szempontból is jelentékenyen emeli.

A szöveges ismertetés után 32 térkép következik területi sorrendben, a hozzácsatlakozó, mintegy 30.000 helynevet tartalmazó névmutatóval. A hasonló természetű külföldi atlaszok térképeinek méreteiben tartott térképgyűjtemény nagyjában meg is felel az iránta támasztott követelményeknek; azt hisszük azonban, hogy főleg a belföldön utazgatók, nyaralók és télisportolók előtt nagyban emelte volna az atlasz használhatóságát, ha az Csonka-Magyarországot nem csupán egy, elég kis méretű térképben, hanem nagyobb részletességgel több szelvényben — akár az összes községeinket feltüntető teljességgel — mutatná be. A térképek mutatósok, áttekinthetők; színezésük a domborzati viszonyok érzékeltetését s nem a közigazgatási tagozódás kifejezését szolgálják. Valamennyi az Állami Térképészeti Intézet nagyszerű szellemi és technikai felkészültségét dicséri. Használhatóságukat megkönnyíti a térképeken szereplő valamennyi földrajzi név terjedelmes, betűrendes névmutatója, melynek újszerű rendszere a magyar kiejtéshez és nyelvhasználathoz igazodik s melynek összeállítá-

sánál szem előtt tartott elvek a névmutató bevezetésében megtalálhatók.

A szép kiállítású s kifogástalan tipográfiájú munka komoly nyeresége földrajz-statisztikai irodalmunknak s ezt annál szívesebben hangsúlyozzuk, mert e Kisatlasz az első magyar nyelvű földrajz-statisztikai atlasz, melynek nemcsak szövegek és önálló térképgyűjteménye magyar szellemi termék, hanem az értékes szöveges leíró része és kiejtést magyarázó névmutatója is magyar szakemberek munkája.

G. G. dr.

Szécsi Ferenc: Statisztikai-földrajzi világatlasz.

François Szécsi: Atlas mondial statistique et géographique.

80 l. — pages + 63 fő- és melléktérkép — cartes principales ou accessoires + 641. — pages. Budapest.

A fentebb ismertetett Á. T. I. Kisatlasz megjelenése előtt csupán pár hónappal előbb került a könyvpiacra Szécsi Ferenc atlasza. Összeállítóját szintén az a célkitűzés vezérelte, hogy a világ földrajzi, népességi és gazdasági adottságaiban gyors tájékozást kereső művelt magyar közönséget olyan világatlasszal lássa el, mely könnyen áttekinthető térképei mellett a Földről, részeiről és egyes országairól rövidre fogott politikai- és gazdasági-földrajzi leírást ad a legfontosabb, újabb statisztikai adatok kíséretében. Mindezek felül még az a cél is vezette a szerzőt, hogy a fenti szempontokat szem előtt tartó atlasz olyan olcsó áron kerüljön forgalomba, hogy a kisebb jövedelmű rétegek számára is elérhető legyen. Ez utóbbi célját úgy érte el, hogy németországi térképeket használt atlaszához, melyek inkább közigazgatási színezésűek s melyeket részleges felülnyomással tettek a magyar közönség számára hozzáférhetőbbé. Természetes, hogy ez az utóbbi cél a munka értékének rovására ment, de így is eredményesen használhatja a nagyközönség földrajzi és statisztikai ismereteinek felfrissítésére és bővítésére Szécsi atlaszát, melynek szöveges leíró részében nem annyira a földrajzi leírások, mint inkább a körültekintéssel összegyűjtött statisztikai adatok a figyelemreméltóak.

G. G. dr.

Rostás László dr.: Konjunktúraelmélet és konjunktúrapolitika.

Dr Ladislav Rostás: Théories de conjonctures et politique de conjoncture.

Konjunktúraelmélet és konjunktúrakutatás. Irta Andreich Jenő dr. és Rostás László dr. I. kötet. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia.

Théories de conjonctures et recherche de ces dernières. Par les Dr Eugène Andreich et Ladislav Rostás. Tome I. Publié par l'Académie Hongroise des Sciences.

Budapest, 1937. 339 l. — p.

A statisztikai tudomány terebélyes fájának egyik újabb, de fiatal kora ellenére is már rendkívül erőteljes, hatalmas ágga lombosodott hajtása a konjunktúrastatisztika, amelynek eredményes

művelhetésére vonatkozóan fokozottan áll az a mindennemű gazdaságstatisztikai munkára érvényes tétel, miszerint megfelelő statisztikai eredmény a vizsgált gazdasági jelenségek lényegének teljes átértése nélkül, vagyis magasfokú gazdaságelméleti felkészültség nélkül nem érhető el. E készültség megszerzése azonban éppen a konjunktúra jelenségeinek körében ezideig meglehetősen nehézségekbe ütközött, minthogy a közgazdaságtanban számos konjunktúramagyarázat áll egymással szemben, amelyek összeegyeztetése eddig csak kevésbé sikerült, sőt átfogó kritikai áttekintés sem állt róluk a legutóbbi időkig rendelkezésre.

A szakkörökben régóta tapasztalt ezt a hiányt akarta pótolni a Magyar Tudományos Akadémia (a konjunktúrakutatás statisztikai módszereit tárgyaló átfogó kritikai munka tekintetében érzett hiánnyal együtt) midőn — már tíz évvel ezelőtt, amikor az Amerikában már valamivel régebben kifejlődött konjunktúrakutatás Európa legelőrehaladottabb országaiban is valóban még gyermekcipőben járt — pályázatot hirdetett a következő címmel: „A konjunktúraelmélet alapjai, a konjunktúrakutatás módszere és eddigi eredményeinek bírálata“. A pályázóknak az egész munka tervezetét és egy kidolgozott fejezetet kellett benyújtaniok. Ezt a pályázatot nyerték meg 1931-ben Andreich Jenő és Rostás László. Technikai akadályok következtében azonban csak most jelenhetett meg már régebben teljesen kidolgozott munkájuk első kötete, amelyet rövid időn belül követni fog a második kötet is.

Kiemelendő, hogy a Magyar Tudományos Akadémia által kiadott mű az említett nehézségek elle-

nére is, megjelenésében megelőzi a Népszövetség kiadásában megjelenő hasonló munkát.

Az előttünk fekvő első kötet, amelyet Rostás László, Navratil professzor kiváló fiatal tanítványa írt meg, mindenekelőtt a konjunktúra fogalmát fejti ki, valamint a konjunktúraelmélet, konjunktúrakutatás és konjunktúrapolitika összefüggéseit vizsgálja. Majd az eddigi konjunktúramagyarázatok beható kritikai ismertetése következik a következő rendszerezésben: a túltermelési elméletek, a túltökésítési elméletek, a fogyasztáshiány elméletek, a pénzszerű konjunktúraelméletek, a színtelen, vagy többokú konjunktúraelméletek, az exogén konjunktúraelméletek. Ezeket a konjunktúra tünettann elméleti problémáinak szemügyrevétele követi. A szerző itt helyesen emeli ki azt a szoros kapcsolatot, amely konjunktúraelmélet és konjunktúrastatisztika között fennáll és amelyre bevezetésileg mi is utaltunk. Nem mulasztja el rámutatni arra a konjunktúratudományban nem ritkán előforduló *circulus vitiosus*-ra, hogy a konjunktúramozgásra jellemző tünetek kiválasztása bizonyos elméleti beállítottság alapján történik, viszont az elmélet csupán a tünettann jelenségeinek megmagyarázását tekintti feladatának. „A nehézségeken a vérbeli statisztikus azon képessége segít, amellyel megérzi valamely tünet jelentőségét, illetőleg jelentéktelenségét a konjunktúraciklus megítélése szempontjából.“

Az eddigi részekben épül fel a szerzőnek saját konjunktúraelmélete. A konjunktúrapolitika céljait és eszközeit tárgyaló fejezetekkel zárul az értékes munka.

N. V. dr.

A M. kir. Központi Statisztikai Hivatal könyvtárába érkezett munkák.

Ouvrages arrivés à la bibliothèque de l'Office Central Royal Hongrois de Statistique.

Nemzetközi vonatkozású művek és elméleti munkák. (*Publications d'intérêt international et de théorie générale.*) — *Annuaire des statistiques du travail*, 1937. Bureau international du travail. Genève.

Annuaire international de législation agricole, 1936. Institut international d'agriculture. Rome.

Comptabilité agricole: Recueil de statistiques, 1932/3 et 1933/4. Institut international d'agriculture. Rome.

Conférence internationale du travail. Projets de convention et recommandations adoptés par la conférence à sa vingt-troisième session, 1937. Bureau international du travail. Genève.

International cotton statistics. September, 1937. International federation of master cotton spinners' and manufacturers' associations. Manchester.

International whaling statistics. IX. évf. Committee for whaling statistics. Oslo.

L'année sociale, 1936/7. Bureau international du travail. Genève.

La production mondiale et les prix, 1936/7. Société des Nations. Genève.

Les conditions de l'agriculture mondiale, 1935/6. (L'agriculture mondiale: Situation et tendances; marchés et prix; politique agricole et situation de l'agriculture dans les différents pays.) Institut international d'agriculture. Rome.

Monnaies et banques, 1936/7. II. köt. *Les banques commerciales*. Société des nations. Genève.

Projet de nomenclature douanière. Edition révisée sur la base des observations des gouvernements. Société des nations. Genève. 1937.

Remarques sur l'état actuel des relations économiques internationales. (Septembre 1937.) *La réalisation du programme de la déclaration tripartite. Annexe: L'apaisement économique*. Société des nations. Genève.

Revue de la situation économique mondiale, 1936/7. Société des nations. Genève.

Csiky János dr. vitéz: *Álmok és valóságok egy nemzetközi világtrend kialakítása körül*. 25 l. Sze-

Bureau central de statistique. Oslo. (Norges officielle statistikk. IX. III.)

Répartition d'impôts et budgets des communes, 1936/7. Bureau central de statistique. Oslo. (Norges officielle statistikk. IX. 117.)

Olaszország. (Italie.) — Censimento generale della popolazione, 1936. II. köt. *Province*. 23. füzet: *Provincia di Belluno*. 24. füzet: *Provincia del Friuli*. (Udine.) 26. füzet: *Provincia di Rovigo*. 28. füzet: *Provincia di Venèzia*. 31. füzet: *Provincia del Carnaro*. (Fiume.) 32. füzet: *Provincia di Gorizia*. 33. füzet: *Provincia dell'Istria*. (Pola.) 34. füzet: *Provincia di Trieste*. 35. füzet: *Provincia di Zara*. 41. füzet: *Provincia di Piacenza*. 48. füzet: *Provincia di Lucca*. 49. füzet: *Provincia di Massa e Carrara*. 50. füzet: *Provincia di Pisa*. Istituto centrale di statistica. Roma.

Relazioni del Consiglio di amministrazione e del Collegio dei sindaci, 1936. Istituto nazionale delle assicurazioni. Roma.

Statistica di alcune manifestazioni culturali italiane, 1931/1935. Biblioteche, produzione libraria, archivi, proprietà intellettuale, musei e istituti d'arte, cinematografia, radiofonia, professioni liberali. Istituto centrale di statistica. Roma.

Palesztina. (Palestine.) — Annual report of the Department of agriculture and forests, 1934/5. Jerusalem.

Románia. (Roumanie.) — Statistique agricole, 1936. II. rész. *Production agricole*. Ministerul agriculturii și domeniilor. București.

Spanyolország. (Espagne.) — Els pressupostos municipals de Catalunya. III. rész. *Servei central d'estadística*. Barcelona.

Població de Catalunya, 1936. Servei central d'estadística. Barcelona.

Produccions agro-pecuàries de Catalunya. IV. rész. *Plantes industrials, prats artificials, aprofitaments, ramaderia i derivats, adobs minerals, ma-*

quinària agrícola i apèndix relatiu a les collites, 1934/5—1936/7. Servei central d'estadística. Barcelona.

Svájc. (Suisse.) — Bevölkerung und Wirtschaft der Stadt Bern. *Jahrbuch*, 1936/7. Statistisches Amt. Bern.

Eidgenössische Krisenabgabe. Ergebnisse der I. Periode, 1934/1935. Eidgenössische Steuerverwaltung. Bern. (Statistische Quellenwerke. 77.)

Schweizerische Dividendenstatistik, 1933/1935. Eidgenössisches statistisches Amt. Bern. (Beiträge zur schweizerischen Statistik. 6.)

Schweizerische Handelsstatistik. Jahresbericht, 1936. I. rész. Eidgenössische Oberzolldirektion. Bern.

Statistik der Gemeindesteuern im Kanton Bern, 1933. Statistisches Bureau des Kantons. Bern. (Mitteilungen. 18.)

Pauli, Dr. W.: *Die Beurteilung der Gestaltung der Fettschweinemärkte, sowie Inhalt und Auswirkung der Regulierung der Schweinehaltung in der Schweiz*. 24 J. Bern. 1937.

Svédország. (Suède.) — Accispliktiga näringar, 1935/6. Kungl. kontrollstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Befolkningsrörelse, 1934. Statistiska centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Fiske, 1935. Statistiska centralbyrå. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Hälso- och sjukvården vid marinen, 1936. Marinöverläkaren. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Lotsverket, 1936. Kungl. lotsstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Sjöfart. Berättelse, 1935. Kommerskollegium. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Telefon och telegraf, 1936. Kungl. telegrafstyrelse. Stockholm. (Sveriges officiella statistik.)

Uruguay. — Anuario estadístico de la República oriental del Uruguay, 1935. I., II. rész. Dirección general de estadística. Montevideo.

Folyóíratszemle. — Revues.

Der Deutsche Volkswirt (11. évf. 47. sz., Berlin 1937, ném.). — *Osthold P.*: Japán és Kína a világkereskedelemben. — (48. sz.). — *Richarz H.*: Növekvő külkereskedelem a mezőgazdasági államokkal. — *Osthold P.*: Japán kina-politikájának negyedik fázisa. — *Lampe A.*: A hadigazdasági politika alapvonalai. — (49. sz.). — *Holten G.*: Az árolló a külkereskedelemben. — *Stahl G.*: A világhajózás Japán nélkül. — *Fernau F. W.*: A brit külkereskedelem hadigazdasági szempontból. I. — A konjunktúra Romániában. — (50. sz.). — *Kleinmann W.*: A közlekedés jelentősége a német gazdasági életben. — *Osthold P.*: Németország külkereskedelme Japánnal és Kínával. — *Fernau F. W.*: A brit külkereskedelem hadigazdasági szempontból. II. — (51. sz.). — *Kleinmann W.*: A közlekedés jelentősége a német gazdasági életben. — *Minden G.*: Hadigazdasági nyersanyaggyártás az Amerikai Egyesült Államokban. — (52. sz.). — *Billick C.*: A nemzeti szocialista kartellpolitika négy éve. — *Kai-Sheng-Chen*: A hadigazdaság nehézségei.

Deutsches Statistisches Zentralblatt (29. évf. 2. sz., Drezda-Lipce 1937, ném.).

— *Pohlen K.*: Genetikus és koordinációs viszonyok a népességi statisztikában. A halálozási és házasságkötési arányszámok kiszámítása. — (3. sz.). — *Meyer M.*: A rákbetegek statisztikai megfogását célzó módszer javítása.

Die Deutsche Fertigware (9. évf. 3. sz., Berlin 1937, ném.). — *Poehlmann F.*: A textil műanyagipar fejlődése. — *Fischer H.*: Vizsgálódások a minőségi-áru kivitelről. — (5. sz.). — *Norden H.*: Az ár- és mennyiségi eltolódások befolyása az értékalakulásra. — Minőségi vizsgálatok a német készárukivitelben. — (6. sz.). — *Albrecht K.*: Az áralakulás a mai gazdaságpolitikában. — Területi különbségek a német fogyasztási területek fejlődésében. — (7. sz.). — *Goy G.*: Módszer a fogyasztás kvalitatív megfigyelésére. — A német fogyasztási készáruk piaci helyzete 1937. közepén. — Minőségi vizsgálatok a német fogyasztási készárukivitelben.

Journal of the Statistical and Social Inquiry Society of Ireland (89. sz., Dublin 1935—36, ang.). — *Edgeworth K. E.*: A kereskedelem mint gazdasági erőforrás. — *Geary R. C.*: Az Ir szabad állam jövő népes-

sége és néhány észrevétel a népességi statisztikáról. — *Kiernan T. J.*: A rádiózás fejlődési ereje. — *Smiddy T. A.*: Észrevételek a kereskedelmi bankokról, különös tekintettel az Ir szabad állam területén működő bankok mérlegeire. — *Lyon S.*: A legközelebbi népszámlálás. — *Mackie J.*: Az Ir szabad állam vasúti statisztikája. — *Beere T. J.*: Mazgóképüzemi statisztika az Ir szabad államban.

Közgazdasági Szemle (61. évf. 7-8. sz., Budapest 1937, m.). — *Honegger H.*: Új termelési elmélet a hatalom- és hitelforgalom alapján. — *Balogh T.*: Aranyelmélet. — *Grecksák K.*: A gazdasági élet átmeneti formái. — *Bikkal D.*: Mezőgazdasági munkásbiztosítás külföldön. — *Pálinkás A.*: A magyar selyem problémái.

Magyar Gazdák Szemléje (42. évf. 5. sz., Budapest 1937, m.). — *Król O.*: Birtokforgalom és földáralakulás Szegeden. — *Szladits I.*: A mezőgazdasági tanácsadás szervezete az Északamerikai Egyesült Államokban. — *Kesztyüs L.*: Számtartás és üzemszervezés. IV. — (6. sz.). — *Sipos S.*: A mezőgazdasági termények áralakulása az 1929-1936. években. — *Kesztyüs L.*: Számtartás és üzemszervezés. V. — (7-8. sz.). — *Fay C. B.*: A mezőgazdasági és fogyasztási szövetkezetek kapcsolatai. — *Strickland C. F.*: A szövetkezeti mozgalom Kínában. — *Ihrig K.*: A szövetkezetek és a tervgazdálkodás. — *Salcius P.*: A szövetkezetek osztályozása. — (9. sz.). — *Koós M.*: Darányi Ignác emlékezete. — *Szladits I.*: Mezőgazdasági szervezetek az Egyesült Államokban. — *Oberding J. Gy.*: Az új román mezőgazdasági törvény. — *Kovács P.*: A dániai baromfiértékesítő szövetkezetek.

Magyar Kisebbség (16. évf. 15-16. sz., Lugos 1937, m.). — *Kovács Á.*: Államnyelv a volt román s a mai magyar felekezeti iskolákban. — *Kiss Á.*: Az állami elemi magyar tannyelvű iskolák és magyar tagozatok az 1936-37. tanév végén. — (17. sz.). — *Kovács Á.*: Államnyelv a volt román s a mai magyar felekezeti iskolákban. — A szórványügyhöz. — *Kertész J.*: A cigánykérdés bibliográfiai vázlata. I. — (18. sz.). — *Kertész J.*: A cigánykérdés bibliográfiai vázlata. II.

Magyar Szemle (30. köt. 2. [118.] sz., Budapest 1937, m.). — *Nagy L.*: Nagykőrös kiviteli kertterményei. — *Nosz Gy.*: Az irodai gyorsírók és képesítésük. — (3. [119.] sz.). — *Lipták L.*: A tőkeképzés lehetőségei hazánkban. — (4. [120.] sz.). — *Erdős L.*: A brit államszövetség fegyveres hatalma. — *Kovács I.*: A munkatábor. — (31. köt. 1. [121.] sz.). — *Éber E.*: A parasztgazdálkodás javításának lehetőségei. — *Kerek M.*: Az agrárproletariátus jövője. — (2. [122.] sz.). — *Kovrig B.*: Mezőgazdasági öregségi biztosítás. — *Kovács I.*: A magyar munkaszolgálat. — *Tomori V.*: A német „népiség” kutatás.

Mitteilungen des Hamburgischen Welt-Wirtschafts-Archivs (3. évf. 12. sz., Hamburg 1937, ném.). — A műgyapjúnak mint textilipari nyersanyagnak jelentősége. — (13. sz.). — A német ásványolaj külkereskedeleme. — A német bortermelés. — (14. sz.). — A német elektromosipar a fellendülés alatt. — (15. sz.). — Az elektromos áramellátás Németországban és a világon. II. — A német tengerhajózás jövedelmezőségének emelkedése. — (16. sz.). — A fának mint nyersanyagnak a jelentősége. — (17. sz.). — A német rádióipar a fellendülés alatt. — Az elektromos áramellátás Németországban és a világon. III. — A használt fémek világkereskedelme. — (18.

sz.). — Németország tejipara. — Az elektromos áramellátás Németországban és a világon. IV. — (19. sz.). — A német külkereskedeleme irányja. I. — Az elektromos áramellátás Németországban és a világon. V. — (20. sz.). — A német külkereskedeleme irányja. II. — A német tőkepiac stratégiája. — Az elektromos áramellátás Németországban és a világon. II.

Népegészségügy (18. évf. 17. sz., Budapest 1937, m.). — *Lőrincz F. és Mihályi F.*: Adatok a hazai malária-kérdés ismeretéhez. III. — *Rubin J.*: Társadalombiztosítás és egészségügyi megelőzés. — (18. sz.). — *Lőrincz F. és Mihályi F.*: Adatok a hazai malária-kérdés ismeretéhez. IV. — *Solth K.*: A születés időpontjának befolyása a csecsemő életképességére.

Statistický Obzor (18. évf. 1-2. sz., Prága 1937, cseh.). — *Boháč A.*: Dr. Krejčí Dobroslav tudományos munkássága. — *Fajfr F.*: A csődök statisztikája és annak diagnosztikai értéke. — *Maiwald K.*: Felvétel a belső piacról 1935-ben. — *Klonov V.*: Statisztikai tanulmány a mezőgazdasági produktivitás, valamint a népsűrűség és a népesség struktúrája közötti összefüggésről. — (3-5. sz.). — *Auerhan J.*: Az 1931. évi bűnügyi statisztika eredményei tekintettel az anthropogeográfiai szempontokra. — *Boháč A.*: A születések heti ritmusai és évi ciklusai. — *Sekera V.*: A vándorlások a nagyvárosokban a világválság alatt. — *Korčák J.*: A nem produktív foglalkozásúak számának megnövekedése nemzetiségek szerint. — *Turčin R.*: A cseh-szlovákok a régi Horvát-Szlavonországban. — *Bajkov A.*: A Szovjetköztársaságok Uniójának közgazdasági fejlődése 1936-ban.

Statistische Nachrichten (15. évf. 7. sz., Bécs 1937, ném.). — Ausztria széngazdasága 1936-ban. — Az 1936-ban születettek. — Az osztrák tejjgazdaság 1936-ban. — A postatakarékpénztár 1936-ban. — Az osztrák vasutak 1935 végén. — (8. sz.). — A belföldi idegenforgalom Ausztriában 1930-tól 1936-ig. — Az osztrák iparban alkalmazottak. — A kollektív munkaszerződések 1936-ban. — A népiskolák az 1936/37. év kezdetén. — A gabona- és burgonyaellátás az 1936/37. évben. — (9. sz.). — A nemzetközi kereskedelem 1936-ban. — Az osztrák szövetségi vasút 1936-ban. — Bécs a nemzetközi légiforgalomban. — Az 1936-ban elhaltak. — A posta- és távirridaigazgatás 1936-ban. — Az osztrák társadalombiztosítás 1935-ben. — A csecsemőhalandóság 1936-ban.

Városi Szemle (23. évf. 4. sz., Budapest 1937, m.). — *Bencs Z.*: A statisztika és az Élet titokzatos rendje. — *Bene L.*: A központi fűtés és tüzelőanyaggazdálkodás újabb alakulása Budapesten. — *Magyary Z.*: A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból. — *Preisner K.*: A legfontosabb városi adók egységes birodalmi szabályozása Németországban. — *Török I.*: A magyarországi szövetkezetek száma és a budapesti szövetkezetek. — (5. sz.). — *Kovács A.*: Városaink egymásközi népcseréje. — *Magyary Z.*: A közigazgatás legfőbb vezetése szervezési szempontból. — *Szabó D.*: London közlekedése. — *Múrffy L.*: Bécs város pénzügyei. — *Preisner K.*: A lakáskérdés Párizsban. — *Orczy Gy.*: Berlin forgalmi problémái. — Új rendszer a holland községekben a lakosság nyilvántartására. — London iparosodása az utolsó húsz ében.

Vierteljahrshefte zur Statistik des Deutschen Reichs (46. évf. 2. sz.,

Berlin 1937, ném.). — Az építkezési tevékenység a Németbirodalomban 1936-ban. — A szesztermelés, szeszfogyasztás és a szeszadó a német monopóliumterületen az 1935/36. üzemi évben. — A német behajózás hajóállománya 1937. január 1-én. — A Vilmos-császár-csatorna forgalma az 1936. számtartási évben. — A polgáradó és az adózóképeség. — A német örökösödési adó az 1935. évi rendezés alapján. — A német tartományok adósságai 1933-tól 1936-ig. — A munkabíróságok tevékenysége 1936-ban. — A városi szövetkezeti bankok 1936-ban. — Csődök és egyezségi eljárások a Németbirodalomban 1936-ban. — Az iparszerű garageüzemek bérei. — A szénárak statisztikája a német városokban. — A munkaerők foglalkoztatása a külföldön a gazdasági válság óta.

Weltwirtschaftliches Archiv (46. köt. 1. sz., Kiel-Jena 1937, ném.). — Takata Y.: Japán fellendülésének kulturális és szellemi előfeltételei. — Honjo E.: A japán közgazdasági élet fejlődése a kapitalizmus előtt. — Honyden Y.: A kapitalizmus előretörése Japánban. — Kraus J. B.: A gazdasági ideológia és a faji és politikai viszonyok mint Japán iparosodási folyamatának előfeltételei. — Kawai E.: A gazdasági terjeszkedés új politikai erői. — Royama M.: A gazdaságjogi szervezet mint a japán gazdasági fellendülés alapja. — Uyeda T.: Népesedéspolitikai kérdések és a gazdasági élet a mai Japánban. — Shiomi S.: Az ipargazdaság és a technikai haladás Japánban. — Nasu S.: A japán agrárpolitika céljai és iránya napjainkban. — Araki M.: A hitelszervezet és a hitelpolitika szerepe a japáni iparosodási folyamatban. — Hijikata S.: Az államháztartás és az iparosodás közötti összefüggések Japánban. — Taniguchi K.: Változások a japán külkereskedelemben az iparosodási folyamat alatt. — Itani Z.: A japán-mandzsú gazdasági kapcsolatok jelentősége Japán iparosodása szempontjából. — Haas

W.: A japán-mandzsú áruforgalom Németországgal. — Kamikawa H.: A csendesóceáni probléma és megoldásának lehetőségei. — Schüttauf A. W.: A japán rizspiac szabályozása tekintettel az iparosodásra. — Hasenclever Ch.: Bibliográfia Japán iparosodásának kérdéséhez. (2. sz.). — Thompson W. S.: A népmozgalom az Egyesült Államokban. — Lutz F.: Az új aranyvaluta. — Varga I.: A konjunktúra hullámzásokról. — Valk W. L.: A Böhmféle veszteségi elv dinamikus jelentősége és a közgazdasági liquiditás kérdése. — Haemmerle H.: A német tengeri kikötők igazgatása. — Brückner H.: A svéd textilpiac. — Schiller K.: A németalföldi sertésenyésztés. — Schürmann-Mack F.: Az állat- és húsgazdaság Dániában.

Wirtschaft und Statistik (17. évf. 14. sz. Berlin 1937, ném.). — A korlátolt felelősségű társaságok. — A sörfőzők nyersanyagfelhasználása és termelése az 1936/37. számtartási évben. — Németország rádióalkatrész kivitele. — A forgalmi adózás főeredményei az 1935. évben. — A német részvénytársaságok tőkének tulajdonosai 1936 végén. — Adatok a szállodák és az egységár üzletek üzemi szervezetéhez és költségalkulásához. — A válások a Németbirodalomban 1936-ban. — A sportjelvények és teljesítmény bizonyítványok adományozása 1936-ban. — (15. sz.). — A juhállomány 1937. június elején. — A nemesprémállattartás 1937-ben. — A német kereskedelmi flotta 1937. elején. — A tartományok és a községek adóbevételei az 1936/37. számtartási évben. — A kelet-ázsiai államok területe és népessége. — A népiskolák 1936-ban. — (16. sz.). — A dohányipar az 1936/37. számtartási évben. — A gázkorom áralakulása. — A német tartományok adósságai 1937. március 31-én és az 1936/37. számtartási évben. — A birodalmi vasutak bevételei és kiadásai 1936-ban. — Franciaország népessége az 1936. március 8-i népszámlálás adatai alapján.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A Bizottság az 1937. évi szakosztályülésein az 1936. évi külkereskedelmi forgalom végleges egységértékeit állapította meg. A IV. és VI. szakosztály ülésein a Bizottság elnökségét Farkas János dr. miniszteri tanácsos h. elnök képviselte. Az előadó vitéz Pap László dr. miniszteri segédtitkár, a Bizottság titkára volt.

A VI. szakosztály folyó évi március hó 11-én tartotta meg ülését Vida Jenő, a Felsőház tagja, szakosztályelnök elnöklete alatt. Jelen voltak Müller Pál dr. ker. tanácsos, Seenger Béla m. kir. kormányfőtanácsos, Szécsi Illés, Weisinger György, Zárai Samu ker. tanácsos tagok, Bodnár Ottó, Kármán Dezső, Kovács Jenő dr. szakértők.

Müller Pál dr. ismertetése a szakosztály hatáskörébe tartozó áruk termeléséről, forgalmáról, árviszonyairól a következőképen hangzik:

Az elmúlt esztendő a magyar nemzetgazdaság szempontjából határozott javulás jegyében folyt le. Országunk agrárszerkezetéből következik, hogy ez a javulás nem kizárólag ipari prosperitásban nyilvánult meg, hanem egyformán kisugárzott a gazdasági élet minden szektorára. Úgy a mezőgazdasági termények áralakulása, mint az állatárak javulása és az exportlehetőségek fejlődése: megannyi olyan momentum voltak, amelyek az általános fogyasztóképeség megnövekedése által fokozott tem-

Berlin 1937, ném.). — Az építkezési tevékenység a Németbirodalomban 1936-ban. — A szesztermelés, szeszfogyasztás és a szeszadó a német monopóliumterületen az 1935/36. üzemi évben. — A német belhajózás hajóállománya 1937. január 1-én. — A Vilmos-császár-csatorna forgalma az 1936. számtartási évben. — A polgáradó és az adózóképeség. — A német örökösödési adó az 1935. évi rendezés alapján. — A német tartományok adósságai 1933-tól 1936-ig. — A munkabíróságok tevékenysége 1936-ban. — A városi szövetkezeti bankok 1936-ban. — Csődök és egyezségi eljárások a Németbirodalomban 1936-ban. — Az iparszerű garageüzemek bérei. — A szénárak statisztikája a német városokban. — A munkaerők foglalkoztatása a külföldön a gazdasági válság óta.

Weltwirtschaftliches Archiv (46. köt. 1. sz., Kiel-Jena 1937, ném.). — Takata Y.: Japán fellendülésének kulturális és szellemi előfeltételei. — Honjo E.: A japán közgazdasági élet fejlődése a kapitalizmus előtt. — Honyden Y.: A kapitalizmus előretörése Japánban. — Kraus J. B.: A gazdasági ideológia és a faji és politikai viszonyok mint Japán iparosodási folyamatának előfeltételei. — Kawai E.: A gazdasági terjeszkedés új politikai erői. — Royama M.: A gazdaságjogi szervezet mint a japán gazdasági fellendülés alapja. — Uyeda T.: Népesedéspolitikai kérdések és a gazdasági élet a mai Japánban. — Shiomi S.: Az ipargazdaság és a technikai haladás Japánban. — Nasu S.: A japán agrárpolitika céljai és iránya napjainkban. — Araki M.: A hitelszervezet és a hitelpolitika szerepe a japáni iparosodási folyamatban. — Hijikata S.: Az államháztartás és az iparosodás közötti összefüggések Japánban. — Taniguchi K.: Változások a japán külkereskedelemben az iparosodási folyamat alatt. — Itani Z.: A japán-mandzsú gazdasági kapcsolatok jelentősége Japán iparosodása szempontjából. — Haas

W.: A japán-mandzsú áruforgalom Németországgal. — Kamikawa H.: A csendesóceáni probléma és megoldásának lehetőségei. — Schüttauf A. W.: A japán rizspiac szabályozása tekintettel az iparosodásra. — Hasenclever Ch.: Bibliográfia Japán iparosodásának kérdéséhez. (2. sz.). — Thompson W. S.: A népmozgalom az Egyesült Államokban. — Lutz F.: Az új aranyvaluta. — Varga I.: A konjunktúra hullámzásokról. — Valk W. L.: A Böhmféle veszteségi elv dinamikus jelentősége és a közgazdasági liquiditás kérdése. — Haemmerle H.: A német tengeri kikötők igazgatása. — Brückner H.: A svéd textilpiac. — Schiller K.: A németalföldi sertésstenyésztés. — Schürmann-Mack F.: Az állat- és húsgazdaság Dániában.

Wirtschaft und Statistik (17. évf. 14. sz. Berlin 1937, ném.). — A korlátolt felelősségű társaságok. — A sörfőzők nyersanyagfelhasználása és termelése az 1936/37. számtartási évben. — Németország rádióalkatrész kivitele. — A forgalmi adózás főeredményei az 1935. évben. — A német részvénytársaságok tőkének tulajdonosai 1936 végén. — Adatok a szállodák és az egységár üzletek üzemi szervezetéhez és költségalkulásához. — A válások a Németbirodalomban 1936-ban. — A sportjelvények és teljesítmény bizonyítványok adományozása 1936-ban. — (15. sz.). — A juhállomány 1937. június elején. — A nemesprémállattartás 1937-ben. — A német kereskedelmi flotta 1937. elején. — A tartományok és a községek adóbevételei az 1936/37. számtartási évben. — A kelet-ázsiai államok területe és népessége. — A népiskolák 1936-ban. — (16. sz.). — A dohányipar az 1936/37. számtartási évben. — A gázkorom áralakulása. — A német tartományok adósságai 1937. március 31-én és az 1936/37. számtartási évben. — A birodalmi vasutak bevételei és kiadásai 1936-ban. — Franciaország népessége az 1936. március 8-i népszámlálás adatai alapján.

K Ü L Ö N F É L E

Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottság.

Commission Hongroise pour la Fixation des Valeurs de Statistique Commerciale.

Szakosztályülések. — Séances de sections.

A Bizottság az 1937. évi szakosztályülésein az 1936. évi külkereskedelmi forgalom végleges egységértékeit állapította meg. A IV. és VI. szakosztály ülésein a Bizottság elnökségét Farkas János dr. miniszteri tanácsos h. elnök képviselte. Az előadó vitéz Pap László dr. miniszteri segédtitkár, a Bizottság titkára volt.

A VI. szakosztály folyó évi március hó 11-én tartotta meg ülését Vida Jenő, a Felsőház tagja, szakosztályelnök elnöklete alatt. Jelen voltak Müller Pál dr. ker. tanácsos, Seenger Béla m. kir. kormányfőtanácsos, Szécsi Illés, Weisinger György, Zárai Samu ker. tanácsos tagok, Bodnár Ottó, Kármán Dezső, Kovács Jenő dr. szakértők.

Müller Pál dr. ismertetése a szakosztály hatáskörébe tartozó áruk termeléséről, forgalmáról, árviszonyairól a következőképen hangzik:

Az elmúlt esztendő a magyar nemzetgazdaság szempontjából határozott javulás jegyében folyt le. Országunk agrárszerkezetéből következik, hogy ez a javulás nem kizárólag ipari prosperitásban nyilvánult meg, hanem egyformán kisugárzott a gazdasági élet minden szektorára. Úgy a mezőgazdasági termények áralakulása, mint az állatárak javulása és az exportlehetőségek fejlődése: megannyi olyan momentum voltak, amelyek az általános fogyasztóképeség megnövekedése által fokozott tem-

pójú és nagyobb mérvű ipari tevékenységnek vették meg alapjait.

A Bizottság VI. szakosztályának anyagát nagyobb részt olyan áruk teszik, melyekre az építőiparnak van szüksége és amelyek ezáltal úgy az árak, mint a bennük lebonyolított forgalom tekintetében hű kifejezői a mindenkori konjunktúrális viszonyoknak. Így az elmúlt esztendő fent vázolt körülményeinek is befolyással kellett lenniök a szakosztályunkba tartozó árukra.

Természetes ezek után, hogy az 1936. év építőanyagpiaca az árak és forgalmazott mennyiségek tekintetében egyaránt a határozott javulás vagy legalább is a stabilizáció jegyében állt. Ez a folyamat már — bizonyos vonatkozásokban — az előző, 1935. esztendőben kezdődött, azonban a körülbelül egy esztendővel ezelőtt e helyen tartott helyzetjelentésünkben még azt kellett megállapítanunk, hogy a tárgyalt év építőanyagpiaca több irányban is a viszonylagosság jegyében állott. Rámutatunk ugyanis arra, hogy viszonylagosság folytán nem csupán az egyes építőanyagok között voltak jelentős eltérések tapasztalhatók, hanem az egyes ország-részek között is.

Mindezekben az irányokban is észlelhető az 1936. év javuló irányzata. Mivel pedig — mint említettük — a szakosztályunk keretébe tartozó anyagok valamennyien az építő tevékenységgel függenek össze, fokozott mértékben érvényesült piacunkon az a nagyobb méretű tökeképződés, mely a fellendülő gazdasági élet, a jobb mezőgazdasági árak és a gyorsabb ütemű forgalom által nem maradt hatástalan a hazai tőke- és pénzpiaci viszonyokra sem.

Az építő tevékenység fellendülésének szembe-tűnő következése volt az a tavalyinál sokkal nagyobb egyöntetűség, mely az egyes építőanyagok piaci viszonyai, főképen forgalma és termelése irányában látható. Ha voltak is eltérések az év egyes részei között — így fővárosi viszonylatban sokkal jobb volt az 1936. év első fele, mint annak második hat hónapja, — mégis a lényeg az, hogy a tárgyalt két év — az 1935. és az 1936. év — között utóbbi javára jelentős különbség tapasztalható és ennek a különbségnek érzékeltetésére mi sem alkalmasabb, mint a két esztendő építkezési adatainak egybevetése.

Ha a budapesti építési statisztika adatait vizsgáljuk, a következő érdekes jelenségeket tapasztalhatjuk:

Az 1935. évi építési szezonhoz képest minde-
nekelőtt jelentősen megszorodott a nagy bérház-
építkezések száma. Így az építési engedélyek közül
30 vonatkozott hatemeletes bérház építésére (az
1935. évi 24-gyel szemben), 34 ötemeletes bérház
építésére szolgált (az elmúlt évben 26 volt ezek-

nek száma) és ugyancsak 34 négyemeletes bérház-
zakéra (az előző évi 22-vel szemben).

A befejezett új lakóházak száma 695-tel szem-
ben 887 volt, az új lakások 3.000 helyett kereken
5.500-zal szaporodtak, körülbelül 19.000 szobával.
Az előző évek földszintes házai és kislakásai után
1936-ban már igen jelentős számban épültek nagy-
lakásos bérházak is, ami hű kifejezője az építőipari
konjunktúrán túlmenő általános prosperitásnak.

A szorosán vett magasépítési árukon kívül szak-
osztályunkba tartoznak a tűzálló agyagipari termé-
kek is. Ezek tekintetében nagy emelkedést látunk
a fogyasztásban, ami annál is öröndetesebb, mi-
vel a szükséglet legnagyobb részét a hazai ipar
volt képes ellátni. Ezáltal a tűzálló agyagipar na-
gyobb foglalkoztatottsága mellett a behozatal csök-
kent. Ezek a körülmények nem csupán az érin-
tett samottipar szempontjából öröndetesek, hanem
az egész nehézipar szempontjából is, hiszen utóbbi
legfőbb fogyasztója a tűzálló agyagárúknak.

Külforgalmi tekintetben további kedvező jelen-
ségek is regisztrálhatók. Így meg kell említeni, hogy
a nagyobb fogyasztás ellenére az agyagföld behoza-
tala csökkent és általában a hazai nyersanyagok
fokozott felhasználása érezhetően tehermentesítette
külkereskedelmi és ezen keresztül fizetési mérle-
günket. A gipszimport némileg emelkedett, mert
részben a cementgyárak, részben a finomkerámiai
gyárak a modellszükségletük növekedése folytán
nagyobb mennyiséget igényeltek, noha a lakóház-
építkezések viszont aránylag sokkal kevesebb gip-
szet fogyasztottak és ahelyett nagy mértékben ke-
rültek felhasználásra a speciális lyukacsos téglák.

A jövő kilátásokról szólva, ismételten hivat-
kozni kell az építőtevékenység és a szakosztá-
lyunkba tartozó áruk piaci helyzete között fennálló
szoros kapcsolatra. Az építkezéseknek még közü-
leti ösztönzés kell és így az építőanyagpiac jövő
alakulását a megvalósítandó házadómentességi in-
tézkeedések fogják eldönteni.

A szakosztály végül az ásványok, a cement- és
kőipari termékek értékmegállapítását végezte el.

A IV. szakosztály folyó évi március hó 16-án
megtartott ülésén *Szentjóbby-Staub* Elemér ny. h.
államtitkár, szakosztályelnök elnökölt. Megjelentek
Gessler János m. kir. kereskedelmi főtanácsos,
Goldfinger Gábor, *Kullmann* László, *Mosch* Béla
kereskedelmi tanácsos, *Saxlehner* Kálmán m. kir.
kormányfőtanácsos tagok és *Osztrovsky* Antal dr.
meghívott tag.

Mindenekelőtt *Kullmann* László számolt be a
borpiac helyzetéről:

Az 1935. évi aránylag kis, 2,572.000 hl termés
és a meglevő csekély előző évi készletek ellenére
az árak 1936 elején a borpiacon kifejlődni nem
tudtak. Előre kell bocsájtanom, hogy a magyar

borpiac árait nagy általánosságban az alföldi 10% körüli borokra szokták vonatkoztatni. Ezeknek a boroknak az ára 1936 elején hl-fokonként 1·90—2 pengő között váltakozott, majd februárban átmenetileg 2·10—2·30-ra felment, de már márciusban kezdett letörni és fokozatosan süllyedt augusztusig, amikor elérte az 1·60—1·80 pengős minimumot. A fajborok a minőségi vidékeken, ha nem is voltak ennyire alacsonyok, de nagyjában követték ezeket az árakat. Szüret előtt közvetlenül, sőt a szüret elején, amikor már kiforrt újborok is kerültek a piacra, csodálatos módon az ó-borok ára a minimális készletre való tekintettel egyszerre kiugrott és elérte megint hl-fokonként az Alföldön a 2 pengős árat. Ez annál is csodálatra méltóbb, mert ugyanakkor már kifejlődtek a mustárok is, amelyek eleinte ugyan cukorfokonként 0·8 fillérrel kezdődtek, de szeptember végén, amikor az ó-boroknál a 2 pengős ár életbe lépett, a mustárok már visszaestek 0·6—0·7 fillérre. Ez az ó-bor iránti érdeklődés már egész október elejéig eltartott. Akkor azután a kereskedelem érdeklődését már teljesen lekötötték az új mustárok, melyek az Alföldön feltartóztathatatlanul süllyedtek, úgy, hogy sok helyen október vége felé elérték cukorfokonként a 0·4—0·5 filléres árat. Ilyen alacsony mustárok már nagyon régóta nem voltak érvényben.

Ehhez képest viharos kereslet indult meg hordók iránt és minden elfogadható minőségű hordó, amely töltőképes volt, régen nem remélt áron akadt új gazdára.

Novemberben azután kezdtek kialakulni az újbor-árak, amelyek kezdetben az Alföldön seprővel 0·80—1 pengő körül mozogtak, majd vontatottan, de az év végére mégis feltornászták magukat 0·90—1·20 pengőig.

Ha az elmúlt 1936. évet áralakulás szempontjából ilyen röviden vázoltam, mégis azt kell mondanom, hogy ez annyira rendkívül érdekes év volt, hogy megérdemli, hogy bővebben foglalkozzunk vele. Amint már említettem, az előző évről áthozott kis készletek és az 1935. évi aránylag kis termés teljesen indokoltá tették volna a borpiacon a ténylegesnél sokkal magasabb árakat is. Mi lehetett tehát az oka annak, hogy a termelő és a kereskedő ennek ellenére az év első felében annyira keveset kapott a borért, hogy az eladás sem a termelőnek, sem a kereskedőnek nem tudott megfelelő hasznot biztosítani? A fogyasztás nem csökkent, tehát nem lehet azt mondani, hogy a visszaeső belső kereslet következtében estek le az árak. Az exporttevékenység azonban nem volt rendkívüli, mert hiszen nagyobb mértékben az év első felében csak Németország felé lehetett exportálni és oda is csak inkább a párláshoz szolgáló silány minőségű borokat, a többi exportpiac pedig, mint

Cseh- és Lengyelország, alig jött számításba ebben az időben és Ausztria is, amely más években mégis bizonyos mennyiségű jobb minőségű árut szokott átvenni, 1936. elején, azt lehet mondani, tökéletesen elzárkózott Magyarország elől. Ha tehát az okát kutatjuk annak, hogy az árak miért nem fejlődtek ki jobban, feltétlenül arra a megállapításra kell jutnunk, hogy az értékesítésnél állottak fenn bizonyos hibák, amelyek az árakat nem engedték kifejlődni. Egyrészt a szőlőtermelők az 1935. évi rendkívüli rossz takarmánytermés miatt nem tudtak állatot hizlalni és egyéb mezőgazdasági terményeikért sem kaptak megfelelő árakat, úgy, hogy állandóan kénytelenek voltak a bort piacon tartani. Másrészt a borkereskedelem szervezetlensége és a termelői kimérések és vidéki zugkereskedők állandó versenye nem engedte az árakat kifejlődni. Természetes tehát, hogy a nagy készletekkel dolgozó és a legnagyobb rizikót viselő borkereskedelem ilyen öldöklő verseny mellett akarva, nem akarva, állandóan kénytelen volt az árakat nyomni és nem mert spekulációs vásárlásokba kezdeni, ami az árakat felrántotta volna, mert rettegett attól, hogy a tapasztalat szerint, ha az ár nem tud kifejlődni, az áru a nyakán marad és csak veszteséggel adhat túl rajta.

Hozzájárult még ehhez, hogy az 1936. évi termés mennyiségileg már korán előre vetette árnyékát. A szőlőket tavaly tavasszal semmiféle kár nem érte és így azt lehet mondani, hogy az ország igen nagy részén a tőkéken csak igen ritka években tapasztalható nagy fűrthozam volt. Ezeket a kilátásokat sem a gazda, sem a kereskedelem nem számíthatta le, mert éppen a szőlő az a növény, amelyet, amíg a termés hordóban nincsen, ezerféle veszély érhet és termését különféle betegségek tizedelhetik meg. De a nagy fűrthozam mégis elégséges volt ahhoz, hogy mind a termelők, mind a kereskedők között idegességet váltson ki.

A nyár elején a kormány elsősorban azért, hogy a minőségi borvidékeket megsegítse, olyan megállapodást kötött Ausztriával, amely az előző években általánosságban érvényben volt kedvezményeket a somlói, badacsonyi, móri és neszemlyi borokra vonatkozólag megújította. Érdekes azonban, hogy még így sem érdekelték a magyar fajborok az osztrák kereskedelmet. Alig 4—5 vagónt tett ki az a mennyiség, melyet az osztrák nagykereskedelem a magyar nagykereskedőktől, vagy termelőktől átvett, a többit, ami szintén nem lényeges mennyiség, inkább az osztrák korcsmárosok vásárolták közvetlenül a magyar termelőktől. Ez a sajnálatos tény részben arra figyelmeztet, hogy Ausztria, amely Magyarországnak legnagyobb borátvevője volt, az önellátás terén a termelést annyira fokozta, hogy a magyar bor még a múlt években sem érdekelte, amikor pedig Ausztriában sem volt rekord-

termés, vagy ha igen, akkor is már csak olyan kis mértékben, hogy az osztrák áruk nem bírták el a kereskedelmi közvetítéssel felmerülő többköltséget és erre csak olyankor vehették igénybe a kedvezményt, ha a kereskedelem megkerülésével jutott közvetlenül a magyar termelőtől az áru az osztrák kiskifogyasztóhoz.

A nyár folyamán, amikor a terméskilátások egyre fokozódtak, megkezdődtek a tárgyalások arra vonatkozólag, hogy mi történik akkor, ha az 1936. évi bortermés tényleg olyan nagy lesz, mint ahogy a kilátások mutatják és hogyan lehet egyrészt a termés elhelyezését, másrészt az árak letörése tekintetében fenyegető katasztrófát elhárítani. Az első baj elhárítására sikerült kieszközölni a kormánynál, hogy hozzájáruljon, hogy külföldről vámmentesen lehessen hordót behozni. Ez igen fontos és nagy áldozat volt annál is inkább, mert sajnálatos módon a magyar kádáripár, amely különben nyakig el volt látva munkával, teljesen indokolatlanul mindent elkövetett, hogy a hordók vámmentes behozatalát megakadályozza. Mint szüret közben kiderült, az országban sem elég kész hordó, sem pedig más, must tárolására alkalmas férőhely nem volt, úgy, hogy az Alföldön a termelők kénytelenek voltak a mustot sok helyen mindenféle provizórikus edényekben elhelyezni és egész télen át a szabadban, vagy összetákoltt tetők alatt tartani. Ennek az lett a következménye, hogy a gazdák, sem hogy mustjukat szüretlenül hagyják, vagy fillérekért kótyavetyélik, ócska, használt transzport-hordóért a tavaszi 3—4 filléres árhoz képest szüretkor 10—14 filléres árat fizettek, importált jobb-rosszabb ászok-söröshordóért pedig, amely még a kora tavasszal 2—3 fillérbe került, literenként 8—10 fillért szívesen adtak.

A kormány amellet intervenciós vásárlást léptetett életbe, amelynek az volt a célja, hogy a mustáresést cukorfokként 0.5—0.7 filléres áron stabilizálja. Ez az ár egyes helyeken, ahol a kistermelők holdanként 50—60 hektolitert szüreteltek, mindenesetre még fedezte a termelői költségeket, de már olyan helyeken, ahol a termés mindössze 10—20 hektolitert tett ki, a termelőket katasztrófával fenyegette. A kormány intervenciós rendelkezése azonban nem minden esetben volt eredményes, mert sok esetben már lehetetlen volt megfelelő technikai lebonyolító eszközökről gondoskodni. Ilyen intervenciós vásárlásra ugyanis hatalmas férőhelyek kellenek, amelyek Magyarországon, főleg az Alföldön alig találhatók. Ezért aztán, amelyik piaccon az intervenció nem tudott kellő időben, vagy megfelelő felkészültséggel nagyobb mennyiség átvételére állandó intézkedéseket tenni, ott bizony a termelők kénytelenek voltak időközben mustjukat 0.4, sőt 0.3 filléres cukorfokkénti áron eladni. Ezek az egészen alacsony árak csak átmenetileg és

csak néhány napig voltak érvényben, de még így is elégségesek voltak arra, hogy a piacot nem csak ezeken a helyeken, hanem egész nagy vidékeken lerontsák.

Rendkívüli kedvező és előnyös jelenségként mutatkozott ezekben a nehéz hónapokban az a körülmény, hogy a legbőtermőbb államok, mint Franciaország, Algír, Olaszország, Görögország és részben Spanyolország is a magyarországi rekordterméssel szemben csak kis bortermést tudtak elérni. Bár a szüreti esős napok Magyarországon is bőséges alkalmat nyújtottak a peronoszpóra pusztításának, de a nedves időjárás az előbb említett bortermő államokban katasztrófális pusztításokat végzett. Elsősorban ennek tudható be, hogy a svájci borpiac, amely pedig még az előző két évről bőségesen el volt látva borkészlettel, érdeklődni kezdett a magyar borok iránt és a borexport majdnem tökéletes szünetelés után megint megindult arra a piacra, amely a háború utáni időkben már annyiszor kiegészítette a magyar borpiacot. Sajnos, az esős időjárás miatt a svájci mustexport nem tudott olyan mértékben kifejlődni, mint amennyire száraz időjárás mellett tudott volna, már csak azért sem, mert a folytonos eső mellett a magyar borexportőrök nem garantálhatták a must cukorfokát. Még így is elégséges volt azonban arra, hogy az exportképes uradalmi tételeknél az alföldi parasztáruval szemben aránylag nagyon szép árat tudjon tartani és míg a parasztmustokért 0.3—0.5 fillért fizettek, az uradalmi áru, azt lehet mondani, végig megtartotta a 0.7—0.8 filléres cukorfokkénti árat olyan termelőknél, akik naponta vagon-tételekben tudták a mustot szüretelni és elszállítani.

Az 1936-os szüretnek van még egy igen érdekes és feljegyezni méltó mozzanata. Ez pedig abban állott, hogy a sok eső következtében a színes szőlők festőanyaga nem tudott kifejlődni, részben pedig tönkrement. Magyarországon, sajnos, csak egyféle kifejezetten festő vörös szőlőfajta van és ez az otelló, amiből idén alig került bor a hordóba. Az elmúlt őszen ugyanis egyrészt, mert más szőlőfajtaival szemben kevésbé rothadt és ezért szállítóképes, másrészt talán, mert a külföldi piac már kezdte az otellószőlőt megszeretni, ebből az egyetlen fajta festőszőlőből különösen Gyöngyös vidéke rendkívül nagy mértékben exportált úgy, hogy míg az Alföldön, ahol a termést átlagban szőlő gyanánt adják el, a szőlőért 3—6 fillért fizettek kg-ként, addig Gyöngyösön, rögtön a kezdetén, amikor érni kezdett, elérte a 7—8 filléres árat és a csak kevés festő értékkel bíró kész bor is annak ellenére, hogy csak egész kis alkoholtartalommal rendelkezett, rövidesen, azelőtt soha nem remélt literenkénti 18—20 filléres árat ért el, amely kb. 100%-kal volt magasabb, mint ugyanebben az időpontban az alföldi hasonló szesztartalmú borok ára.

Az eladás szervezatlensége az év végén az új terméssel kapcsolatosan ugyanúgy érezte hatását, mint az év elején, azzal a különbséggel, hogy most már a termelő lehangoltságát a nagy készletek mellett az alacsony és állandóan nyomott árak indokolták is tették. Igaz ugyan, hogy a termelők részéről a helyzet most már lényegesen megváltozott, mert az 1936. évi rendkívüli kedvező gyümölcsstermés, az időközben megváltozott és lényegesen magasabb búzaárak, az 1936. évi jó kukorica- és burgonyatermés és a magas állatarok következtében a termelőknek nem volt sürgős a bor értékesítése s így attól a pillanattól kezdve, amikor a termelők a bort jól-rosszul el tudták helyezni edényekben, a kínálat részükről jelentékenyen megcsappant. Mégis tekintettel arra, hogy az évek hosszú során nem tapasztalt rendkívül alacsony szüreti bevásárlási árak sok olyan embert vonzottak spekulációs vásárlásokra, akik talán azelőtt sohasem foglalkoztak borral, ezek állandóan mozgásban tartották a piacot és az általuk olcsón összevásárolt bortól több-kevesebb haszonnal szabadulni igyekeztek. Kedvező volt a helyzet a kereskedelem részéről, amely annak ellenére, hogy a maga részéről szintén derekasan kivette részét az őszi bevásárlásokból és — azt lehet mondani — mindenki megtöltötte az összes rendelkezésére állott hordókat, mégis ez év utolsó hónapjában megindult export következtében nem állott meg a vásárlással, hanem állandó keresletével siettetta a piac megszilárdulását. Csak ennek tudható be, hogy a rendkívüli nagy készletek mellett az Alföldön az árak az év vége felé határozottan szilárd tendenciát mutattak. Megjegyzésre méltó még az is, hogy míg az utolsó években az alföldi borok és a hegyvidéki borok között az árkülönbség átlagban nem volt több 100—150%-nál, addig 1936 végén, tehát az új termésben ez az eltérés 200—400%-ot is elért.

Nem lehet azt állítani, hogy az 1936. évi termésű bor a nemes hegyi borvidékeken is elérte volna az 1934. évi, vagy korábbi jó termésű évek minőségét, mégis a Badacsony vidékén, Egerben, Somlón vagy Tokajban az alföldi, literenkinti 15—20 filléres árakhoz képest a 12 fokú és ennél jobb minőségű boroknál elérte a 40—60 fillért. Ez mindenestre azon az érdeklődésen kívül, amely az átlagos rossz minőségek következtében előállott, az ottani szőlősgazdák összetartásának is tudható be, akik egyszerűen nem voltak hajlandók boraik olcsó eladására.

Goldfinger Gábor a szeszipar és -kereskedelem helyzetét taglalta:

A szeszforgalom, az 1936. évi adatokat az előző évvel összehasonlítva, úgy a termelési, mint a fogyasztási szeszben valamivel alacsonyabb volt, ellenben a denaturált szesz és az ecetgyártásra szolgáló szesz forgalma emelkedett. Emelkedett — kb.

12%-kal — a motorhajtásra értékesített szesz mennyisége is.

A termelési adatokat visszamenőleg a következőkben közöljük:

Termelési időny	Termelt szesz absz. hl-ben	A termelőknek finomított szeszért kifizetett átlagár P
1929/30	419.376	77.50
1930/31	326.067	62.50
1931/32	202.039	53.40
1932/33	249.365	52.—
1933/34	306.656	52.10
1934/35	299.420	53.10
1935/36	296.357	59.49

Az 1935/36. évi termelés az 1934/35. évi termeléssel szemben 3.063 absz. hl-rel kisebb volt, az átlagár pedig 6.39 pengővel magasabban folyósított a termelőknek. Ez az átlagár-emelkedés azonban korántsem jelentette a szeszipar jövedelmezőségének javulását, mert az 1935. évben a kapásnövények hozama mélyen alatta maradt az átlagosnak és ennek folytán a nyersanyagárak olyan mértékben emelkedtek, hogy az átlagár kisebb mérvű emelkedése a nyersanyagárak drágulását megfelelően ellensúlyozni nem tudta. Az 1936. évi termés szesztermelési nyersanyagokban az előző évvel szemben viszont jóval meghaladta az átlagot.

A nagy nyersanyagtermés értékesítése azonban váratlan nehézségekkel járt, úgy, hogy a szeszipar közgazdasági fontosságának teljes tudatában inkább lemondott az előző évvel azonos termelési keret esetén jelentkező kedvezőbb jövedelmezőségről és 360.000 absz. hl-es össztermelési keret javasolásával oly alacsony várható átlagár mellett kezdte meg 1936. év őszén a termelést, hogy a jövedelmezőség az ideai alacsonyabb nyersanyagárak mellett sem emelkedett semmivel. Ezidőszert úgyanis 40.05 P az előleg- és részár mérve, nyersszesz absz. hektoliterenkint, melynek tekintélyes emelkedését egyrészt a magas össztermelési keret következtében előálló kiviteli felesleg mellett, másrészt pedig az itali szeszforgalom nagymérvű visszaesése következtében várni nem lehet.

Az egyes szesz kategóriák forgalmát tekintve a következőkben közöljük a forgalom alakulását:

I. Finomított szesz.

Év	Mennyiség absz. hl-ben
1929	87.700
1930	61.400
1931	28.300
1932	22.600
1933	27.289
1934	23.924
1935	32.251
1936	31.600

A finomított szesz fogyasztása az 1935. évvel szemben 651 absz. hl-rel csökkent. 1936-ban rekord bortermés volt, aminek következtében 1936 november vége felé az itali szesz forgalma lényegesen özszezsugorodott. A táblázatban szereplő 1936. évi 31.600 absz. hektoliter fogyasztási szeszmenyiség tehát még az 1936. évi őszi hónapoknak kedvezőbb eredményét tartalmazza, azonban az itali szeszpiac mai helyzete alapján a négy és félmillió hl-nyi bortermés, a hatalmas arányú gyümölcs-pálinkafőzés és az állami támogatással fokozott borpárlattermelés következtében a folyó évben e mennyiség lényeges csökkenésétől kell tartani.

II. Denaturált szesz.

Év	Mennyiség absz. hl-ben
1929	49.600
1930	50.100
1931	47.800
1932	43.500
1933	40.474
1934	44.049
1935	41.398
1936	43.600

A denaturált szesz mennyiségének az 1935. évvel szemben tapasztalható emelkedése a két éven keresztül folytatott denaturált szesz-propaganda eredménye. A szeszgázfőző-akció beváltotta a hozzáfűzött reményéseket.

III. Ecetgyártáshoz felhasznált szesz.

Év	Mennyiség absz. hl-ben
1929	20.800
1930	19.900
1931	16.700
1932	14.900
1933	15.240
1934	15.139
1935	14.534
1936	15.200

A felhasznált szesz mennyisége 1936-ban lényegtelenül, 666 absz. hl-rel emelkedett. Ez évben ugyanis már az őszi ecetértékesítés rosszabbul sikerült úgy, hogy az ecetkészletek újabb nagyobb-mérvű halmozódását csak a pénzügyminisztériumnak az ecettermelés újból való rendezésére irányuló intézkedései tudták meggátolni, amennyiben az ecetgyártási célra rendelkezésre álló szeszmenyiség ezidőszert még teljes egészében nem került kiutalásra. Ha figyelembe vesszük még, hogy a különösen szüretkor rendkívül alacsony borárak folytán újra megindult a borecetgyártás, úgy a

szeszipar kilátásai az ecetgyártási célra értékesíthető szeszmenyiség tekintetében nem mondhatók kecsegtetőknék.

IV. Ipari célokra és kiviteli cikkek gyártásához felhasznált szesz.

Év	Mennyiség absz. hl-ben
1929	8.100
1930	7.800
1931	4.100
1932	5.500
1933	9.278
1934	24.313
1935	28.600
1936	27.600

Az ipari, tudományos, gyógyászati, stb. célokra szolgáló szesz mennyisége az 1936. évben 1.000 absz. hl-rel csökkent.

V. Motorszesz.

A motorszesz forgalma az utolsó években így alakult:

Év	Mennyiség absz. hl-ben
1929	25.400
1930	110.109
1931	115.500
1932	91.800
1933	95.485
1934	95.942
1935	109.133
1936	121.000

Az 1936. évi motorszesz-értékesítés az előző évvel szemben 12.867 absz. hl-es, tehát több, mint 10%-os emelkedést mutat. Az újból növekedő autó-állomány természetszerűleg maga után vonja a motorszesz forgalmának emelkedését. Az emelkedés egyrészt nem egyenletes, másrészt pedig nem olyan mérvű, hogy az egyetemes magyar szeszipar által termelt szesz átlagárára észrevehetően kedvező befolyást gyakoroljon.

Az 1935/36. termelési év *gyümölcs-pálinka*-termelésénél örömmel állapíthatjuk meg, hogy a bőséges gyümölcsstermés nemcsak eltüntette az előző évvel szemben eddig mutatkozott visszaeséseket, hanem az augusztus havi termelés annyira megjavította az eredményt, hogy a termelési év végével az összes kitermelt gyümölcs-pálinkák mennyisége 29.389 hl-re emelkedett, mely az előző 1934/35. év 28.307 hl-es termelésével szemben 1.082 hl többtermelést eredményezett.

Az 1936. naptári év termelése pálinkanemenként absz. hl-ben kifejezve így alakult:

Törköly	15.101
Seprő	3.290
Szilva	9.327
Eper	1.519
Barack	1.316
Borpárlat	7.790
Egyéb	1.853

Összesen: 40.196

Saxlehner Kálmán az ásványvíztermelés és -kereskedelem helyzetét ismertette:

Általában az ásványvizek, de különösen a keserűvizek árai egyáltalában nem, vagy csak nagyon kis mértékben változtak. Ennek oka elsősorban a hazai fogyasztóközönség vásárlóképességének csökkenése, külföldön pedig mondhatni ugyanaz, ahol indokoltabb is, mert hiszen a külföldre szállított ásványvizeket magas szállítási költségek, vámok és kezelési költségek terhelik, minek következtében az eladási ár természetesen megfelelően magasabb. Mindennek ellenére több olyan külföldi állam van, amelyik sokkal több keserűvizet fogyaszt, mint Magyarország. A magyar forrástulajdonosok áraikat nem emelték, bár bizonyos anyagok, így pl. a parafadugó, ónkupak, továbbá a papíros (címke, csomagolópapír, prospektus) beszerzési árai jelentékenyen megdrágultak. A parafadugó ára a spanyol háború következtében majdnem a duplájára emelkedett, az ónkupaké a nagy nyersanyaghossz következtében kb. 60%-kal nőtt, míg a papíros egyrészt a bevezetett magas fázisadó, másrészt a papírkartell áremelése következtében drágult. Sok konkurencsiel kell megküzdeniök a magyar forrástulajdonosoknak s így a különben jogos áremeléstől eltekintettek.

Az exportnál némi haszon mutatkozott azóta, mióta a Magyar Nemzeti Bank egységes felárat állapított meg a kivitt áru valutában beszolgáltatott értéke után. Ez a felármegejtetés azonban az elmúlt év szeptemberétől kezdve illuzórikussá vált az ásványvíz-exportban, mert a svájci, francia, holland és olasz valuták nagymértékű devalválása következtében nagy veszteség érte a forrásvállalókat. Ez a veszteség nemcsak a kintlévőségeknél mutatkozott, hanem az exportálandó árunál is kalkulációba kellett venni, mert a devalvációt szenvedett országok kereskedői és fogyasztói tiltakoztak mindenféle áremelés ellen és a már megrendelt árut is csak oly módon voltak hajlandók átvenni, ha azt számszerűleg ugyanazon egységáron szállítjuk nekik, mint a devalváció előtt. A piacok biztosítása érdekében ebbe is bele kellett törődni abban a reményben, hogy bizonyos idő eltelté után a devalváló országok mégis csak hajlandók lesznek valamivel magasabb egységárat fizetni.

A külföldről behozott ásványvizekre ugyanaz áll, mint az exportált vizekre. Forgalmunk 1929-től

a mai napig majd egyharmadára csökkent. A fogyasztóképesség csökkenése, valamint a behozatali engedélyek, továbbá a devizarendelkezések a behozott áruk forgalmát is ugyanolyan károsan befolyásolták.

Az ásványvízforgalom stagnációja ellenére a jelek arra mutatnak, hogy a külföld a magyar keserűvíz és elsősorban a Hunyadi János-gyógykeserűvíz iránt újra nagy érdeklődést mutat, ami azzal magyarázható, hogy az orvosok újra visszatérnek a természetes gyógyszerekhez. Nagyon sok hazai és külföldi orvossal volt alkalmunk beszélni, akiknek mindegyike kifejezésre juttatta azt a véleményét, hogy nagyon rövid idő alatt az orvostudomány rá fog térni a természetes gyógyszerek használatára. Ennek következménye volt, hogy a Saxlehner András-cég hosszú kémiai és orvosi kísérletek alapján a Hunyadi János-gyógykeserűvíz lepárlásából nyert sókat hoz forgalomba, amelyek máris megnyerték az orvosi körök tetszését. E cikk a hazai piacon máris forgalomban van. A só tisztán természetes és mint ilyen, a legkülönbözőbb kúrákra alkalmas, ára nagyon olcsó. E cikk folytatólagosan exportra is fog kerülni.

Az egyes országok beviteli és valutakorlátozásai rendkívüli módon megnehezítik az ásványvízforrások exportüzletét, mint ez pl. legutóbb a németországi viszonylatban is történt. A német kormány megadja a beviteli engedélyt, azonban előírja, hogy az áru „franko német határ” szállítandó. A magyar kormány a kiviteli tanusítványt csak „franko magyar határ” láttamozza, minek következtében nincs, aki a magyar és német határ közötti cseh fuvardíjat megfizesse. Mindaddig, míg a két ország meg nem tud egyezni, az exporttevékenységnek egyenesen szünetelni kell.

Szücs Miklós jelentése a szesz külkereskedelmi forgalmáról számolt be:

Korábbi jelentéseimben, amelyekben az 1934. és 1935. naptári év szesz-kivitel statisztikai adatait hasonlítottam össze, rámutattam arra, hogy a szesz-kivitel helyzete általában, tehát világviszonylatban javult. Ez a javulási tendencia 1936-ban is folytatódott. Igaz ugyan, hogy a mennyiségi adatok az 1936. évre érzékeny visszaesést mutatnak, ez azonban speciálisan magyar jelenség volt, mert az 1935. évben a katasztrofális szárazság következtében a rendelkezésre álló szeszgyártási nyersanyagok mennyisége erősen a normális mérték alatt maradt a korábbi évek hozadékához képest, ami természetesen a termelés mennyiségére csökkentő kihatással volt. Minthogy pedig a szesz-kivitel mérve a termelt mennyiségekkel szervesen összefügg, a termelés csökkenésének természetes következménye a szesz-kivitel zsugorodása.

Az 1936. évben a terméseredmények kielégítőek voltak és így az 1936. év második felében már a

szesz kivitel is emelkedést mutat, de teljes képet csak az 1937. év szesz kiviteli adatai fognak mutatni. Minthogy a szeszgyártásra alkalmas mezőgazdasági termények kivitelben való elhelyezése (burgonya, répa, stb.) ily alakban rendkívül nehéz, vagy majdnem lehetetlen, magától értetődik, hogy a mezőgazdaságnak elsőrendű érdeke az, hogy romlandó nyersanyagok feldolgozott állapotban kerüljenek kivitelre. A magyar szesz kivitel megszervezettségénél fogva nagymennyiségű szeszt és így mezőgazdasági terményeket tud a külföldön feldolgozott állapotban elhelyezni, aminek előnye még közvetve is mutatkozik abban, hogy a szeszgyártási mellékterményként eredő moslák lehetővé teszi az állattenyésztést és az állati termékek kivitelét elősegíti.

A szesz kivitel strukturáját közelebbről megvizsgálva, azt a sajnálatos tényt kell megállapítani, hogy a szabad valutájú országok felé irányuló szesz kivitel az 1936. naptári évben jelentékenyen csökkent. E csökkenésnek egyik magyarázata abban található, hogy a szabad valutájú országok száma az 1936. naptári évben szintén szűkült. Különösen rámutatunk e szempontból Olaszországra, amely az 1936. év folyamán áttért a teljes devizaellenőrzésre, amely ellenőrzésnek keretébe bevonta az olasz szabadkikötők felé irányuló forgalmat is. A szankciók következtében Olaszország gazdasági helyzete az 1936. évben nem romlott ugyan, sőt a behozatal erős csökkenése folytán a külkereskedelmi mérleg javult, de az egész vonalon erősen érezhető volt a devizahiány, úgy, hogy az Olaszország felé irányuló egész szesz kivittel át kellett térni a kliringben való elszámolásra.

Maradt ugyan még néhány piac, amely felé szabad devizában lehetett szeszt eladni, azonban e piacokon a verseny rendkívül élessé vált, úgy, hogy a magyar szesz kivitel e piacok ellátásában már csak azért sem vehetett tevékenyebb részt, mert a rendelkezésre álló viszonylag csekély mennyiségű kiviteli szesz elhelyezhető volt anélkül, hogy élesebb harcokban kellett volna résztvenni. A szesz kiviteli árak még így is nagyon alacsony szinten mozognak, különösen, hogyha az árösszehasonlítást a válság előtti időkre terjesztjük ki.

A szesz kiviteli piacoknak helyzete az 1936. évben a következőképpen alakult:

Az *olasz szabadkikötők* felé a mennyiségi visszaesés az 1935. évvel szemben erősen szembeötlő. E visszaesés jórészt az olasz deviza-helyzet rosszabbodásában leli magyarázatát. Magyarország ugyanis ragaszkodott ahhoz, hogy a szabadkikötőbe szállítandó olasz szesz szabad, konvertibilis devizában, tehát aranyban fizetessék ki, amivel szemben Olaszország e kívánságnak eleinte nem tudott eleget tenni, úgy, hogy a magyar szállításokban az olasz szabadkikötők felé 1936 folyamán szakadás állott be, amely megszakítás mennyiségileg is éles kifejezésre jut.

Az 1936. év második felében ugyan a helyzet a szállított mennyiségek szempontjából javult, mert a fizetési kérdés rendeztetett és így remélhető, hogy az 1937. évben Magyarország ismét elfoglalhatja az olasz szabadkikötők szeszrel való ellátásában azt a helyet, amely őt eddig is megillette.

Az *Olaszországba* kiszállított szesz mennyiség visszaesése nem túlnagy, de tekintetbe veendő, hogy a felsőolaszországi vermút- és likőr kivitel önmagában véve is erősen zsugorodott a világválság következtében. A szesz mennyiség csökkenése összefügg még a megtorlásokkal is, amelyek az olasz vermút- és likőr-kivitelnél erősen éreztették hatásukat. A világválság enyhülése, amelynek biztató jeleit a világkereskedelem forgalmi adatainak javulásában világosan látni, valószínűleg éreztetni fogja hatását az olasz vermút- és likőr-kivitelben is, aminek következtében ez iparágak felvevőképessége az 1937. évben javulni fog. Ezeknél az üzleteknél az olasz devizakorlátozások szintén erősen éreztették hatásukat.

A *német szabadkikötőkbe* kivitt mennyiség az 1936. naptári évben szintén jóval kisebb volt az előző évinél. A mennyiségi visszaesés magyarázataként megemlítem, hogy egyrészt a német szabadkikötők tranzitforgalma a gazdasági válság következtében erősen szenvedett és az északi, szabad devizában fizető országok szeszellátása az 1936. évben inkább hollandi és belga kikötők, mint a német szabadkikötők útján történt, másrészt azonban a német szabadkikötőkben működő iparok nagyon erősen érezték a világválság hatásait és csak az utóbbi időkben kezdtek jelek mutatkozni, amelyek e válság enyhülésére engednek következtetni. Valószínű, hogy az 1937. naptári év e téren is megfelelő javulást fog előidézni, habár feltehető, hogy e javulás csak a mennyiségre, nem pedig az árakra fog vonatkozni, mert a nemzetközi verseny szabadkikötői üzletnél is élesen fog jelentkezni.

Az 1936. év folyamán a német belső gazdasági helyzet lehetővé tette, hogy Magyarországból ott ismét jelentős szesztétel helyeztessék el. A szeszgyártási célokra szolgáló nyersanyagoknak egy része *Németországban* emberi táplálkozásra használtatik fel, úgy, hogy az emelkedő német belső szesz fogyasztás folytán megnyílt a lehetősége annak, hogy újabb szeszszállítás történjék Magyarországból Németországba és pedig a belforgalomban történő felhasználásra. Az elszámolás kliring-alapon történik, vagyis a német belső fogyasztásra irányuló magyar szesz kivitel beleillesztetik a német-magyar kliring-szerződés általános keretébe. A mennyiségi eltolódás az 1935. és 1936. évek között jelentéktelen.

Az 1936. évben Magyarországból *Svájcba* szesz kiszállítás nem történt. A svájci szeszmonopólium a korábbi években Európának egyik legfontosabb

szeszvevője volt, amely a kiviteli feleslegeknek jelentékeny részét abszorbeálta. A helytelen törvényhozási intézkedések, amelyekre már előző jelentésemben is rámutattam, Svájcnak, mint szeszvevőnek fontosságát lényegesen csökkentették. Az a viszonylag csekély mennyiségű külföldi szesz, amelyet a svájci szeszgyedárúság az 1936. évben vásárolt, Hollandiából került az országba. A svájci gyümölcspálinka-kérdés — a helytelen törvényhozási intézkedések részbeni kiküszöbölésével — időközben nyugvópontra jutott. Közben új alapokra helyeztetett a magyar-svájci fizetési forgalom is, úgy, hogy minden remény meg van arra, hogy az 1937. évben Magyarország ismét kiveheti részét a svájci szeszszükséglet ellátásában.

Az *olasz gyarmati* üzlet és az egyiptomi szállítások nem öleltek fel sohasem nagyobb mennyiségeket, feltehető azonban, hogy éppen az olasz gyarmati üzlet a jövőben erősebben meg fog indulni, amidőn Olaszország új gyarmati birodalmát már teljesen berendezte.

A fontosabb piacok közül *Görögország* még mindig az önellátás alapján áll. A nemzetközi borhelyzet javulásával kapcsolatosan remélhető, hogy e téren is változás fog beállni és hogy a magyar szesz-kivitel e piacon ismét el fogja foglalni az őt megillető helyet.

Benkő Mihály végül ugyancsak a *borpiac* helyzetére vonatkozóan tett jelentést:

Az 1936. évi kampányban bortermésünk igen bő volt, úgy, hogy annak elraktározása, különösen a nagy hordóhiány miatt igen nagy gondot okozott a termelőknek és kereskedőknek egyaránt. De a sok évi összeköttetések alatt kifejlődött jó viszony, amely a termelők és kereskedők közt fennáll, lehetővé tette, hogy belátva az egymásrautaltságot, karöltve igyekeztek egymáson segíteni és így sikerült csak a nagy hordóhiány ellenére a termést elraktározni.

Ennél sokkal nagyobb akadályokba ütközik a meglévő bor értékesítése és, ha tekintetbe vesszük, hogy a gazdák ma már idejében és igen intenzíven védekeznek a különböző szőlőbetegségek ellen és mind nagyobb és nagyobb területeket ültetnek be szőlővel, évről-évre ennél is bővebb termésre számíthatunk, előre látható, hogy már most, de előbb-utóbb feltétlenül oly intézkedésekre lesz szükség, amelyek által borfeleslegünk nagy részé-

től megszabaduljunk, vagy azt oly módon dolgozzuk fel, hogy könnyebben tárolható állapotban raktározhassuk el. Figyelembe kell venni azt is, hogy a dongafa ára is rohamosan emelkedik és egyáltalában nincs arányban az olcsó borárakkal.

Mint hogy exportra számottevő mennyiségben az igen olcsó Brennweinből számíthatunk, ennek az alacsony fokú bornak az elhelyezése a legfontosabb. Ott oly minimális árdifferenciák jönnek számításba, amelyek igen fontossá teszik, hogy az országhatárig a fuvar a legmérsékeltőbb legyen. Az idei bortermő évben pl. mikor az export igen élénk volt ezekben a borokban, Pécs környékéről úgyszólván semmi sem ment külföldre, mert innen Budapestre vagy Budafokra oly nagy a fuvar, hogy a Budapest környéki borokkal a versenyt nem veheti fel. Ezen az állapoton kellene elsősorban segíteni oly módon, hogy az exportborokra fuvarkedvezményt adnának a vasutak. Ez nemzeti érdek is, s a tömeget tekintve, végeredményben a vasutak sem fizetnének rá.

Közepes termés esetén tekintetbevéve a ma már mindenütt meglévő intenzív és korai védekezést és az új ültetvényeket, minimálisan 3¹/₂ millióra tehető az átlagbortermés az eddigi 2¹/₂ millióval szemben.

A fogyasztás a következőképpen oszlik meg:

Belföldi fogyasztás 2 millió hektoliter,
Export 1/2 millió hektoliter.

Ha feldolgozásra 1 millió hektoliter kerülne (szesz, borpárlat és ecet előállítására), akkor a helyzet kiegyensúlyozott lenne és az árak némileg stabilizálódnának. Semmiesetre sem állhatnának be ilyen katasztrófális árzuhanások, amelyek a gazdákat erőltetett eladásokra kényszerítenék.

Ennek az 1 millió hektoliteres évi borfeleslegnek feldolgozásáról kellene, hogy gondoskodás történjék. Ez azért is fontos, mert a borpárlat exportálása is könnyebb, s kevesebb edényt is igényel, ha el kell raktározni.

A fogyasztási adó eltörlésétől — véleményem szerint — semmi eredmény sem lenne várható, azonkívül ez a városok és községek oly jelentékeny bevétele, amelyről le nem mondhatnak.

Ezután a szakosztály az italok, mindennemű tápszerek, állati eredetű takarmányok egységértékeit állapította meg.

Nemzetközi Statisztikai Intézet.

Institut International de Statistique.

Az Intézet bizottságai. — *Les commissions de l'Institut.*

A Szemle f. é. folyamában¹⁾ az Intézet bizottságairól közölt hírek kiegészítéseképpen a *Revue de l'Institut International de Statistique* 5. évfolyamának 2. száma alapján most arról emlékezhetünk meg, hogy az új építkezések és a lakásviszonyok

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1937. évf. 129. és 777. l.

statisztikájának tanulmányozására most alakított bizottságban is helyet nyert magyar statisztikus: *Illyefalvy* I. Lajos dr. m. kir. kormányfőtanácsos, egyetemi c. ny. rk. tanár, Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának igazgatója, a bizottság munkakörébe utalt kérdések nemzetközileg ismert, kiváló szakértője.

Személyi hírek. — *Nouvelles.*

Uruguay. Az állam hivatalos statisztikai szolgálatának vezérigazgatójává *Fonticelli E.* neveztetett ki.

Anhalt. Az országos statisztikai hivatal vezetésében a nyugalmabavonult *Müller K.-t Richter* kormánytanácsos váltotta fel.

Saarvidék. A Saarvidék (Saarland) statisztikai hivatalának igazgatói állásában a németbirodalmi hadügyminisztérium szolgálatába átlépett *Cartellieri* utóda *Blind* Saarbrücken városi statisztikai hivatali igazgató lett.

Hannover. *Seutemann* Károly, a város statisztikai hivatalának nemzetközi körökben és tudományos tanulmányai révén is jól ismert igazgatója nyugalmabavonult. Utódául *Knibbe H.*, a hannoveri

városi statisztikai hivatal tudományos asszisztense neveztetett ki.

Oslo. A város statisztikai hivatalának igazgatója *Sollid E.* lett. Az előző igazgató *Gulbrandsen O.* volt.

Schumann Erich †. (1891—1937.) A német városi statisztika egyik jeles képviselője, *Schumann Erich* 1937 április 5-én váratlanul elhunyt. Előbb a lipcsei statisztikai hivatalban dolgozott, majd 1919-től Kassel, 1928-tól pedig Drezda város statisztikai hivatalának volt vezetője. A Német Községi Statisztikai Munkaközösség egyik alelnökét, a *Statistisches Jahrbuch Deutscher Gemeinden* tevékeny szerkesztőjét, a német sportélet pedig vezetőegyénségeinek egyikét vesztette el korai halálával.

Nemzetközi jelzőtábla, 1936.

Tableau économique international, 1936.

Az államok legfőbb statisztikai adatait összefoglaló jelzőtáblánk, a multévi táblázattal összehasonlítva, különösen a gazdasági helyzet további javulására nyújt határozott dokumentumokat.

A táblázathoz megjegyezzük, hogy az ezévben is részint évi átlagokat (állomány- és rokonadatok, rendszeren hóvégi adatok alapján kiszámítva), részben évvégi adatokat (többi adatok) közöl. Főforrásul a Népszövetség adatgyűjteményei szolgáltak.

Nemzetközi Statisztikai Intézet.

Institut International de Statistique.

Az Intézet bizottságai. — *Les commissions de l'Institut.*

A Szemle f. é. folyamában¹⁾ az Intézet bizottságairól közölt hírek kiegészítéseképpen a *Revue de l'Institut International de Statistique* 5. évfolyamának 2. száma alapján most arról emlékezhetünk meg, hogy az új építkezések és a lakásviszonyok

¹⁾ L. M. Stat. Szemle 1937. évf. 129. és 777. l.

statisztikájának tanulmányozására most alakított bizottságban is helyet nyert magyar statisztikus: *Illyefalvy* I. Lajos dr. m. kir. kormányfőtanácsos, egyetemi c. ny. rk. tanár, Budapest székesfőváros Statisztikai Hivatalának igazgatója, a bizottság munkakörébe utalt kérdések nemzetközileg ismert, kiváló szakértője.

Személyi hírek. — *Nouvelles.*

Uruguay. Az állam hivatalos statisztikai szolgálatának vezérigazgatójává *Fonticelli E.* neveztetett ki.

Anhalt. Az országos statisztikai hivatal vezetésében a nyugalmabavonult *Müller K.-t Richter* kormánytanácsos váltotta fel.

Saarvidék. A Saarvidék (Saarland) statisztikai hivatalának igazgatói állásában a németbirodalmi hadügyminisztérium szolgálatába átlépett *Cartellieri* utóda *Blind* Saarbrücken városi statisztikai hivatali igazgató lett.

Hannover. *Seutemann* Károly, a város statisztikai hivatalának nemzetközi körökben és tudományos tanulmányai révén is jól ismert igazgatója nyugalmabavonult. Utódául *Knibbe H.*, a hannoveri

városi statisztikai hivatal tudományos asszisztense neveztetett ki.

Oslo. A város statisztikai hivatalának igazgatója *Sollid E.* lett. Az előző igazgató *Gulbrandsen O.* volt.

Schumann Erich †. (1891—1937.) A német városi statisztika egyik jeles képviselője, *Schumann Erich* 1937 április 5-én váratlanul elhunyt. Előbb a lipcsei statisztikai hivatalban dolgozott, majd 1919-től Kassel, 1928-tól pedig Drezda város statisztikai hivatalának volt vezetője. A Német Községi Statisztikai Munkaközösség egyik alelnökét, a *Statistisches Jahrbuch Deutscher Gemeinden* tevékeny szerkesztőjét, a német sportélet pedig vezető-egyéniségeinek egyikét vesztette el korai halálával.

Nemzetközi jelzőtábla, 1936.

Tableau économique international, 1936.

Az államok legfőbb statisztikai adatait összefoglaló jelzőtáblánk, a multévi táblázattal összehasonlítva, különösen a gazdasági helyzet további javulására nyújt határozott dokumentumokat.

A táblázathoz megjegyezzük, hogy az ezévben is részint évi átlagokat (állomány- és rokonadatok, rendszeren hóvégi adatok alapján kiszámítva), részben évvégi adatokat (többi adatok) közöl. Főforrásul a Népszövetség adatgyűjteményei szolgáltak.

Nemzetközi jelzőtábla, 1936.

Ország	Territoire	Lélekszám Population	Népsűrűség — Densité de la population	Östern. fogl. népesség ¹⁾ Population se livrant à la product. du sol ¹⁾	Élveszületés ¹⁾ — En- fants nés vivants ¹⁾	Halálozás — Décès ¹⁾	Term. szaporodás ¹⁾ Accroissement naturel ¹⁾	Nyilvántartott munka- nélkülek — Chômeurs enregistrés ²⁾	Szántóföldterület ¹⁾ Étendue des champs labourés ¹⁾	Búzatermés ¹⁾ — Pro- duction de froment ¹⁾	Kőszéntermelés ¹⁾ Prod. de charbon ¹⁾	Behozatal ¹⁾ Importations ¹⁾	Kivitel ¹⁾ Exportations ¹⁾	Külkereskedelmi ¹⁾ mérleg — Balance du commerce extérieur ¹⁾
	1.000 km ²	1.000	1 km ² -re par km ²	%	%	%		1.000	%	1.000 q	1.000 t.	1.000.000 P		
Am. Egy. Áll.	7.839	128.429	16.4	22.0	16.9	10.9	6.0	6.301	17.8	170.498	441.536	8.165	8.149	— 16
Argentina	2.793	12.450	4.5	16.8	25.5	12.9	12.6	.	9.1	67.450	.	1.151	1.702	+ 551
Ausztráliai Állam-Szöv.	7.704	6.775	0.9	22.9	17.1	9.4	7.7	47	1.5	40.709	11.063	1.464	1.724	+ 260
Ausztria	84	6.760	80.5	31.9	13.1	13.2	— 0.1	382	23.6	3.678	244	794	606	— 188
Belgium	30	8.300	276.6	19.1	15.1	12.2	2.9	132	35.5	4.396	27.876	2.415	2.258	— 157
Bolívia	1.333	3.000	2.3
Brazília	8.511	42.395	5.0	1.429	648	835	1.086	+ 251
Brit-India	4.684	370.500	79.1	67.1	34.9	23.6	11.3	.	46.4	95.772	20.833	1.551	2.288	+ 737
Bulgária	103	6.254	60.7	81.0	25.6	14.1	11.5	.	36.0	16.140	102	131	161	+ 30
Cseh-Szlovákia	140	15.187	108.5	28.2	17.4	13.3	4.1	619	41.6	15.127	12.353	1.053	1.072	+ 19
Csille	742	4.552	6.1	37.8	34.6	25.2	9.4	5	4.6	8.689	1.871	242	381	+ 139
Dánia	43	3.722	86.6	30.3	17.8	11.0	6.8	142	62.1	3.100	.	1.042	995	— 47
Délafrikai Unió	1.222	9.500	7.8	69.6	24.4	9.6	14.8	.	4.0	4.407	14.842	1.477	1.850	+ 373
Esztország	48	1.130	23.5	65.6	16.1	15.6	0.5	2	23.8	662	.	81	78	— 3
Finnország	388	3.582	9.2	63.4	19.6	12.7	6.9	4	7.2	1.481	.	471	540	+ 69
Franciaország	551	41.900	76.0	35.6	15.2	15.7	— 0.5	413	38.8	68.979	45.226	5.148	3.133	— 2.015
Görögország	130	6.839	52.6	53.8	28.3	14.9	13.4	.	14.8	6.382	.	370	229	— 141
Holland-Kelet- India	1.904	65.420	34.4	58.7	.	1.200	614	1.322	+ 708
Ir szabad állam	69	2.966	43.0	52.1	19.6	14.4	5.2	20	21.5	2.133	114	661	369	— 292
Japán	382	69.500	181.9	50.3	31.6	16.8	14.8	330	15.7	12.300	41.000	2.647	2.578	— 69
Jugoszlávia	248	15.174	61.2	82.0	31.4	17.0	14.4	22	30.2	29.236	441	310	340	+ 30
Kanada	9.542	11.028	1.2	31.2	20.2	9.6	10.6	92	2.6	62.384	10.298	2.154	3.471	+ 1.317
Kína	11.103	450.000	40.5	230.777	20.897	945	709	— 236
Kolumbia	1.162	8.847	7.6	.	31.0	14.9	16.1	.	.	1.022	250	232	304	+ 72
Kuba	114	4.290	37.6	48.6	348	522	+ 174
Lengyelország	388	34.221	88.2	76.0	26.2	14.2	12.0	466	47.7	21.326	29.747	642	656	+ 14
Lettország	66	1.965	29.8	68.0	18.1	14.1	4.0	6	31.7	1.435	.	117	130	+ 13
Litvánia	56	2.527	45.1	65.9	24.1	13.3	10.8	.	48.5	2.162	.	88	109	+ 21
Magyarország	93	8.991	96.6	55.7	20.4	14.3	6.1	16	60.3	23.892	827	433	507	+ 74
Mexikó	1.969	18.852	9.6	67.8	38.6	22.0	16.6	.	2.5	3.703	1.072	417	742	+ 325
Nagy-Britannia	244	47.098	193.0	5.6	15.3	12.3	3.0	1.424	24.5	15.040	232.191	13.234	7.398	— 5.836
Németalföld	34	8.557	251.7	20.6	20.1	8.7	11.4	163	28.3	4.425	12.803	2.193	1.603	— 590
Németország	471	67.105	142.4	28.9	19.0	11.8	7.2	1.479	41.2	44.269	158.380	5.737	6.485	+ 748
Norvégia	323	2.895	9.0	35.3	14.8	10.3	4.5	36	2.7	570	659	769	569	— 200
Olaszország	310	42.831	138.2	47.3	22.2	13.5	8.7	.	41.1	61.122	826	1.450	1.275	— 175
Peru	1.249	6.900	5.5	1.2	.	85	164	284	+ 120
Portugália	92	7.301	79.4	51.1	28.3	16.4	11.9	.	.	2.284	230	300	156	— 144
Románia	295	19.423	65.8	.	31.5	19.8	11.7	16	47.0	35.031	290	269	415	+ 146
Spanyolország	503	24.849	49.4	56.1	25.2	15.3	9.9	457	31.2	33.065	7.017	966	644	— 322
Svájc	41	4.163	101.5	21.7	15.6	11.4	4.2	.	12.2	1.216	.	1.248	883	— 365
Svédország	449	6.267	14.0	40.7	14.2	12.0	2.2	100	9.1	5.858	456	1.401	1.312	— 89
Szovjetköztársaságok Uniója	21.176	173.000	8.2	84.9	11.0	308.298	123.679	907	913	+ 6
Új-Zéland	268	1.573	5.9	24.2	16.6	8.7	7.9	39	3.3	1.946	838	588	758	+ 170
Uruguay	187	2.040	10.9	.	20.4	10.6	9.8	.	7.5	2.858	.	174	236	+ 62
Venezuela	912	3.360	3.7	.	32.7	17.9	14.8	.	.	.	7	147	651	+ 504

¹⁾ Néhány államnál korábbi évi adat. — ²⁾ Évi átlag. — ³⁾ A motorkerékpárok nélkül.

Tableau économique international, 1936.

Automobilállomány ²⁾ Nombre des automobiles ²⁾	Aranytartálék Réserve-or	Bankjegyforgalom Billets de banque en circulation	Állami bevételek ¹⁾ Recettes de l'Etat ¹⁾	Állami kiadások ¹⁾ Depenses de l'Etat ¹⁾	Államadósság ¹⁾ Dette publique ¹⁾	A pénzegység árfolyama Cours de l'unité monétaire			Bankkamatláb ³⁾ Taux en banque ³⁾	Nagykereskedelmi index ³⁾ Indice des prix de gros ³⁾	Mégélhető index ³⁾ Indice du coût de la vie ³⁾	Pays
						a pénzegység megnevezése unité monétaire	érmeparitás parité P	változás az aranyparitáshoz ³⁾ Change-ment par rapport à la parité-or, ³⁾ % -100				
1.000	1.000.000 P	az illető állam pénzegységének millió értékében — en millions (unités monétaires des pays resp.)							0/0	1929 = 100		
28.521	38.016	6.543	7.294	6.158	35.026	Dollár . . .	5.718	59.2	1.50	84.8	82.2	Etats-Unis
248	1.361	1.302	983	983	3.572	Aranypeso . . .	5.516	46.2	3.50	102.4	90.6	Argentine
697	11	47	109	109	1.256	Fontsterling . . .	27.825	48.2	4.25	85.6	82.7	Australie
44	154	1.068	1.342	1.400	3.567	Schilling . . .	0.805	79.0	3.50	83.9	94.4	Autriche
202	2.133	4.614	2.154	2.630	11.091	Belga	0.795	72.0	2.00	69.1	84.7	Belgique
4	11	210	200	200	1.937	Boliviano . . .	2.087	21.6	.	.	.	Bolivie
144	80	4.030	3.219	3.726	16.906	Milreis	0.684	42.4	.	.	.	Brésil
83	926	1.899	1.176	1.194	12.087	Rupia	2.087	60.8	3.00	64.5	68.5	Inde anglaise
5	69	3.827	6.913	6.913	22.425	Leva	0.041	98.8	6.00	57.8	56.7	Bulgarie
108	309	7.540	8.457	8.454	46.785	Cseh korona . . .	0.169	80.1	3.00	77.4	93.1	Tchéco-Slovaquie
38	97	678	1.446	1.446	4.252	Aranypeso . . .	0.696	24.9	4.50	197.3	143.6	Chili
137	183	399	570	660	1.341	Dán korona . . .	1.532	49.0	3.56	97.7	100.4	Danemark
282	686	18	43	39	260	Fontsterling . . .	27.825	59.8	3.50	85.0	88.5	Union Sud-Afric.
5	51	48	90	90	126	Eszti korona . . .	1.532	60.8	4.50	77.8	83.8	Estonie
36	120	1.630	4.684	4.056	4.629	Finn márka . . .	0.144	51.5	4.00	93.4	81.5	Finlande
2.167	10.114	89.342	43.482	48.281	.	Francia frank . . .	0.224	92.4	3.67	65.5	91.1	France
15	91	6.203	12.725	13.386	47.364	Drachma	0.074	42.4	7.00	112.5	105.4	Grèce
62	206	162	.	.	.	Hollandi forint . . .	2.298	95.4	4.00	46.4	.	Indes Néerland.
58	.	16	35	35	48	Fontsterling . . .	27.825	60.5	2.00	.	90.9	Etat libre d'Irlande
147	1.561	2.515	2.814	2.814	10.208	Yen	2.850	34.5	3.38	89.9	87.8	Japon
13	166	6.274	10.324	10.324	30.279	Dinár	0.101	77.2	5.00	68.0	61.1	Yougoslavie
1.234	640	191	.	408	3.432	Dollár	5.718	59.1	2.50	78.0	80.8	Canada
43	.	1.080	991	991	.	Sanghai-tael . . .	3.822	42.2	.	103.5	105.0	Chine
19	63	85	74	74	179	Aranypeso	5.565	34.7	.	.	.	Colombie
40	.	.	73	73	242	Aranypeso	5.718	59.1	.	.	.	Cuba
29	252	1.462	2.317	2.317	4.660	Zloty	0.641	99.6	5.00	56.1	60.1	Pologne
5	51	115	180	180	107	Lat	1.103	89.6	5.42	75.6	73.0	Lettonie
2	40	127	303	288	115	Lita	0.572	99.7	.	.	46.6	Lituanie
19	84	436	1.199	1.267	1.793	Pengő	1.000	99.8	4.00	73.6	82.0	Hongrie
105	154	454	333	333	1.239	Aranypeso	2.850	33.0	.	100.4	.	Mexique
2.242	8.742	467	938	938	7.910	Fontsterling . . .	27.825	60.5	2.00	82.7	89.6	Grande-Bretagne
142	1.652	794	630	786	3.470	Hollandi forint . . .	2.298	94.9	2.83	64.0	78.6	Pays-Bas
1.370	91	6.964	7.806	8.221	14.439	Márka	1.362	100.1	4.00	75.9	80.8	Allemagne
70	332	452	522	522	1.552	Norvég kor.	1.532	55.2	3.53	89.9	93.4	Norvège
415	703	18.888	22.153	22.045	108.637	Lira	0.301	82.0	4.69	79.7	82.6	Italie
18	12	119	154	154	697	Sol	1.601	37.1	6.00	103.4	90.4	Pérou
44	229	2.417	2.424	2.421	7.237	Escudo	0.253	60.4	4.67	85.9	85.6	Portugal
24	383	30.138	28.698	28.698	139.052	Leu	0.034	72.4	4.50	68.5	65.5	Roumanie
155	2.430	4.837	.	4.979	21.779	Peseta	1.103	49.6	5.00	97.4	99.1	Espagne
80	2.213	1.482	484	524	2.848	Svájci frank . . .	1.103	92.6	2.30	67.7	80.7	Suisse
168	812	893	1.292	1.292	2.264	Svéd korona	1.532	56.6	2.50	85.7	92.9	Suède
356	1.286	11.256	98.070	97.120	.	Rubel	2.942	U. R. S. S.
215	80	14	31	31	283	Fontsterling . . .	27.825	48.5	2.42	94.6	85.7	Nouvelle-Zélande
57	234	89	84	84	.	Aranypeso	5.913	45.7	.	.	.	Uruguay
21	172	93	216	216	4	Bolivar	1.103	79.1	.	.	.	Venezuela

¹⁾ Pour quelques Etats, années précédentes. — ²⁾ Sans les motocyclettes. — ³⁾ Moyenne annuelle.

Összefoglaló helyzetjelentés. Résumé de la situation en Hongrie.

1937. augusztus. — Août 1937.

Népmozgalom. — Munkapiac. — Termelés. — Kereskedelem és közlekedés. — Áralakulás. — Pénz és hitel.
Gazdasági jelzőtábla.
Rajzok a gazdasági jelzőtáblához.

Mouvement de la population. — Marché du travail. — Production. — Commerce et transports. — Mouvement des prix. — Monnaie et crédit.

Tableau économique.

Graphiques au tableau économique.

Résumé. Nous présentons les données statistiques relatives au mois d'août 1937:

Le nombre des mariages contractés (5.486) a dépassé légèrement le chiffre du mois d'août précédent (5.057). Celui des enfants nés vivants (15.576) a accusé une régression sur le chiffre correspondant de 1936 (15.993). Le nombre des décès (10.276) a baissé, lui aussi, mais relativement un peu moins par rapport au mois d'août précédent (10.452). Ainsi, l'accroissement dit naturel (5.300 unités) a été légèrement inférieur à celui d'août 1936 (5.541). Pour 1000 habitants, la nuptialité a représenté 7·2; la natalité, en ne comptant que les nés-vivants, 20·4; la mortalité, 13·5; l'accroissement naturel, 6·9.

Le chômage, montrant une nouvelle diminution due à des causes saisonnières, a baissé de 4·0% par rapport au mois précédent et de 7·0% par rapport au chiffre correspondant de l'année dernière. A la fin d'août, le nombre des chômeurs enregistrés tomba à 13.427, chiffre inférieur à ceux notés depuis le point culminant de la crise économique.

D'après les bureaux de placements publics et privés, le nombre des offres de travail dépassait bien celui du mois précédent. Le nombre des demandes de travail a également grandi, mais dans une proportion moins considérable. Pour la Hongrie entière, on a noté, pour 100 offres de travail, 237 demandes (contre 265 au mois précédent et 302 au mois d'août de l'année dernière).

La production de lignite, accusant une augmentation saisonnière extraordinaire, s'est élevée à 6·1 millions de q, dépassant de 6·6% le chiffre de juillet dernier et de 18·7% celui du mois d'août précédent; elle a été supérieure à toutes celles notées depuis 1933 à cette époque de l'année.

La production de minerai de fer et scorie de fer, ainsi que celle de la fonte à affiner, quoique baissant de 10·5% et de 5·3% par rapport à juillet dernier, ont progressé de 14·9% et de 27·5% comparativement au mois d'août précédent, dépassant celles notées en août depuis 1933.

La production d'énergie électrique a varié peu par rapport à juillet dernier et au mois d'août précédent. On n'y voit une diminution sensible que

quant à la production du courant employé comme force motrice, qui a baissé de 5·2% par rapport au mois d'août précédent; comparativement à juillet dernier, elle n'a diminué que de 0·9%.

La balance du commerce extérieur s'est soldée par un excédent de 8·6 millions de pengős contre également un excédent (17·5 millions) en 1936. Les importations ont représenté 41·2 millions de p. (en 1936, 31·9); les exportations, 49·8 millions (en 1936, 49·4).

L'accroissement des importations tient principalement au fait que pour presque toutes les grandes matières de base industrielles, on a importé des quantités dépassant (pour quelques-unes dans une mesure très considérable) celles de l'année dernière. Cela semble indiquer que la régression constatée aux mois précédents pour certaines importations de matières premières a été due, non à une diminution des besoins intérieurs, mais à des causes étrangères à notre économie nationale. Au mois d'août dernier, c'est l'importation de fontes brutes, de ferraille et de coton brut qui a baissé considérablement. — Il est à remarquer que les prix étaient en général supérieurs à ceux de l'année dernière.

L'exportation se ressentait fort de l'infériorité de la récolte de froment. On n'a exporté que 2.418 wagons de froment contre 8.187 wagons au mois d'août précédent. De ce fait-là, les exportations accusent une diminution de plus de 8 millions de pengős par rapport au chiffre de l'année dernière. La production de fruits et légumes frais étant peu considérable, l'exportation a baissé à cet égard aussi. Ces régressions ont été compensées en quelque sorte par d'autres exportations, parmi lesquelles il faut mentionner surtout celles d'animaux et d'autres produits d'élevage et en ce qui concerne l'industrie, les articles exportés par l'industrie lourde.

Le trafic ferroviaire a montré une progression notable, due à des causes saisonnières et à l'amélioration de la situation économique. D'ailleurs, ce trafic augmente toutes les années à un rythme de plus en plus rapide à partir de la fin de juillet jusqu'à la fin de l'année. La quantité des marchandises transportées (1.739 mille tonnes) a monté de 202 mille tonnes (de plus de 13%) par rapport

à juillet dernier et de 15·4% par rapport au mois d'août précédent. Les chemins de fer ont transporté 6·7 millions de voyageurs; à cet égard, le trafic a augmenté de 8·4% comparativement à juillet dernier et de 10·9% par rapport au mois d'août précédent.

Le nombre des véhicules à moteur en service, s'accroissant de 576, s'est élevé à 32.529; il a montré une augmentation de 3.073 unités (+10·4%) sur le chiffre de l'année dernière. Parmi les voitures enregistrées, il y avait 13.697 automobiles destinées au transport des personnes, 3.461 camions automobiles et 10.770 motocyclettes.

L'indice général des prix de gros variait peu ces derniers mois; en août, il n'a montré aucun changement par rapport au mois précédent (94 points). Les éléments composant cet indice n'ont pas accusé de variation; les „ciseaux agricoles“ n'ont pas bougé depuis fin juillet.

Les prix de détail ayant légèrement monté, l'indice du coût de la vie s'est élevé à 102·3 (+0·2 point). Les prix de vêtements ont diminué.

Selon les chiffres de la Banque Nationale, la circulation des billets de banque (453 millions), quoique baissant de 6·3 millions par rapport à juillet dernier, a monté de 43·1 millions comparativement au mois d'août précédent. Le portefeuille-effets a représenté 416·4 millions; on y voit un accroissement de 18 millions sur le chiffre de juillet dernier et une diminution de 88·7 millions sur celui du mois d'août précédent.

Les dépôts en banque augmentaient peu ces derniers mois. En août dernier, à la Caisse d'épargne postale et dans les établissements membres de l'Institut central des sociétés financières, ils se sont élevés à 1.440·9 millions, s'accroissant de 10·6 millions comparativement à juillet; depuis le mois d'août 1936, ils ont monté de 58·4 millions.

A la Bourse de Budapest, les cours ont baissé. L'indice des actions est tombé à 167·3 (—8·6 points). Les transactions ont été relativement peu nombreuses.

En ce qui concerne les chiffres de la sécurité du crédit, ils montrent une amélioration supérieure à celles notées depuis le point culminant de la crise économique. Il n'y a eu que 28 insolabilités. Tout indique qu'on ne fait plus de crédit à la légère. Les données concernant les protêts, et qui reflètent plus encore la situation, montrent une amélioration remarquable. Le nombre des lettres de change protestées, ainsi que leur montant, ont baissé comparativement à juillet dernier (—4·7% et 23·6%); par rapport au mois d'août précédent, on y voit également une régression (—10·8% et 15·6%).

*

Népmozgalom.

1937 augusztus folyamán a házasságkötések száma kissé emelkedett, míg a halálozásoké egy árnyalattal megfogyott; sajnos, ugyanakkor a születések száma is — éspedig valamivel erősebb mértékben — visszaesett. A természetes szaporodás nem érte el teljesen az előző augusztusi — közepes — szintet.

Az újonnan kötött házasságok száma 1937 augusztusában 5.486, tehát valamivel több, mint az előző augusztusban (5.057). Ebben része lehet annak is, hogy a mezőgazdasági munkálatok ezidén — már az előző hónapban is — jóval előbbre haladtak, mint tavaly. Az élveszületések száma (15.576) az elmúlt hónapokhoz hasonlóan augusztusban sem érte el az előző évit (15.993). Megfogyott valamelyest: az 1936 augusztusi 10.452-ről 10.276-ra csökkent a halálozások száma is. Ezen a téren főleg az 1—6 éves korú gyermekhalottak száma javult jelentősen (913-ról 715-re), de a csecsemőhalottaké is megapadt, bár csak szerényebb mértékben (2.549-ről 2.469-re). Száz élveszületésre ennek ellenére meglehetősen sok: 15·8 egy éven aluli halott jutott. 7 évnél idősebb korban augusztus folyamán is az ország több (7.092) lakosát ragadta el a halál, mint egy évvel előbb (6.990). Nem örvendetes tünet, hogy a természetes szaporodás (5.300 fő) valamivel ismét az előző augusztusi (5.541) alatt maradt. Ezer lakosra számítva a házasságkötési arány 1937 augusztusban 7·2 volt, a születési arány (20·4) csak egy árnyalattal lépte túl a 20 ezreléket, a halálozási arány pedig 13·5-et ért el.

Munkapiac.

Idényszerű behatásokra a munkapiac helyzete tovább javult. A kimutatott munkanélküliek száma újabb mélypontot ért el. A válság enyhülése óta a munkanélküliek száma ilyen alacsony még nem volt. A hatósági és ingyenes munkaközvetítés is eredményes.

A munkanélküliek számának idényszerű hanyatlása augusztus hó folyamán tovább folytatódott. A magyarországi szakszervezetek a hó végén összesen 13.427 munkanélkülit mutattak ki. Egy hó leforgása alatt a munkanélküliek száma 557-tel (3·9%-kal) hanyatlott, a múlt év ugyanazon időpontjához képest a csökkenés 1.010 (—7·0%). Tavaly augusztusban csak 859 volt a hanyatlás (—5·6%). A kimutatott munkanélküliek 86·2%-a (11.573) férfi, 13·8%-a pedig (1854) nő volt; az előző hónappal szemben 3·7% (431), illetve 6·3% (126) a csökkenés. Budapesten a munkanélküliek száma 8.118-ra rúgott s az összes munkanélkülieknek 60·5%-át tette. Vidéken 5.309 munkanélkülit tartottak nyilván. A vidék részesedése tehát 39·5% volt. A budapesti és a vidéki munkanélküliek számának hanyatlása nagy százalékos eltérést mutat, mert budapesten a csökkenés mindössze 0·9%

volt (— 71), szemben a vidékkel, ahol a hanyatlás 8·4%-ot tett (— 486).

Foglalkozás szerint csökkent a munkanélküliek száma az előző hónappal szemben az építőiparban 14·5%-kal, a faiparban 2·2%-kal, a bőriparban 31·6%-kal. Emelkedett a munkanélküliek száma a szellemi munkásoknál 7·5%-kal, a sokszorosítóiparban 6·3%-kal, az élelmezési iparban 4·0%-kal, a ruházati iparban 8·1%-kal, a szállodai és éttermi alkalmazottaknál 0·7%-kal, végül a vasiparban 0·2%-kal.

A *hatósági és ingyenes magán munkaközvetítők* tevékenysége erőteljesebb volt az előző havinál. A közvetítő hivatalok 19.334 munkahelyet tartottak nyilván, 2.763-mal többet, mint a megelőző hóban. A munkakeresők száma 1.989-cel 45.904-re emelkedett. A jelentkezett munkakeresők 32%-a volt elhelyezhető, szemben a július havi 29%-kal. Országos viszonylatban száz munkahelyre 237 munkakereső esett, az előző havi 265-tel és a múlt évi 302-vel szemben. Az arányszám kedvező alakulását a munkahelyek nagyobb arányú növekedése idézte elő. Budapesten száz munkahelyre 221, a vidéken pedig 289 munkakereső esett. A munkához jutott munkakeresők aránya a fővárosban 33%, a vidéken pedig 28% volt.

Termelés.

A széntermelés kedvező alakulását a gazdasági fellendülés előrehaladott volta indokolja. Az augusztus havi barnaszéntermelés a válságforduló óta az idén volt a legnagyobb.

A vasérc és vassalak, továbbá a finomításra való nyersvas termelésére vonatkozó adatok azonban jelzik az ipari fellendülés tetőpontját s azt is, hogy azon talán már túl is jutottunk. Az augusztus havi hanyatlás ellenére azonban a múlt évvel szemben még mindig figyelemreméltó százalékos gyarapodás mutatkozik.

Az elektromos áramtermelés stagnál.

A konjunkturális fellendülés tartós voltát látszik igazolni a széntermelés kedvező alakulása. A *kőszéntermelés* az előző havi magas teljesítménnyel szemben ugyan visszaesett, a hanyatlás azonban nem érte el a 30 ezer q-t (— 3·6%). Az előző évvel szemben 130 ezer q-s gyarapodás mutatkozik (+ 19·6%). A *barnaszén* termelése ellenben idényszerűleg éspedig jelentős százalékos arányban emelkedett. Augusztus hó folyamán 6·1 millió q barnaszén termeltünk az előző havi 5·7 és a múlt évi 5·2 millió q-val szemben. A gyarapodás 6·6, illetve 18·7%-nak felel meg. Az augusztus havi barnaszéntermelés 1933 óta az idén volt a legnagyobb s az 1933. évvel szemben már 1·7 millió q-s emelkedést mutat. Az év eddig lefolyt hónapjaiban a termelés kivétel nélkül nagyobb volt, mint az elmúlt év azonos hónapjaiban.

Mind a *vasérc* és *vassalak*, mind pedig a *fino-*

mításra való nyersvas termelése augusztus hóban visszaesett éspedig elég jelentős arányban. A vasérc és vassalak termelése 2·7 ezer q-val 230 ezer q-ra hanyatlott (— 10·5%). A termelés azonban ennek ellenére igen magas szinten mozog, mert az augusztus havi termelés a válságforduló óta az idén volt a legnagyobb. A növekedés 1933 augusztusához képest több mint 18 ezer q-t tesz. A termelés a múlt évvel szemben jelentős arányú növekedést tüntet fel. A gyarapodás több, mint 3 ezer q volt (+ 14·9%). A tárgyalt hóban a finomításra való nyers vas termelése szintén visszaesett, de nem olyan nagy arányban, mint a vasércé. A több, mint 300 ezer q-s termelés kerekén 17 ezer q-val maradt el a július havi mögött (— 5·3%), de 65 ezer q-val haladta felül a múlt év augusztus hónapjának termelését (+ 27·5%). Az augusztus havi termelés 1933 óta az idén maximumot ért el és 220 ezer q-val múlta felül az 1933. évit.

Budapest székesfőváros *elektromos áramtermelése* stagnációs képet mutat. A termelés 26·9 millió q-ra rúgott a július havi 26·8 millió q-val szemben (+ 0·1%). A növekedés tehát egészen minimális. De a múlt évvel szemben is egészen elenyésző a gyarapodás (+ 0·8%). A *motorikus célokra elosztott áram* mennyiségének 130 ezer kwó-val való csökkenése 0·9%-nak felel meg. De igen figyelemreméltó jelenség, hogy a múlt évvel szemben 800 ezer kwó csökkenés mutatkozik (— 5·2%). A motorikus célokra elosztott áram mennyiségének hanyatlását azonban bizonyos mértékig pótolni látszik a *magánvilágításra elosztott áram* mennyiségének növekedése. Eltekintve az augusztus havi igen jelentős százalékos arányú idényszerű hanyatlástól (— 9·8%), a múlt évvel szemben az e célra elosztott áram mennyisége 9·3%-os gyarapodást mutat.

Kereskedelem és közlekedés.

A behozott mennyiség csaknem valamennyi fontos ipari alapanyagnál meghaladja a tavalyit. A kivitelben főleg az állattenyésztés és a nehézipar törekedett pótolni az elsősorban a búzaexportnál beállott visszaesést.

A vasúti forgalomban az idényszerű befolyások erőteljesebben érvényesültek, mint tavaly. A forgalom alakulása egyöntetű képet mutat, mert a személyforgalom is jelentősen emelkedett.

A postaforgalmi számsorokban ellenben a konjunkturális javulás nem egyformán érezteti hatását, mert egy-két adatsorban a múlt évihez képest hanyatlás mutatkozik.

A gépjárműállomány újabb tetőpontot ért el.

Külkereskedelem. Az augusztus havi külkereskedelmi forgalom 41·2 millió pengős behozatali, 49·8 milliós kiviteli értékkel, s így 8·6 millió pengős aktív egyenleggel zárult. A múlt évihez képest a behozatal 9·3 millió pengővel, a kivitel 0·4 millióval volt magasabb, minek folytán az ideai aktívum 8·9 millió pengővel kisebb a tavalyinál.

Behozatalunk kedvező alakulásánál elsősorban az játszott szerepet, hogy csaknem valamennyi fontos ipari alapanyagunk importja mennyiségben meghaladta, még pedig egyeseknél igen jelentős mértékben, a tavalyit. Ez a körülmény igazolni látszik azt a feltevést, hogy az egyik-másik fontos nyersanyagnál az utolsó hónapokban tapasztalt mennyiségi visszaesés nem a belső szükséglet csökkenésének, hanem a magyar közgazdaságon kívül álló okoknak volt a következménye. Amellett a múlt évvel szemben általában az árak is magasabbak voltak. A nyers és megmunkált fa 8.998 vg-os tétele csak 2%-kal nagyobb ugyan a tavalyinál, de a tűzifa erős visszaesése mellett a gömbfa 10%-kal, a fűrészáru 5%-kal emelkedett. Több mint kétszeresét szereztük be a múlt évi mennyiségnek nyers ásványolajból (+125%), nyers jutából (+113%), nyers kaucsukból (+155%), s a tavalyinak többszörösét műrostból. Ezek közül különösen fontos a nyers ásványolaj-import megindulása: az ezévi 8 hónapi egész behozatalnak több mint harmadrésze esett augusztusra. Csaknem kétszerese (+96%) jött be a papirosanyag, amiből az import az utóbbi hónapokban ugyancsak ingadozó volt. A műselyemfonálnál 28%, a nyers bőrnél 45% az emelkedés. A nehézipar vasérből 34%-kal, nyers fémekből 52%-kal, kokszból 32%-kal importált többet.

Kiviteli eredményeinken erősen érezhető, hogy az idén csak 2.418 vg. búzát exportáltunk a múlt évi 8.187 vg.-nal szemben, ami több mint 8 millió pengővel rontotta mérlegünket. A friss gyümölcs és főzelékfélék exportja 2 millió pengővel jelentett kisebb bevételt. Az állattenyésztés produktumai azonban e hónapban is jelentékeny, 3.8 milliós többletet mutatnak fel a vágó- és igásállatok, a friss és elkészített hús, disznózsír és szalonna, vaj, húskonzerv, továbbá a baromfi, tojás és toll tételénél. A rozs, a tengeri és az árpa kivitele is együttvéve 2 millió pengővel javult. A maláta, különösen pedig a cukor kedvező elhelyezése folytán jól alakult a mezőgazdasági ipar exportja is. Az egyes iparágak közül a nehézipar kivitele volt a legkedvezőbb: a vasfélgépművek, vasárak, villamos és egyéb gépek és készülékek kivitelét 2.9 millió pengővel emelte.

Vasúti forgalom. Periodikus behatásokra a tárgyalt hóban a vasúti forgalom megélenkült. A júliusi idényszerű mélypont után a forgalom mindig erőteljesebb lendületet vesz. Az idei augusztus hóban bekövetkezett idényszerű javulás meghaladta a szokásos kereteket. A szállított áruk mennyisége 202 ezer tonnával 1.739 ezer tonnára szökött. A növekedés túlhaladta a 13%-ot. A gazdasági életben egyre erőteljesebbé váló fellendülés folytán a múlt évvel szemben 15.4%-os gyarapodás mutat-

kozik. Természetesen a megrakott teherkocsik számának alakulása is hasonló képet mutat. A tárgyalt hó folyamán 118.588 megrakott teherkocsi került szállításra, 12.269-cel több, mint a megelőző hóban és 10.464-gyel több, mint a múlt évben (+11.5%, +9.7%). A vasúti forgalom egyébként egyöntetű volt, mert a szállított utasok száma is jelentős arányban emelkedett, úgy a megelőző havihoz, mint a múlt évihez képest. Augusztusban 6.7 millió utas került szállításra az előző havi 6.0 és a múlt évi 6.3 millióval szemben, az emelkedés 10.9%, illetve 8.4% volt.

Postaforgalom. A gazdasági élet kiterjeszkedése és megerősödése a konjunkturális változások iránt kisebb érzékenységet tanúsító postaforgalmi adatokban is kifejezésre jut. A *közönséges és ajánlott levélküldemények* darabszáma ugyan idényszerűleg visszaesett, de még mindig igen magas szinten mozog és a múlt évvel szemben 2½ millió darabbal emelkedett (+7.4%). A *csomagküldemények* darabszáma a tavalyihoz képest 6.4%-kal nőtt. Feltűnő azonban a postautalványok darabszámának és összegének jelentős százalékos arányú visszaesése. Az előző havihoz képest az előbbi adatsor 14.9%-kal, az utóbbi 30.3%-kal hanyatlott, a múlt évihez képest pedig 0.4%, illetve 18.5% a csökkenés. A *táviratok és a helyközi beszélgetések* száma ellenben a válság mélye óta augusztusban újabb tetőpontot ért el. A távbeszélő főállomások száma tovább emelkedett és a hó végén azok száma már 107.737 volt. Egy év leforgása alatt a gyarapodás 10.355-re rúgott. A *rádióvevőberendezések* számának idényszerű hanyatlása augusztusban is folytatódott, de már kisebb arányú volt, mint a megelőző hónapban. A hó végén 371.287 rádióengedélyes volt. A tavalyihoz képest a növekedés 16.831.

Gépjárműállomány. Magyarország gépjárműállománya a tárgyalt hó végén 32.529-cel újabb tetőpontot ért el. Egy hó leforgása alatt 576-tal (+1.8%), egy év leforgása alatt pedig 3.073-mal (+10.4%) emelkedett a létszám. Az augusztus havi növekedésből a személykocsik állagára 347 esett (+2.6%). A teherkocsik száma mindössze csak 38-cal gyarapodott. A motorkerékpároknál a növekedés 151. Egy év leforgása alatt a személykocsik állománya 2.343-mal (+20.6%), a teherkocsiké 239-cel (+7.4%), a motorkerékpárok száma pedig 302-vel (+2.9%) gyarapodott.

Áralakulás.

A nagykereskedelmi árnívó már hónapok óta csaknem mozdulatlan. A hivatalos nagykereskedelmi árindex fontosabb komponenseinél augusztus hó folyamán nem következett be semmi változás.

Az élelmezési cikkek fogyasztói árának emelkedése folytán az életszint valamivel megdrágult.

Gazdasági jelzőtábla.*)

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag <i>Moyennes</i>		márc. <i>Mars</i>	április <i>Avril</i>	május <i>Mai</i>	június <i>Juin</i>	július <i>Juillet</i>	aug. <i>Août</i>	szept. <i>Sept.</i>	október <i>Octobre</i>	
Népmozgalom.¹⁾												
1	Házasságkötés	szám	6.253	6.357	4.089	5.251	8.535	4.838	3.174	5.057	5.612	8.010
2	Házasságkötés 1000 lélekre	"	8·5	8·5	5·4	7·2	11·2	6·6	4·2	6·7	7·6	10·5
3	Élveszületés	"	15.452	14.946	16.072	14.582	15.483	14.727	15.771	15.993	16.475	15.180
4	Élveszületés 1000 lélekre	"	20·9	20·0	21·2	19·9	20·4	20·1	20·8	21·0	22·5	20·0
5	Halálozás	"	11.304	10.580	11.983	11.046	10.840	10.102	10.704	10.452	9.537	10.571
6	Halálozás 1000 lélekre	"	15·2	14·2	15·8	15·1	14·3	13·8	14·1	13·7	13·0	13·9
7	Egy éven aluli elhalt	"	2.381	2.097	2.172	1.972	2.088	2.072	2.813	2.540	2.150	1.930
8	Egy éven aluli elhalt 100 élveszülöttre	"	15·4	14·0	13·5	13·5	13·5	14·1	17·8	15·9	13·1	12·7
9	Gümőkórban elhalt	"	1.133	1.098	1.479	1.437	1.438	1.150	1.027	879	812	844
10	Gümőkórban elhalt 1000 lélekre	"	1·53	1·47	1·95	1·95	1·89	1·57	1·35	1·16	1·11	1·11
11	Természetes szaporodás	"	4.147	4.366	4.089	3.536	4.643	4.625	5.067	5.541	6.938	4.609
12	Természetes szaporodás 1000 lélekre	"	5·6	5·9	5·4	4·8	6·1	6·3	6·7	7·3	9·5	6·1
13	Kivándorolt	"	92	90	98	81	110	93	93	85	124	89
14	Visszavándorolt	"	119	83	52	99	86	65	57	51	61	69
Munkapiac.												
15	Társadalombiztosító szervek taglétszáma	1.000	—	—	1.012·9	1.013·3	1.031·8	1.025·4	1.027·1	1.053·4	1.052·2	1.063·5
Ebből:												
16	Férfi	"	—	—	643·4	650·6	664·5	665·9	672·7	694·3	693·3	703·9
17	Nő	"	—	—	369·5	362·7	367·3	359·5	354·4	359·1	358·9	359·6
Munkánélküli:												
18	Szociáldem. szakszervezeti összesen	szám	18.315	15.637	17.887	17.350	16.718	15.771	14.651	13.690	12.876	12.838
19	Szociáldem. szakszervezeti Budapesten	"	10.307	8.270	9.561	9.225	8.627	8.008	7.515	7.368	7.083	6.965
20	Ker. szoc. szakszervezeti Budapesten	"	967	800	882	804	795	655	645	747	710	699
21	Szakszervezeti munkánélküli együtt	"	19.282	16.437	18.769	18.154	17.513	16.426	15.296	14.437	13.586	13.537
Hatósági és ingyenes magánközvetítés:												
22	Munkahely	szám	14.985	16.426	18.937	17.559	17.902	15.534	15.379	15.948	17.396	18.202
23	Munkakereső	"	52.048	52.114	58.177	54.421	52.932	47.738	46.713	48.221	50.166	50.655
24	100 munkahelyre esett munkakereső	"	349	319	307	310	295	307	303	302	288	278
25	Munkaközvetítés	"	13.787	13.981	16.675	15.046	15.212	12.938	12.817	13.161	14.155	15.097
26	100 munkahelyre esett közvetítés	"	91·9	85·1	88·0	85·6	84·9	83·2	83·3	82·5	81·3	82·9
Felajánlott órabérek:												
27	Bádogos	Pengő	0·47	0·51	0·50	0·49	0·50	0·51	0·46	0·53	0·52	0·50
28	Asztalos	"	0·43	0·46	0·44	0·46	0·52	0·44	0·45	0·46	0·45	0·46
29	Szabó	"	0·38	0·39	0·39	0·38	0·36	0·47	0·40	0·38	0·36	0·41
30	Kőműves	"	0·50	0·56	0·60	·	0·58	0·57	0·56	0·62	0·56	0·58
31	Napszámos	"	0·30	0·31	0·27	0·30	0·32	0·32	0·30	0·30	0·34	0·32
32	Gyári munkásnő	"	0·19	0·20	0·19	0·19	0·21	0·23	0·22	0·18	0·19	0·18
33	Napszámosnő	"	0·28	0·27	0·26	0·30	0·26	0·25	0·27	0·28	0·30	0·32
Termelés.												
34	Kőszén	1.000 q	685·7	689·0	684·8	654·5	626·1	652·2	659·1	661·8	715·3	730·0
35	Barnaszén	"	5.598·0	5.920·8	5.227·9	4.733·0	4.521·0	4.421·7	4.842·4	5.153·5	6.444·5	8.111·0
36	Vasérc és vassalak	"	160·3	233·0	223·6	280·1	228·6	241·5	259·2	200·2	252·5	214·7
37	Finomításra való nyers vas	"	154·9	255·2	266·7	300·2	235·8	262·4	227·6	236·2	285·1	228·6
38	Szesz	1.000 hl.	25·6	31·3	34·0	23·4	30·5	5·9	5·2	9·3	15·2	27·0
39	Cukor	1.000 q	97·4	119·9	0·0	0·1	0·1	0·0	0·0	0·5	13·5	487·4
Budapest szfv. Elektromos Művei:												
40	Villamosáram	1.000 kw. óra	25.597	28.084	27.362	25.244	25.483	24.116	26.790	26.666	27.900	31.807
41	Motorikus célra elosztott áram ²⁾	"	11.128	12.782	11.460	12.081	11.937	12.299	12.239	15.380	13.925	14.059
42	Magánvilágítási célra elosztott áram ²⁾	"	5.344	5.436	6.794	5.783	4.976	4.146	3.634	3.101	3.367	4.621
43	Egyéb célokra elosztott áram ²⁾	"	3.875	4.202	4.202	3.806	3.787	3.822	4.069	4.102	3.985	4.494
44	Elektromosáramfogyasztók	szám	—	—	251.964	252.430	251.043	250.876	250.776	250.559	252.180	254.217

*) A közölt adatsorok részletes magyarázata a Magyar Statisztikai Szemle 1932. évi 10. számának mellékletében található. (Gazdaságstatisztikai adatok 1926—32) — ¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása nélkül. —

³⁾ A budapestkörnyéki városok fogyasztása is bennfoglaltatik.

Tableau économique.*)

		1 9 3 7								Unités	Désignation	
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août			
Mouvement de la population.¹⁾												
11.181	5.950	7.237	6.017	5.129	5.444	9.816	4.775	3.816	5.486	nombre	Mariages	1
15·2	7·8	9·5	8·7	6·7	7·4	12·8	6·5	5·0	7·2	"	Mariages pour 1.000 habitants	2
13.545	13.173	14.958	14.114	15.978	14.318	15.141	14.640	14.626	15.576	"	Nés vivants	3
18·5	17·3	19·6	20·4	20·9	19·4	19·8	19·9	19·1	20·4	"	Nés vivants pour 1.000 habitants	4
9.467	10.876	11.468	10.832	11.805	11.163	11.305	9.913	10.257	10.276	"	Décès	5
12·9	14·3	15·0	15·7	15·4	15·1	14·8	13·5	13·4	13·5	"	Décès pour 1.000 habitants	6
1.703	1.954	2.053	1.938	2.052	1.817	2.107	1.719	2.185	2.469	"	Décédés au-dessous d'un an	7
12·6	14·8	13·7	13·7	12·8	12·7	13·9	11·7	14·9	15·8	"	Décédés au-dessous d'un an, pour 100 enf. nés viv.	8
839	933	1.129	1.151	1.386	1.426	1.422	1.182	1.020	853	"	Décès par tuberculose	9
1·14	1·23	1·48	1·66	1·81	1·93	1·86	1·60	1·33	1·12	"	Décès par tuberculose pour 1000 habitants	10
4.078	2.297	3.490	3.282	4.182	3.155	3.836	4.727	4.369	5.300	"	Accroissement naturel	11
5·6	3·0	4·6	4·7	5·5	4·3	5·0	6·4	5·7	6·9	"	Accroissement naturel pour 1.000 habitants	12
106	69	85	56	110	106	141	154	134	137	"	Émigrés	13
72	79	37	46	55	38	41	45	48	27	"	Émigrés rentrés	14
Marché du travail.												
1.048·3	997·7	1.001·8	1.026·1	1.045·3	1.102·1	1.121·0	1.092·1	1.096·9	.	1.000	Nombre des membr. des caiss. d'assur. soc.	15
693·1	637·3	638·5	659·2	669·7	721·7	741·4	723·3	735·6	.	"	Dont :	
355·2	360·4	363·3	366·9	375·6	380·4	379·6	368·8	361·3	.	"	Sexe masc.	16
										"	Sexe fémin.	17
Chômeurs:												
13.815	15.044	15.640	16.148	15.878	14.984	13.637	13.513	13.169	12.584	nombre	Aux syndicats soc.-démocrates de Hongrie	18
7.323	8.025	8.251	8.786	8.697	7.933	7.405	7.523	7.374	7.275	"	Aux syndicats soc.-démocrates de Budapest	19
841	923	969	1.012	1.011	943	936	729	815	843	"	Aux syndicats chr.-soc. de Budapest	20
14.656	15.967	16.609	17.160	16.889	15.927	14.573	14.242	13.984	13.427	"	Chômeurs syndiqués au total	21
Bureaux de placem, offic. et privés grat.:												
14.705	14.239	17.069	19.071	21.159	19.404	19.605	18.310	16.571	19.334	nombre	Offres d'emploi	22
50.371	50.863	54.407	56.192	56.782	53.865	50.273	45.740	43.915	45.904	"	Demandes d'emploi	23
342	357	318	294	268	277	256	250	265	237	"	Demandes pour 100 offres d'emploi	24
12.229	12.313	14.686	16.097	17.403	15.910	14.917	13.788	12.756	14.491	"	Placements	25
83·1	86·4	86·0	84·4	82·2	82·0	76·1	75·3	77·0	75·0	"	Placem. pour 100 offres d'emploi	26
Salaires horaires offerts												
0·51	0·53	0·52	0·55	0·53	0·57	0·60	0·59	0·58	0·56	pengős	Ferblantiers	27
0·46	0·46	0·47	0·44	0·44	0·51	0·53	0·55	0·55	0·53	"	Menuisiers	28
0·41	0·40	0·38	0·47	0·61	0·57	0·54	0·57	0·58	0·63	"	Tailleurs	29
0·59	—	—	0·56	0·60	0·60	0·59	0·64	0·63	0·69	"	Maçons	30
0·33	0·33	0·36	0·31	0·31	0·39	0·33	0·34	0·35	0·36	"	Journaliers	31
0·18	0·21	0·23	0·21	0·21	0·28	0·23	0·22	0·25	0·23	"	Ouvrières de fabrique	32
0·23	0·26	0·25	0·30	0·29	0·21	0·29	0·28	0·26	0·28	"	Journalières	33
Production.												
752·5	752·1	742·1	589·6	596·7	769·4	677·2	748·7	821·3	791·8	1.000 q	Houille	34
7.756·4	7.502·5	7.555·6	6.741·5	6.085·5	5.543·7	5.105·9	5.275·9	5.733·2	6.110·4	"	Lignite	35
193·2	210·1	197·6	196·7	250·4	219·8	214·8	256·9	257·1	230·1	"	Minerai de fer et scorie de fer	36
288·9	240·9	203·7	264·3	334·7	298·0	296·6	330·0	318·1	301·2	"	Fonte à affiner	37
65·3	77·6	63·1	71·0	41·1	27·2	18·7	7·5	5·1	.	1.000 hl	Alcool	38
862·8	74·1	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·0	0·2	1.000 q	Sucre	39
Usines Electr. de la V. de Budapest:												
31.184	32.361	30.232	27.403	28.206	27.403	26.195	26.849	26.840	26.874	1.000 kwh	Energie électrique	40
14.062	13.149	12.892	11.686	11.819	12.771	13.522	13.325	14.710	14.580	"	Energie él. pour moteurs ²⁾	41
5.906	7.372	8.450	8.215	6.967	6.141	5.627	4.360	3.757	3.390	"	Energie él. distrib. pour l'éclairage privé ²⁾	42
4.560	4.819	3.995	3.806	3.719	3.537	3.635	3.678	3.782	3.611	"	Energie él. distribuée à d'autres fins ²⁾	43
255.827	257.956	258.573	259.100	259.054	258.905	258.208	257.715	257.532	257.899	nombre	Consommateurs d'énergie électrique	44

*) Pour l'explication détaillée des séries de données ci-dessous, voir le supplément du no d'oct. 1932 de cette Revue (Données de statistique économique de Hongrie, 1926—1932). — ¹⁾ Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — ²⁾ Sans les villes situées aux environs de Budapest. — ³⁾ Y compris les villes situées aux environs de Budapest.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag Moyennes		márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août	szept. Sept.	október Octobre	
Kereskedelem és közlekedés.												
Külkereskedelem:¹⁾												
45	Behozatal összesen	1,000.000 P	33·1	36·1	35·0	40·3	38·8	34·7	36·8	31·9	33·5	36·4
E b b ó l:												
46	Nyers és megmunkált fa	1.000 q	657·6	797·8	462·3	595·0	971·1	1.038·0	990·8	885·5	945·7	968·9
47		1.000 P	3.053	3.962	2.523	3.262	5.317	5.530	5.610	4.070	3.896	4.386
48	Szén	1.000 q	306	387·7	376·8	393·6	372·4	377·6	366·7	335·9	384·3	440·3
49		1.000 P	926	1.148	1.148	1.197	1.130	1.139	1.111	1.020	1.173	1.306
50	Papiros és papirosárak	q	54.651	69.490	61.903	93.216	62.483	60.942	61.373	58.826	58.224	71.396
51		1.000 P	1.705	2.015	1.736	2.616	1.706	1.864	1.978	1.756	1.646	1.994
52	Nyers pamut	q	20.338	23.986	21.854	26.944	25.976	21.540	28.397	19.287	23.657	24.866
53		1.000 P	2.153	2.475	2.210	2.763	2.622	2.238	2.824	2.044	2.448	2.600
54	Gépek és készülékek	q	4.215	5.899	8.325	4.105	5.595	3.890	5.888	9.203	8.737	4.140
55		1.000 P	976	1.458	1.646	1.185	1.532	1.176	1.173	1.881	1.824	1.306
56	Nyers bőr	q	11.048	11.434	11.716	11.478	9.975	9.269	13.293	9.721	8.330	11.916
57		1.000 P	1.480	1.795	2.025	1.750	1.404	1.527	2.219	1.569	1.315	1.791
58	Nyers dohány	q	902	976	577	1.385	591	3.478	513	616	499	658
59		1.000 P	286	337	243	525	174	1.061	143	216	175	146
60	Selyem és selyemfonál	q	2.492	2.995	3.217	3.290	3.322	2.384	3.414	2.512	2.846	3.574
61		1.000 P	956	1.058	1.206	1.176	1.230	892	1.214	889	1.012	1.191
62	Ásványolaj	1.000 q	145·0	214·9	117·1	272·4	163·5	167·3	249·6	185·4	351·7	244·1
63		1.000 P	874	1.251	688	1.640	1.061	1.053	1.409	1.029	1.949	1.357
64	Pamutszövet	q	539	613	535	471	544	599	723	711	715	1.082
65		1.000 P	399	393	381	393	466	425	433	399	438	488
66	Kivitel összesen	1,000.000 P	38·1	42·2	38·0	32·9	31·8	37·3	40·7	49·4	53·9	45·8
E b b ó l:												
67	Szarvasmarha	drb	5.801	6.454	9.628	13.404	8.018	7.354	5.330	5.570	5.155	3.121
68		1.000 P	1.615	2.024	2.864	3.967	2.625	2.592	1.760	1.834	1.642	991
69	Baromfi	q	21.120	17.147	11.126	11.884	8.404	7.254	7.081	8.974	13.869	14.271
70		1.000 P	2.224	1.855	1.303	1.291	1.003	896	907	1.164	1.572	1.486
71	Búza	1.000 q	275·7	476·0	261·6	156·3	172·4	691·4	716·2	818·7	931·8	605·7
72		1.000 P	4.394	6.713	4.187	2.512	2.607	7.652	8.636	11.716	14.296	8.633
73	Liszt	1.000 q	44·0	45·2	31·0	34·9	50·2	31·5	65·8	40·2	48·9	68·9
74		1.000 P	921	837	640	521	776	505	931	803	861	1.305
75	Villamos gépek és készülékek	q	1.781	2.115	1.901	1.891	1.681	1.768	1.471	1.548	2.192	2.866
76		1.000 P	2.624	2.275	2.466	2.099	1.716	2.076	2.036	2.028	2.700	3.175
77	Sertés	drb	15.262	14.619	14.767	10.646	10.789	13.260	15.507	16.114	15.015	16.255
78		1.000 P	2.125	2.084	2.010	1.466	1.434	1.773	2.090	2.380	2.297	2.467
79	Prémbőr, kikészített	q	300	387	209	393	364	429	438	678	688	744
80		1.000 P	333	632	325	533	537	664	701	1.074	1.043	1.310
81	Tojás	q	6.880	5.778	10.371	12.749	12.475	3.984	1.216	2.231	2.758	1.678
82		1.000 P	649	505	729	938	914	288	86	188	268	165
83	Toll	q	2.181	2.343	2.556	2.598	2.945	2.114	1.972	1.642	1.559	2.481
84		1.000 P	878	863	1.062	945	1.094	701	623	608	531	948
85	Friss gyümölcs	1.000 q	15·4	48·7	*)	*)	1·1	36·0	156·4	185·8	136·4	53·2
86		1.000 P	477	1.214	1	**)	41	1.527	4.629	4.326	2.522	1.150
87	Behozatali (—) v. kiviteli (+) többlet	1,000.000 P	+ 5·0	+ 6·1	+ 3·0	— 7·4	— 7·0	+ 2·6	+ 3·9	+ 17·5	+ 20·4	+ 9·4
Vasúti forgalom:¹⁾												
88	Szállított áru ²⁾ ³⁾	1.000 t.	1.342	1.361	1.164	1.233	1.327	1.293	1.343	1.507	1.770	2.129
89	Árutonna-kilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	178·5	192·0	157·3	159·1	175·2	74·5	166·3	201·9	244·3	277·5
90	Megrakott teherkocsi ²⁾	szám	91.907	100.584	86.303	82.180	90.976	90.607	97.122	108.124	122.784	143.289
91	Szállított utas ²⁾	1.000	5.235·4	5.742·3	5.302·6	5.425·9	5.756·8	5.874·5	5.462·4	6.177·9	6.191·0	6.060·5
92	Utaskilométer ²⁾ ³⁾	1,000.000 km	163·5	180·0	145·0	166·6	176·7	180·3	196·6	222·4	222·9	175·8

*) 50 q-n alul. — **) 500 pengőn alul. — ¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az adatok csak fizetőteljesítményekre vonatkoznak. — ³⁾ Az utolsó 13 hónap adatai ideiglenesek.

		1 9 3 7									Unités	Désignation
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août			
Commerce et transports.												
Commerce extérieur:¹⁾												
35·8	39·0	28·0	32·2	37·9	41·1	38·8	40·5	41·7	41·2	1,000.000 p	Importations totales	45
<i>D o n t :</i>												
1.128·2	899·4	486·7	522·0	630·7	888·5	990·9	1.007·5	1.082·4	899·8	1.000 q	Bois bruts et ouvrés.	46
5.133	4.688	2.077	2.332	2.976	4.919	6.122	5.870	6.257	5.919	1.000 p	Charbon	47
460·0	382·8	416·8	423·5	419·3	501·3	460·8	525·7	545·2	462·8	1.000 q	Papier et articles en papier.	48
1.329	1.124	1.218	1.214	1.205	1.423	1.308	1.520	1.572	1.332	1.000 p	Colon brut	49
76.441	83.051	62.978	54.201	71.439	73.954	59.515	65.614	68.440	77.649	q	Machines et appareils	50
2.131	2.471	1.753	1.550	2.069	2.277	1.979	2.290	2.694	3.113	1.000 p	Peaux brutes	51
24.772	28.419	21.377	20.736	24.459	23.160	23.390	20.602	20.898	16.306	q	Tabacs bruts	52
2.640	3.080	2.234	2.246	2.606	2.560	2.518	2.297	2.398	1.741	1.000 p	Soie et fils de soie	53
6.124	6.278	2.880	4.731	9.307	3.697	3.307	4.538	5.901	5.395	q	Huile minérale	54
1.714	1.899	931	1.253	1.740	1.236	1.003	1.514	1.596	1.506	1.000 p	Tissus de coton	55
13.102	17.094	17.547	17.211	13.223	13.239	11.936	12.711	13.263	14.111	q	Exportations totales	56
1.888	2.926	2.874	2.973	2.975	2.671	2.498	2.583	2.793	2.500	1.000 p	<i>D o n t :</i>	57
—	170	—	2.970	1.249	1.053	2.947	1.180	906	1.486	q	Bêtes à cornes	58
—	88	—	1.070	790	316	1.128	335	428	609	1.000 p	Volaille	59
3.288	2.821	2.873	2.649	3.912	3.949	3.448	3.775	2.658	3.200	q	Froment	60
1.101	958	880	831	1.164	1.234	1.083	1.197	875	1.089	1.000 p	Farine	61
226·6	236·7	159·7	112·3	155·3	211·3	34·9	95·8	107·1	407·0	1.000 q	Machines et appareils électriques	62
1.270	1.391	859	606	908	1.614	287	681	781	3.016	1.000 p	Porcs	63
727	531	529	510	803	641	522	566	418	596	q	Pelleteries apprêtées	64
447	341	224	315	503	390	341	402	252	376	1.000 p	Oeufs	65
49·5	51·2	45·8	50·7	53·5	49·7	48·4	45·1	41·2	49·8	1,000.000 p	Excédent des import. (—) ou des export. (+)	66
5.235	5.175	7.649	8.504	9.683	10.699	14.693	12.693	12.171	7.722	tête		67
1.618	1.576	2.689	2.854	3.238	3.655	4.970	4.328	4.008	2.641	1.000 p		68
29.601	48.307	30.413	11.861	13.604	11.776	6.853	7.939	9.561	15.615	q		69
3.090	4.565	3.016	1.150	1.208	1.287	790	892	946	1.516	1.000 p		70
599·9	429·8	517·9	440·5	465·7	483·1	416·2	142·1	90·2	241·8	1.000 q		71
8.370	6.635	8.640	7.864	8.308	8.593	7.125	2.650	1.428	3.637	1.000 p		72
63·1	90·5	28·1	32·3	25·5	101·2	35·0	49·4	33·7	27·8	1.000 q		73
1.162	2.146	599	655	519	2.680	782	1.139	649	621	1.000 p		74
3.375	2.798	2.384	2.175	1.667	1.494	1.508	1.817	2.156	3.194	q		75
3.217	2.867	2.621	2.566	1.481	1.640	1.371	1.875	2.006	2.742	1.000 p		76
17.145	12.064	9.404	8.178	4.445	3.308	9.324	10.173	15.368	19.607	tête		77
2.659	1.811	1.535	1.231	744	510	1.397	1.509	2.267	2.922	1.000 p		78
371	150	73	322	562	592	475	455	409	628	q		79
957	354	206	827	1.236	1.634	966	818	729	1.393	1.000 p		80
1.697	2.541	7.843	13.658	27.000	18.769	14.831	6.624	3.333	4.956	q		81
187	307	659	1.262	2.196	1.370	1.051	453	243	382	1.000 p		82
2.754	2.932	2.035	3.794	3.316	2.945	2.903	1.526	2.540	2.480	q		83
1.054	1.118	976	1.861	1.813	1.288	1.593	1.044	1.753	1.681	1.000 p		84
14·7	0·8	1·7	0·9	0·3	0·3	1·6	27·0	94·4	154·4	1.000 q		85
333	34	58	48	16	6	101	1.269	3.120	2.955	1.000 p		86
+ 13·7	+ 12·2	+ 17·8	+ 18·5	+ 15·6	+ 8·6	+ 9·6	+ 4·6	— 0·5	+ 8·6	1,000.000 p		87
Trafic des chemins de fer:¹⁾												
2.094	1.487	1.330	1.316	1.325	1.445	1.473	1.637	1.537	1.739	1.000 t.	Marchandises transportées ^{2), 3)}	88
268·0	213·9	178·6	178·0	178·3	186·8	198·9	212·7	216·5	248·4	1,000.000 km	Tonnes-kilom. ^{2), 3)}	89
139.118	99.460	92.138	86.597	93.490	96.762	100.605	105.766	106.319	118.588	nombre	Wagons chargés de marchandises ²⁾	90
6.100·0	6.139·9	5.633·4	5.380·4	6.241·2	5.868·3	6.742·3	6.937·7	6.037·0	6.695·4	1.000	Voyageurs transportés ³⁾	91
176·9	178·1	152·1	145·3	168·5	179·0	205·6	199·4	211·3	234·3	1,000.000 km	Kilomètres-voyageurs ^{2), 3)}	92

*) Au-dessous de 50 q. — **) Au-dessous de 500 pengős. — 1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Les chiffres ne se rapportent qu'au trafic payant. — 3) Pour les 13 derniers mois, chiffres provisoires.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag <i>Moyennes</i>		márc. <i>Mars</i>	április <i>Avril</i>	május <i>Mai</i>	június <i>Juin</i>	július <i>Juillet</i>	aug. <i>Août</i>	szept. <i>Sept.</i>	október <i>Octobre</i>	
Postaforgalom:¹⁾												
93	Levélküldemény ²⁾	1.000 db	33.740	37.149	39.811	36.586	34.948	31.903	35.424	33.609	40.237	41.373
94	Csomagküldemény	"	734·4	781·1	727·4	747·2	732·9	695·6	756·0	701·5	831·5	914·9
95	Postautalvány	1.000 db	814·0	836·5	771·9	845·1	817·1	753·0	862·0	826·7	821·2	955·8
96		1.000.000 P	72·2	78·1	58·2	71·3	80·8	60·9	77·5	84·5	83·5	101·0
97	Távirat	1.000 db	214·4	217·2	196·3	191·2	218·7	226·8	240·8	254·1	238·0	241·8
98	Budapesti helyi beszélgetések	1.000	9.742	10.115	9.873	10.384	10.868	10.603	10.119	8.830	9.344	10.529
99	Helyközi beszélgetés	"	331·2	343·2	291·4	301·4	313·1	338·7	392·1	405·4	401·2	405·7
100	Távbeszélő főállomás	szám	—	—	93.880	94.582	95.600	96.495	97.092	97.382	98.182	98.879
101	Rádióvevőberendezések Magyarországon	"	—	—	361.363	361.208	360.033	357.465	355.069	354.456	354.596	357.054
102	Rádióvevőberendezések Budapesten	"	—	—	125.526	125.554	125.250	124.725	123.901	123.846	123.548	124.590
Gépjárművek:												
103	Gépjárműállomány Budapesten	szám	—	—	13.050	13.626	14.031	14.408	14.518	14.844	14.457	14.281
104	Gépjárműállomány Magyarországon	"	—	—	25.509	26.731	27.581	28.311	28.697	29.456	29.158	28.691
E b b ó l:												
105	Személykocsi	"	—	—	9.231	9.842	10.296	10.707	10.937	11.354	11.321	11.164
106	Bérrautó	"	—	—	2.929	2.962	2.994	3.047	3.067	3.090	3.097	3.082
107	Autobusz	"	—	—	534	548	563	581	578	594	589	586
108	Teherkocsi	"	—	—	2.995	3.021	3.066	3.113	3.128	3.222	3.248	3.287
109	Egyéb gépkocsi	"	—	—	679	706	713	715	724	728	722	730
110	Motorkerékpár	"	—	—	9.141	9.652	9.949	10.148	10.263	10.468	10.181	9.842
Benzinkutak forgalma:												
111	Kimért benzin	1.000 lit.	117·5	100·9	77·3	101·6	119·6	124·1	137·2	158·2	135·1	92·0
112	Kimért benzinszeszkeverék	"	1.542·8	2.118·8	1.698·6	1.893·8	2.251·2	2.447·6	2.678·5	2.867·6	2.623·5	2.393·1
Áralakulás.												
Nagykereskedelmi árindex:												
113	Összes áruk átlaga	1913 = 100	89·7	89·0	91	88	86	85	86	86	87	91
114	Mezőgazdaság és állattenyésztés	"	79·2	75·4	79	75	72	70	71	71	72	77
115	Gyarmatárak	"	170·4	177·0	175	176	177	177	178	179	178	178
116	Malomipar és cukoripar	"	106·3	105·2	107	105	102	99	102	102	103	107
117	Egyéb ipar	"	110·3	117·3	116	116	117	116	117	117	118	119
118	Agrárrolló ³⁾	"	28·2	35·7	31·9	35·3	38·5	39·7	39·3	39·3	39·0	35·3
Megélhetési index:												
119	Összesen lakbérrel	1913 = 100	91·2	96·2	95·8	96·4	96·3	95·4	95·1	96·8	97·0	97·4
120	Összesen lakbér nélkül	"	92·7	99·4	98·8	99·6	99·4	98·2	97·8	100·1	100·4	100·8
121	Élelmezés	"	81·3	87·3	87·3	88·5	88·2	86·4	85·8	87·5	88·0	88·1
122	Ruházat	"	102·3	117·9	114·6	114·6	115·0	115·0	115·0	121·4	121·2	122·7
123	Fűtés, világítás	"	133·4	133·5	133·1	133·1	133·1	133·3	133·3	133·3	133·5	134·4
124	Lakás	"	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3
Nagykereskedelmi árak:												
125	Búza, tiszavidéki 78 kg-os	P/q	17·02	16·84	16·90	16·08	14·88	14·83	15·00	14·95	16·68	17·93
126	Rozs, pestvidéki elsőrendű	"	13·44	14·00	14·45	13·70	12·08	12·05	12·10	12·45	12·70	14·55
127	0-ás liszt	P/kg	0·34	0·33	0·33	0·32	0·31	0·30	0·31	0·31	0·32	0·35
128	2-es "	"	0·33	0·32	0·32	0·31	0·30	0·29	0·30	0·30	0·31	0·34
129	6-os "	"	0·27	0·27	0·27	0·26	0·25	0·24	0·25	0·25	0·26	0·28
130	Tengeri, dunántúli származású	P/q	13·92	12·37	12·85	12·08	11·50	11·78	13·33	12·95	12·45	12·63
131	Marhahús, elsőrendű, hátulja	P/kg	1·29	1·46	1·31	1·46	1·48	1·44	1·48	1·62	1·61	1·59
132	Borjú	P/kg élő súly	0·73	0·97	0·80	0·89	0·95	0·78	0·84	1·09	1·11	1·07
133	Sertés, fiatal nehéz, 300 kg-on felül	"	0·85	1·04	1·05	1·01	1·02	1·03	1·06	1·11	1·09	1·06
134	Sertézsír	P/kg	1·44	1·60	1·57	1·63	1·56	1·53	1·53	1·70	1·60	1·64
135	Tojás, friss teatojás	P/kg	1·45	1·59	1·20	1·30	1·21	1·37	1·35	1·51	1·52	2·35
136	Borjúbőr	P/kg	1·65	2·17	2·15	2·00	1·95	1·95	1·90	1·95	2·15	2·40
137	Marhabőr	"	0·97	1·29	1·20	1·10	1·05	1·10	1·18	1·25	1·45	1·55
138	Nyers gyapjú	"	1·73	1·87	1·91	1·91	1·91	1·82	1·82	1·82	1·84	1·85
139	Nyers pamut, amerikai	"	1·73	1·91	1·82	1·84	1·88	1·96	2·01	1·89	1·98	1·91
140	Barnaszén, hazai	P/q	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22
141	Kőszén, porosz	"	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80

¹⁾ Az 1936. év átlagai ideiglenes jellegűek. — ²⁾ Az ajánlott küldemények is bentfoglaltatnak. — ³⁾ A mezőgazdasági termékek és az ipari áruk ára közötti diszparitást jelzi.

		1 9 3 7								Unités	Désignation	
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août			
Trafic postal : 1)												
37.353	45.180	36.928	34.493	45.947	37.370	35.036	36.102	37.856	36.112	1.000 unités	Correspondances ²⁾	93
807·6	1.113·7	711·1	705·6	844·9	706·3	736·5	779·8	782·8	746·2	"	Colis	94
772·9	978·4	799·3	799·0	859·4	843·8	800·3	836·3	966·8	823·0	1.000 unités	} Mandats-poste	95
68·5	101·5	66·9	75·1	78·0	78·5	77·9	78·7	98·9	68·9	1.000.000 p		96
211·5	220·0	201·3	188·3	218·4	212·2	243·8	246·0	261·7	278·4	1.000	Télégrammes	97
11.096	10.328	10.270	10.891	9.974	10.861	11.467	11.229	10.352	9.473	1.000	Conversations urbaines à Budapest	98
367·7	350·6	329·9	314·7	327·7	343·2	359·7	386·0	421·0	433·4	"	Conversations interurbaines	99
98.969	99.687	100.254	103.685	104.360	104.775	105.304	106.448	107.076	107.737	nombre	Postes téléphoniques principaux	100
361.343	385.354	371.198	374.164	376.088	376.569	376.563	373.751	372.281	371.287	"	Postes récept. de T. S. F. en Hongrie	101
126.230	127.540	129.593	130.553	131.388	131.629	131.946	130.785	130.655	129.734	"	Postes récept. de T. S. F. à Budapest	102
Effectif des véhicules à moteur :												
14.201	14.017	13.727	13.825	14.308	14.885	15.485	15.766	16.034	16.299	nombre	Véhicules à moteur à Budapest	103
28.366	28.087	27.306	27.426	28.173	29.423	30.638	31.341	31.953	32.529	"	Véhicules à moteur en Hongrie	104
D o n t :												
11.026	10.910	10.633	10.763	11.213	11.889	12.529	12.915	13.350	13.697	"	Automobiles de ville et de tourisme	105
3.075	3.077	3.045	3.053	3.074	3.107	3.139	3.174	3.185	3.215	"	Autom. de louage	106
585	587	557	550	560	577	597	608	611	613	"	Autobus	107
3.299	3.276	3.162	3.166	3.186	3.240	3.334	3.367	3.423	3.461	"	Camions automobiles	108
723	725	724	727	735	747	762	765	765	773	"	Autres automob.	109
9.658	9.512	9.185	9.167	9.405	9.863	10.277	10.512	10.619	10.770	"	Motocyclettes	110
Distributeurs d'essence :												
69·4	59·9	55·4	49·3	71·7	83·2	118·3	107·4	.	.	1.000 l.	Essence débitée	111
1.972·6	1.799·1	1.666·9	1.578·4	1.847·4	2.148·1	2.737·0	2.931·7	.	.	"	Mélange d'essence et d'alcool débité	112
Mouvement des prix.												
Indice des prix de gros :												
89	92	96	93	95	94	95	94	94	94	1913 = 100	Moyennes pour l'ensemble des marchandises	113
74	78	83	78	80	79	79	78	80	80	"	Agriculture et élevage	114
177	178	177	177	175	172	172	172	174	173	"	Denrées coloniales	115
107	110	113	110	112	110	111	113	113	112	"	Minoterie et industrie sucrière	116
120	121	124	125	128	128	129	127	125	125	"	Autres industries	117
38·3	35·5	33·1	37·6	37·5	38·3	38·8	38·6	36·0	36·0	"	"Ciseaux agricoles" ³⁾	118
Indice du coût de la vie :												
96·6	97·7	101·4	102·2	102·1	101·8	101·7	101·9	102·1	102·3	1913 = 100	Au total, y compris le loyer	119
99·9	101·3	106·2	107·2	107·1	106·7	106·6	106·8	107·1	107·3	"	Au total, non compris le loyer	120
86·7	88·5	93·2	93·6	93·4	92·6	92·2	92·3	93·0	93·3	"	Alimentation	121
122·7	123·9	133·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·9	136·7	"	Vêtement	122
134·4	134·4	134·4	136·0	136·4	137·1	138·5	139·3	138·1	138·1	"	Chauffage et éclairage	123
86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	86·3	"	Logement	124
Prix de gros :												
18·48	20·10	21·10	18·75	21·35	19·70	20·03	19·65	20·93	20·23	1 q, en pengós	Froment de la rég. de la Tisza, de 78 kg	125
15·50	17·25	18·78	17·18	19·63	20·25	20·63	19·00	19·55	19·18	"	Seigle de 1er ordre, de la rég. de Pest	126
0·35	0·38	0·40	0·38	0·40	0·38	0·38	0·40	0·40	0·39	1 kg, en pengós	Farine No 0	127
0·34	0·37	0·39	0·37	0·39	0·37	0·37	0·39	0·39	0·38	"	" No 2	128
0·28	0·31	0·32	0·30	0·30	0·28	0·30	0·31	0·30	0·30	"	" No 6	129
9·83	11·10	13·05	11·15	11·93	11·25	11·65	11·33	11·70	11·95	1 q, en pengós	Maïs, de Transdanubie	130
1·51	1·51	1·54	1·64	1·65	1·65	1·74	1·76	1·86	1·92	1 kg, en pengós	Viande de boeuf, 1re qual., partie postér.	131
1·03	1·16	1·22	1·13	0·98	0·96	1·11	0·92	0·94	1·12	1 kg de poids vif, en p. l	Veau	132
1·08	1·14	1·24	1·23	1·21	1·18	1·08	1·02	1·00	1·05	"	Porcs, jeunes, lourds, au-dessus de 300 kg	133
1·65	1·65	1·68	1·76	1·76	1·76	1·74	1·70	1·68	1·68	1 kg, en pengós	Saïndoux	134
2·35	2·05	1·42	1·55	1·20	1·02	1·08	1·10	1·16	1·39	1 kg, en pengós	Oeufs frais dits à thé	135
2·60	2·65	2·78	2·78	2·83	2·80	2·70	2·60	2·60	2·65	1 kg, en pengós	Cuir de veau	136
1·55	1·65	1·75	1·70	1·75	1·75	1·65	1·50	1·55	1·55	"	Cuir de boeuf	137
2·01	2·04	2·04	2·04	2·15	2·17	2·17	2·20	2·16	2·18	"	Laine brute	138
1·96	2·03	2·07	2·06	2·31	2·09	2·09	2·01	1·85	1·67	"	Coton brut, américain	139
3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	3·22	1 q, en pengós	Lignite, indigène	140
6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	6·80	"	Houille, prussienne	141

1) Les moyennes relatives à l'année 1936 sont provisoires. — 2) Y compris les lettres recommandées. — 3) Indique la disparité entre les prix agricoles et les prix industriels.

Megnevezés	Egység	1935	1936	1 9 3 6								
		átlag <i>Moyennes</i>		márc. <i>Mars</i>	április <i>Avril</i>	május <i>Mai</i>	június <i>Juin</i>	július <i>Juillet</i>	aug. <i>Août</i>	szept. <i>Sept.</i>	október <i>Octobre</i>	
142 Vörösréz	P/kg	1.00	1.25	1.20	1.20	1.15	1.15	1.20	1.20	1.25	1.35	
143 Ólom	"	0.40	0.52	0.52	0.52	0.50	0.49	0.50	0.48	0.48	0.55	
144 Őn	"	6.46	6.13	6.50	6.20	6.00	5.80	5.80	5.80	5.80	6.00	
Pénz és hitel.												
145 Állami bevételek bruttó eredménye	1,000.000 P	—	—	61.1	55.4	73.4	74.2	57.0	74.1	69.4	74.8	
146 Állami kiadások bruttó előirányzata	"	—	—	60.0	64.1	60.2	60.4	66.3	67.1	62.0	67.3	
Magyar Nemzeti Bank:												
147 Jegyforgalom	1,000.000 P	—	—	391.0	389.7	384.9	393.2	396.3	410.2	417.4	427.4	
148 Leszámított váltók és előlegek	"	—	—	502.0	486.8	493.4	499.4	476.2	505.1	512.5	507.7	
Érckészlet:												
149 Arany	1,000.000 P	—	—	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	78.9	
150 Deviza és valuta	"	—	—	32.9	30.7	26.3	26.4	24.1	26.2	31.2	35.7	
151 Összesen	"	—	—	124.5	122.2	116.7	116.1	112.7	112.5	115.9	119.8	
152 Ércfedezeti arány	%	26.9	26.6	28.8	29.2	27.5	26.6	27.1	25.1	24.2	24.4	
153 Leszámítolási kamatláb	"	4.25	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	4.0	
154 Elsőrendű üzleti váltók kamattétele	"	4.33-7.33	4.0-6.54	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	4-6.5	
155 Betéti kamatláb 3 havi lekötésre	"	3.33	3.0	3	3	3	3	3	3	3	3	
156 Betéti kamatláb lekötés nélkül	"	2.33-2.33	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	
Betétállomány:												
Takarékbetét:												
157 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	107.9	108.9	109.3	109.3	110.8	112.0	112.4	107.7	
158 A PK. budapesti pénztárazeteinél ³⁾	"	—	—	526.7	527.3	577.2	593.2	593.3	591.9	589.2	572.7	
159 Összesen ³⁾	"	—	—	634.6	636.2	686.5	702.5	704.1	703.9	701.6	680.4	
Folyószámlabetét:												
160 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	43.5	43.3	45.0	46.1	42.3	44.1	45.4	48.0	
161 A PK. budapesti pénztárazeteinél ³⁾	"	—	—	633.5	644.9	640.6	625.6	633.5	634.5	641.3	647.4	
162 Összesen ³⁾	"	—	—	677.0	688.2	685.6	671.7	675.8	678.6	686.7	695.4	
Betétek együtt:												
163 Postatakarékpénztárnál	1,000.000 P	—	—	151.4	152.2	154.2	155.5	153.1	156.1	157.8	155.8	
164 A PK. budapesti pénztárazeteinél ³⁾	"	—	—	1.160.2	1.172.2	1.217.8	1.218.8	1.226.8	1.226.4	1.230.5	1.220.0	
165 Összesen ³⁾	"	—	—	1.311.6	1.324.4	1.372.0	1.374.3	1.379.9	1.382.5	1.388.3	1.375.9	
166 A 33 legn. vidéki pénzt. betétállománya	"	26.5	26.6	104.7	105.4	102.2	103.4	103.6	104.5	105.6	104.3	
Tőzsde:												
167 Részvényindex ¹⁾	1926 = 100	98.6	130.6	115.3	115.4	118.5	121.7	127.2	136.4	138.7	155.1	
168 Eladott részvény	szám	184.115	337.058	272.182	247.091	241.983	170.154	379.957	185.508	299.126	675.578	
169 Szállítások és átvételek összege	1,000.000 P	10.9	25.4	19.3	17.4	19.3	13.1	25.5	13.7	25.2	51.6	
Hitelbiztonság:												
170 Csőd ²⁾	szám	3	4	5	—	9	4	6	3	3	3	
171 Magán- és kényszeregyesség ³⁾	"	62	59	55	59	40	50	45	38	33	59	
172 Össz. új fizetésképtelenségek Magyarorsz. Ebből:	"	65	63	60	59	49	54	51	41	36	62	
173 Új fizetésképtelenség Budapesten	"	18	20	12	15	9	26	20	16	18	20	
174 Magán- és kényszeregyesség (aktíva)	1.000 P	1.092	1.053	628	711	595	650	1.832	620	367	1.866	
175 Magyarországon (passzíva)	"	1.710	1.796	1.104	1.248	942	1.260	2.662	1.317	747	2.835	
176 Magán- és kényszeregyesség (aktíva)	"	441	477	161	181	251	417	594	275	249	1.095	
177 Budapesten (passzíva)	"	689	849	342	354	361	856	1.067	526	524	1.525	
178 Óvatolt váltók Magyarországon	szám	3.371	2.975	2.524	2.942	2.974	2.857	3.163	3.124	3.249	3.317	
179 Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	1.721	1.505	1.254	1.665	1.704	1.382	1.667	1.541	1.377	1.519	
180 Óvatolt váltók Magyarországon	szám	1.401	1.365	1.147	1.326	1.354	1.278	1.364	1.432	1.548	1.547	
181 Óvatolt váltók Budapesten	1.000 P	857	824	667	1.008	1.013	783	862	788	678	748	
Zálogházi forgalom:												
182 Zálogfelvétel Budapesten	1.000 tétel	227	245	246	254	256	255	259	235	234	244	
183 Zálogfelvétel Magyarországon	1.000 P	4.745	4.942	4.949	5.029	5.189	5.200	5.110	4.756	4.740	5.045	
184 Zalogkiváltás Budapesten	1.000 tétel	215	241	240	229	244	217	237	241	256	293	
185 Zalogkiváltás Magyarországon	1.000 P	4.583	4.897	4.680	4.525	4.881	4.508	4.807	4.725	5.068	5.948	
186 Zalogálladék Budapesten	1.000 tétel	—	—	1.267	1.293	1.305	1.343	1.365	1.359	1.337	1.288	
187 Zalogálladék Magyarországon	1.000 P	—	—	26.142	26.646	26.954	27.646	27.948	27.980	27.651	26.749	
188 Kényszerárverésre került Budapesten	tétel	6.872	7.779	7.871	7.769	7.812	7.266	9.305	7.539	9.277	8.464	

¹⁾ Csak 18 részvény alapján számítva. — ²⁾ Csak azok az esetek vannak feltüntetve, amelyeket más eljárás nem előzött meg. — ³⁾ Az 1936. évi május havától közölt új sorozat a Pénzügyi Központ kötelekébe tartozó budapesti pénztárazeteknél elhelyezett betétállományt jelzi.

		1 9 3 7									Unités	Désignation	
nov. Nov.	dec. Déc.	január Janvier	február Février	márc. Mars	április Avril	május Mai	június Juin	július Juillet	aug. Août				
1·40	1·45	1·60	2·00	2·10	1·70	1·75	1·60	1·65	1·65	1 kg, en pengós	Cuivre	142	
0·60	0·65	0·83	1·00	0·95	0·78	0·70	0·65	0·70	0·65	"	Plomb	143	
6·20	6·50	6·50	6·80	7·80	6·80	6·80	6·50	6·50	6·50	"	Étain	144	
Monnaie et crédit.													
85·1	85·3	64·5	75·4	62·7	58·6	79·4	85·3	59·2	80·4	1,000.000 p	Résultat brut des recettes de l'État . . .	145	
64·1	66·6	70·5	67·5	60·1	64·7	65·3	71·6	69·8	70·3	"	Dépenses brutes de l'État (prév. budg.) .	146	
Banque Nationale de Hongrie :													
402·2	436·4	414·6	418·3	417·1	435·3	420·6	437·5	459·6	453·3	1,000.000 p	Circulation des billets de banque . . .	147	
507·8	535·1	474·8	461·8	450·8	421·0	405·2	409·0	398·4	416·4	"	Effets escomptés et avances	148	
Encaisse métallique :													
84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	84·1	1,000.000 p	Or	149	
31·5	42·4	44·4	46·6	47·4	48·5	51·1	53·9	56·4	57·8	"	Devises et monnaies	150	
122·4	132·6	138·0	140·8	141·1	141·9	144·9	146·3	147·1	147·0	"	Total	151	
24·4	24·1	26·9	27·6	28·2	28·5	29·3	29·8	30·5	29·4	‰	Proportion de la couvert. métallique . .	152	
4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	4·0	"	Taux d'escompte	153	
4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	4-6·5	"	Taux d'effets de commerce de premier ordre	154	
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	"	Taux de dépôts à préavis de 3 mois . .	155	
2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	2-2	"	Taux de dépôts à vue	156	
Effectif des dépôts :													
Dépôts d'épargne :													
109·1	107·6	113·2	119·5	118·3	119·2	120·6	118·0	119·4	121·2	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	157	
576·0	602·7	602·5	605·1	605·1	605·6	604·6	619·7	623·5	626·2	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	158	
685·1	710·3	715·7	724·6	723·4	724·8	725·2	737·7	742·9	747·4	"	Total	159	
Dépôts en compte courant :													
49·7	52·0	46·5	50·0	47·5	45·1	51·0	50·2	49·1	53·6	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	160	
643·0	630·9	628·4	637·0	637·6	641·7	644·8	639·0	638·3	639·9	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	161	
692·7	682·8	674·8	687·0	685·1	686·8	695·8	689·2	687·4	693·5	"	Total	162	
Ensemble des dépôts :													
158·9	159·6	159·7	169·5	165·8	164·2	171·7	168·1	168·4	174·8	1,000.000 p	Caisse d'épargne postale	163	
1.218·9	1.233·5	1.230·9	1.242·2	1.242·7	1.247·4	1.249·3	1.258·8	1.261·9	1.266·1	"	Etablissem. membres de l'I. C. S. F. ³⁾	164	
1.377·8	1.393·1	1.390·5	1.411·7	1.408·5	1.411·6	1.421·0	1.426·9	1.430·3	1.440·9	"	Total	165	
105·4	109·7	109·5	110·2	111·4	108·8	109·3	111·3	110·9	112·2	"	Dép. dans les 33 princip. établ. de c. de prov.	166	
Bourse :													
153·9	160·0	170·7	183·3	185·5	155·3	146·4	159·8	175·9	167·3	1926 = 100	Indice d'actions ¹⁾	167	
687.219	302.394	393.122	516.478	672.459	700.371	517.154	197.578	324.841	178.458	nombre	Actions vendues	168	
46·0	27·7	33·0	41·0	42·6	44·7	32·9	15·5	22·5	13·9	1,000.000 p	Montant des livraisons et des acceptations	169	
Sécurité du crédit :													
4	4	5	6	4	4	3	6	—	2	nombre	Faillites ²⁾	170	
62	88	92	62	55	68	44	48	41	26	"	Concordats privés et judiciaires ²⁾ . .	171	
66	92	97	68	59	72	47	54	41	28	"	Nouvelles insolvabilités en Hongrie . .	172	
Dont :													
29	26	31	20	19	23	13	17	11	8	"	Nouvelles insolvabilités à Budapest	173	
1.449	1.330	1.488	1.035	2.338	1.905	528	483	708	275	1.000 p	Concord. privés et judiciaires } actifs	174	
2.425	2.592	2.674	1.677	3.013	3.212	917	834	1.146	436	"	en Hongrie } passifs	175	
902	479	865	427	425	1.295	200	183	417	57	"	Concord. privés et judiciaires } actifs	176	
1.623	1.143	1.531	692	879	1.877	407	295	681	94	"	à Budapest } passifs	177	
3.108	3.013	2.748	2.499	2.757	2.738	2.865	2.902	2.923	2.787	nombre	} Lettres de change protestées en Hongrie	178	
1.882	1.172	1.799	1.249	1.077	1.283	1.535	1.276	1.703	1.301	1.000 p	} Lettres de change protestées à Budapest	179	
1.583	1.505	1.357	1.340	1.419	1.311	1.445	1.381	1.228	1.299	nombre	} Lettres de change protestées à Budapest	180	
1.270	612	1.083	654	615	639	919	755	806	663	1.000 p	} Lettres de change protestées à Budapest	181	
Mouvement des monts-de-piété :													
238	233	262	232	249	265	265	262	256	244	1.000 reconn.	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	182	
4.799	4.747	5.138	4.748	5.107	5.226	5.351	5.476	5.209	4.964	1.000 p	} Engagem. aux monts-de-piété de Bpest	183	
240	247	227	220	255	241	243	243	252	243	1.000 reconn.	} Dégagem. " " " "	184	
4.997	5.101	4.872	4.633	4.959	4.676	4.817	4.964	5.020	4.830	1.000 p	} Dégagem. " " " "	185	
1.287	1.273	1.307	1.139	1.313	1.337	1.359	1.378	1.382	1.383	1.000 reconn.	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	186	
26.551	26.194	26.462	26.577	26.725	27.276	27.810	28.322	28.510	28.644	1.000 p	} Effect. des gages aux m.-de-p. de Bpest	187	
7.348	4.289	9.452	8.810	7.260	7.478	6.979	8.496	7.372	7.797	reconnais.	Ventes par contrainte aux m.-d.-p. de Bpest	188	

1) Seulement d'après les cours de 18 actions cotées en ce moment. — 2) Cas n'ayant pas été précédés d'autres procédures. — 3) A partir de mai 1936, série relative aux dépôts placés dans les établissements budapestois membres de l'Institut Central des Sociétés Financières.

A magyarországi nagykereskedelmi árnívó továbbra is stagnációs képet mutat. Augusztus hó folyamán a különböző árszintekben jóformán semmi változás sem következett be. A hó végén az 1913 = 100 bázison nyugvó hivatalos *nagykereskedelmi árindex* változatlanul az egy hó előtti szinten, 94-en állott. A „mezőgazdaság és állattenyésztés” csoportindexe szintén nem változott. Csupán a gyarmatárak és a „malom- és cukoripar” csoportindexe esett egy-egy ponttal. Az ipari termékek május hóban kezdődő áresése is megnyugodott s az árak stabilizációja váltotta fel a két hónap óta tartó hanyatlást. Az „egyéb ipar” indexe a július hóvégi 125-ön állott a tárgyalt hó végén is. Így természetes, hogy az agrárrolló helyzete semmit sem változott. A fennálló diszparitás 36%-ot tesz.

Megélhetési költségek indexe. Az élelmezési cikkek kiskereskedelmi árának emelkedése folytán az életszint meghatározására szolgáló megélhetési költségek indexe 0·2-del 102·3-re emelkedett. Az élelmezési cikkek csoportindexe pedig 0·3 ponttal 93·3-re nőtt. A fűtési és világítási cikkek áraiban nem következett be semmi változás. A ruházati cikkek ellenben olcsóbbodtak, ami a vonatkozó csoportindexnek 0·2 pontos csökkenésében jutott kifejezésre. Az index a hó végén 136·7-en állott.

Pénz és hitel.

A gazdasági élet kiterjeszkedése folytán a forgalomban lévő bankjegyek mennyisége az egy év előttihez képest jelentős emelkedést mutat.

A betétállományban csak mérsékelt gyarapodás következett be, amely még mindig a stagnáció mellett tanuskodik.

Az értéktőzsdén az átmeneti javulást ismét hanyatlás váltotta fel, mely az átlagos árfolyamrívót jelentős mértékben alászállította. A forgalom is szűkebb keretek között mozgott.

A jelenlegi gazdasági fellendülésben túlzott hiteligenyélések nem fordulnak elő s a hitelbiztonság nemcsak, hogy nem romlik, de hónapról-hónapra javuló képet mutat.

A Nemzeti Bank tevékenységével kapcsolatban meg kell említeni, hogy a *forgalomban lévő bankjegyek* mennyiségét az intézet egy hó leforgása alatt 6·3 millió pengővel 453 millió pengőre súlylyesztette. A konjunkturális javulás, helyesebben a gazdasági élet jogos igényeinek kielégítése folytán azonban az egy év előtti időponthoz képest a jegyforgalom 43·1 millió pengővel megduzzadt. A leszámított váltók, közraktári zálogjegyek és értékpapirokra adott előlegek összege kereken 18 millió pengővel állott magasabban az előző havinál. Egy év leforgása alatt azonban a váltótárca állománya 88·7 millióval 416·4 millió pengőre süllyedt. Augusztus hó folyamán az érckészletben nem jött létre lényegesebb változás. A hó végén az ércfedezeti

arány 29·4%-on állott, az előző havi 30·5%-kal és mult évi 25·1%-kal szemben.

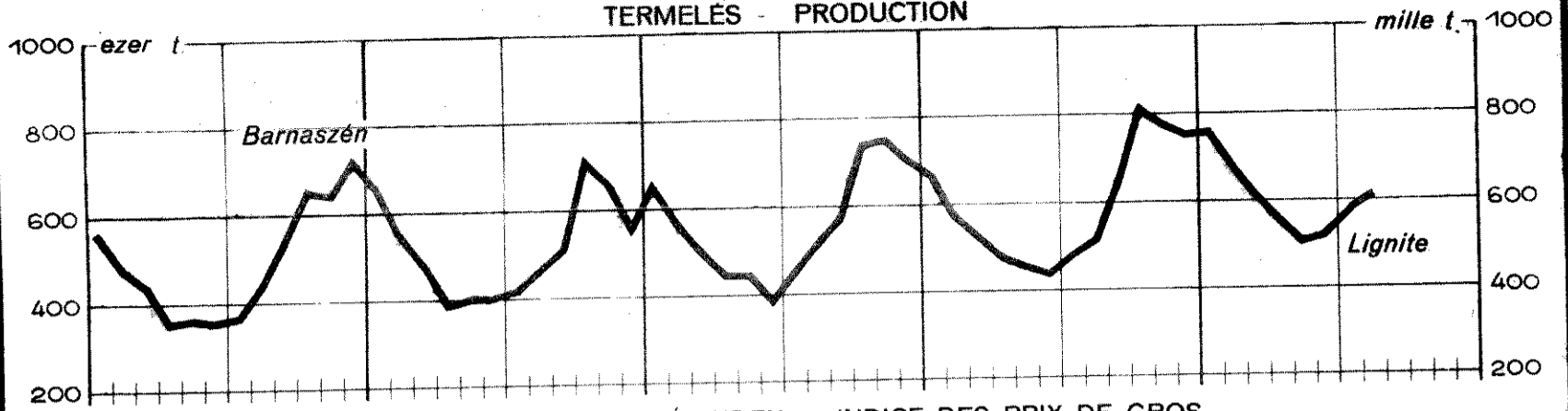
Betétállomány. Augusztus hó folyamán a Posta-takarékpénztárnál és a P. K. kötelékébe tartozó pénzüintézeteknél elhelyezett betétállomány, ha nem is nagy arányokban, de mégis emelkedett. A takarékbetétek állománya 4·5 millióval 747·4 millió pengőre, a folyószámlabetéteké 6·1 millióval 693·5 millió pengőre, az összes betétek állaga pedig 10·6 millióval 1.440·9 millió pengőre emelkedett. Egy év leforgása alatt az összes betétek állományában 58·4 millió pengős gyarapodás jött létre.

Tőzsde. A július havi elég erőteljes árfolyamjavulások átmenetinek bizonyultak. Augusztus hó folyamán az emelkedő irányzatot ismét hanyatlás váltotta fel, melynek eredményeképpen az 1926 = 100 alapra számított hivatalos részvényindex 8·6 ponttal 167·3-re esett. Az árfolyamhanyatlások azonban aránylag szűk forgalmi keretek között következtek be. Összesen 178 ezer darab részvény cserélt kezét az előző havi 325 ezerrel szemben. A szállítások és átvételek összege pedig az előző havi 22·5 millióról 13·9 millió pengőre hanyatlott.

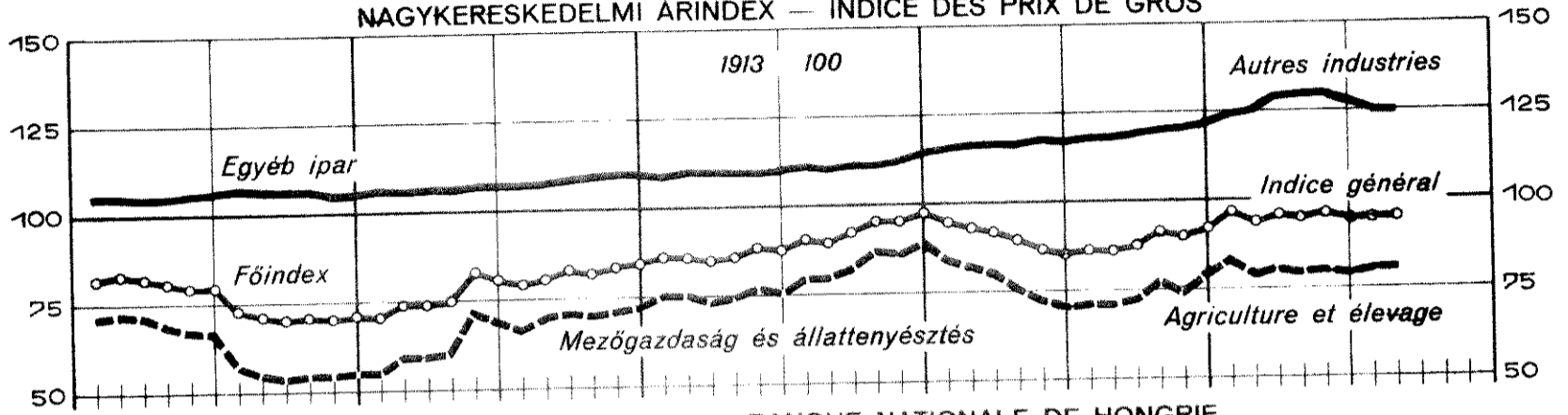
Hitelbiztonság. A jelenlegi gazdasági fellendülésben a hitelszervezetekkel szemben a gazdasági élet távolról sem támasztott olyan hatalmas igényeket, mint aminővel az előző konjunkturaciklusban találkoztunk. Éppen ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy a fellendülés előrehaladásával a hitelviszonyokban ezideig még semmi rosszabbodás nem következett be. A jelenlegi konjunkturajavulást éppen az különbözteti meg a megelőzőtől, hogy az ipar és kereskedelem részéről megnyilvánuló hiteligenyéléseket alapos megfontolások előzik meg. A könnyelmű hitelezésnek tehát a jelenlegi konjunkturaciklusban nem lesz romboló szerepe. Hitelbiztonsági szempontból augusztus hónap volt ebben az esztendőben a legkedvezőbb, mindössze 28 fizetésképtelenségi eset fordult elő az előző havi 41-gyel szemben. A magán- és kényszeregyezségek száma pedig csak 26-ra rúgott, 15-tel volt kevesebb, mint júliusban és 12-vel kevesebb, mint a mult év augusztusában. A magán- és kényszeregyezségek passzívája 436 ezer pengőre zsugorodott össze. Az előző havi 1·1 millióval és a tavalyi 1·3 millióval szemben tehát igen jelentős a javulás. Örvendetes eseményként lehet említeni azt is, hogy az óvatolt váltók száma és azok összege is összöbb zsugorodott. Mindössze 2.787 váltó került óvatolásra az előző havi 2.923-mal és a tavalyi 3.124-gyel szemben (— 4·7%, — 10·8%). Az óvatolt váltók összege 1·3 millióra rúgott, s 402 ezer pengővel volt kevesebb, mint az előző hóban és 240 ezer pengővel kevesebb, mint tavaly (— 23·6%, — 15·6%).

RAJZOK A GAZDASÁGI JELZÓTÁBLÁHOZ — GRAPHIQUES AU TABLEAU ÉCONOMIQUE

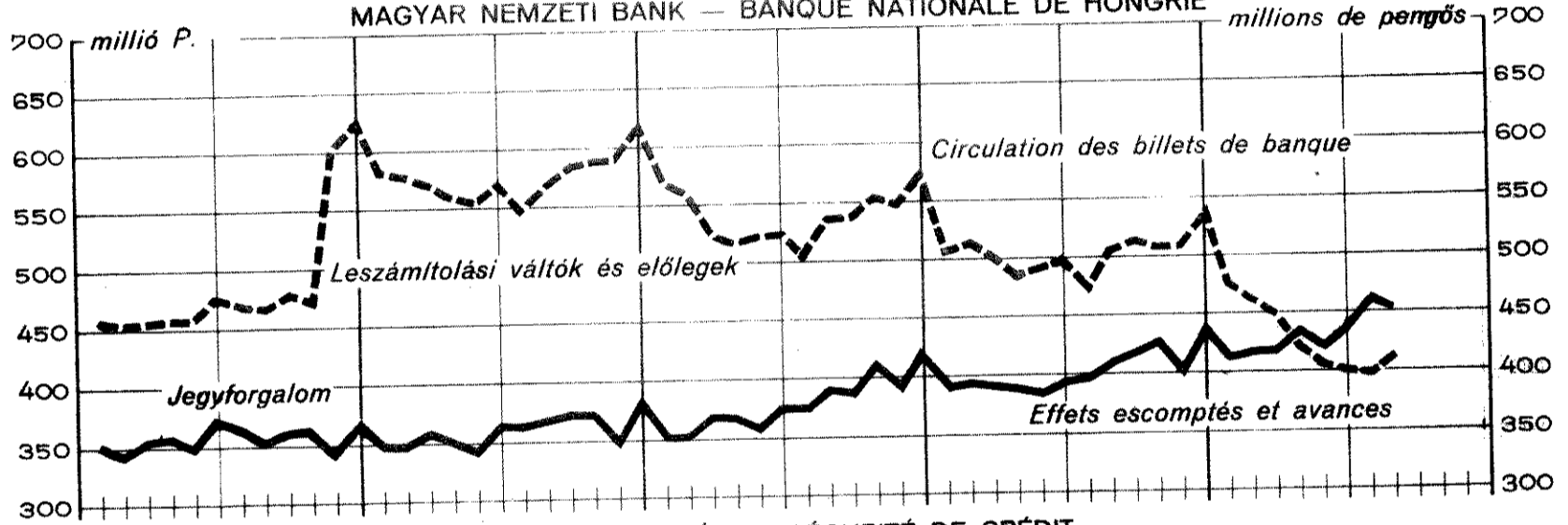
TERMELEÉS - PRODUCTION

NAGYKERESKEDELMI ÁRINDEX — INDICE DES PRIX DE GROS

MAGYAR NEMZETI BANK — BANQUE NATIONALE DE HONGRIE

HITELBIZTONSÁG — SÉCURITÉ DE CRÉDIT

